

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**GİRİŞİMCİLİK BECERİSİ KAZANDIRMADA ÖĞRETİM MATERYALİ
GELİŞTİRME VE KULLANILABİLECEK ÖĞRETİM YÖNTEM VE
TEKNİKLERİNİ BELİRLEME HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yahya ŞENTÜRK

BURSA

2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**GİRİŞİMCİLİK BECERİSİ KAZANDIRMADA ÖĞRETİM MATERYALİ
GELİŞTİRME VE KULLANILABİLECEK ÖĞRETİM YÖNTEM VE
TEKNİKLERİNİ BELİRLEME HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yahya ŞENTÜRK

Danışman

Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

BURSA

2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Yahya ŞENTÜRK

11/08/2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 11/08/2021

Tez Başlığı / Konusu: Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği).
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 215 sayfalık kısmına ilişkin, 11/08/2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

11/08/2021
Yahya ŞENTÖRK

Adı Soyadı:	Yahya ŞENTÖRK
Öğrenci No:	801971010
Anabilim Dalı:	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Programı:	Sosyal Bilgiler Eğitimi
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
11/08/2021
Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği).” adlı yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Yahya ŞENTÜRK

Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Seçil ŞENYURT

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 801971010 numara ile kayıtlı Yahya ŞENTÜRK'ün hazırladığı “Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği).” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 03/09/2021 Cuma günü 10.30-12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oybirliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Sedat YÜKSEL

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Samettin BAŞOL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Önsöz

Sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünme, çağın ihtiyaçlarına göre yenilikçi fikirler üretme ve fırsatları görüp bu fırsatları değere dönüştürme sürecine girişimcilik denir.

Girişimcilik, yenilikçi ve farklı fikirler ile insanların hayatlarını kolaylaştırıp devletlerin ekonomik alanlarda gelişmelerine katkı sağlamaktır. Bu nedenle girişimcilik kavramının önemi her geçen gün artmaktadır. Bu çalışmada, girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisinin var olması ve sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından bu becerinin öğrencilere derslerde aktarılıyor olması araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmasında önemli bir etken olmuştur.

Bu araştırmanın amacı; girişimcilik becerisinin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılabilmesi için öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine ve alanyazında yapılacak olan diğer araştırmalara katkı sağlamaktır.

Tez konumun belirlendiği andan tezimin bittiği ana kadar tez yazım sürecinde bana rehberlik eden Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR Hocama desteğinden dolayı teşekkür ederim. Aynı zamanda, tez çalışmama gönüllü olarak katılıp değerli görüşlerini bildiren sosyal bilgiler öğretmenlerine de teşekkür ederim.

Tez çalışmamı yaparken henüz bir buçuk yaşında olan kızıma ayırmam gereken çok değerli vakitleri tez çalışmama ayırdığım ve bu süre içerisinde kızım ile çok fazla ilgilenemediğim için bu çalışmayı kızım Zeynep Umay ŞENTÜRK'e armağan ediyorum.

Yahya ŞENTÜRK

Özet

Yazar	: Yahya ŞENTÜRK
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı	: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bilim Dalı	: Sosyal Bilgiler Eğitimi
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: xxiv + 239
Mezuniyet Tarihi	:/....../2021
Tez	: Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilir öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği).
Danışmanı	: Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

GİRİŞİMCİLİK BECERİSİ KAZANDIRMADA ÖĞRETİM MATERYALİ GELİŞTİRME VE KULLANILABİLECEK ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ BELİRLEME HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ).

Sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünme, çağın ihtiyaçlarına göre yenilikçi fikirler üretme ve fırsatları görüp bu fırsatları değere dönüştürme sürecine girişimcilik denir. Girişimcilik, günümüz toplumlarının güç dengesini değiştiren ve dünyada söz sahibi olabilmek için silah gücünün yerine ekonomi gücünün etkili olmasına sebep olan yenilikçi değişimlerdir. Günümüzde devletler, ürettikleri ürünler ile diğer devletlere karşı ekonomik

üstünlük elde etmekte ve bu üstünlüğü koruyup devam ettirebilmek için de girişimciliğe ihtiyaç duymaktadırlar. İnsan gücünün yerini makine gücünün alması ile girişimciliğin önemi kavranmış insan zekasının yerini yapay zekanın almaya başlaması ile de girişimciliğin günümüz şartlarında zorunlu ihtiyaç olduğu anlaşılmaya başlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı; insanlar ve devletler için önemli bir yere sahip olan girişimciliğin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılabilmesi için öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilir öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine ve alanyazında yapılacak olan diğer çalışmalara destek sağlamaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma tekniği olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacının görüşme tekniğini tercih etmesinin en önemli sebebi, görüşme tekniğinin araştırma problemine yönelik görüş ve deneyimlere doğrudan ulaşma imkanı sağlıyor olmasıdır. Araştırmada görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu (zincir) örneklem modeli kullanılmıştır. Bu örneklem modeli sayesinde araştırmacı, araştırma konusuna ilgili duyan ve bu konuda bilgili olan öğretmenlere ulaşmayı amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bulunan; 107 Özel Ortaokul, 376 Resmi Ortaokul, 2 Resmi Yatılı Bölge Ortaokulu, 85 Resmi İmam Hatip Ortaokulu, 4 Resmi Bilim ve Sanat Merkezi, 55 Resmi İmam Hatip Anadolu Lisesi okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden gönüllü olarak araştırmaya katılan 24 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin analizini yapabilmek için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde araştırmacı, görüştüğü kişilerden elde ettiği bilgileri daha etkili şekilde sunulabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verilebilmektedir. Bu araştırmada da elde edilen sonuçlara dayanak oluşturmak için öğretmenlerden alınan görüşlere doğrudan yer verilmiştir.

Araştırmada; sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkındaki görüşlerini almak için yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulmuştur. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar; on bir alt temaya ayrılmış, elde edilen bulgular çözümlenmiş ve sonuçlandırılarak okuyuculara sunulmuştur. Araştırmada elde edilen sonuçlar ile alanyazında var olan sonuçların yüksek oranda örtüştüğü görölmüştür.

Anahtar sözcükler: Girişimcilik, Öğretim materyali, Sosyal bilgiler, Çocuk girişimci, Öğretim Yöntem ve Teknikleri.

Abstract

Writer : Yahya ŞENTÜRK

University : Bursa Uludağ University

Main department : Turkish and Social Sciences

Science : Socian Studies Education

Nature of the Thesis : Master's Thesis

Total pages : xxiv + 239

Graduation date :/....../2021

Thesis : Opinions of social studies teachers about developing the teaching method and technique which can be used and developing teaching material while gaining entrepreneurship skills (Bursa province example).

Supervisor : Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR

OPINIONS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ABOUT DEVELOPING THE TEACHING METHOD AND TECHNIQUE WHICH CAN BE USED AND DEVELOPING TEACHING MATERIAL WHILE GAINING ENTREPRENEURSHIP SKILLS (BURSA PROVINCE EXAMPLE).

The process of looking for opportunities and turning them into value and generating innovative ideas according to the needs of the age and solution-oriented thinking for problems are called entrepreneurship. Entrepreneurship is innovative changes which the economic power is effective instead of the gun power in order to have a say in the World and changing

today's societies. Today, states gain economic superiority over other states with the products they produce and they need entrepreneurship in order to preserve and maintain this superiority. With the replacement of human power by machine power, the importance of entrepreneurship has been grasped and also with the artificial intelligence beginning to take the place of human intelligence, it has been understood that entrepreneurship is a necessity in today's conditions.

The aim of this research is to support social studies teachers and other studies in the literature about developing instructional materials and determining the instructional methods and techniques that can be used in order to teach students about entrepreneurship, which has an important place for people and states. Qualitative research method was used in the research. Semi-structured interview technique, which is a qualitative research technique, was used in the collection of research data. The most important reason why the researcher prefers the interview technique is that the interview technique provides direct Access to opinions and experiences on the research problem snowball (chain) sampling model which is one of the purposeful sampling methods, was used to determine the teachers whose opinions were used in the study. Thanks to this sample model, the researcher aimed to reach teachers who are interested and knowledgeable about the research subject. The study group of the research consisted of 24 social studies teachers participated voluntarily in the research, working in 107 private secondary schools, 376 official secondary school, 2 official regional boarding secondary schools, 85 official imam hatip secondary schools, 4 official science and art centers, 55 official imam hatip anatolian high schools in Bursa in the 2020 2021 academic year. The sample of the study has consisted of 24 social studies teachers working in Bursa. Descriptive analysis technique has been used to analyze the data obtained in the study. In the descriptive analysis technique, direct quotations can be included in order to present the information obtained by the researcher from the people she interviewed more effectively. The

opinions received from the teachers have been directly included in order to form a basis for the results obtained in this study.

In the study, social studies teachers were asked to look for the truths in the semi-structured interview form to get their opinions about developing teaching materials and determining the teaching methods and techniques that can be used in gaining entrepreneurship skills. The answers given by the social studies teachers participating in the research, were divided into eleven sub-themes, the findings were analyzed and the results were presented to the readers. It has been observed that the results obtained in the research and the results available in the literature highly overlap.

Key words: Entrepreneurship, teaching material, social studies, child entrepreneur, teaching methods and techniques.

İçindekiler

Sayfa No

Önsöz.....	v
Özet	vi
Abstract	ix
İçindekiler.....	xii
Tablolar Listesi.....	xx
Grafikler Listesi.....	xxiii
Kısaltmalar Listesi.....	xxiv
I. Bölüm: Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	5
1.2. Problem Cümlesi	7
1.3. Araştırmanın Amacı.....	9
1.4. Araştırmanın Önemi	10
1.5. Varsayımlar.....	12
1.6. Sınırlılıklar.....	13
1.7. Tanımlar.....	14
II. Bölüm: Kuramsal Çerçeve.....	19
2.1. Sosyal Bilgiler Dersi.....	19
2.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları.....	21
2.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Temel Beceriler.....	25

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Bazı Materyaller	29
2.4.1. Kitaplar	31
2.4.2. Yazı Tahtası	31
2.4.3. Akıllı Tahta (Etkileşimli Tahta)	32
2.4.4. Bülten Tahtası	32
2.4.5. Kumaş Kaplı Tahtalar	33
2.4.6. Manyetik Tahtalar	33
2.4.7. Kum Tahtası	33
2.4.8. Dosya Tahtalar	33
2.4.9. Panolar	34
2.4.10. Posterler	34
2.4.11. Harita ve Küreler	34
2.4.12. Kavram Haritaları	35
2.4.13. Gazete Kupürleri ve Dergiler	35
2.4.14. Resimler	35
2.4.15. Afişler	35
2.4.16. Grafikler	36
2.4.17. Şemalar	36
2.4.18. Tepegöz	36
2.4.19. Bilgisayar ve İnternet	36
2.4.20. Dijital Kamera ve Fotoğraf Makinesi	37
2.4.21. Slaytlar ve Film	37

2.4.22. Televizyon ve Radyo	38
2.4.23. Video	39
2.4.24. Fotokopi Makinesi	39
2.4.25. Tarayıcı	39
2.4.26. Sergi	39
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Bazı Öğretim Yöntem ve Teknikleri	40
2.5.1. Düz Anlatım Yöntemi	41
2.5.2. Soru-Cevap Yöntemi	42
2.5.3. Gezi Gözlem Yöntemi	43
2.5.4. Problem Çözme Yöntemi	43
2.5.5. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	44
2.5.6. Tartışma Yöntemi	45
2.5.7. İstasyon Tekniği	45
2.5.8. Örnek Olay Yöntemi	46
2.5.9. Drama Tekniği	46
2.5.10. Güç Alanı Analizi Tekniği (SWOT Analizi)	47
2.5.11. Beyin Fırtınası Yöntemi	47
2.5.12. Öykü Oluşturma Tekniği	47
2.5.13. Kaynak Kişiden Yararlanma	47
2.5.14. İş Birliğine Dayalı Öğrenme	48
2.5.15. Alan Gezisi Etkinliği	48
2.6. Girişimcilik	49

2.6.1. Türkiye Cumhuriyet’inde Girişimcilik Faaliyetleri	50
2.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Eğitimi	54
2.7.1. Türkiye Cumhuriyeti’nde Girişimcilik Eğitimi Veren Bazı Kurumlar.....	57
2.7.1.1. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	57
2.7.1.2. KOSGEB.....	58
2.7.1.3. TÜBİTAK	58
2.7.1.4. Teknokent/ Teknopark	58
2.7.1.5. Üniversiteler	58
2.7.1.6. Türkiye İş Kurumu	59
2.7.1.7. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı	59
2.7.1.8. Kalkınma Ajansları	60
2.7.1.9. Belediyeler	60
2.7.1.10. Halk Eğitim Merkezleri	60
2.7.1.11. Sivil Toplum Kuruluşları	60
2.7.1.12. Eğitim Hizmeti Sunan Özel Kurumlar	60
2.7.1.13. Bursa Çocuk Girişimci Merkezi Projesi	61
2.8. Girişimcilik Becerisi	61
2.9. Girişimcilik Türleri	64
2.9.1. Genel Girişimcilik	64
2.9.2. İ Girişimcilik	65
2.9.3. Ticari Girişimcilik.....	66
2.9.4. Dijital (Sanal) Girişimcilik	67

2.9.5. Sosyal Girişimcilik	68
2.9.6. Kadın Girişimciliği	69
2.9.7. Genç Girişimcilik	71
2.9.8. Teknik Girişimcilik	72
2.9.9. Girişimci Girişimciliği	73
2.9.10. Kurumsal Girişimcilik	74
2.10. Girişimci İnsanlarda Bulunması Gereken Özellikler	76
2.11. Girişimcilik ile İlgili Türkiye Cumhuriyeti’nde Yapılan Araştırmalar	79
III. Bölüm: Materyal ve Yöntem.....	88
3.1. Araştırmanın Modeli (Yöntemi)	88
3.2. Çalışma Grubu	89
3.3. Veri Toplama Araçları	96
3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması	98
3.5. Araştırma Verilerinin Analizi	100
IV. Bölüm: Bulgular ve Yorum.....	101
4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri	101
4.2. Birinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	104
4.2.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu bir ders alıp almadıklarına yönelik görüşleri	105
4.2.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik dersi alınmasının gerekli olup olmadığına yönelik görüşleri	107
4.3. İkinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	115

4.3.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi alıp almadıklarına ve eğitim alan öğretmenlerin de aldıkları eğitimlerin içeriklerine yönelik görüşleri	116
4.3.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasına yönelik görüşleri	120
4.3.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik görüşleri	126
4.4. Üçüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	131
4.5. Dördüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	139
4.6. Beşinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	147
4.6.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem, tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik görüşleri	147
4.6.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinliklerine yönelik görüşleri	151
4.7. Altıncı Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	165
4.7.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunup bulunmadığına yönelik görüşleri	165

4.7.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettikleri materyaller hakkındaki görüşleri	169
V. Bölüm: Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	183
5.1. Sonuç ve Tartışma	183
5.1.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu bir ders alıp almadıklarına yönelik sonuçlar	183
5.1.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik dersinin alınmasını gerekli görüp görmediklerine yönelik sonuçlar	185
5.1.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi alıp almadıklarına ve eğitim alan öğretmenlerin de aldıkları eğitimlerin içeriklerine yönelik sonuçlar	188
5.1.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasına yönelik sonuçlar	191
5.1.5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik sonuçlar	194
5.1.6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup olmadığı hakkındaki düşüncelerine ve bu düşüncelerinin gerekçelerine yönelik sonuçlar	196

5.1.7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan becerilerden hangisinin öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceri olduğuna yönelik sonuçlar	198
5.1.8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik sonuçlar	201
5.1.9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinliklere yönelik sonuçlar	203
5.1.10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunup bulunmadığına yönelik sonuçlar	206
5.1.11. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettikleri materyaller hakkındaki sonuçlar	208
5.2. Öneriler	210
5.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler	211
5.2.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler	213
Kaynakça	216
Ekler	229
Ek-1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	229
Ek-2 İzin Belgeleri	233
Özgeçmiş	237

Tablolar Listesi

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan becerilerin karşılaştırılması	28
Tablo 2. Girişimcilik Becerisi ile İlişkilendirilebilen Beceriler	63
Tablo 3. Öğretmenlerin Lisans Eğitimi Aldıkları Fakülte Bilgileri	92
Tablo 4. Öğretmenlerin Lisans Eğitimi Aldıkları Bölüm Bilgileri	93
Tablo 5. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Bilgileri:	95
Tablo 6. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Aldığı Enstitü Bilgileri	95
Tablo 7. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Aldığı Bölüm Bilgileri	95
Tablo 8. Görev Yapılan İlçelerin Dağılımı	101
Tablo 9. Okul Türü Dağılımı	102
Tablo 10. Cinsiyet Dağılımı	102
Tablo 11. Medeni Durum Dağılımı	102
Tablo 12. Çocuk Durumu Dağılımı	102
Tablo 13. Yaş Dağılımı	102
Tablo 14. Meslekteki Deneyim Yılı Dağılımı	103
Tablo 15. Mezun Olunan Fakülte Türü Dağılımı	103
Tablo 16. Lisans Düzeyinde Mezun Olunan Bölüm Dağılımı	104
Tablo 17. Lisansüstü Eğitim Alma Durumu Dağılımı	104
Tablo 18. Lisansüstü Eğitim Alınan Enstitü Türü Dağılımı	104
Tablo 19. Lisansüstü Eğitim Alınan Bölüm Türü Dağılımı	104

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Lisans Eğitiminde Girişimcilik ile İlgili Zorunlu veya Seçmeli Bir Ders Alıp Almadıklarına Yönelik Veriler	105
Tablo 21. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Lisans Eğitiminde Girişimcilik Dersinin Olmasını Gerekli Görüp Görmediğine Yönelik Veriler	108
Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Girişimcilik ile İlgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın Düzenlediği Veya Diğer Kurumlar Tarafından Düzenlenen Herhangi Bir Eğitim Alınıp Alınmamasına Ve Eğitim Alanların Aldıkları Eğitimlerin İçeriklerine Yönelik Veriler	116
Tablo 23. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın Girişimcilik İle İlgili Öğretmenlere Yönelik Hizmetiçi Eğitim Düzenlemesinin Gerekli Olup Olmamasına Yönelik Veriler	120
Tablo 24. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Öğretmenlere Hizmetiçi Eğitim Düzenlenmesi Durumunda Bu Eğitimin İçeriğinin Nelerden Oluşması Gerektiğine Yönelik Veriler	126
Tablo 25. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Girişimcilik Becerisi Kazandırma Konusunda Yeterli Olup Olmadığı Hakkındaki Düşüncelerine ve Bu Düşüncelerinin Gerekçelerine Yönelik Veriler	132
Tablo 26. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Becerilerden Hangisinin Öğrencilere Kazandırılması Gereken En Önemli Beceri Olduğuna Yönelik Veriler	139
Tablo 27. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygun Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanıp Kullanmadıklarına Yönelik Veriler	148

Tablo 28. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretmenlerin Kullandıkları ve Kullanılmasını Tavsiye Ettikleri Öğretim Yöntem, Teknik ve Etkinliklerine Yönelik Veriler	151
Tablo 29. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırabilmek İçin Okullarda Yeterli Miktarda Materyalin Bulunup Bulunmadığına Yönelik Veriler	166
Tablo 30. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretmenlerin Kullandıkları ve Kullanılmasını Tavsiye Ettikleri Öğretim Materyallerine Yönelik Veriler	170

Grafikler Listesi

Grafik	Sayfa
Grafik 1. Öğretmenlerin Görev Yaptığı İlçelerin Dağılımı.....	91
Grafik 2. Öğretmenlerin Katılım Gösterdiği Okul Türü	92
Grafik 3. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı.....	93
Grafik 4. Öğretmenlerin Yaş Dağılımı.....	93
Grafik 5. Öğretmenlerin Medeni Durum Dağılımı	94
Grafik 6. Öğretmenlerin Çocuk Durumu Dağılımı	94
Grafik 7. Öğretmenlerin Meslekteki Deneyim Yılı Dağılımı	96

Kısaltmalar Listesi

akt.	: Aktaran
Ar-Ge.	: Araştırma ve Geliştirme
BEBKA	: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
C.	: Cilt
ÇGM.	: Çocuk Girişimci Merkezi
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
F.	: Frekans değeri
KOSGEB	: T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ö.	: Öğretmen
SBDÖP.	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
s.	: Sayfa sayısı
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TYÇ.	: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

I. Bölüm

Giriş

Öğretim programları, insan gelişiminin bir dönemden ibaret olmayıp süreklilik sağlamasını esas almaktadır. Bu nedenle öğretim programları hazırlanırken her yaş grubu ve gelişim dönemleri göz önüne alınarak programlar hazırlanmaktadır. Gelişim süreci süreklilik gösterse de evreler halinde ve değişmeyen bir sıra içerisinde ilerlemektedir. Programlar hazırlanırken insanların gelişim evreleri dikkate alınarak yaş gruplarının gelişim özelliklerine göre hazırlanmaktadır. Programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin de hazırlanmış olan programlarda yer alan amaç ve kazanımları gelişim evreleri ve yaş gruplarına göre derslerine uyarlamaları gerekir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). 2004-2005 eğitim öğretim yılında hazırlanan ve pilot uygulama ile uygulanmaya konulan öğretim programları 2005-2006 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde uygulamaya konulmuştur. 2018 yılında tekrar güncelleme yapılan öğretim programlarında öğrenciye bilgi kazandırmanın yanında kazanılan bilgiyi beceri haline getirebilmeye de önem verilmiştir (Tarhan, 2019). İnsanlara eğitim ve öğretim ile verilen bazı bilgilerin insanlar üzerinde kalıcı etkiye sahip olması için bu bilgilerin beceri haline getirilmesi gerekir. Beceri, insanlara istendik yöndeki davranışları kazandırarak bu davranışların insanlarda geliştirilmesini ve yaşantı haline getirilmesini sağlamaktır. Beceri, bir işi yapabilmek için o işe olan yatkınlığı ve o işi yapabilme yeterliliğini ifade etmektedir (Öztürk, 2009). Beceri haline getirilen bilgiler insanların yaşantılarında daha kalıcı etkiye sahip olmaktadır. Smith'in 2011'de yayınlanan çalışmasında ise beceri, deneyim ve eğitim yolu ile verilen görevlerin iyi bir şekilde yerine getirilebilme kapasitesi olarak tanımlanmıştır. Beceri kavramının tanımları incelendiğinde becerinin eğitim ve deneyim ile kazanıldığı ve bir işi yapabilme yeteneğine sahip olup bu yeteneğin yaşantı haline dönüştürülmesi gerektiği görülmektedir. Öğrenilen bir bilginin insan zihninde kalıcı olabilmesi için bu bilginin beceri haline getirilmesi gerekir. Öğretim programlarında yer alan bazı kavramların teorik bilginin

yanında uygulamalı eğitim ile beceri haline getirilmesi mümkündür. Öğretim programlarında yer alan beceriler, günümüz şartlarındaki ekonomi, politika, sosyal ilişkiler ve teknoloji ürünlerinin gelişmesi sonucunda eğitimcilerin daha fazla dikkatini çekmiştir. Eğitim ve öğretim programlarında beceri kavramının önem kazanmasının bir sebebi de eğitimli nüfusun artması ve yaşam karmaşasının çoğalmış olmasıdır. Bu nedenle günümüz şartlarında beceri yönü gelişmiş olan insanlar daha fazla önemsenmeye başlanmıştır (Budak, 2019). Özellikle bazı alanlarda ülkeye ve bireye katkı sağlayacak olan beceriler daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Bu becerilerden bir tanesi de girişimcilik becerisidir.

Girişimcilik kavramı sadece ekonomistlerin çalışma alanına değil diğer bilim alanlarının da çalışma alanına girmelidir. Son zamanlarda girişimcilik kavramının eğitim öğretimde de yoğun olarak kullanıldığını görmekteyiz (Gibb, 2002). Girişimcilik, bireylerin günlük hayatlarında sosyal ve ticari ilişkilerini geliştirmede ortaya çıkabilecek fırsatları görebilmelerini sağlayan ve birçok disiplini içinde bulunduran kapsamlı bir kavramdır (Başar, 2013). İnisiyatif alma ve girişimcilik, “Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir.” şeklinde yetkinlik alanı olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018, s. 5). Girişimcilik, insanların etraflarındaki fırsatları fark edip bu fırsatlara yönelik planlamalar ve projeler yapıp gerektiğinde de risk alarak hayatı daha yaşanılabilir hale getirmeye çalışmaktır (Gömleksiz & Kan, 2009). Girişimcilik ile ilgili alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde girişimcilik kavramının farklı tanımlarının olduğu görülmektedir. Genel anlamda düşünülecek olursa; sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünme, çağın ihtiyaçlarına göre yenilikçi fikirler üretme ve fırsatları görüp bu fırsatları değere dönüştürme sürecine girişimcilik denir. Girişimcilik, günümüz toplumlarının güç dengesini değiştiren ve dünyada söz sahibi olabilmek için silah gücünün yerine ekonomi gücünün etkili olmasına sebep olan yenilikçi değişimlerdir. Günümüzde devletler, ürettikleri ürünler ile diğer

devletlere karşı ekonomik üstünlük elde etmekte ve bu üstünlüğü koruyup devam ettirebilmek için de girişimciliğe ihtiyaç duymaktadırlar. İnsan gücünün yerini makine gücünün alması ile girişimciliğin önemi kavranmış insan zekasının yerini yapay zekanın almaya başlaması ile de girişimciliğin günümüz şartlarında zorunlu ihtiyaç olduğu anlaşılmaya başlanmıştır. Yapılan tanımlamalarda, girişimcilik becerisinin kazandırılmasında teorik eğitimin yanında uygulamalı eğitimin de çok önemli olduğu görülmektedir. Eğitim ve deneyim ile beceri haline dönüştürülebilecek alanların başında girişimcilik kavramı gelmektedir. Bu durum bize girişimciliğin beceri haline getirilebilmesi için uygulamalı eğitimin gerekliliğini göstermektedir.

Girişimcilik, gençler ve çocuklar için çok gerekli olan bir beceridir. Beceri erken yaşlardan itibaren kazandırıldığında daha etkili olmaktadır. Girişimcilik de erken yaşlarda kazandırılması gereken önemli becerilerden bir tanesidir (MEB, 2009a). Girişimcilik becerisi doğuştan gelen bir yetenek değildir. Girişimcilik becerisi öğretilir ve geliştirilebilir bir beceridir. Girişimcilik ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrencilere erken yaşlardan itibaren etkili öğretim yöntem ve teknikleriyle kazandırılması gerekir (Van Praag, Huber & Sloof, 2012). Girişimcilik becerisini öğrencilere etkili bir şekilde kazandırabilmek için öğretim programlarında yer alan girişimcilik ile ilgili kazanımları ve kavramları öğretmenlerin girişimcilik eğitimine uygun yöntem teknik ve materyallerle vermesi gerekmektedir. İlkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilere günümüz dünya düzenine uyum sağlayacak bilgi beceri ve değerleri kazandırarak etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan derslerden bir tanesi de sosyal bilgiler dersidir. Etkin vatandaş olarak yetişen bireylerin, çevrelerindeki imkanları iyi gözlemleyip gözlemledikleri imkanları iyi değerlendirmeleri ve bu değerlendirmeleri sonucunda da bir değer yaratmaları beklenmektedir (Deveci, 2015). Etkin vatandaş yetiştirmek amacıyla hazırlanmış olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda diğer branşların öğretim programları içerisinde en etkili

öğretim programları arasında yer alır (Tarhan & Kılıç, 2017a). Ülkemizde, ilköğretim seviyesindeki öğrencilere vatandaşlık bilincini öğretmek ve devlet politikasına göre vatandaş yetiştirmek amacıyla Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur. Günümüz şartlarında devletler için girişimcilik kavramı önem kazanmıştır. Devletimiz, yetiştirmek istediği vatandaşlarda girişimcilik özelliğinin bulunmasını hedeflediği için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisine girişimcilik becerisini eklemiştir.

Küçük yaş grubundaki öğrencilerin eğitiminin öğrenci tutum, kültür ve becerilerinin gelişmesinde önemli etkisi vardır. Bu anlamda erken yaşta yaygın ve etkili girişimcilik eğitimlerinin yenilikçi eğitim anlayışı içerisinde verilmesi öğrencilerin gelecekteki girişimcilik kariyerlerinin oluşumunda önemli etkiye sahip olacaktır (Chell, 2015). Sosyal bilgiler dersi girişimcilik eğitiminde öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırma konusunda ilkökul ve ortaokul seviyesindeki öğrencilere önemli fırsatlar sunmaktadır. MEB; 1998, 2005 ve 2018 yıllarında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda güncellemeler yapmıştır. 2005 yılında yapılan güncellemede Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 15 temel beceri varken 2018 yılında yapılan güncelleme ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 27 temel beceriye yer verilmiştir (Ata, 2009). Bu anlamda 2018 yılında yayımlanmış olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik kavramı da temel beceri olarak verilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan girişimcilik becerisi girişimcilik eğitiminde ilkökul ve ortaokul seviyesindeki küçük yaş grubundaki öğrencilere önemli katkılar sağlamaktadır. Becerilerin erken yaşlarda kazandırılması öğrencilerde daha kalıcı etkiler oluşturmaktadır. İlkokul ve ortaokul seviyesindeki öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için sosyal bilgiler dersinde öğretmenler tarafından etkili öğretim yöntem teknikleri kullanılmalı ve girişimcilik konusu üzerine materyaller hazırlanmalıdır. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kullanılabilecek öğretim yöntem teknikleri ve materyaller hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

alınarak girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem teknikleri ve materyaller tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Çağımız şartlarında yapılan bilimsel çalışmalar ve teknolojik gelişmeler toplumların yaşantılarında hızlı değişimler yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum toplum içerisinde yaşayan bireyleri hızlı değişime uyum sağlayabilmeleri için eğitime ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Eğitim sistemlerinin çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre güncellenmesini gerekli hale getirmiştir (Kalaycıoğlu, 2007). Eğitim sistemi içerisinde yer alan öğretim programları işlevsel özelliklere sahip olmalıdır. Toplumun hedefleri ile öğretim programların hedefleri tutarlı olmalıdır. Toplumsal ihtiyaçlar ve hedefler doğrultusunda hazırlanan öğretim programları ile yetişen bireyler toplumsal hedeflere ulaşmada ve ihtiyaçları karşılamada önemli bir görev üstlenmektedirler (Demirel, 2007). Eğitim öğretim süreci durağan bir süreç değildir. Çağın şartlarına göre öğretim programları da güncellenmelidir. Aksi takdirde eğitim sistemi vatandaş yetiştirmede toplumun içinde bulunduğu çağın şartlarına göre toplumların amaçlarına hizmet edemez hale gelir. Eğitim sistemi, oluşturulan yeni uygulamalar sonrasında güncellenmeli ve fayda sağlayan bölümler mevcut güncellemeler içerisine alınarak korunmalıdır. Mevcut eğitim sisteminde işlevselliğini yitirmiş olan bölümler ise yapılan güncellemeler sonrasında eğitim sisteminden çıkartılmalıdır. Çünkü durağan bir sistem ile hazırlanan eğitim sistemi amaca hizmet edemez (Sönmez, 2012). Her geçen gün ihtiyaçların farklılaşmasına bağlı olarak eğitim alanında da farklı uygulamalar ortaya çıkabilmektedir. Bu farklı uygulamalar arasında öğretim programları da yer almaktadır. Yaşanan değişim ve yeniliklerden dolayı öğretim programları da ihtiyaçları karşılamak adına sürekli güncellenmektedir. 2005-2006 eğitim öğretim yılında öğretim programlarında değişikliğe gidilerek yeni öğretim programları hazırlanmış ve okullarda uygulamaya konulmuştur. Yapılan bu güncellemeye bağlı olarak 2007-2008 eğitim öğretim yılında da hazırlanmış olan

yeni program üzerinde yeniden birtakım güncellemeler yapılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında da öğretim programlarında tekrar bir güncelleme yapılarak mevcut öğretim programları kullanılmaya başlanmıştır (Budak, 2019). Öğretim programlarında yapılan güncellemeler içinde bulunulan çağın ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaktadır. Eğitim sisteminin amaçları toplumun yapısına ve içinde bulunulan çağın ihtiyaçlarına göre değişim gösterir. İçinde bulunduğumuz çağın şartları gereği toplumun ihtiyaçları arasında girişimcilik becerisi de önemli bir yer tutmaktadır. Bu anlamda ülkemizdeki eğitim programlarında da girişimcilik becerisi üzerine değişimler yapılmıştır. MEB'in 2005, 2009, 2013, 2017 ve 2018 yıllarında öğretim programlarında yapmış olduğu yenilikler içerisinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan ortak beceriler arasında girişimcilik becerisi de yer almaktadır (MEB, 2005a; MEB, 2009b; MEB, 2013; MEB, 2017; MEB, 2018). MEB tarafından yapılan bu yeniliklerde öğrencilerin girişimcilik becerilerinin nasıl geliştirilmesine yönelik uygulamalı eğitim içeriğine rastlanılmamaktadır. Bu anlamda sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada öğretmenlerin kullanabilecekleri öğretim yöntem teknikleri ve materyallerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır. Gömleksiz ve Kan'a (2009) göre hala öğretim programları üzerinde ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemeler yapılıyor olsa da bu çalışmalar tam olarak yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Bu nedenle öğrencilere küçük yaş gruplarından başlayarak girişimcilik becerisinin nasıl kazandırılacağına yönelik kullanılabilecek öğretim yöntem teknikleri ve materyaller hakkında öğretim programlarında çalışmalar yapılmalıdır. 2018 yılında hazırlanan ve günümüzde kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisi bulunmaktadır. Ancak; alanyazında yapılan araştırmalar sonucunda girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik yeterli seviyede öğretim materyali, yöntem ve tekniklerinin bulunmadığı görülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi adına bu çalışmada, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim

materyallerini, yöntem ve tekniklerini belirlemek için sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Öğretim programlarında yer alan kazanımları öğrencilere en iyi şekilde ve en doğru yöntem teknik ve materyallerle anlatabilecek olan kişiler öğretmenlerdir. Öğretim programlarını uygulamada deneyim sahibi olan öğretmenlerin görüşleri, öğretim programlarının geliştirilmesinde ve bu alanda bilimsel çalışmaların yapılmasında çok önemlidir.

Bu çalışmada girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim materyallerini ve öğretim yöntem tekniklerini belirlemek için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak bu alandaki uygulamaya yönelik eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda girişimcilik becerisi kazandırma konusunda materyal kullanımı ve öğretim yöntem tekniklerini kullanma hakkında deneyim sahibi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri yapılan bilimsel araştırma çalışması ile alanyazına aktarılmaya çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın genel problem cümlesi; girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir? şeklindedir. Araştırmanın genel problem cümlesine veri sağlamak için araştırma alt problemlere ayrılmıştır. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda belirtilen sorular ile sorgulanmıştır.

1. Lisans eğitiminde girişimcilik adında seçmeli ya da zorunlu bir ders aldınız mı?

Lisans eğitiminde girişimcilik dersinin gerekli olup olmamasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir? Gerekli ya da gereksiz olduğunu düşünüyorsanız bu düşüncenizi nedenleri ile birlikte açıklayınız. Lisans eğitiminde girişimcilik dersinin gerekli olduğunu düşünüyorsanız katkılarının neler olabileceğini açıklayınız.

2. Girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise bu eğitimin içeriği hakkında kısaca bilgi veriniz. Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmaması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim düzenlendiğinde bu eğitimin içeriği nelerden oluşmalıdır?

3. Sosyal Bilgiler Dersi  ğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup olmadığı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu düşüncelerinizin gerekçeleri nelerdir?

4. Size göre Sosyal Bilgiler Dersi  ğretim Programı'nda yer alan temel becerilerden araştırma,  evre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinden hangisi öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceridir? Size göre bu becerinin neden en önemli beceri olduğunu açıklayınız.

5. Sosyal bilgiler  ğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun  ğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını düşünüyor musunuz? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek  ğretim yöntem ve teknikleri hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir? Görev yaptığınız okulda sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandığınız  ğretim yöntem ve tekniklerinin neler olduğunu belirtiniz.

6. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmakta mıdır? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için okullarda bulunması gereken materyaller hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir? Görev yaptığınız okulda sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandığınız materyallerin neler olduğunu belirtiniz.

1.3. Araştırmanın Amacı

Arıkan'ın 2002'de yayınlanan çalışmasında girişimcilik, fırsatların önemini gören ve bu fırsatları fark edip fırsatlardan en iyi şekilde faydalanmaya çalışan kişilerin düşünme biçimi ve bu düşünceyi davranışa dönüştürebilme işidir. Titiz'in 1998'de yaptığı çalışmasında ise girişimci insan, çevresindeki fırsatları görüp gördüğü fırsatları iş fikrine dönüştürebilen ve gerektiğinde de risk alabilen kişidir. Bu anlamda düşünüldüğünde girişimcilik, kişinin karşısına çıkan olumlu veya olumsuz durumları fırsata çevirebilmesi ve katma değerler oluşturabilmesidir. Dünya genelinde ve ülkemizde girişimci bireylere ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle içinde bulunduğumuz çağ ekonomik, politik ve sosyal ilişkiler açısından girişimci bireylerin var olmasını zorunlu hale getirmiştir. Girişimci bireylerin var olabilmesi ve sayılarının artabilmesi için girişimcilik eğitiminin erken yaşlardan itibaren verilmesi ve girişimcilik kavramına yönelik bilgilerin beceri haline getirilmesi gerekmektedir. Tarhan ve Kılıç'a (2017a) göre girişimcilik becerisinin ilkokul kademesinden başlayarak verilmesi eğitim sistemimizin girişimci, özgüveni yüksek ve üretim odaklı toplum yetiştirmesinde önemli bir yeri olacaktır. Sosyal bilgiler dersinin ilkokul ve ortaokul seviyesinde veriliyor olması ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisinin yer alması girişimcilik becerisinin erken yaş grubunda kazandırılmasına verilebilecek örneklerden biridir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal

bilgiler öğretmenlerinin; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusundaki deneyimleri, görüşleri ve önerileri çok önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini saptamaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bir toplumun bilim, kültür, ekonomi ya da sosyal yönden gelişmişlik durumunu o toplumun eğitim sistemi belirler. Eğitim sistemi, toplumun hedeflerine ne kadar hizmet ederse toplum tarafından benimsenmesi ve içselleştirilmesi o kadar kolay olur. Akyürek'in 2013'te yayınlanan çalışmasında, çağımızda sanayi toplumu yapısından bilgi toplumu yapısına geçildiği bu nedenle de işgücünden çok pratik ve akılcı zeka gücünün daha çok önemsenmeye başlandığı belirtilmiştir. Eğitim sistemleri de bu amaca yönelik güncellenerek toplumların geliştirilmesi ve ekonomik yönden büyümelerinin sağlanması hedeflenmiştir. Ülke ekonomisine katkı sağlayıp değişen dünya düzenine uyum sağlayabilecek girişimci bireylerin yetiştirilmesinde en önemli katkıyı eğitim sistemi sağlamaktadır.

Eğitim sistemini hazırlayanlar çağın şartlarını takip edip öğretim programlarını çağın şartları ve toplumun hedeflerine göre belirlemezlerse eğitimden herhangi bir fayda sağlanamaz. Fayda sağlamayan bir eğitim sistemi de toplum tarafından benimsenmez ve içselleştirilmez. Bu nedenle çağın şartları ve imkanları iyi takip edilerek eğitim sistemi çağın getirdiği yeniliklere göre sürekli güncellenmelidir. Eğitim sisteminde bu güncellemeler sağlanabilirse toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik yönde yaşanan birçok sorun da ortadan kalkmış olacaktır. Yurtseven ve Ergün'e (2018) göre hızlı değişim gösteren teknoloji, ekonomi ve bilimsel çalışmalar toplumların yaşantılarında hızlı değişikliklerin yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum, yeniliklere ve değişikliklere uyum sağlayabilecek çağın getirdiği değişime ayak uydurup toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikli ve donanımlı

girişimci bireylerin yetiştirilmesini gerekli hale getirmiştir. Her insan tarafından fark edilemeyen fark edip fırsatlara dönüştürebilen girişimciler çağımız şartlarında dünyanın en güçlü ordularından bile daha etkili sonuçlar vererek toplumları oluşturdukları yenilikçi ürün ve hizmetlerle değiştirebilmektedirler (Akpınar, 2014). Çağımız şartlarında toplumların ekonomik ve sosyal anlamdaki birçok sorununa çözüm üretebilmek için girişimci bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Girişimci bireylerin yetiştirilmesinde eğitim sistemine çok önemli görevler düşmektedir. Bu anlamda öncelikle ğretim programları çağın şartlarına göre güncellenmelidir. Öğrencilere girişimcilik becerisini erken yaştan itibaren kazandırabilmek için erken yaş grubunun bulunduğu ilkokul ve ortaokul kademelerinin ğretim programlarına girişimcilik becerileri eklenmelidir. Ay ve Acar’a (2016) göre sosyal bilgiler dersi birçok yaşam becerisini bireylere erken yaşlardan itibaren kazandırarak öğrencilerde girişimcilik bilincini geliştirmeye çalışmaktadır. Öğrenciler, Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı içeriği sayesinde günlük yaşantılarında karşılarına çıkan birçok olayı anlamlandırabilmektedirler.

Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı’nın hedefi öğrencileri iyi bir vatandaş olarak yetiştirebilmektir. Günümüzde yaşanan suç oranlarına bakıldığında bu oranın büyük çoğunluğu işsiz gençlerden oluşmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldıracılmenin en doğru yolu gençlere sorumluluk vermek ve onları girişimcilik becerileri olan bireyler olarak yetiştirmektir. Böylece gençlerin kendilerine olan güvenleri artacak ve olaylara farklı bakış açılarıyla bakarak fırsatları görmeleri sağlanmış olacaktır. Bu sayede gençler kendilerine ve topluma farklı iş alanları oluşturabilen bireyler olacaklardır (Clifford, 2014). Eğitim ğretim sürecinde öğrencilere erken yaştan itibaren girişimcilik becerisi kazandırmak toplum adına ve bireyin kendisi adına fayda sağlayacaktır. Bu nedenle girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırmayı amaçlayan ğretim programlarının ve bu programların uygulayıcısı olan

öğretmenlerin girişimcilik becerisi kazandırma konusunda öğretim yöntem teknikleri ve materyal hazırlama konusunda var olan eksiklikleri gidermeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada girişimcilik becerisi kazandırma konusunda deneyim sahibi olan sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin görüşleri alınarak öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda kullanılabilecek öğretim yöntem teknikleri ve materyal kullanımı hakkında var olan eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın önemi, girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini alarak girişimcilik becerisi kazandırma üzerine öğretim yöntem teknikleri ve materyallerini tespit etmektir. Bu çalışma, girişimcilik becerisi kazandırma üzerine sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alınarak öğretim yöntem teknikleri ve materyallerinin geliştirilmesi üzerine alanyazında hazırlanan çalışmalardan ilki olma özelliğini taşımaktadır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırmada kullanılacak olan nitel veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmaya uygun veri toplamayı sağlayacaktır.
2. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşlerine başvurularak oluşturulan görüşme formundaki araştırma soruları araştırmanın amacına ve kapsamına ulaşabilecek nitelikte olacaktır.
3. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan görüşme formunda verilen sorulara sosyal bilgiler öğretmenleri herhangi bir dış etki altında kalmadan samimi ve gerçek görüşlerini yansıtabilecek şekilde cevaplar vereceklerdir.
4. Araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama araçları, çalışma grubunun problem ve alt problemleri cevaplandırmasına uygun yöntem ve veri toplama araçları olacaktır.

5. Çalışma grubunda yer alan katılımcı sayısı, araştırma için gerekli olan verileri sağlayacak yeterlilikte olacaktır.

1.6. Sınırlılıklar

Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen veriler, sınırlı bir yer, zaman ve belirli bir grup çerçevesinde toplanmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Covid-19 salgın hastalığından dolayı öğretmenlerle yüz yüze görüşme fırsatı bulunamamıştır. Covid-19 salgın hastalığı 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Hubei Eyaleti Wuhan Kentinde bulunan canlı hayvan pazarı olarak adlandırılan Huanan Deniz Ürünleri ve Canlı Hayvan Toptan Satış Pazarı'ndan (Huanan Seafood and Live Animal Market) çıktığı düşünülen bir salgın hastalıktır (Üstün & Özçiftçi, 2020). Covid-19 salgın hastalığı solunum yolu ile kişiden kişiye bulaştığı için bulaşma riski çok yüksektir. Kısa sürede bütün dünya devletlerini etkisi altına alan Covid-19 salgın hastalığı, devletlerin birtakım önlemler almasına sebep olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bu kapsamda çeşitli önlemler almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Covid-19 salgın hastalığı sürecinde aldığı önlemlerden bir tanesi de sokağa çıkma kısıtlaması ve okulların yüz yüze eğitime kapatılarak eğitim öğretim faaliyetlerinin dijital ortamda uzaktan eğitim yolu ile yapılmasıdır. 2020-2021 Eğitim Öğretim yılının ikinci döneminde yüz yüze eğitim faaliyetlerinin durdurulması ve zaman zaman vatandaşlara yönelik sokağa çıkma kısıtlamalarının getirilmesi araştırma sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Araştırmacı, örneklem olarak seçtiği öğretmenler ile dijital ortam (Zoom Uygulaması ve Google Forms Uygulaması) uygulamaları üzerinden görüşmeler yapmak durumunda kalmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenler ile aynı ortamda yüz yüze görüşmelerin yapılamaması örnekleme yönteminin seçiminde ve seçilen örneklemle ulaşma konusunda araştırmacı açısından bir sınırlılık oluşturmuştur.

Araştırmanın sınırlılıklarını şu şekilde açıklamak mümkündür:

1. Araştırmada elde edilen bulgular 2020-2021 Eğitim Öğretim yılının ikinci döneminde devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan ortaokul kademesindeki sosyal bilgiler dersine giren öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Araştırma; 2020-2021 Eğitim Öğretim yılının ikinci döneminde Bursa ilinde bulunan ve ortaokul kademesinde sosyal bilgiler dersi öğretmeni olarak fiilen görev yapmakta olan öğretmenlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Araştırma; Bursa ilinde bulunan devlet okullarının ortaokul kademesinde sosyal bilgiler dersine giren ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 sosyal bilgiler öğretmeni, özel okullarda ise 4 sosyal bilgiler öğretmenin görüşlerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
4. Araştırmada elde edilen veriler, kartopu (zincirleme) örneklem modeli ile ulaşılabilen sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Araştırmanın bu bölümde araştırmada yer alan genel kavramlar hakkında kısa tanımlamalar yapılmıştır.

Sosyal Bilgiler: İlköğretim kademesindeki öğrencilere topluma fayda sağlayıp bireysel sorumluluklarını yerine getirebilecek yeterlilikleri kazandırmak amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden faydalanarak öğrencilere bilgi, beceri ve tutumları kazandırmayı amaçlayan çalışma alanıdır (Erden, tarihsiz). Bu anlamda sosyal bilgiler; içinde bulunulan toplumun ihtiyaçlarını tespit edip bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik çözümler üretebilen ve kültürel yönden çağın şartlarına uyum sağlayarak ekonomik ve sosyal anlamda oluşan sorunlara çözüm odaklı düşünceler üretebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Öğretim Programı: Öğrenme sürecindeki insanlara eğitim öğretim ortamlarının içinde veya dışında bilgi sunabilmek ve deneyim kazandırabilmek için hazırlanan etkinlik ve faaliyetlerin sunulduğu planla hedeflerdir (Demirel, 2017). Öğretim programları, hedeflenen

bilgi ve becerileri, öğrenenlere aktarabilmek için öğretmenler tarafından profesyonel olarak hazırlanan ve süreç içerisinde insanların ihtiyaçlarına göre değişimlere uğrayan planlı öğretim tasarımıdır. Öğretim programlarında, hedeflerin ve öğretim programlarının uygulayıcıları olan eğitimcilerin rolü çok önemlidir. Girgin'in 2011'de yayınlanan çalışmasına göre çok iyi planlanmış hedefleri bulunan öğretim programları bile amacına uygun kullanılmaması ve hedeflerin uygun yöntemlerle aktarılamaması sonucunda programdaki hedeflenen amaçlara ulaşılamayabilir. Bu nedenle öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin hazırlanmış programların hedeflerine ulaşabilmesinde önemi büyüktür. Programların hazırlanmasında öğretmenlerin de görüşlerinin alınması hazırlanan programlarda daha gerçekçi hedefler oluşturulmasını sağlar.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: Öğrencileri toplumsal sorunlara ve çevreye karşı duyarlı vatandaş olarak yetiştirmek ve bu yönde bilgi, beceri ve tutum kazandırmak için oluşturulan programdır. Ayrıca toplumların tarihini, kültürünü, ekonomisini ve politikasını öğrencilere öğretmeyi amaçlayıp bu alanlarda yaşanan sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünme becerisini kazandırmayı hedefleyen öğretim programıdır (MEB, 2018). Sosyal bilgiler dersi; ilkök 4. sınıfta ders olarak verilmeye başlanmakta olup ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda da ders olarak verilmeye devam etmektedir. Bu anlamda ilkök ve ortaokul öğrencilerinin etkin vatandaş olarak yetiştirilmesinde ve çağın şartlarına göre toplumun hedeflerinin bu yaş grubundaki öğrencilere kazandırılmasında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın önemi büyüktür.

Girişimci: Tek başına veya bir ekiple herhangi bir konuda belli oranda risk alarak kar amaçlı faaliyetler yürüten kişidir (Finnish Enterprise Agencies, 2014). Girişimcilik kavramı, Fransızcada önemli proje üreten kişi anlamında kullanılmaktadır (Dees, 1998). Çevresinde yaşanan olaylara farklı bakış açısıyla bakabilen ve fırsatları görebilen kişiler aynı zamanda kendisine ve çevresindeki insanlara fayda sağlayabilecek değerler oluştururlar. Girişimci

bireyler herkesin görebildiğini değil çok az kişinin görüp fark edebildiğini gören ve gördüğünü eyleme dönüştürerek insanlığa fayda sağlayabilen kişilerdir. Bir yerde var olan sorunu fark edip o soruna yönelik farklı bakış açısı geliştirerek soruna çözüm üreten kişilere girişimci denir.

Girişimcilik: Sorunlara yönelik fırsatları görebilme ve bu fırsatları günlük yaşantıda yapılacak planlama faaliyetleri ile gerçekleştirmeye çalışma faaliyetleridir (Çetinkaya & Bozkurt, 2011). Çevresinde yaşanan sorunları veya çevresinde oluşan fırsatları herkesten önce görebilen ve bunlara yönelik faaliyetler gerçekleştirebilen insanların yaşadığı sürece girişimcilik denir. Girişimcilik, bireyin kendisine veya insanlığa karşı katma değer ürünler üretmesi yaşanan toplumsal sorunlara çözüm bulması ve çevresindeki imkanlardan fırsatlar oluşturma sürecidir.

Beceri: Öğrencilerin öğretim yolu ile süreç içerisinde geliştirilmesi düşünülen yeterlilikleri ve kabiliyetleridir (MEB, 2005b). Bu anlamda beceri, bireyin kendisine verilen herhangi bir görevi, işi, sorumluluğu veya faaliyeti yapabilme yeterliliğidir. Kişinin herhangi bir konudaki yapabilirlik seviyesidir. Beceri, öğrencilerin öğrenim sürecinde öğrendikleri bilgileri günlük hayatlarında karşılarına çıkan bir sorun ya da iş karşısında kullanabilecek yetkinliğe ulaşmasıdır. Bireyin bilişsel ve davranışsal bir çaba göstererek bir işi kendisini zorlamayacak derecede kolay ve profesyonel olarak süreklilik içinde yapabilmesidir (MEB, 2009b).

Girişimcilik Becerisi: Çevresindeki insanlara göre fırsatları görebilmek ve ekonomik veya sosyal sorunlara yönelik yenilikçi çözümler üretme yeterliliğine sahip olmak ile birlikte bu yeterliliği içselleştirerek yaşantı haline getirebilmektir. İş hayatında ve sosyal ilişkilerde kurulması gereken ilişkilerin etkili bir şekilde kurulabilmesini sağlamak ve insanlar tarafından talep edilebilecek yenilikçi bir ürünü ortaya çıkartarak farklı üretim ve pazarlama yöntemleri ile insanların hizmetine sunabilme yeterliliğine sahip olmaktır.

Girişimcilik Öğretimi: Bilgi ve deneyimler ile öğrencilerin yaratıcılık ve yenilikçilik becerilerini geliştirip değer yaratım sürecine katılmalarını sağlayabilmek için kullanılması gereken yöntem ve aktivitelerin tümüdür (Moberg vd., 2014). İçinde bulunduğumuz çağın önemli bir konusu olan girişimcilik konusunu öğrencilere öğretip öğrencilerin bu bilgileri içselleştirerek beceri haline getirebilmelerini sağlamak için eğitimciler tarafından kullanılabilecek olan yöntem tekniklerin kullanılması sürecidir.

Materyal: Yapılması hedeflenen bir işin gerçekleştirilmesinde gerekli olan malzemelerin tümüne materyal denir. Uygun ve Kara'ya (2019) göre her türlü yazılı, sözlü, görsel ve işitsel araç gereçler materyaldir. Eğitim aracı olarak materyal kavramı; konuları öğretebilmek için kullanılan her türlü kaynağı ifade etmektedir. Eğitimde kullanılan materyaller eğitim adına çok önemli görevleri yerine getirebilmek için kullanılmaktadır. Çünkü sadece sunuş yolu ile bilginin aktarımı öğrenci üzerinde çok etkili olmamakta ve öğrenci üzerinde kalıcı bilgiyi oluşturmada yetersiz kalmaktadır. Oysa materyal kullanılarak öğrencilerin bütün duyu organlarına hitap edilebilmektedir. Görsel ve işitsel materyallerin kullanılması sadece sunuş yolu ile bilgi aktarımı yapılarak verilen öğretime göre öğrenci üzerinde daha kalıcı etkiler oluşturmaktadır. Öğrencilerin bilgiyi içselleştirmesi ve beceri haline getirebilmesinde materyal kullanımı çok önemlidir. Anlatılacak olan konunun yapısına uygun seçilen materyaller, öğrencilerin bilgiyi öğrenmesinde ve zihninde işleyip beceri haline dönüştürebilmesinde çok önemli bir görev üstlenmektedirler.

Yöntem: Eğitim öğretim ortamlarının amaca uygun olarak düzenlenmesini sağlayıp bir bütünlük içerisinde öğretime hazır hale getirilmesi sürecine denir (Aydın, 2001). Yöntem, bir hedefe ulaşabilmek için belirlenen ve bir plan doğrultusunda sistemli hareket edilerek hedefe ulaşmayı amaçlayan yoldur. Yöntemler hedeflere ulaşma yolunda bireylere farklı seçenekler sunar. Hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak için farklı tercihlerin sunulduğu seçeneklerin her biri birer yöntemdir.

Teknik: Eğitim öğretimin etkili biçimde verilebilmesi için kullanılması gerekli görülen yoldur (Gündüz, 2015). Günümüz şartlarında bilgiye ulaşmak çok kolay hale gelmiştir. Bu nedenle eğitim öğretim ortamlarında bilgiyi öğrenciye vermekten çok o bilgiyi öğrenciye sunma şekli daha etkili hale gelmiştir. Bilgiye ulaşmak eski çağlara göre günümüz çağında daha kolaylaştığından insanlar her yerde ve her vakitte istedikleri bilgiye ulaşabileceklerini düşündükleri için bilgiyi içselleştirmemektedirler. Bu durum da insanların bilgi zenginliği içerisinde bilgilere kolay ulaşabilmenin vermiş olduğu düşüncenin etkisiyle insanları bilgiyi öğrenme ve içselleştirme konusunda durağanlaştırmaktadır. Bu nedenle var olan bilgiyi insanlara aktarabilmek çok önemlidir. İnsanların var olan bilgiyi içselleştirebilmeleri ve beceri haline getirebilmeleri için bilginin insanlara doğrudan verilmesi yerine insanları etkileyerek verilmesi daha etkili sonuçlar doğuracaktır. İnsanlara kendilerinin de ulaşabilecekleri bilgiyi doğrudan vermek yerine onlara etkileyici bir şekilde bilgiyi vermek daha etkili sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Bilginin insanlarda içselleştirilerek beceri haline getirilebilmesinde bilginin sunuluş şekli çok önemlidir. Öğretim tekniği bu nedenle eğitim öğretim sürecinin verimli işleyebilmesi için çok gerekli ve önemli bir beceri kazandırma yoludur.

II. Bölüm

Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümde; sosyal bilgiler dersi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel beceriler, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan bazı materyaller, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan bazı öğretim yöntem ve teknikleri, girişimcilik, girişimcilik eğitimi, girişimcilik becerisi, girişimcilik türleri, girişimci insanlarda bulunması gereken özellikler ile ilgili literatür taraması yapılarak literatürde yer alan çalışmalar incelenmiştir.

2.1. Sosyal Bilgiler Dersi

Sosyal bilgiler dersi, ilkokul 4. sınıf ve ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda zorunlu ders olarak okutulan bir derstir. Sosyal bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıfların haftalık ders programlarında 3 ders saati olarak okutulmaktadır. Sosyal bilgiler; ülke ve dünya şartlarında yaşanan problemlere yönelik bilgiye dayalı çözümler üretebilen yeterlilikte etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan ve bunu yaparken sosyal beşeri bilimlerden aldığı yöntemleri karma bir şekilde kaynaştırarak kullanan öğretim programıdır (Öztürk, 2015). Bu ders; ilk ve ortaokul kademesinde hakları ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olan, günlük yaşantılarında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm yolları üretebilen, her alanda etkin, üretken ve demokratik bireyler yetiştirmeyi amaçlayan en önemli derslerdendir (Akdağ, 2009; Akpınar ve Kaymakçı, 2012; Hayırsever, 2010; Kılıçoğlu, 2014). Barr'a (1997) göre sosyal bilgiler dersinin iki temel amacı bulunmaktadır. Birinci amaç; bireylerin dünyayı anlamlandırmasını sağlamak, ikinci amaç ise bireylerin sorumlu vatandaşlar olarak topluma fayda sağlamalarını sağlamaktır.

Maddeler halinde Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından bahsedecek olursak eğer genel olarak toplum bilinci, Türk tarihi, dünyadaki gelişmeler ve bilim teknoloji ile alakalı maddeler ortaya çıkmaktadır:

1. Sosyal Bilgiler dersi bireye birey olması için gerekli olan norm ve sorumluluk bilincini kazandırır.
2. Türk halkına ve askerimize olan bağlılık duygusunu pekiştirir.
3. Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ün yolunda gidebilmeyi Atatürkçülüğün önemini anlatır.
4. Devletimizin sahip olduğu temel değerlerle ilgili hedefler sunar.
5. Geçmişini bilmeyen toplumlar yok olmaya mahkumdur ilkesinde hareketle Türk tarihi ile ilgili bilgiler verir.
6. Küreselleşen dünya düzeninde ülkemiz yanı sıra diğer toplumlar hakkında da bilgi sahibi olmamızı sağlar.
7. Demokrasi ilkeleri çerçevesinde, o çerçeve içerisinde çıkmadan saygılı bireyler yetiştirmeyi amaç edinir.
8. Diğer insanlarla birlikte yaşama zorunluluğu ve gerekliliğinden dolayı toplum içerisinde kabul görebilmek adına bizlere beraber yaşamanın gerekliliği olan değerler hakkında yok gösterir.
9. En başta kendine saygı ilkesinden hareketle önemli bir değer olan empati kurabilme duygusunu geliştirir.
10. Sürekli gelişen bilim sonucu ortaya çıkan daha çağdaş ve modern yaşama adapte olunabilmesi için ilkeler belirler ve bu ilkeler doğrultusunda bilimi geliştirip daha da ileri götürme adına bizlere yol gösterir (Oruç, 2019, s.18-19).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve pedagojisi, sosyal ve siyasi olaylardan büyük oranda etkilenmektedir (Ross, Mathison & Vinson, 2014). Devlet amaçları doğrultusunda ve çağın şartlarına uyum sağlayıp topluma fayda sağlayacak bireyler yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersi, ilköğretim ve ortaokul kademesindeki öğrencilere bu amaçlar doğrultusunda beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersinin

amaçları ve sosyal bilgiler dersinde kazandırılması planlanan beceriler, içinde bulunulan çağın şartlarına uyum sağlamak için ihtiyaç halinde güncellenmektedir. Güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları, çağa uyum sağlayıp ülkesine ve milletine fayda sağlayacak bireylerin yetiştirilmesinde çok önemli bir görev üstlenmektedir. Programların bazı dönemlerde güncellenmesinin bir sebebi de programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerine Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan amaçları ve becerileri daha uygun materyal ve öğretim yöntem teknikleriyle öğrencilere kazandırmaları için yol göstermektir.

2.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları

2018 yılında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda aşağıda belirtilmiş olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları yer almaktadır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle ifade edilmektedir: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,

16. Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır (MEB, 2018, s. 8).

2018 yılında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları incelendiğinde sosyal bilgiler dersinin; devlet amaçlarına ve çağın şartlarına göre vatandaş yetiştirmede önemli görevler üstlendiği görülmektedir. Kültürüne sahip çıkan ve çağın şartlarına göre ekonomik ve sosyal değişimlere ayak uydurabilen bireylerin yetiştirilmesinde 4, 5, 6, ve 7. sınıf düzeyindeki öğrencilere 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan özel amaçları kazandırmayı amaçlayan sosyal bilgiler dersi; devletin ve kanunların belirlediği vatandaş profiline göre öğrenci yetiştirilmesinde önemli görevler üstlenmektedir. Yeşildal (2020) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na yönelik öğretmen görüşleri çalışmasında, sosyal bilgiler dersini bireyleri içinde bulundukları çağın şartlarına göre uyum sağlayacak becerilerle donatmayı amaçlayan önemli bir araç olarak görmektedir. Sosyal bilgiler dersi sayesinde toplumların kültürel özellikleri yeni nesillere aktarılırken bireylerin karşılaştıkları yeni durumlara uyum sağlaması da sağlanmaktadır. Bu anlamda düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersi, geçmişi gelecekle buluşturan ve içinde bulunulan çağın şartlarına göre birey yetiştirip geleceğin planlanmasında önemli görevler üstlenen bir derstir.

Türkiye' de sosyal bilgiler dersi; ilkokul 4. sınıfta başlayıp ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda zorunlu ders olarak verilmektedir. Bu yaş grubundaki öğrencilere Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan özel amaçları kazandırmayı amaçlayan sosyal bilgiler dersi bu sayede bazı becerilerin öğrencilere erken yaşta kazandırılmasında da önemli görevler üstlenmektedir. Sosyal bilgiler dersi ile çağın şartlarına uygun becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesi hedeflendiği için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı çağın şartlarına göre

değişimlere uğramıştır. Türkiye’ de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 1968, 1998, 2005, 2017 ve 2018 yıllarında çeşitli değişimler yapılmıştır. Bu değişimler, çağın şartlarına göre programlarda bazen gelişmelere yol açarken bazen de sadece programda yapılan değişikliklerle sınırlı kalmıştır. Özellikle son dönemlerde öğretim programları öğrenciyi merkeze alırken öğretmeni öğrencilere öğrenme yaşantıları edindirebilmeleri için rehber olarak görmüştür (Kalaycı & Baysal, 2020) . Programlar çağın ihtiyaçları doğrultusunda değişimlere uğramıştır. Türkiye’de öğretim programlarındaki en köklü değişimler 2004 yılında yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesinden sonra yapılmıştır (Yeşildal, 2020). Yapılandırmacılık, bireyin yaşantılarından destek alarak kendi değer yargıları ile bilgi üretmesini sağlayan bir kuramdır.

Savaş, Soyyiğitoğlu, Özden, Duman ve Saban’ a göre (akt. Yılmaz, 2011, s. 22-23) yapılandırmacı öğretim sürecinin ilkeleri şunlardır:

1. Bilgi öğretmen tarafından değil bizzat öğrenen tarafından oluşturulur.
2. Yeni bilginin oluşumunu inanç ve beklentiler etkiler.
3. Öğrenmenin içinde olduğu bağlam önemlidir.
4. Öğretmenler, öğrenme sürecinde bir öğrenen olarak, öğrencilerle karşılıklı etkileşime girerler ve öğrenme çevresini düzenlerler.
5. Öğrenmede tahmin etme, analiz ve yaratma önemli yer tutar.
6. Bilginin aktarımı öğretim sürecinin fırsatlarıyla gerçekleştirilir. Ancak bu durum tüm öğretim fırsatlarının bilginin aktarımını sağlayacağı anlamına gelmemelidir.
7. Bilginin yapılanması sosyo-kültürel ortamda gerçekleşir.
8. İçerik genel bir yapıya sahip olmalı ekleme ve çıkarmalara izin vermelidir.
9. Süreç değerlendirme önemlidir.
10. Öğrencinin inanç ve tutumları onun öğrenmesini etkiler.
11. Seçilen içerik konuları gerçek yaşama uygun kullanılabilir olmalıdır.

12. Öğrenme öznel, sosyal, duygusaldır ve çevresel şartlara göre şekillenir.
13. Bilişsel öğrenmeler kadar duyguların öğrenilmesi de önemlidir.
14. Öğrenciler, kendi öğrenmesinden sorumlu olan, çevreden edindikleri bilgilere kendi zihinlerinde anlam veren ve bu nedenle de öğretimde aktif olan bireyler olarak tanımlanırlar.

Yapılandırmacılığın temelinde öğrenilen bilgilerden anlam oluşturma teorisi bulunmaktadır (Karademir, 2019). Hazırlanan programlarda değişikliklerin yapılmasının en önemli sebebi her şeyde olduğu gibi eğitim anlayışında da birtakım değişikliklerin yaşanmış olmasıdır. Özellikle 2004 yılında yapılandırmacı eğitim anlayışı benimsendikten sonra öğrencilerin derste aktif, öğretmenlerin ise öğrenciye rehber olma görevinde bulunmasından dolayı öğretim programları da bu duruma göre yeniden düzenlenmiştir. Sosyal bilgiler dersinde devletin amaçları doğrultusunda vatandaşlar yetiştirmek amaçlandığı için çağa uygun vatandaşlar yetiştirebilmek amacıyla içinde bulunulan çağın ihtiyaçları da önemsenmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde çağın ihtiyaçları değiştikçe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın yapısı ve amaçları da değişikliğe uğramıştır. Çağın ihtiyaçlarına karşılık verebilecek öğretim programına ihtiyaç duyulmuştur. Hiçbir program için mükemmel kavramı kullanılamaz çünkü her programın geliştirilmeye ihtiyacı vardır (Doğanay, 2008). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2004 yılında eğitim öğretimde yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesi ile 2005 yılında güncellenmiştir. 2017 ve 2018 yıllarında değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden güncellemeler yapılmıştır. Günümüzde ise son değişikliklerin yapıldığı 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kullanılmaktadır. 2018 yılında yayımlanan Sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programı, çağımız şartlarının verdiği imkanları gören geçmiş ile günümüzdeki ortak değerleri birleştiren ve devlet amaçları doğrultusunda geleceğe dair planlamalar yapabilen vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

2.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Temel Beceriler

TDK, (<https://sozluk.gov.tr>, 2021) beceriyi; “kişinin yatkınlık ve öğrenimine bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet.” olarak tanımlamıştır. MEB (2004, s. 463) ise “beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir.” şeklinde tanımlama yapmıştır. Oruç’un 2019’da yaptığı çalışmada ise beceri, bireyin kendi kapasitesine bağlı olarak gerçekleştirdiği veya gerçekleştirebileceği faaliyetler olarak tanımlanmıştır. Tanımlar incelendiğinde beceri kavramı için bireylerde eğitim öğretimle geliştirilebilen ve günlük yaşama aktarılabilen kabiliyet ve yeteneklerin bütünüdür şeklinde bir açıklama yapmak mümkündür. Beceriler son dönemlerde öğretim programlarında çokça yer edinmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda da becerilere yer verilmiştir. En güncel haliyle 2018 yılında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda öğrencilere kazandırılması gereken beceriler arasında aşağıda belirtilen temel becerilere yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda aşağıdaki becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Amaçlarda ifadesi olan ve TYÇ ile de uyumlu olarak bu ders kapsamında öğrenilecek beceriler aşağıda özetlenmiştir.

1. Araştırma
2. Çevre okuryazarlığı
3. Değişim ve sürekliliği algılama
4. Dijital okuryazarlık
5. Eleştirel düşünme
6. Empati
7. Finansal okuryazarlık
8. Girişimcilik
9. Gözlem

10. Harita okuryazarlığı
11. Hukuk okuryazarlığı
12. İletişim
13. İş birliği
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Kanıt kullanma
16. Karar verme
17. Konum analizi
18. Medya okuryazarlığı
19. Mekânı algılama
20. Öz denetim
21. Politik okuryazarlık
22. Problem çözme
23. Sosyal katılım
24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
26. Yenilikçi düşünme
27. Zaman ve kronolojiyi algılama (MEB, 2018, s. 9).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, çağın ihtiyaçlarına ve eğitim sisteminde yapılan güncellemelere göre zaman zaman değişimlere uğramıştır. Programın içerisinde yer alan becerilerde de içinde bulunulan döneme göre değişiklikler yapılmış ve en güncel haliyle hazırlanmış olan 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda sayı olarak becerilerin arttığı gözlemlenmiştir.

2004, 2005, 2017 ve 2018 yıllarında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan becerilerde gözlemlenen değişiklikler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

*Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan becerilerin karşılaştırılması**(MEB, 2004; 2005; 2017; 2018)*

2004 yılı SBDÖP	2005 yılı SBDÖP	2017 yılı SBDÖP	2018 yılı SBDÖP
Araştırma	Araştırma	Araştırma	Araştırma
Değişim ve sürekliliği algılama	Değişim ve sürekliliği algılama	Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı
Bilgi teknolojilerini kullanma	Bilgi teknolojilerini kullanma	Değişim ve sürekliliği algılama	Değişim ve sürekliliği algılama
Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Dijital okuryazarlık	Dijital okuryazarlık
İletişim ve empati (4-5. sınıf)	Empati	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme
Girişimcilik	Girişimcilik	Empati	Empati
Gözlem	Gözlem	Finansal okuryazarlık	Finansal okuryazarlık
Karar verme	İletişim	Girişimcilik	Girişimcilik
Mekânı algılama	Karar verme	Gözlem	Gözlem
Problem çözme	Mekânı algılama	Harita okuryazarlığı	Harita okuryazarlığı
Sosyal katılım	Problem çözme	İletişim	Hukuk okuryazarlığı
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	Sosyal katılım	İş birliği	İletişim
Yaratıcı düşünme	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	İş birliği
Zaman ve kronolojiyi algılama	Yaratıcı düşünme	Kanıt kullanma	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
	Zaman ve kronolojiyi algılama	Karar verme	Kanıt kullanma
		Konum analizi	Karar verme
		Medya okuryazarlığı	Konum analizi
		Mekânı algılama	Medya okuryazarlığı
		Öz denetim	Mekânı algılama
		Politik okuryazarlık	Öz denetim
		Problem çözme	Politik okuryazarlık
		Sosyal katılım	Problem çözme
		Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Sosyal katılım
		Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
		Yenilikçi düşünme	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
		Zaman ve kronolojiyi algılama	Yenilikçi düşünme
			Zaman ve kronolojiyi algılama
Toplam 14 beceri var.	Toplam 15 beceri var.	Toplam 26 beceri var.	Toplam 27 beceri var.

2004, 2005, 2017 ve 2018 yıllarında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan beceriler incelendiğinde beceri sayılarının geçmişten günümüze doğru arttığı gözlemlenmektedir. Her geçen gün insanların ihtiyaçlarının değişmesinden ve öğrencilere öğretilen bilgilerin öğrencilerde kalıcı hale getirilmek istenmesinden dolayı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda var olan beceri sayısı geçmişten günümüze doğru sürekli artış göstermiştir. Programlardaki beceri sayılarındaki artışın en önemli sebeplerinden

birisi de 2004 yılı sonrasında Türkiye’de yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmiş olmasıdır.

Perkins’ e göre (akt. Duran, 2019, s. 6) ‘‘Yapılandırmacılık, öğrenenin bilgiyi tekrar etmek yerine, transfer ettiği, yeniden yapılandığı, sadece dinleme ve okuma yapmak yerine tartıştığı, fikirleri savunduğu ve paylaştığı, hipotez kurduğu, sorguladığı ve böylece öğrenme sürecine etkin katılımını gerçekleştirdiği bir yaklaşımdır.’’ Yapılandırmacı eğitim anlayışı gereği programlarda sayılarında artış gözlemlenen beceriler, öğrenilen bilgilerin yaşantı haline dönüştürülmesi ve günlük hayatta kullanılmasını sağlamaktadır. Eğitim öğretimde verilen teorik bilgiler beceriye dönüştürüldüğünde daha kalıcı hale gelmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki beceri sayılarının her geçen gün artması yapılandırmacı eğitim anlayışı gereği öğrencilerin teorideki bilgileri yaparak yaşayarak edinmelerini sağlamaktadır. Bu süreç ile öğrenilen bilgilerin kalıcı olması ve bireyler tarafından günlük yaşama transfer edilmesi amaçlanmaktadır.

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Bazı Materyaller

Yazılı, sözlü, görüntülü veya kaydedilmiş her türlü belgeye materyal denmektedir. Bir başka anlamı ile materyal, bir işi yapabilmek için lazım olan eğitim aracıdır (Kara, 2016). Eğitim aracı ise, anlatılacak olan bir konuyu öğretirken veya öğrenirken kullanılan her türlü kaynaktır. Eğitim aracı, öğrenme sürecinde öğrencilere katkı sağlayabiliyorsa etkili olmaktadır (Akdağ & Meydan, 2011). Materyal, eğitimde soyut olan kavramların somutlaştırılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Eğitimde kullanılan materyaller öğrencilerin bilgiyi somutlaştırarak öğrenmesini sağlamak ve öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencilere bilgi aktarmasına olumlu katkılar sunmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretiminde materyal kullanımı çok önemlidir. Özellikle küçük yaş grubundaki öğrencilere soyut kavramları anlatmak zordur. Soyut kavramları somut hale getirerek anlatmak daha etkili sonuçlar vermektedir. Öğrenciler materyale dokunarak veya

materyali görüp duyu organları ile hissederek daha fazla deneyim edinebilmektedir. Bu nedenle duyu organlarına hitap eden ve somut bir şekilde öğrenciler tarafından görülebilen eğitim materyalleri eğitim öğretim sürecine olumlu katkı sağlamaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde de eğitim materyallerinin önemi büyüktür.

Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı;

1- Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrencilerin öğrendiklerini

anlamlandırarak öğrenmelerini sağlar.

2-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını

sağlar.

3-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrenciyi etkinleştirmeye, öğrenciyi düşündürmeye ve sorgulama yapmaya yönlendirir.

4-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrencinin bilgiyi araştırarak

yapılandırmasını sağlar. Bu durum öğrencinin kendi bilgisini oluşturmaya için ortam hazırlar.

5-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrenciyi sorun çözmeye, işbirliği

yapmaya, sorumluluk üstlenmeye yönlendirecek araçlar gereçler kullanımını sağlar.

Bu kullanılan araç gereçler öğrencilerin öğretim hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur.

6-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğretime katılan duyu organı sayısının

fazla olması, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaktır.

7-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı öğrencilerin dikkatini çekerek

hatırlamayı kolaylaştırır.

8-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı ders ortamında zamanın planlı ve iyi bir

şekilde kullanılmasını sağlar.

9-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı soyut olan kavramların somutlaştırılarak verilmesini sağlar.

10-Sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımı dersi monotonlukta kurtarır ve dersin sıkıcı bir şekilde işlenmesini önler (Kara, 2016, s. 19-20).

Sosyal bilgiler dersinde, anlatılan konunun özelliklerine ve öğretmenin tercihine göre çeşitli materyaller kullanılabilir. Bu materyallerden bazıları şunlardır:

2.4.1. Kitaplar. Kitaplar, içeriğine göre yazılı ve görsel bilgiler sunan basılı kaynaklardır. Öğrenciler ve öğretmenler bilgi kaynağı olarak sıklıkla kitaplara başvurur. Ders adı ve içeriklerine göre farklı konular barındıran kitaplar bilgiye kısa yoldan ulaşma imkanı sunan yazılı ve görsel kaynaklardır. Farklı isim ve farklı içeriklerde bir sürü kitap bulunmaktadır. Okullarda ders kitabı olarak öğretmen ve öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılmakta olan kitaplar, öğretim programına göre içerik sıralaması sunduğu için müfredatı takip etme konusunda da kolaylık sağlamaktadır. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın her öğrenciye ders kitabı vermesi öğrenciler arasında fırsat eşitliğini sağlama açısından çok önemlidir. Her öğrencide aynı içerikte ders kitaplarının bulunması eğitimde birlik sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Bütün öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın vermiş olduğu kitaplara ulaşabiliyor olması eğitim öğretimde kitapların en çok kullanılan materyal olmasındaki önemli etkenlerden birisidir.

2.4.2. Yazı tahtası. Her sınıfta bulunan veya bulunması gereken en önemli materyallerden birisi yazı tahtasıdır. Yazı tahtası öğretmenlerin bilgiyi öğrencilere görsel olarak aktarmasında kullanılan çok önemli materyallerden birisidir. Konu anlatımını destekler nitelikte örnekler vermede, semboller, grafikler ve şekiller çizmede kullanılan materyaldir (Sever, 2011). Yazı tahtası öğretmen tarafından bilginin özetlenmesi ve görsel olarak öğrenciye aktarılmasında sıklıkla tercih edilmektedir. Yazı tahtası görsel açıdan öğrenciye katkı sağlarken öğretmenin tahtaya yazı yazarken veya şekil çizerken sırtını öğrenciye

dönme durumunda kalması öğrenci ile öğretmen arasındaki etkileşimi azaltmaktadır.

Öğretmenlerin yazı tahtasını sıkça kullanması öğrencilerin dersten kopmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ihtiyaç halinde ve özet içerikler sunacak şekilde yazı tahtasını kullanması daha faydalı sonuçlar vermektedir.

2.4.3. Akıllı tahta (etkileşimli tahta). Bilgisayar veya projeksiyon cihazı kullanılarak dokunmaya karşı duyarlı ekran özelliği sunan ve Windows yazılım programı ile sistemde yüklü uygulamaları kontrol edebilen etkileşimli yazı tahtasıdır (Shenton & Pagett, 2007). Eğitim öğretimde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması bilginin öğrenilmesinde düz anlatım yöntemlerine göre daha kalıcı ve etkili sonuçlar ortaya koymaktadır. Akıllı tahta; bilgisayar yazılım sistemlerinin yüklendiği, çeşitli dijital uygulamaların kullanıldığı, dijital ortamda görsel ve işitsel materyallerin eğitim ortamına aktarıldığı, etkileşimli eğitim imkanı sağlayan ve dokunmatik özelliği bulunan yazı tahtasıdır. Akıllı tahtaların eğitim öğretim ortamlarında kullanılmaya başlanmasıyla teorik ya da uygulamalı eğitimdeki bilgiler görsel ve işitsel olarak öğrencilere aktarılmaktadır. Görsel ve işitsel duyu organlarının kullanılmasına imkan sağlayan akıllı tahtalar, öğrenme sürecini kolaylaştırmakta ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında düz anlatım yöntemlerine göre daha etkili olmaktadır.

2.4.4. Bülten tahtası. Öğrencilerin dikkatini işlenecek veya duyurusu yapılacak olan bir konuya çekmek için öğretmenler tarafından sınıf içinde kullanılabilecek materyallerden birisidir. Ünite başlangıçlarında konuya dikkat çekmek isteyen öğretmenlerin sıklıkla başvurduğu materyaldir. Bülten tahtası; öğrencileri herhangi bir konu hakkında bilgilendirmek, yapılacak çalışmalar hakkında öğrencilere duyuruda bulunmak, yapılan çalışmaları öğrencilere sunmak, öğrencilerin düşüncelerini paylaşmak ve öğrencileri anlatılacak olan konuya güdülemek için kullanılabilmektedir (Meydan, 2001). Günün konusunu öğrencilere duyurup öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerine katkı sağlayan bir materyaldir.

2.4.5. Kumaş kaplı tahtalar. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmaların sınıf içinde sergilenebileceği, farklı branş dersleriyle ilgili çalışmaların gruplandırılarak sunulabileceği kumaş kaplı tahtalardır. Genellikle öğrencilerin hazırladıkları çalışmalar toplu iğne aracılığıyla kumaş kaplı tahtaya asılmaktadır. Sınıf içerisinde öğrencilerin motivasyonunu arttırmak ve öğretmen tarafından verilen konu ile ilgili çalışmalar yapmalarını sağlamak için kullanılabilecek bir materyaldir. Öğrencilerin çalışmaları sınıf içerisinde kumaş kaplı tahtada sergilendiğinde bu durum yeni çalışmalar yapmaları için öğrencileri pekiştirmektedir. Maliyeti çok fazla olmayan ve sınıf içerisinde öğrencilerin çalışmalarını sergilemek için kullanılabilecek dayanıklı materyallerden birisidir.

2.4.6. Manyetik tahtalar. Üzerinde mıknatıs bulunan malzemeleri sabit tutma özelliği bulunan metal yüzeyli tahtadır. Öğrenciler tarafından yapılan çalışmaların arkasına mıknatıs takılarak manyetik tahta üzerine sabitlenmesi ve bu sayede çalışmaların sergilenmesi sağlanabilir.

2.4.7. Kum tahtası. Herhangi bir masanın kenarına çita çakılıp masanın üzerine kum dökülmesiyle oluşturulan materyaldir. Bu materyal ile sosyal bilgiler dersinde işlenen yeryüzü şekilleri konusu somut örnek olarak masanın üzerinde bulunan kum ile gösterilebilir. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat veren bir materyaldir. Bu tür materyaller öğrencilerin soyut konuları somutlaştırabilmesinde ve etkin katılım ile öğrendikleri bilgileri kalıcı hale getirebilmesinde önemli görev üstlenmektedir (MEB, 2000).

2.4.8. Dosya tahtalar. Çok sayıda kağıdın üst üste konulup kağıtların tepe noktasından plastik veya demir ayaklarla ataç gibi sıkıştırılması ile oluşturulan materyaldir. Sınıf içerisinde hazırlanması zor olan materyallerin sınıf dışında hazırlanıp hazır bir şekilde sınıfa getirilmesinde önemli rol üstlenmektedir. Bu materyal ders sırasında zaman kaybı yaşanmasının önüne geçmektedir (Sever, 2011). Dosya tahtalar kullanışlı ve sağlam

materyaller oldukları için tekrar tekrar kullanılabilirler. Büyük grup çalışmalarında bu materyallerin kullanılması çok kullanışlı olmayabilir (Meydan, 2001).

2.4.9. Panolar. Panolar, tahta veya beton bir zemin üzerine sert bir kumaşın yerleştirilmesi ile oluşturulur. Öğrencilerin yaptığı resim, çizim, grafik veya şekiller pano üzerindeki kumaşa toplu iğne kullanılarak yerleştirilir. Panolarda öğrencilerin yaptığı çalışmaların sergilenmesine ortam hazırlandığı için öğrenciler yeni çalışmaların yapılmasında motive edilmiş olurlar. Panolara asılan çalışmalar rahatlıkla sökülüp yerlerine yeni çalışmalar takılabilir. Bu durum panoların kullanışlı olma özelliklerini ortaya koymaktadır.

2.4.10. Posterler. Posterler, anlatılmak istenen konun daha çabuk ve etkili bir şekilde anlatılmasına imkan sağlayan görsel materyallerdir. Posterlerin bir diğer adı büyük boy resimlerdir. Posterler, etkileyici bir şekilde hazırlanmış görsel materyaller oldukları için öğrencilerin bilgiyi daha kolay anlamalarına ve kalıcı öğrenmelerine imkan sağlamaktadırlar. Görsel materyallerin kullanılarak anlatıldığı konular daha kolay öğrenilebilmekte ve zihinde daha kalıcı olabilmektedir. Bu durum, posterlerin öğretim materyali olarak önemini ve kullanımını artırmaktadır.

2.4.11. Harita ve küreler. Harita ve küreler, sosyal bilgiler dersinde kullanılması gereken en önemli materyallerdendir. Harita ve küreler soyut olan kavramların somut hale getirilmesinde kullanılmaktadır. Hemen hemen her eğitim kurumunda bu materyalleri bulmak mümkündür. Harita, yeryüzünün tamamının veya bir bölümünün kuşbakışı olarak ve belli küçültme oranlarının kullanılarak bir düzleme aktarılmasıdır. Haritalar sayesinde öğrencilere ülke sınırları veya yeryüzü şekilleri somut olarak anlatılabilmektedir. Küre ise haritanın dünya şekli verilerek çizilmiş üç boyutlu şeklidir. Enlem, boylam, paralel ve meridyenler gibi soyut kavramların anlatılmasında küre materyali kullanılarak bu kavramların somut olarak görülmesi sağlanmaktadır. Böylece öğrenciler soyut kavramları somut olarak görüp öğrenebilmektedirler.

2.4.12. Kavram haritaları. Kavramların grafiksel bağlantılar kullanılarak görsel olarak anlatılmasını sağlayan materyallerdir. Kavram haritalarında kavramlar arasındaki ilişkiler özet bir şekilde görsel olarak sunulmaktadır. Böylece soyut ve karmaşık bir yapıya sahip olan kavramlar birbirleriyle ilişkilendirilerek somut bir örüntü içinde görsel olarak verilebilmektedir. Kavram haritaları birçok derste kullanılabilir.

2.4.13. Gazete kupürleri ve dergiler. Gazete haberlerinde ve dergilerde yer alan haber, görsel veya yazıların sınıf ortamına getirilip eğitim amaçlı kullanılmasıdır. Gazete kupürlerinde ve dergilerde çok sayıda görsel materyaller kullanıldığı için bu materyaller kullanılarak daha etkili öğretim gerçekleştirilebilmektedir. Gazete kupürleri ve dergiler her yaş grubunda etkili ve kalıcı öğretimin sağlanabilmesi için kullanılacak önemli görsel materyallerdir.

2.4.14. Resimler. Resimler, öğretmenlerin ulaşabilecekleri en kolay ve en ucuz eğitim materyallerinden birisidir. Görsel materyal olduğu için bilginin daha kolay ve etkili öğretilmesine katkı sağlamaktadır. Resimler eğitim öğretim sürecinde en çok kullanılan klasik eğitim materyallerindendir (İşman, 2002). Resimler, tarihsel süreçte geçmişten günümüze kadar çok sayıda tarihi bilginin günümüze kadar aktarılmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin zihninde bilgiden çok görsel öğeler kalıcı olmaktadır. Bu nedenle resimler, kalıcı bilgi öğretiminde kullanılan önemli materyallerdendir.

2.4.15. Afişler. Kısa ve etkileyici bir tasarımla aktarılması istenen bilginin aktarmasında kullanılan materyallerdir. Yazılı ve görsel biçimde hazırlanan afiş materyalleri ile öğrencilerin dikkati anlatılmak istenen konulara çekilmektedir. Afişlerde yer alan her öğe anlatılmak istenen konuya yönelik olmalıdır. Afişlerde kullanılan görseller öğrencilerin yaş seviyesine ve ilgi alanlarına göre tercih edilmelidir. Kullanılan görseller açık, anlaşılır ve hatırlanabilecek nitelikte olmalıdır.

2.4.16. Grafikler. Grafikler, sayısal verilerin görselleştirilmesi amacıyla kullanılan materyallerdir. Çok çeşitli grafik türleri bulunmaktadır. Anlatılacak olan konuya yönelik seçilen grafikler, öğrencilerin ilgisini çekmede ve konuyu somutlaştırmada önemli görev üstlenmektedir. Grafikler, sayısal verilerin görsel olarak karşılaştırılmasında ve somut verilere dönüştürülmesinde kullanılan materyallerdendir.

2.4.17. Şemalar. Şemalar, anlatılması karmaşık olan sayısal veriler ve soyut bilgilerin grafik tarzında somutlaştırılarak özetlenmesini sağlayan materyallerdir. Şemalarda görsel materyaller önemli yer tutmaktadır. Şemalar, soyut olan bilgilerin gruplandırılarak ve görselleştirilerek aktarıldığı materyallerdir.

2.4.18. Tepegöz. Tepegöz, saydam bir kağıt üzerinde bulunan yazıların veya resimlerin elektronik bir mekanizma ile boyutlarının büyütülerek duvar ya da perdeye yansıtılmasını sağlayan materyaldir. Tepegöz cihazı ile saydam kağıt üzerine ders öncesinde veya ders esnasında yazı yazılıp resim çizilebildiği için bu cihaz saydam bir yazı tahtası olarak da kullanılabilir. Saydam özellikteki kağıdın yazılıp çizilebilir olması ve sonrasında silinebilir özellikte olması tepegöz cihazını yazı tahtası olarak kullanmayı sağlayan önemli bir özelliktir.

2.4.19. Bilgisayar ve internet. İçinde bulunduğumuz dönemde dijital materyaller çok önem kazanmıştır. Bilgisayar ve internet; öğrencileri, öğretmenleri ve eğitim ortamını en çok etkileyen materyallerdendir. Bilgisayar, günümüzde hayatımızın her alanına girmiş ve eğitim öğretimde kitapların gerekliliği kadar önemli görülmüştür (Ersoy, 2009). İnternet ise dünya genelindeki teknolojik cihazların birbirine bilgisayar ağlarıyla bağlanmasını sağlayan dijital bir teknolojidir. Özellikle Covid-19 salgın hastalığı ile eğitim öğretimde uzaktan eğitime geçilmiş olunması dijital materyallerin önemini çok daha arttırmıştır. Bilgisayar ve internette sürekli değişim ve gelişimler yaşanmaktadır. Çağımız teknoloji çağı olduğu için öğrencilerimiz de teknolojiyi sürekli kullanmakta ve teknoloji ile sürekli iç içe olmaktadır.

Günümüz teknolojisinde öğrencilerimize bilgi aktarımı yaparken teknolojinin sunduğu bütün imkanları kullanarak aktarım yapmak gerekir. Böylece öğrencilerin ilgi alanı olan teknoloji, öğrencileri derse motive etmede katkı sağlamış olur. Teknolojiden uzak, geleneksel materyal ve yöntem tekniklerin kullanıldığı bir eğitim sisteminde günümüz öğrencileri derslere motive edilememektedir. Bu nedenle teknolojiyi eğitim öğretim sürecinin her kademesinde kullanmak, bilgisayar ve internetin gücünü eğitime aktarmak gerekmektedir. Çağımız şartlarında bilgisayar ve internet lüks ihtiyaç olmaktan çıkıp zorunlu ihtiyaç haline gelmiştir. Bu anlamda bilgisayar ve internetin eğitim öğretimde materyal olarak kullanılması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

2.4.20. Dijital kamera ve fotoğraf makinesi. Bilgi aktarımı yapılırken görsel ve işitsel duyu organlarına hitap eden materyallerin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Var olan bir nesnenin görüntüsünü kaydetmek ve o nesneyi ders ortamında somut veri olarak kullanmak dijital kamera ya da fotoğraf makinesi ile gerçekleştirilmektedir. Nesnenin anlık görüntü kaydının bir yüzeye aktarılmış haline fotoğraf denilmektedir. Fotoğraflar var olan bir ürünün anlık olarak kaydedilmesidir. Soyut olan ürünler göz ile görülemediği için anlık görüntüsü alınamaz ve fotoğraflandırılmaz. Sınıf ortamına getirilemeyecek özelliklerdeki somut materyallerin anlık görüntü kaydı alınarak sınıf ortamında ders materyali olarak kullanılması dijital kamera ya da fotoğraf makinesi ile sağlanabilmektedir. Fotoğraflar, çekildiği dönemle ilgili bilgileri yansıtır. Yazılı kaynaklarda bulunmayan birçok özellik fotoğraflar aracılığıyla aktarılabilir (Ata, 2002).

2.4.21. Slaytlar ve film. Slayt, bir konu hakkında bilgi aktarımı yaparken çok sayıda resmin bir ekran üzerine aktarılmasını sağlamaktadır. Hazırlanan slaytların bir ekran üzerine aktarımını yapan cihaza slayt makinesi denilmektedir. Değişik boyutlara sahip slaytlar bulunmaktadır (Pekgöz & Hancılar, 1970). Günümüzde slayt materyallerin yerine,

hazırlanması daha pratik ve içeriğinin fotoğraf, video veya ses dosyalarıyla daha zengin hale getirilebildiği Powerpoint sunum dosyaları kullanılmaktadır.

Filmler, görme ve duyma organlarına hitap edebilen materyaller oldukları için eğitim öğretimi daha kolay ve bilgiyi daha kalıcı hale getirmişlerdir. Filmler aracılığıyla öğrencilere eğlenceli ve etkili ders içeriği sunulabilmektedir.

2.4.22. Televizyon ve radyo. Televizyon, geniş kitlelere ulaşmak için kullanılan görsel ve işitsel cihazdır. Geniş kitlelere ulaşabilme özelliği bulunduğu için televizyonların eğitim öğretimde kullanılması fayda sağlar.

Radyo, televizyon öncesinde işitsel cihaz olarak geniş kitlelere ulaşabilmek için kullanılan kitle iletişim aracıdır. Radyo, işitme duyusuna hitap ettiği için soyut yaşantılar sağlamaktadır. Radyolardan eğitsel amaçlı faydalanılabilmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere takviye amaçlı radyo programları hazırlanmaktadır. Öğrencilerin dinleme ve anlama becerilerini geliştirmeye yarayan radyo; öğrencilerin ilgi, merak ve hayal güçlerinin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır (Öztürk, 2007). Radyo, eğitim öğretim sürecinde geniş kitlelere ulaşabilmek adına fayda sağlasa da televizyon cihazındaki görsel özellikler bulunmadığı için televizyonun üretilmesi sonrasında radyo cihazı eski önemini kaybetmiştir. Televizyon cihazı, daha fazla duyu organına hitap ettiği için eğitim öğretim sürecinde geniş kitlelere ulaşabilmek adına radyo cihazından daha etkili kullanılmıştır.

Teknolojinin sürekli gelişmesi kitle iletişim araçlarını da etkilemiştir. Radyo cihazı sonrasında ortaya çıkan ve daha fazla etki oluşturan televizyon cihazının yerini de bilgisayar ve internet almıştır. İçinde bulunduğumuz dönemde ortaya çıkan Covid-19 salgın hastalığı sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı altyapı imkanlarının daha fazla olması ve mevcut şartlara göre daha geniş kitleye ulaşılabilmesi açısından Televizyon cihazını etkin olarak kullanmıştır. Covid-19 salgın hastalığının getirmiş olduğu olumsuz koşullardan dolayı 2020, 2021 yıllarında uzaktan eğitime geçilerek eğitim öğretim süreci dijital ortamda yapılmaya başlanmıştır. Dersler,

Televizyon ve internet aracılığıyla verilmeye başlanmıştır. TRT EBA Tv İlkokul, TRT EBA Tv Ortaokul, TRT EBA Tv Lise yayın kanalları oluşturulmuştur. İnternet alt yapısı bulunmayan bölgelere ve öğrencilere televizyon aracılığıyla eğitim öğretim imkanı sunulmuştur.

2.4.23. Video. Bir ders materyali olarak video, sınıf dışı ortamlarda eğitim öğretim için kullanılabilecek materyallerin görüntüsünün ve sesinin görüntü akışı içerisinde kaydedilerek sınıf ortamına getirilmesidir. Görsel ve işitsel duyu organlarına hitap eden videoları eğitim öğretim sürecinde kullanmak etkili ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Videolar, öğretmenlerin bilgiyi öğreten tek kaynak olma özelliğini zayıflatmakta ve öğretmenlere öğreten değil yaptıran kişi olma özelliğini kazandırmaktadır. Görsel ve işitsel özelliği bulunan videoların son zamanlardaki eğitim öğretim üzerindeki etkisini vurgulamak için etkileşimli video kavramı da kullanılmaya başlanmıştır (Sever, 2011). Videoların derslerde kullanılması öğrencilerin derslere katılmasında motivasyon oluşturmaktadır.

2.4.24. Fotokopi makinesi. Günümüz şartlarında neredeyse her okulda bulunan fotokopi makineleri sayesinde basılı bir çalışma çoğaltılarak öğrencilere verilebilmektedir (Sever, 2011). Fotokopi makineleri, eğitim öğretimde kaynakların çoğaltılmasını, yayılmasını sağlamış, öğretmenlerin ve öğrencilerin işini kolaylaştırmıştır.

2.4.25. Tarayıcı. Tarayıcı; yazılı ve görsel dokümanların ışığa duyarlı ve iletken malzeme ile taranıp bilgisayar ekranına aktırılmasını sağlayan materyaldir. Taranıp bilgisayara aktarılan doküman görüntüleri üzerinde değişiklikler yapılabilir (Sever, 2011). Tarayıcı cihaz sayesinde kağıt ortamında bulunan dokümanlar dijital ortama aktarılabilmekte ve dijital ortamda basılı veya sanal olarak çoğaltılabilmektedir.

2.4.26. Sergi. Sergi, herhangi bir konu hakkında hazırlanmış olan materyallerin dikkat çekici bir şekilde izleyicilere gösterilmesine imkan sağlayan planlı ve amaçlı

organizasyondur. Sergiler çeşitli amaçlar doğrultusunda açılabilir. Sergilerin ilgi çekici ve öğretici olması gerekmektedir. Bu nedenle sergiler iyi bir planlama sonrasında gösterime açılmalıdır. Sergilerde hitap edilen grubun özelliklerine göre gösterim planı oluşturulmalıdır. Sergilerin oluşturulma amaçlarına göre sergiye katılan bireyler motive olmaktadır. Öğrencilerin belli bir konu ve amaç doğrultusunda materyal üretilip ürettikleri bu materyalleri sergiler aracılığıyla gösterime sunması öğrenciler açısından motivasyon artırıcı bir durumdur.

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Bazı Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Öztürk'e göre (akt. Ersoy, 2009, s.36) Yöntem “bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol” biçiminde tanımlanırken; teknik ise, “herhangi bir sanat, üretim ve öğretim etkinliği için başvurulması gereken beceri, işlem ya da yol” olarak tanımlanmaktadır. Ancak, “teknik” sözcüğünün, “yöntem” sözcüğüne göre daha dar kapsamlı bir anlam içerdiği ileri sürülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır.

Bununla birlikte, öğretimde her durum için geçerli, sihirli bir yöntem ve teknik olmadığı gibi, iyi ya da kötü olarak nitelendirilebilecek bir yöntem ve teknik de söz konusu değildir. İyi yöntem öğrencileri belirlenen amaçlara en etkili ve en kolay ulaştıran yöntemdir. Önemli olan, öğretmenin öğretim süreci bakımından en uygun yöntem ve tekniği seçip uygulamaya koyabilmesidir. Bunun için, öğretmenin, öğretim sürecinde işe koşulan yöntem ve tekniklerin yararları ve sınırlılıklarını bilmesi son derece önemlidir (Ersoy, 2009, s.36).

Eğitim öğretim sürecinde öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarımını daha etkili bir şekilde nasıl yapacakları hakkında bilgi verilmesini sağlayan öğretim biçimlerine öğretim yöntem ve teknikleri denmektedir. Öğretim yöntem ve teknikleri, öğretmenlerin ders anlatırken kullandıkları ve bilgiyi öğrenciye aktarabilmek için tercih ettikleri öğretim

biçimlerinin genel adıdır. Öğretim yöntem ve teknikleri, öğretmenlerin sınıf ortamındaki deneyimleri sonrasında daha etkili şekilde kullanılabilir. Öğrencilerin bilgiyi daha kolay öğrenmesinde ve derse katılım isteklerinin artmasında, öğretmenler tarafından kullanılan öğretim yöntem tekniklerinin önemi büyüktür. Bu nedenle öğretmenlerin hangi konuda hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanacaklarını bilmesi eğitim öğretim sürecine önemli katkılar sunmaktadır. Araştırmacının yapmış olduğu bu araştırma çalışmasında; sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisinin öğrencilere daha etkili öğretim yöntem, teknik ve etkinlikleri kullanarak kazandırabilmek için sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyim ve tecrübelerinden faydalanılmak istenmiştir.

Yapılandırma eğitimi anlayışının ülkemizdeki öğretim programlarına aktarılmasından sonra dersler öğrenci merkezli işlenmekte olup öğretmenler öğrencilere bilgiyi kazandırma sürecinde rehberlik etmektedirler. Bu nedenle derslerde klasik öğretim yöntemlerinin yanında öğrencileri derse katıp bilgiyi keşfetmelerini sağlayacak çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri de kullanılmaya başlanmıştır. Yapılandırma eğitimi anlayışı gereği sosyal bilgiler dersinde de öğrencileri bilgiyi keşfetmeye yönlendirmede kullanılabilecek farklı öğretim yöntem ve teknikleri bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde, bilginin öğretmenler tarafından öğrencilere etkili ve kalıcı bir şekilde aktarılmasını sağlayan ve öğrencileri ders içerisinde aktif hale getirip derse katılım isteklerini arttıran çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenler tarafından kullanılan bu öğretim yöntem ve tekniklerden bazıları şunlardır:

2.5.1. Düz anlatım yöntemi. Eğitim öğretim sürecinde öğretmenler tarafından en çok tercih edilen yöntemlerden birisidir. Öğretmen merkezli bir öğretim yöntemidir. Öğretmenin konuyu anlatıp öğrencilerin de dersi dinlediği bir yöntemdir. Bu yöntem eğitim tarihinde kullanılan en eski yöntemlerdendir. Öğrencilerin derste pasif olmalarına sebep olan bir yöntem olduğu için eğitim öğretim sürecinde etkili bir yöntem olarak görülmemektedir.

Özellikle yapılandırmacı eğitim modelinin benimsenmesinin ardından eğitim öğretimde öğrencilerin aktif, öğretmenlerin ise öğrencilere bilgiyi keşfetmede yol gösterici kılavuz konumunda olması gerekmektedir. Düz anlatım yönteminde yapılandırmacı eğitim anlayışına aykırı bir durum söz konusudur. Bu yöntem ile öğrenciler ders içerisinde aktif olamamakta ve bilgiyi keşfedememektedirler. Bu nedenle yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesinin ardından kullanılması çok fazla önerilmeyen bir yöntemdir. Modern bir yöntem olmamasına rağmen sosyal bilgiler öğretiminde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Öğrenciler sadece dinleyici konumunda oldukları için dersteki motivasyonlarını kaybedebilmektedirler. Bu yöntemi etkili hale getirebilmek için diğer yöntemlerle birlikte kullanmak ve çeşitli materyallerle ders içeriğini zenginleştirmek gerekmektedir.

2.5.2. Soru cevap yöntemi. Öğretmenler tarafından öğrenciye aktarılması planlanan konuya yönelik hazırlanmış olan soruların öğrencilere sorulması ve öğrencilerden alınan cevapların değerlendirilmesine dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemde öğrencilere sorular sorularak öğrencileri soruların sorulduğu konu hakkında düşünmeye yöneltmek amaçlanmaktadır. Soru cevap yöntemi öğrencileri araştırmaya yönlendirmektedir. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimi arttıran bir yöntem olan soru cevap yöntemi yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun bir yöntemdir. Soru cevap yöntemi, öğrencilerin öğretmen rehberliğinde bilgiyi keşfetmelerine imkan sağlamaktadır.

Soru cevap yönteminde başarı elde edebilmek için öğretmenlerin konularla ilgili etkili ve anlamlı sorular hazırlaması gerekmektedir (Öztürk, 2007). Bu yöntemin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için sorulacak sorular öncesinde öğrencilere soruların hazırlanacağı konu hakkında bilgi aktarımı yapmak gerekir. Öğrencilerin sorulara cevap verebilmesi veya sorular hakkında yorum yapabilmesi için soruların sorulduğu konu ile ilgili ön bilgisinin olması gerekmektedir.

2.5.3. Gezi gözlem yöntemi. Gezi-gözlem, öğrenciye kazandırılacak bilginin içeriğinde yer alan yerleri gezerek ve görerek bilgileri asıl kaynağından öğrenmelerini sağlama amacı güden bir tekniktir. Gezi sırasında yapılan gözlem, sosyal bilgiler ve coğrafya öğretiminde kullanılan temel tekniklerden biridir (Ersoy, 2009).

Sosyal bilgiler dersinde, öğrencilere öğretilmesi gereken konulardan bazıları sınıf ortamında öğretilbilirken bazıları da gezi gözlem yöntemi ile bilginin asıl kaynağının bulunduğu yerlerde çok daha etkili bir şekilde öğretilbilmektedir. Gezi gözlem yöntemi ile öğrenciler bilgiyi yerinde gözlemleyerek ve deneyimleyerek öğrendikleri için daha etkili ve kalıcı bilgiler edinebilmektedirler. Gezi gözlem yöntemi, yapılandırmacı eğitim anlayışına çok uygun bir yöntemdir. Öğrenciler, gezi gözlem yönteminde bilgiyi öğrenmede aktif durumda iken öğretmenler bu yöntem ile öğrenciye bilgiyi öğrenmeleri için rehber olmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersinde sıklıkla kullanılması gereken bir yöntemdir. Ancak bu yöntem; maliyetli olması, fazla zaman alması ve gerekli izinlerin alınması konusunda bir takım sorunların yaşanmasına sebep olduğu için öğretmenler tarafından çok tercih edilmemektedir.

2.5.4. Problem çözme yöntemi. Problem çözme yöntemi, John Dewey'in problem çözme yaklaşımına dayanmaktadır. Özellikle, sosyal bilgiler dersinde bu yöntemin kullanılması öğrencilerin demokratik kurallar çerçevesinde işbirliği içerisinde yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat veren bir yöntemdir (Karagözoğlu,1977). Problem çözme yöntemi ile öğrenciler derslere daha aktif olarak katılmaktadır. Bilgiyi algılama ve akılda tutma düzeyini kolaylaştıran bir yöntem olan problem çözme yöntemi, bilişsel ve duyuşsal alanda öğrenmeyi sağlamaktadır. Bu yöntem ile öğrenciler ilerleyen zamanlarda yüz yüze karşılaşacakları sorunlara yönelik nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili beceriler kazanmış olurlar (Ersoy, 2009). Öğrenciler bu yöntemde sonuçlara ulaşabilmek için çeşitli kaynak ve materyallerden yararlanıp bağımsız düşünebilme becerisini kazanırlar (Küçükahmet, 2009).

Öğretmenlerin anlatacakları konulara yönelik problem çözme yöntemini kullanmaları öğrencilerin derse katılım motivasyonlarını arttırmakta ve günlük hayatta karşılaşılabilecekleri sorunlara yönelik nasıl davranışlar sergilemeleri konusunda öğrencilere deneyim kazandırmaktadır.

2.5.5. Altı şapkalı düşünme tekniği. Edward de Bono tarafından geliştirilen problem çözme, karar verme ve yaratıcı düşünme tekniğidir. Bu teknikte altı farklı renkte şapka bulunmaktadır. Buradaki her şapka farklı bir düşünce tarzını ifade eder (Atak, 2019).

Bu yöntemde öğrencilerin konuya farklı açıdan bakmaları sağlanır. Öğrenciler, öğretmen tarafından kendilerine verilen şapkaların rengine göre konu hakkında yorumlar yaparlar. Bu şapkaların renkleri ve yüklendikleri anlamlar şunlardır:

Beyaz Şapka: Bu renk, tarafsızlığı simgeler. Verilen konuya yönelik tarafsız olunması ve buna göre öğrencilerin yorum yapmaları istenir.

Kırmızı Şapka: Bu renk, duyguları ifade eder. Verilen konuya yönelik öğrencilerin duygusal yorum yapmaları istenir. Konuya yönelik sevinç, üzüntü, heyecan gibi duygular belirtilerek yorum yapılır.

Siyah Şapka: Bu renk, olumsuzlukları ifade eder. Olaylar mantıklı olumsuzluk çerçevesinden değerlendirilir. Bu renk şapkayı kendisinde bulunduran öğrenciler verilen konuya yönelik olumsuzluklar ve eksiklikler hakkında yorum yaparlar.

Sarı Şapka: Bu renk, olumlu durumları ifade eder. Bu renk şapkayı kendisinde bulunduran öğrenciler verilen konu hakkında olumlu yorum yaparlar. Yapıcı ve üretici yorumlar yapılmasına dikkat edilir.

Yeşil Şapka: Bu renk, yeni fikirler üretmek için kullanılır. Bu renk şapkayı kendisinde bulunduran öğrenciler, kendisinden önceki fikirler kapsamında yeni fikirler üretirler.

Mavi Şapka: Bu renk, kontrol mekanizmasıdır. Bu renk şapkayı kendisinde bulunduran öğrenciler, fikirlerin ne zaman ve ne şekilde ortaya konulması hakkında süreç denetimi yaparlar. Bu renkte fikirlerden çok fikirlerin üretilmesi sürecine odaklanılır.

2.5.6. Tartışma yöntemi. Tartışma yöntemi, bir konuya yönelik öğrencilerin öğretmen kontrolünde tartışmaları ve tartışılan konu ile ilgili çözüm yolları aramalarını sağlayan bir yöntemdir. Sosyal bilgiler dersinde öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmakta olan tartışma yönteminin; seminer, münazara, panel, forum veya büyük grup tartışması adları altında farklı türleri mevcuttur. (Ersoy, 2009). Tartışma yöntemi ile sınıf içi etkinliklerde konuların sunulması ve analiz edilmesi, soruların cevaplanması, kararların verilmesi ve öğrenmenin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin bu yöntem ile iletişim becerilerini geliştirmeleri de sağlanmaktadır. Öğretmenin verdiği konuya yönelik tartışma yapan öğrenciler tartışma yapacağı konu ile ilgili bilgi sahibi olmak zorundadır. Bu yöntem ile öğrencilerin, tartışma yapacakları konu ile ilgili önceden araştırma yapmaları gerekir. Çünkü öğrencilerin birbirleri ile bir konu hakkında tartışma yapabilmeleri için o konu hakkında tartışma yapacak kadar bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Tartışma yöntemi sayesinde öğrenciler bilgiyi öğrenmek için aktif olurlar ve yapacakları tartışma ile konuya yönelik daha fazla bilgi edinmiş olurlar. Tartışma yönteminde karşı tarafı dinlemek ve söz hakkı geldiğinde konuşmak gerekir. Bu yöntem ile bilgi; öğrenciler tarafından öğrenilir, detaylandırılır ve karşı tarafa aktarımı yapılırken de öğrencilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi sağlanmış olunur.

2.5.7. İstasyon tekniği. Öğrenciler herhangi bir konuda belli aşamalardan geçip, bir önceki grubun etkinlikleri tamamlayıp, grupların bir fikir edinmesini sağlayan öğrenme tekniğidir (Atak, 2019).

İstasyon tekniğinde, öğretmen tarafından öğrencilere bir konu verilir ve bu konu hakkında öğrencilerin iş birliği içerisinde çalışarak ürün ortaya koymaları istenir. Öğretmen,

bu teknikte öğrencilere rehber konumunda iken öğrenciler aktif durumdadır. Bu teknikte, etkinlik öncesinde öğretmen tarafından zincir halkaları gibi art arda gelen masalar hazırlanır. Bu masalara masalarda yapılacak etkinliğin türüne göre isimler verilir. Her masa bir istasyon sayılır ve sınıftaki öğrenciler oluşturulan bu istasyonlara eşit sayılar halinde oturtulur. Öğrenciler, her masaya öğretmenin belirlemiş olduğu süre kapsamında oturarak masada yapılması gereken etkinliği yaparlar. Her öğrenci sırasıyla her masaya bir defa oturup o masadaki çalışmaya katkıda bulunur. Böylece istasyon tekniği ile iş birliği içerisinde ortak bir çalışma yürütülmüş olunur. Bu teknik, yapılandırmacı eğitime uygun bir teknik olması ve öğrenciyi derste aktif hale getirmesi sebebiyle sosyal bilgiler dersinde kullanılması gereken önemli tekniklerden biridir.

2.5.8. Örnek olay yöntemi. Örnek olay yöntemi, gerçek hayatta yaşanmış olayların eğitim öğretimde materyal olarak kullanılıp sınıf ortamında bilimsel düşünme beceri yöntemleri ile incelenmesidir. Bu yöntemin sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliği yüksektir. Örnek olay yöntemi ile öğrenciye aktarılması planlanan yaşanmış olayları, hatırat kitaplarından veya bir olayı aktaran arşiv dosyalarından almak mümkündür (Ersoy, 2009). Örnek olay yönteminde dikkat edilmesi gereken en önemli kural, öğrencilere aktarılmak istenen konuya uygun örnek bir olay bulabilmektir. Öğretmenler, öğrencilere kazandırmak istedikleri bilgiye yönelik örnek olay metinlerini kullanarak aktarmak istedikleri bilgiyi daha etkili bir şekilde aktarabilmektedirler. Örnek olay metinleri seçilirken öğrencilerin yaş seviyesi dikkate alınmalıdır.

2.5.9. Drama tekniği. Drama, öğrencilerin duygularını ya da olayları yansıtmaları için yapılan bir etkinliktir. Bu sayede öğrenciler kendilerini, kendi kelimeleriyle ifade etme fırsatı bulabilirler. Bazı otoriteler dramayı rol yapma adı altında toplarlar ki, zaten dramada rol yapılır. Drama sadece öğrencilerin rol yapmasını değil, aynı zamanda yorum yapmasını da sağlar. Böylece tutum ve düşüncelerini geliştirip, bilgi kazanırlar (Ersoy, 2009).

Drama yöntemi öğrencilere bilgi kazandırmada çok etkili bir yöntemdir. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini fırsat veren bir yöntem olduğu için sosyal bilgiler dersinde etkin olarak kullanılması gereken bir yöntemdir.

2.5.10. Güç alanı analizi tekniği (swot analizi). Bir problemin çözümü öncesinde öğrencilerin kendilerinde bulunan güçlü ve zayıf yönleri, ellerindeki imkanları ve imkansızlıkları tespit etmek amacıyla kullandıkları bir tekniktir (Gökalp, 2016). Bu yöntemde, var olan problemi çözmeye yönelik güçlü ve zayıf yönler ile imkanlar ve imkansızlıkların tespiti yapılır. Problemler, bu tespitler doğrultusunda çözüme kavuşturulmaya çalışılır.

2.5.11. Beyin fırtınası yöntemi. Beyin fırtınası bir grubun üyelerinin belli bir zaman zarfında, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek amacıyla kullanılan bir tekniktir. Beyin fırtınası tekniğinde, öğrencilerin bir konu, olay ya da problem durumu hakkında düşünceleri ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan olabildiğince çok sayıda fikir üretmeleri istenir.

Beyin fırtınası yönteminde önemli olan çok sayıda fikir üretmektir. Bu yöntemde belli bir zaman dilimi verilerek öğrencilerin bir konu veya problem üzerine yaratıcı fikirler üretmeleri istenir.

2.5.12. Öykü oluşturma tekniği. Öğretmenin, materyal olarak sınıfa getirdiği resim ya da yarısı yazılıp geri kalan kısmı eksik bırakılmış olan hikayelerden öğrencilerin çalışmalar hazırlamasıdır. Bu teknikte, öğrenciler yarım bırakılan çalışmaları kendi yaratıcılıkları doğrultusunda tamamlamaktadırlar. Öğrenciler, öykü oluşturma tekniğinde aktif ve yaratıcıdır. Hikaye tamamlama etkinliğinde, öğretmenin anlatmak istediği konuya yönelik verilen resim ya da yarım bırakılan hikayeler öğrenciler tarafından yorumlanarak tamamlanır.

2.5.13. Kaynak kişiden yararlanma. Herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olan kişilerden bilgi edinme konusunda doğrudan doğruya faydalanmayı sağlayan tekniğe denir. Bu teknikte, öğrencilere anlatılması planlanan konu hakkında bilgi ve deneyim sahibi olan

kişilerin görüş ve deneyimlerinden faydalanmak amaçlanmaktadır. Kaynak kişiden yararlanma tekniğinde, anlatılması planlanan konuya yönelik bilgi sahibi insanların görüşü alınarak öğrencilere birincil kaynaktan bilgi aktarımı yapılmış olunmaktadır.

2.5.14. İş birliğine dayalı öğrenme. 1970’li yıllardan itibaren özellikle batı ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri’nde yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanan ve öğretmenlerimiz arasında “kubaşık öğrenme” diye de adlandırılan işbirliğine dayalı öğrenme, sayıları ikiyle altı arasında değişen öğrenci gruplarının, “grup içi diyalog ve işbirliğine dayalı olarak birbirlerinden öğrenmeleri” esasına dayanmaktadır (Ersoy, 2009).

İş birliğine dayalı öğrenme yönteminde, grup halinde öğrenme ortamı oluşturulur. Gruptaki her üye kendi öğreniminden ve gruptaki diğer üyelerin öğreniminden sorumludurlar. Grup üyeleri, grubu bir bütün olarak görüp başarı ve başarısızlıktan birlikte sorumlu olurlar. Bu nedenle grup üyelerinin hepsi grubun başarısını arttırabilmek için birlikte hareket ederler. Ekip çalışması, bu yöntemde anahtar kelime olarak kullanılmaktadır. Öğretmenler bu yöntemde öğrencilerden oluşan bir grup oluştururlar. Grup oluşturulduktan sonra grubun her üyesine görev verilir. Verilen görevler, yetenekleri doğrultusunda öğrenciler tarafından iş birliği içerisinde yapılır (Barth & Demirtaş, 1997).

2.5.15. Alan gezisi etkinliği. Öğretim programlarında yer alan bazı eğitim konuları sınıf dışı ortamlarda öğrenilmeye daha uygundur. Günümüzde; resmi izin alma sürecinin zaman alması, okullardaki ekonomik kaynakların yetersiz olması ve güvenlik riskinin bulunması gibi sebeplerden dolayı alan gezisi etkinlikleri çok fazla tercih edilmemektedir. Ancak, girişimcilik konusu gibi uygulamaya yönelik eğitim konuları alan gezisi etkinlikleriyle daha etkili bir şekilde öğrencilere kazandırılabilir. Alan gezisi etkinliklerindeki en önemli kural, gezi etkinliğinin yapılacağı alan ile ilgili önceden planlamalar yapmaktır. Bu tür gezi etkinlikleri turizm amaçlı yapılan gezi faaliyetlerinden farklıdır. Bu etkinliklerdeki amaç, sorgulayarak ve öğrenerek gezmektir. Öncesinde hiçbir planlama yapılmadan düzenlenen alan

gezisi etkinlikleri çok verimli olmamaktadır. Alan gezisi etkinliği planlanırken; öğrencilerin gözlem yaptıkları alanlara yönelik sorular sormalarına, gezilen alanlar ile ilgili kısa notlar tutmalarına ve imkan varsa da güvelik önlemleri dahilinde alanda uygulamalar yapmalarına fırsat verilmelidir. Alan gezisi etkinliklerinde, öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunulduğu için ve öğrenme süreci boyunca öğrencilerin duyu organlarına daha çok hitap edildiği için kalıcı öğrenmeler daha fazla olmaktadır.

2.6. Girişimcilik

Literatür incelendiğinde girişimcilik kavramı ile ilgili farklı tanımların yapıldığı görölmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunda girişimcilik, küçük işletme kurup bunların yönetilmesi ile ilgili süreç olarak tanımlanmıştır (Başar, Tosunoğlu & Demirci 2001). Yapılan çalışmalarda farklı tanımlamaların yapılmış olması girişimcilik kavramının çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre değişebildiğini göstermektedir. Bu nedenle girişimcilik kavramının herkes tarafından kabul edilen sabit bir tanımının olmaması normal karşılanmalıdır. Kuratko' ya göre (akt. Turan, Kıvrak, Atasayar & Başar, 2021) Girişimcilik kavramı, ekonomik büyümeye katkıda bulunan yeni projeler ve yeni işler yaratarak bu hızlanan küresel gelişmelere cevap vermeye katkıda bulunduğu için dünyada büyüyen bir odak haline gelmiştir.

Öğüt, Şendoğdu ve Yılmaz' a göre (akt. Şener, 2019, s. 5) Girişimcilik kelimesi köken olarak incelendiğinde; Fransızca “entre” (girmek) ve “prendre” (almak, üstlenmek) sözcüklerinden oluşan “entreprendre” bir şey yapmak anlamına gelmektedir. Girişimcilik, fikirleri uygulamaya dönüştüren ve bireysel yetenekleri ön plana çıkaran bir süreç olarak da tanımlanabilir.

Döm Tomak' a göre (akt. Şener, 2019, s. 5) Orta Çağda girişimcilik kelimesi “iş yapan, aktif olan” kişi anlamında kullanılmıştır. Günümüzde bu tanım genişletilerek "fırsatları fark edip değerlendiren; geliştirerek pazarlanabilir fikirlere dönüştüren; beceri, zaman, para ve çaba harcayarak değer katan; bu fikirleri uygulayabilmek için

rekabetçi piyasaların risklerini üstlenen ve bu çabalarının sonucu ödülünü alarak nakde dönüştüren kişiler" olarak tanımlanmıştır.

Girişimcilik kavramını; sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünme, çağın ihtiyaçlarına göre yenilikçi fikirler üretme ve fırsatları görüp bu fırsatları değere dönüştürme süreci olarak tanımlamak mümkündür. Girişimcilik kavramının özelliklerini toplum olarak benimseyip girişimciliği kültür haline getirmek mümkündür. Toplum içerisinde girişimcilik kültürü ile yetişen bireylerin gelecek zaman içerisinde girişimci bireyler olmaları yüksek ihtimaldir. Girişimci bireyler tarafından üretilen yenilikçi ürünler ile insanların yaşantılarına değer katan ürünler geliştirilmektedir. Bu ürünler ile insanların yaşantıları kolaylaştırılmakta ve girişimci bireylerin bulunduğu ülkeler girişimci bireyler sayesinde ekonomik kazanç elde etmektedirler. Girişimci bireyler, ülkelerine ve insanlığa değer yaratıp çevrelerindeki insanlara da istihdam alanları oluşturmaktadırlar. Bu nedenle girişimcilik, dünya genelinde önemsenmesi ve geliştirilmesi gereken çok önemli bir kavramdır. Her ülke, girişimciliği toplumsal kültür haline getirmeli ve bu sayede insanlık adına değerler oluşturulmasına katkı sağlamalıdır. Girişimcilik kültürünün toplum geneline yayılabilmesi için eğitim kurumlarında küçük yaşlardan itibaren öğrencilere girişimcilik eğitimleri verilmelidir.

2.6.1. Türkiye Cumhuriyeti’nde girişimcilik faaliyetleri. Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları içerisinde yer alan topraklar, tarih boyunca ticaretin ve üretimin yoğun olarak yapıldığı yerlerdir. Türkiye Cumhuriyeti; Asya Kıtası, Avrupa Kıtası ve Afrika Kıtası’nın geçiş güzergahı olan topraklarda yer aldığı için stratejik konumu çok önemli olan bir ülkedir. Kültürel anlamda düşünüldüğünde de doğu kültürü ve batı kültürü arasında geçiş sağlayan bir özelliğe sahiptir. Doğu kültürü ile batı kültürü arasında geçiş sağlaması, Türkiye Cumhuriyeti’nin kültürel çeşitliliğini artırmaktadır. Ülke sınırları içerisinde kültürel farklılıkların bulunması Türkiye Cumhuriyeti’nin kültürel çeşitlilik anlamında zengin olduğunu göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin bulunduğu stratejik konumun tarih

boyunca önemli olması ve geçiş güzergahında bulunması bu topraklarda geçmiş yıllardan itibaren çok önemli faaliyetlerin yapıldığını düşündürmektedir. Bu önemli faaliyetler arasında girişimcilik faaliyetinin de yer aldığı söylenebilir.

İnsanlar, çağlar boyunca gücü ele geçirebilmek için birbirleri ile mücadele etmişlerdir. İnsanların gücü ele geçirme isteği ise çoğunlukla ihtiyaçların elde edilme isteğinden kaynaklanmıştır. İnsanların tarih boyunca içinde bulundukları döneme göre ihtiyaçları değişmiştir. Toplayıcı oldukları dönemde avlanma için veya doğada hazır bulunan bitkilerden elde edebilecekleri ürünler için mücadele etmişlerdir. Bu mücadelenin sebepleri, insanların çoğalması ve uğraştıkları faaliyetlerin değişmesi ile sürekli değişime uğrasa da mücadelenin varlık sebebi değişmemiştir. Yerleşik hayata geçildikten sonra üretimin başlaması, insanların ihtiyaçlarının da çeşitlilik göstermesine sebep olmuştur. Öncesinde sadece toplayıcılık ile karınlarını doyuran insanlar yerleşik hayata geçip üretimi başlatmaları ile farklı ürünlere ve farklı faaliyetlere de yönelmişlerdir. Üretilen ürünlerin çoğalması ve insanların farklı ürünlere talep göstermeye başlaması insanların birbirleri arasında alışveriş yapmalarına sebep olmuştur. İhtiyaç fazlası ürünlerin takas usulü el değiştirmesi ticareti ortaya çıkarmıştır. Sonraki dönemlerde takas usulü ticaretin yetersiz kalması ile para ortaya çıkmıştır. O dönemlerde yapılan bu faaliyetler, girişimcilik faaliyetleri için verilebilecek örneklerdir.

İnsanların yerleşik hayata geçmesi ile toplayıcılığın yerini üreticilik almaya başlamıştır. Üreticiliğin başlaması ile verimli topraklar ve uygun iklimin bulunduğu yerler önem kazanmıştır. Verimli toprakları ve iklimi uygun olan yerleri ele geçirebilmek için insanlar birbirleriyle mücadele etmeye başlamışlardır. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde bulunduğu topraklar da iklimin elverişli olması, toprağın bereketli olması ve stratejik konumun önemli olmasından dolayı tarih boyunca sürekli tercih edilen ve uğruna mücadeleler verilen topraklar olmuştur. Bu topraklarda birçok medeniyet kurulmuş ve yıkılmıştır. Farklı medeniyetlerin bu topraklar üzerinde varlık gösterip farklı alanlarda faaliyetler ortaya

koymalarından dolayı günümüz Türkiye Cumhuriyeti toprakları, çağlar boyunca farklı girişim faaliyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Bu faaliyetlerin en önemlilerinden birisi ticarettir. Bu topraklarda yeni bir ticaret anlayışı ortaya çıkmıştır. Ürünün üreticiden alınıp tüketiciye satıldığı ticaret sistemi bu topraklar üzerinde başlatılmıştır. Üretim yapmadan satış yapan yeni bir tüccar anlayışı ortaya çıkartılmıştır. Günümüzde komisyoncu olarak adlandırılan tüccarlık sisteminin bu topraklarda başlatılması bu topraklar üzerinde gerçekleştirilmiş olan girişimciliğe verilebilecek güzel bir örnektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden günümüze kadar geçen süre içerisinde de bu topraklar üzerinde önemli girişim faaliyetleri yapılmıştır. Özellikle Cumhuriyet'in kurulduğu 1923 yılı sonrasında, ülkenin yeni kurulan bir ülke olması ve savaştan yeni çıkmış bir ülke olmasının getirmiş olduğu olumsuzluklar ile mücadele edilerek devlet ve özel teşebbüslerin faaliyetleri ile farklı alanlarda farklı girişimler ortaya konulmuştur.

Avrupalı devletlerin ve Amerika'nın 1929-1930 yılları arasında yaşadıkları ekonomik buhranın ardından aldıkları devlet desteği kararı ile ekonomiyi ayakta tutma çabalarını, Türkiye Cumhuriyeti 1923 yılından itibaren almaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923 yılında gerçekleştirmiş olduğu İzmir İktisat Kongresi, ekonomiyi canlandırabilmek için çeşitli girişim faaliyetlerini içinde barındıran çok önemli bir çalışmadır. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar ile ülke ekonomisi millileştirilmeye çalışılmıştır.

Gayrimüslimlerin ve yabancıların Türkiye Cumhuriyeti ekonomisi üzerindeki etkilerini azaltabilmek için sanayinin geliştirilmesine, milli bankaların kurulmasına ve girişimcilerin desteklenmesine karar verilmiştir. Ekonomide millileşebilmek için yabancılar ülke ekonomisinin dışına atılmak istenmiştir ancak yeterli sermayenin ve eğitimli iş gücünün bulunmamasından dolayı bu durum gerçekleştirilememiştir. Ekonomide millileşebilmek adına yabancıların sahip olabilecekleri hisseler kısıtlamalar getirilmiş ve tüm iş yerlerinde Türk

Çalışanların olmasını zorunlu hale getirecek Türkleştirme kararı alınmıştır (Gümüşoğlu & Karaöz, 2014).

Türkiye Cumhuriyeti, henüz daha yeni kurulduğu ve savaştan yeni çıkmış olduğu yıllarda devlet ve özel teşebbüsün aynı anda etkili olduğu karma ekonomi modelini benimsemiştir. Bunun en önemli sebebi özel teşebbüste yeterince para ve bilginin olmayışıdır. Bu kapsamda devlet tarafından 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu ıkartılmıştır. Bu kanun ile sanayi yatırımı yapacak olan işletmelere birtakım muafiyet ve teşvik sağlamak amaçlanmıştır. Bu kanun sonrasında devlet, özel teşebbüse destekler vererek ciddi anlamda girişim faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır. Özel teşebbüsün yetemediği yerlerde ise kamu girişimciliği ile başarılı girişimler gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde girişimciler, devlet politikaları ve devlet destekleri ile korunmuş ve desteklenmiştir. Bunun sonucunda da ülke genelinde ciddi anlamda yatırım ve girişim faaliyetleri yapılmıştır.

1950’li yıllar sonrasında Türkiye’de yaşanan birtakım olumsuz faaliyetler (Askeri darbeler, değişen hkmetler, Kıbrıs Harekatı), girişimcilik faaliyetlerinin azalmasına sebep olmuştur. Ancak insanların içinde geliştirdikleri girişimcilik ruhu kısa süreliğine bastırılmış ve çevresel etkilerin ortadan kalkmasıyla ilerleyen yıllarda tekrar girişimcilik faaliyetleri yapılmıştır. David Mc Clelland (akt. Gümüşoğlu & Karagöz, 2014, s. 104)’ın 1950’li yıllar için yaptığı ve 1961 yılında yayımladığı ‘‘Achieving Society’’ adlı çalışmasında 42 ülkenin insanları başarı güdüsü ve girişimcilik kabiliyetleri açısından sıralanmış ve Türkiye Cumhuriyeti 3,62 puanla listedeki ilk sırada yer almıştır. Bu araştırma, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının girişimcilik kabiliyeti ve isteği konusunda ne kadar iyi durumda olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, şartların iyileştirilmesi durumunda, vatandaşların girişimcilik konusundaki faaliyetlerinin de artacağını ortaya koymaktadır.

Günümüzde, Türkiye Cumhuriyeti’nde verilen devlet destekleri ve var olan teknik şartlar girişimcilik konusunda çok önemli faaliyetlerin yapılmasına imkan vermektedir. Son

yıllarda özellikle askeri teknoloji alanında ciddi girişim faaliyetleri yapılmaya başlanmıştır. Bu girişim faaliyetlerinin haricinde TOGG (Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş.) marka otomobil üretici şirketinin 2022 yılının sonunda Türkiye'nin ilk yerli üretim otomobilini seri üretime hazır hale getireceğini açıklaması Türkiye'deki girişimcilik faaliyetleri adına çok önemli bir çalışma olmuştur.

2.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi, öğrencilerin günlük hayatlarında sosyal ve ekonomik kazançlar sağlamaya yönelik beceriler kazanmasına ve öğrencileri iş hayatına hazırlamaya yönelik ders içeriklerini öğrencilere eğitim öğretim yolu ile kazandırma işidir. Girişimcilik eğitiminde öncelik, bireylerin girişimci olma yönündeki kapasite ve yeterliliklerini arttırmaktır (Deveci, 2016). Girişimcilik eğitimindeki amaç; öğrencilerin girişimcilik konusunda bilgilenmesini sağlamak, girişimciliğe yönelik motivasyonlarını arttırmak, öğrencilere iş fırsatlarını tanımlayıp fırsatlardan faydalanma yollarını öğretmek ve iş kurma konusunda ihtiyaç duyacakları becerileri kazandırmaktır.

European Commission 'a göre (akt. Deveci, 2016, s. 21-22) ilköğretimde girişimcilik eğitimi ile öğrencilerin hayatında ve her türlü iş faaliyetinde yaratıcılık, bağımsızlık ruhu gibi kişisel niteliklerin geliştirilmesinde yararlı olacak girişimci bir tutum geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede özerk ve aktif öğrenme sağlanabileceği ve bu şekilde iş dünyası ile temas kurularak ilk bilgilerin elde edilebileceği ve toplumdaki girişimcilerin sahip oldukları özelliklerin anlaşılabilmesi belirtilmektedir.

Girişimcilik, küçük yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılması gereken önemli bir konudur. Girişimciliğin öğrencilere küçük yaşlardan itibaren kazandırılması öğrencilerin öğrendikleri girişimcilik bilgilerini günlük yaşantılarına aktarmalarını ve girişimciliği beceri haline getirebilmelerini sağlar. Beceri haline getirilen bilgiler bireyler için daha kalıcı olduğundan girişimcilik, bu sayede toplum genelinde kültür haline getirilebilir. Bu nedenle

girişimcilik eğitimi insanlık için çok gerekli olan bir eğitimidir. Girişimcilik eğitiminin erken yaşlardan itibaren öğrencilere verilmeye başlanması toplumda girişimci bireylerin sayısının artmasına ve toplum genelinde girişimciliğin daha fazla önemsenmesine sebep olacaktır.

Sosyal bilgiler dersi, girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında önemli bir göreve sahiptir. Sosyal bilgiler dersinin amacı; millî, manevi, evrensel değerlerin ve ideal vatandaşlığın yanı sıra üreten bireylerin toplumda yer almasını da sağlamaktır (Tarhan & Kılıç, 2017b). Sosyal bilgiler dersi; ilkokul 4. sınıf, ortaokul 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencilerine verilmekte olan bir derstir. Sosyal bilgiler dersinin erken yaş grubuna hitap etmesi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın içeriğinde girişimcilik becerisinin bulunması girişimcilik eğitiminin erken yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığının bir göstergesidir. Sorumluluklarını bilip devleti ve milleti için faydalı çalışmalar yürütebilecek vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersi; devletine ve milletine ekonomik anlamda fayda sağlayıp insanların hayatını kolaylaştırmada yaratıcı fikir ve ürünler ortaya koymada etkili olan girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır.

MEB'in 2018 yılında (akt. Budak, 2019, s. 16) uygulamaya koyduğu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki girişimcilik becerisi ile ilgili amaçlar şunlardır:

1. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri, (5. madde)
2. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları, (6. madde)
3. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları, (7. madde)

4. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları, (8. madde)
5. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları, (9. madde)
6. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları, (10. madde)
7. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları, (11. madde)
8. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri, (13. madde)
9. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri, (14. madde)
10. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri, (17. madde)
11. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır. (18. madde)

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik ile ilgili amaçların bulunması; 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerine girişimcilik becerisinin erken yaştan itibaren kazandırılmaya çalışıldığının göstergesidir. Girişimcilik eğitiminin sosyal bilgiler dersi aracılığı ile erken yaşlardan itibaren öğrencilere verilmeye başlanması öğrencilerin girişimciliği beceri haline getirebilmeleri için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Ortaöğretim kademesinde seçmeli ders olarak verilen girişimcilik dersinin temellerini, ortaokul kademesindeki sosyal bilgiler dersi oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik amaçların bulunuyor olması

ise girişimcilik eğitimi açısından sosyal bilgiler dersinin ne kadar önemli bir ders olduğunu ortaya koymaktadır. Günümüzde girişimcilik eğitimi geçmiş dönemlere göre daha popüler hale geldiği için ülkemizdeki birçok kurum tarafından öğrencilere, öğretmenlere ya da vatandaşlara yönelik girişimcilik eğitimleri düzenlenebilmektedir.

2.7.1. Türkiye Cumhuriyeti’nde girişimcilik eğitimi veren bazı kurumlar.

Girişimcilik, her sektör ile ilişkilendirilebileceği için genel anlamda düşünüldüğünde sektörler için eleman yetiştiren her kurumun aslında girişimcilik eğitimi verdiği düşünülebilir. Ancak sektörlerde çalışan bütün elemanların da girişimci olmadığı açık bir gerçektir. Bu nedenle girişimci bireylerin yetiştirilebilmesi için doğrudan girişimcilik adı altında farklı sektörlerle yönelik girişimcilik eğitimlerinin verilmesi daha faydalı olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti’nde son yıllarda girişimciliğin popüler hale gelmesi ile çeşitli kurumlar tarafından girişimcilik adı altında farklı kitlelere yönelik doğrudan girişimcilik eğitimleri vermeye başlanmıştır. Bazen projeler kapsamında bazen de kurumların faaliyetleri kapsamında farklı yaş gruplarına veya farklı kitlelere yönelik girişimcilik eğitimleri verilebilmektedir. Girişimcilik eğitimi veren kurumlardan bazıları şunlardır:

2.7.1.1. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Türkiye Cumhuriyeti’nde sanayi ve teknolojiyi geliştirmeyi, diğer kurumlarla iş birliği yapıp koordinasyon sağlamayı amaçlayan bakanlık düzeyinde bir kurumdur. Gerçekleştirilmesi planlanan projelere maddi destekler sağlayıp bu projelerin gerçekleştirilmesini ve uygulamaya konulmasını sağlayan kurumdur. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın bünyesinde bulunan Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü kapsamında bölgesel ve ulusal düzeyde önemli yatırımlar yapılmakta ve girişimciler için önemli fırsatlar sunulmaktadır. Girişimcilik ile ilgili yapılan projelere destek veren ve diğer kurumlar ile koordinasyon sağlayıp girişimci bireylerin yetiştirilmesine ortam hazırlayan bir kurum olan T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nı girişimcilik eğitimi veren kurumlar arasında belirtmek mümkündür.

2.7.1.2. KOSGEB. T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı; dijital eğitim kapsamında uzaktan eğitim yolu ile e-Akademi portalı üzerinden Geleneksel Girişimci Eğitimi, İleri Girişimci Eğitimi adı altında iki farklı eğitimi vatandaşların hizmetine sunmuştur. Bu eğitimi almak isteyen vatandaşlar e-devlet sistemi üzerinden e-Akademi sistemine giriş yaparak bu eğitimleri dijital ortamda uzaktan eğitim yolu ile alabilmektedirler.

2.7.1.3. TÜBİTAK. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu; bilim ve teknoloji alanında araştırma geliştirme, yenilikçi, yönlendirici, katılımcı ve paylaşımcı bir kurumdur. Bu kurum sayesinde girişimci bireyler gerçekleştirmek istedikleri girişimlerine ortam hazırlayabilmekte ve maddi destek alabilmektedirler. Girişimcilere birçok alanda destek sağlayan ve geleceğin girişimcilerinin yetiştirilmesine ortam hazırlayan TÜBİTAK, Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı birimi aracılığı ile girişimcilik alanında yapılan projelere destekler vererek toplumun bilime bakışını geliştirmekte ve geleceğin girişimcilerinin yetiştirilmesine öncülük etmektedir.

2.7.1.4. Teknokent/ Teknopark. Ülkemizde araştırma geliştirme faaliyetleri kapsamında üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında işbirliğini sağlayabilmek için 2001 yılında 4691 numaralı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında kurulmuşlardır. Üniversite yerleşkelerinde veya üniversitelere yakın çevrelerde sanayiciler ile akademisyenleri bir araya getiren kuruluşlardır. Teknokent/ Teknopark kuruluşları kapsamında girişimci bireylerin sayılarını artırabilmek için sanayicilere veya öğrencilere yönelik girişimcilik eğitimleri ve danışmanlık hizmetleri de verilebilmektedir.

2.7.1.5. Üniversiteler. Üniversiteler bünyesinde yüksekokul, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi gören öğrencilerin girişimciliğe yönelik bölümleri tercih etmeleri durumunda bu öğrencilere yönelik girişimcilik eğitimleri verilmektedir. Bu anlamda üniversitelerin bazı bölümlerinde akademik eğitim bünyesinde veya sertifika programları aracılığı ile öğrencilere

yönelik girişimcilik eğitimleri verdiği görülmektedir. Bazı üniversiteler iktisat ve idari bilimler fakülteleri veya işletme fakülteleri aracılığı ile işletme ve iktisat bölümlerinde eğitim alan öğrencilere lisans düzeyinde girişimcilik dersleri verirken İstanbul Kültür Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi gibi üniversiteler de lisans eğitimi bünyesinde oluşturdukları girişimcilik bölümü ile öğrencilere girişimcilik eğitimleri vermektedirler.

2.7.1.6. Türkiye İş Kurumu. 1946 yılından itibaren iş ve işçi bulmaya aracılık eden Türkiye İş Kurumu, ihtiyaç doğrultusunda mesleki eğitim kursları aracılığı ile vatandaşlara girişimcilik eğitimleri verebilmektedir.

2.7.1.7. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. 2023 Eğitim Vizyonu'na girişimcilik programlarını da ekleyen T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, girişimciliğe önem vermekte ve girişimcilik kültürünü yaygınlaştırabilmek için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu amaçla oluşturulan programlar ve projeler kapsamında öğretmen ve eğitim yöneticilerine girişimcilik eğitimleri verilebilmektedir. Son yıllarda girişimciliğin daha popüler hale gelmesi ile Milli Eğitim Bakanlığı da bu konuya daha fazla önem vermeye başlamıştır. Öğrencileri girişimcilik konusunda eğitebilmek için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından ortaöğretim kurumları müfredatına seçmeli ders olarak girişimcilik dersi eklenmiştir. Öğrenciler bu ders kapsamında girişimcilik konusunda eğitilmektedirler. Öğretmen ve eğitim yöneticilerinin girişimcilik konusunda eğitim alabilmeleri için de Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından girişimcilik eğitimi kapsamında hizmetiçi eğitimler (Dijital Girişimciliğin Temelleri Kursu) düzenlenmektedir. Ayrıca geçmiş yıllarda TÜBİTAK, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan meslek öğretmenleri ile yöneticilere yönelik “Öğretmenlik, Girişimcilik ve Liderlik Eğitimleri İşbirliği Protokolü” kapsamında girişimcilik eğitimleri verilmiştir.

2.7.1.8. Kalkınma Ajansları. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda bölgeler arası eşitsizliklerin azaltılması ve bölgelerin ihtiyaçları doğrultusunda yatırımların yapılabilmesi için çalışmalar yürüten kurumlardır. Bu kurumlar aracılığı ile girişimcilere yönelik destekler ve eğitimler verilebilmektedir.

2.7.1.9. Belediyeler. Yerel hizmetler sunan belediyeler, çeşitli programlar ve projeler kapsamında yatırımlar yapabilmektedirler. Özellikle sosyal girişimcilik alanında önemli çalışmalar yürüten belediyeler, vatandaşları girişimcilik konusunda donanımla hale getirebilmek için önemli faaliyetler göstermektedirler. Kadın girişimciliği ve sosyal girişimcilik, belediyelerin destek verme konusunda daha fazla tercih ettiği girişimcilik türleri arasında bulunmaktadır.

2.7.1.10. Halk Eğitim Merkezleri. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan halk eğitim merkezleri bünyesinde, öğrencilere ve yetişkinlere yönelik farklı içeriklerde eğitimler verilmektedir. Halk eğitim merkezi bünyesinde kişisel gelişim ve eğitim alanı başlığı adı altında 32 saatlik girişimcilik programı kursu verilebilmektedir.

2.7.1.11. Sivil Toplum Kuruluşları. Sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlar dışında kalan ve resmi kurumların dışında faaliyetler yürütüp kuruluş amaçları doğrultusunda çalışmalar yapan kurumlardır. Bu kurumlarda kar amacı güdülmez ve kuruma üye olan kişiler gönüllülük esasına göre çalışırlar. Gelirlerini bağış yolu veya üyelik ödemeleri ile elde ederler. Sivil toplum kuruluşlarını; sendikalar, vakıflar, odalar, dernekler ve meslek örgütleri oluşturmaktadır. Bu anlamda sivil toplum kuruluşları da girişimcilik konusunda faaliyetler yürütüp eğitimler düzenleyebilmektedirler.

2.7.1.12. Eğitim Hizmeti Sunan Özel Kurumlar. Her konuda eğitim hizmeti sunan ve kamu gücü ile kurulmayıp özel sektör gücü ile kurulan eğitim kurumları girişimcilik konusunda da eğitimler sunmaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı'nın izni ile açılan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetiminde olan bu kurumlar, kar elde etmek amacı ile eğitim hizmeti

sunmaktadırlar. Belirli bir ücret karşılığında farklı konularda eğitim hizmetleri veren bu kurumlardan girişimcilik konusunda da eğitim alma imkanı bulunmaktadır.

2.7.1.13. Bursa Çocuk Girişimci Merkezi Projesi. Araştırmacının da eğitmen olarak dahil olduğu bu eğitim merkezi; Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Ar-Ge birimi tarafından yürütülen ve Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) 2019 yılı Girişimcilik Mali Destek Programı kapsamında desteklenen proje kapsamında kurulmuştur. Bursa Çocuk Girişimci Merkezi Projesi ile Bursa ilinde ilkokuldan lise son sınıfa kadar eğitim gören öğrencilerin girişimcilik, yenilikçilik ve teknoloji alanında bilgi ve becerilerinin artırılarak, erken yaştan itibaren girişimcilik farkındalığının oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaçla ilkokul seviyesinden lise son sınıf seviyesine kadar olan öğrencilere girişimcilik alanında eğitimler ve faaliyetler yaptırılmaktadır. Ayrıca, girişimciliği okullarda daha yaygın hale getirebilmek için eğitim yöneticilerine ve öğretmenlere yönelik eğitimler de verilmektedir. Bursa Çocuk Girişimci Merkezi Projesi faaliyetleri kapsamında, öğretmenlerin girişimcilik becerisini öğrencilere daha etkili bir şekilde kazandırabilmeleri için proje eğitmenleri tarafından öğretmenlere yönelik öğretmen kılavuz kitabı niteliğinde eğitim etkinlikleri de hazırlanmıştır.

BEBKA destekli Bursa Çocuk Girişimci Merkezi Projesi, 2021 yılının Aralık ayında sona erecektir. Ancak, projenin sona ermesinden sonraki süreçte de girişimcilik programlarının Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Ar-Ge birimi tarafından devam ettirilmesi düşünülmektedir.

2.8. Girişimcilik Becerisi

Girişimcilik; sosyal ilişkilerde, iletişimde, iş dünyasında ve benzeri alanlarda gerekli ve etkili davranışları uygun bir şekilde ve uygun zamanda ortaya koymak veya talep görebilecek bir ürün veya hizmeti daha iyi üretebilmek ya da pazarlayabilmek amacıyla yeni bir sistem kurmak için gerekli olan becerilerdir. Girişimcilik; empati

kurma, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma; herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ,ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar araştırması yapma, pazarlayabilme gibi alt becerileri içerir (Akyürek, 2013, s. 41-42).

MEB’e göre (akt. Akyürek, 2013, s. 61) girişimcilik becerisi ile ilgili olarak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda şu noktalar verilmiştir: Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma, çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimcileri tanıma, kişilerin ekonomi işinde, çalışan ve tüketici olarak oynadıkları rolleri keşfetme, eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü anlama, ekonominin temel kavramlarını edinme, girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama, yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme.

Girişimcilik becerisi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan önemli becerilerden bir tanesidir. Girişimcilik becerisinin öğrencilere erken yaşlardan itibaren kazandırılmaya başlanması, kendine güvenen ve üretken bir toplum oluşturmada önemli bir yere sahiptir (Tarhan & Kılıç, 2017a). İnsanlar, sürekli değişim yaşamakta ve bu değişimlere bağlı olarak insanların ihtiyaçları da sürekli değişmektedir. Her geçen gün ekonomik ve sosyal yaşamda yeniliklere ve değişimlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu değişimleri ve yenilikleri girişimcilik ile gerçekleştirmek mümkündür. Girişimcilik; insanlığa değer katmak, yeniliklere ortam oluşturmaktır. Dünya genelinde girişimciliği yaygın hale getirerek insanların ihtiyaçlarını ve yaşadıkları sorunların çözümünü büyük oranda karşılamak mümkündür. Girişimcilik ile bireysel veya toplumsal olarak yüksek ekonomik kazançlar sağlanabilmektedir. Gerek toplumsal sorunların çözümünde gerekse ekonomik kazançların arttırılmasında girişimcilik ile insanlık adına önemli katkılar sağlanabilmektedir. Bu nedenle her ülke, girişimciliğe önem vermeli ve girişimci bireyler yetiştirebilmek için eğitim programlarına öğrencilere küçük yaşlardan itibaren girişimcilik becerisini kazandırabilecek

konu içerikleri ve beceriler eklemelidir. Ülkemizde öğrencilere küçük yaşlardan itibaren girişimcilik becerisi kazandırabilmek için farklı branşların öğretim programlarına doğrudan girişimcilik becerisi veya girişimcilikle ilişkili beceriler eklenmiştir. 4, 5, 6 ve 7. Sınıfların Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda da girişimcilik becerisi doğrudan programa eklenmiştir. Doğrudan programa eklenmiş olan girişimcilik becerisinin yanında girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilecek beceriler de programa eklenmiştir. 4, 5, 6 ve 7. Sınıfların Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilecek becerilerin tamamı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2

Girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilen beceriler (MEB, 2018, s. 9)

Araştırma	Finansal okuryazarlık
Çevre okuryazarlığı	Gözlem
Değişim ve sürekliliği algılama	Hukuk okuryazarlığı
Dijital okuryazarlık	İletişim
Eleştirel düşünme	Karar verme
İş birliği	Öz denetim
Problem çözme	Sosyal katılım
Yenilikçi düşünme	

2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 27 beceri içerisinde 15 becerinin girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilen beceriler olduğu görülmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde günümüzde kullanılan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan becerilerin, girişimcilik becerisini önemli miktarda desteklediği görülebilmektedir.

“Günlük yaşamın sürdürülmesi sırasında bireylerin, girişimcilik becerilerini kazanmasının önemi göz önünde bulundurulduğunda ilk yaşlardan itibaren çocuklara bu yönde eğitim verilmesinin önemi dikkat çekmektedir” (Eroğlu, 2019, s. 23). İlkokul ve ortaokulda girişimcilik adında bir ders veya öğretim programı olmamasına rağmen girişimcilik becerisinin ve girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilecek olan becerilerin Sosyal

Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alması sosyal bilgiler dersinin girişimcilik becerisi kazandırmada önemli bir ders olduğunu ortaya koymaktadır. Ülkemizde, sosyal bilgiler dersinin ilkokul 4. sınıftan itibaren verilmeye başlanması girişimcilik becerisinin öğrencilere ilkokuldan itibaren kazandırıldığını göstermektedir. Bu anlamda Türkiye’yi, girişimciliği önemseyen ve öğrencilere erken yaşlardan itibaren girişimcilik becerisini kazandırmaya çalışan ülke olarak tanımlamak mümkündür.

2.9. Girişimcilik Türleri

Girişimcilik denildiğinde akla ilk olarak ekonomik kavramlar veya iş kurma fikri gelse de girişimciliğin birçok türü bulunmaktadır. Girişimcilik, günlük yaşantımızın birçok alanında etkisini göstermektedir. Eroğlu’nun 2019’ da yaptığı çalışmasında psikolojik, ekonomik ve sosyal vb. açılardan insan yaşantısını etkileyen girişimcilik türleri bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde farklı türlerde girişimciliğin olduğu görülmektedir. Top’un 2006’da yayımlanan çalışmasında girişimcilik; düşünsel, eylemsel, durumsal ve organize olma durumlarına göre gruplandırılmıştır. Aşağıda, yaygın olarak kullanılmakta olan girişimcilik türlerinin açıklamalarına yer verilmiştir.

2.9.1. Genel girişimcilik. Genel girişimcilik, bir işletmenin kurulma sürecinde gerçekleştirilen çalışmaların tümüdür. Genel girişimcilikte dikkatli bir hazırlık sürecinden geçmek gerekmektedir (Eroğlu, 2019). Bu anlamda genel girişimcilik için, insanların sorunlarının ve ihtiyaçlarının girişimciler tarafından tespit edilerek bu sorun ve ihtiyaçlara yönelik çözüm odaklı üretimler yapılmasına ortam hazırlama süreci tanımını yapmak mümkündür.

4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içeriğinde bulunan girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırabilmek için genel girişimcilik modeli kullanılabilir. Bu amaç doğrultusunda sosyal bilgiler dersinde, öğrencilere bir işletme açma süreci hakkında drama etkinliği yaptırılabilir veya ülke ekonomisini etkileyen konularla ilgili

bilgi aktarımı yapılabilir (Eroğlu, 2019). Öğrencilerde girişimcilik konusunda farkındalık oluşturabilmek için girişimcilik eğitimi başlangıcında genel girişimcilik ile ilgili bilgiler ve genel girişim örnekleri verilmelidir. Böylece öğrenciler girişimciliğin ne olup olmadığı ile ilgili daha net bilgiler edinebilirler.

2.9.2. İç girişimcilik. Var olan bir işletmenin kendi bünyesinde oluşturduğu yenilikler ve yaratıcı değişikliklerdir. İç girişimcilikte, mevcut işletme üzerinde birtakım yenilikler veya yaratıcı fikirler ile işletme içerisinde güçlendirmeler yapmak hedeflenir (Eroğlu, 2019). Bu anlamda düşünüldüğünde iç girişimcilik, mevcut işletme içerisinde çalışmakta olan personelin işletme ile ilgili yaratıcı yenilikler yapmasıdır. Kendi işletmesi olmayıp bir başkasının kurmuş olduğu işletmede çalışan kişilerin işletmeye yönelik oluşturduğu girişim faaliyetlerine iç girişimcilik denir. İç girişimci bireyler, kendisini sürekli geliştiren, yenilikleri takip eden ve başarıya ulaşabilme yolunda doğru riskleri alabilen girişimcilerdir.

Başar ve Seçkin'in 2015'te yayımlanan çalışmasında iç girişimcilik, kişinin kendi kurduğu işte değil de bir başkasının kurmuş olduğu işte çalışarak değer yaratmasıdır. Bu anlamda iç girişimciye örnek olarak, memur olan bir kişinin çalışmakta olduğu kamu kurumunda yaptığı girişim faaliyetleri verilebilir. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde iç girişimcilik ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntemler ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde iç girişimcilikle ilgili olarak otomobil firmasında çalışan bir kişinin daha güvenli bir sürüş gerçekleştirmek için ne yapması gerektiği konusunda beyin fırtınası çalışması yapıp, çeşitli düşünceler ortaya konulabilir. Böylece soruna ilişkin yenilikçi fikirler üreterek çözüme katkı sağlayan öğrenciler hem düşüncelerini rahatlıkla ifade etme imkânı bulur hem de öğrencilerin problem çözme becerileri gelişir (Eroğlu, 2019, s. 24).

2.9.3. Ticari girişimcilik. Yaşanmakta olan ekonomik sorunları göz önünde bulundurarak bu sorunlara yönelik çözümler üretip ekonomik kazançlar sağlamaya yönelik çalışmaların yapıldığı girişimcilik türüne ticari girişimcilik denir. Ticari girişimcilik, kar elde etmeyi amaçlayan ve ekonomik sorunlardan girişimcilik faaliyetleri oluşturmaya fırsat veren girişimcilik türüdür (Eroğlu, 2019).

Ürper'in 2015'te girişimcilik ile ilgili yayımlanan çalışmasında ticari girişimcilik, "Sahibine kâr, müşterisine katma değer sağlayan bunu da ürettiği ürün ve hizmetle yapan girişimciliktir." şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamda düşünüldüğünde ticari girişimcilik, insanların ihtiyaçlarına yönelik fark yaracak ürün geliştirmek ve geliştirilen bu ürün ile ekonomik kazanç elde etmektir. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde ticari girişimcilik ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntemler ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde ekonomik girişimcilikle ilgili olarak öğrencilere bulundukları bölgede tarım alanında meydana gelen bir soruna ilişkin bir örnek olay sunulabilir. Öğrenciler de bu sorunun çözümü için yeni fikirler üretirler. Üretilen her farklı fikir öğrencilerin problem çözme becerilerini artırmakla birlikte yaşadıkları çevrenin sorunlarına da duyarlı olma konusunda bilinç kazandıracağı söylenebilir. Bu açıdan, Sosyal Bilgiler dersi ile toplumun beklentilerini karşılayabilen üretken bireyler yetişmesine katkı sağlanabilir (Eroğlu, 2019, s. 26).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda önemli bir programdır. Program içerisinde yer alan girişimcilik ile ilgili kazanımları öğrenciye kazandırırken yakın çevreden uzak çevreye ilkesi dikkate alınmalıdır. Ders içerisinde öğrenciye verilecek örnekler öğrencinin yakın çevresinden başlayıp uzak çevresine doğru verilmelidir. Bu anlamda ticari girişimcilik örneği verilirken öğrencilerin yakın çevresi dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin yakın çevresinde yapılan ekonomik faaliyetler üzerinden

örnekler vererek ticari girişimcilik türünü öğrencilere anlatmak daha kolay olmakta ve kalıcı bilgilerin sağlanması açısından daha etkili sonuçlar vermektedir.

2.9.4. Dijital (sanal) girişimcilik. Günümüz şartlarında pek çok gösterge bize kişiselleştirmenin ve Bilişim İletişim Teknolojileri ile üretimin gelecekte çok önem kazanacağını göstermektedir (Çelik, 2018). Bilişim İletişim Teknolojilerinin gelişmesi ve teknolojik alt yapı imkanlarının artması ile her geçen gün dijital ortamlarda kullanılan teknolojik cihazların kullanım oranları artmaktadır. İnsanlar, bilgisayar ağları ile birbirine bağlanan ve sanal ortamda her geçen gün küçülen dünyanın durumun görüp bu durum karşısında fırsatlar oluşturmaktadırlar. Dijital girişimcilik, son zamanlarda diğer girişimcilik türlerine göre daha fazla tercih edilen bir girişimcilik türü olmuştur. Bu durumun sebebi, sanal ağlarla birbirine bağlı olan teknolojik cihazların ürün satışında ve ürün tanıtımında çok daha geniş imkanlar oluşturmalarıdır. Özellikle akıllı cep telefonu adı verilen kişisel iletişim cihazlarının sunduğu imkanlar ile insanlar, Bilişim İletişim Teknolojileri'ne ilgi duymaya başlamışlardır. Bilişim İletişim Teknolojileri'ne duyulan ilginin artması ve bu teknolojinin alt yapısının güçlendirilmesi ile her geçen gün dijital teknolojide sanal ortamı tanıyan insanların sayısı da artmaktadır.

Dijital teknoloji ile sanal ortamı tanıyan insanlar, sosyal ve ekonomik ilişkilerini de sanal ortamda yürütmeye başlamışlardır. Dijital teknolojinin sanal ortamda sunmuş olduğu imkanları, eksiklikler ve yaşanan sorunları görebilen girişimci bireyler girişimcilik faaliyetlerini dijital ortamda yapmaya başlamışlardır. Özellikle dijital teknoloji ile sanal ortamda küçülen dünyada daha kısa zamanda daha ekonomik şartlar altında girişimler gerçekleştirilmiştir. Bu fırsatları gören girişimciler, dijital ortamları girişimcilik yapabilecekleri alanlara çevirerek dijital girişimciliğin başlamasına yol açmışlardır.

“Dijital girişimcilik yeni sektörler oluşturmak kadar, geleneksel olanlar üzerinde yıkıcı etkiler bırakmasıyla gündemdedir” (Çelik, 2018, s. 58). Yıkıcı etki, yapılan bir

yeniliğin kendisinden önce var olan bir şeyi ortadan kaldırmasıdır. Bu anlamda geleneksel girişimciliğin dijital girişimcilik ile eski önemini kaybetmeye başladığı söylenebilir. Son zamanlarda geleneksel girişimciliğin eski önemini kaybetmeye başlaması, geleneksel girişimcilik ile dijital girişimciliğin entegre edilmesine yol açmıştır. Geleneksel girişimciler daha geniş kitlelere ulaşabilmek için dijital girişimciliğin sunmuş olduğu pazarlama ve reklam gibi özellikleri kullanarak geleneksel girişimcilik ile dijital girişimciliğin imkanlarını ortak girişimde birleştirmişlerdir. Bu sayede geleneksel girişimcilik ile üretilen ürünlerin dijital girişimcilik ile daha geniş kitlelere pazarlanabilme imkanı da sağlanmıştır.

2.9.5. Sosyal girişimcilik. Topluma fayda sağlayan ve toplum için değer oluşturan girişimciliğe sosyal girişimcilik denir. Sosyal girişimcilikte, toplumsal ve ekonomik değerler birleştirilerek girişimcilik yapılır (Çelik, 2018). Sosyal girişimcilik, imkanları kısıtlı ya da dezavantajlı insanlara toplumsal fayda sağlamaya yönelik değer yaratmak amacıyla girişim faaliyetinde bulunmak ve buradan elde edilen ekonomik kazançlar ile toplumsal değişime ve gelişime sebep olmaktır. Bu anlamda sosyal girişimciliği, toplumsal fayda sağlamaya yönelik yaratıcı ve etkileyici girişim faaliyetleri olarak adlandırmak mümkündür.

Kar amacının ön planda olmayıp dünya ve çevreyi değiştirebilecek yeniliklerin yapıldığı girişimcilik türüne sosyal girişimcilik denir. Sosyal girişimciliğin başlangıç noktası bir sorundur. Bu nedenle sosyal girişimciler, kar elde etmek yerine sorun çözmek için girişimcilik yaparlar. Temiz su, sağlık, tarım veya mikro finans gibi alanlarda sosyal girişimcilik çalışmaları karşımıza çıkabilmektedir (Tarhan, 2018). Sosyal girişimcilikte önemli olan durum, insanlık ve çevre adına yaşanan veya yaşanması muhtemel olan sorunlar karşısında yaratıcı fikirler üreterek sorunların çözümüne yönelik girişim faaliyetlerinde bulunulmasıdır. Sosyal girişimcilik faaliyetleri ile dünyada yaşanan veya yaşanması muhtemel olan sorunlara çözümler bulmak kadar bu sorunların oluşum sebebine yönelik de çözümler üretmek gerekir. Bu tür girişimcilikte sosyal sorunları çözmeye yönelik girişim

faaliyetleri yapılır ve bu girişim faaliyetlerinden elde edilen ekonomik kazançların büyük çoğunluğu yeni bir sosyal sorunun çözümünde kullanılacak olan sosyal girişimcilik faaliyetleri için tekrar kullanılır. Sosyal girişimcilikte önemli olan sosyal sorunların çözüme kavuşturulmasıdır. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde teknik girişimcilik ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntemler ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere sosyal girişimcilik becerileri kazandırmak üzere vakıflar örnek gösterilebilir. Geçmişten günümüze vakıfların insan yaşamı için önemi anlatılabilir. Toplumsal yardımlaşmayı artıran sosyal yardım projelerinden örnekler verilebilir. Öğrencilere yardım kuruluşlarının toplumsal bağı güçlendirdiği ve dayanışma duygusunu artırdığına ilişkin belgesel izletilebilir. Yardım kuruluşlarının sanal ortamda etkinlikte bulunarak çalışma ağını daha da geliştirebileceği ve dünyadaki diğer insanlarla etkileşim kurulabileceği üzerinde durulabilir. Bu açıdan Sosyal Bilgiler dersi bireyi ülke sınırlarından çıkarıp bireyin dünyayı tanımasını ve farklı kültürleri keşfetmesini sağlamaktadır (Eroğlu, 2019, s. 29).

2.9.6. Kadın girişimciliği. Kadınlar, günümüzde ekonomik ve toplumsal alandaki etkilerini artırmışlardır. Toplumsal anlamda değişimler yaratan ve ekonomik anlamda katma değerler oluşturan kadınlar her meslek grubunda faaliyet göstermeye başlamışlardır. Kadınların oluşturmuş olduğu bu dönüşüm ülkelerin gelişmesine katkı sağlamıştır. Geçmiş yıllarda sınırlı boyutlarda girişim faaliyetleri gerçekleştirebilen kadınlar günümüzde daha geniş alanlarda küresel anlamda girişim faaliyetleri göstermeye başlamışlardır (Eroğlu, 2019). Dünya genelinde kadınlar, değişen ve gelişen yaşam şartları ile her geçen gün sosyal ve ekonomik hayatta kendilerine yer edinmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nde 17 Şubat 1926 tarihinde İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak hazırlanan ve 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe konulan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi adlı kanun ile kadınlar ile erkekler

arasındaki bir takım eşitsizlikler giderilmiştir. Sosyal ve ekonomik anlamda kadınlara birtakım hakların verilmesini sağlayan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi adlı kanun ile Türkiye Cumhuriyeti kadın vatandaşları, sosyal ve ekonomik anlamda elde ettikleri birtakım haklar sayesinde bugünkü kadın girişimciliğine fırsat sağlayacak hakların bir kısmını elde ederek kadın girişimciliği kültürünün temelini oluşturmuşlardır.

Soysal'ın 2010' da yaptığı çalışmasında kadın girişimciliği şöyle ifade edilmiştir:

Ev dışı bir mekânda, kendi adına kurduğu bir işletmesi olan, bir işletmede tek başına veya çalıştırdığı diğer kişilerle birlikte çalışan veya sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran, iş ile ilgili olarak çeşitli kamu ve özel kuruluşlarla temaslara geçen, işletmenin geleceği ile ilgili planlar yapan, 32 işletmeden elde ettiği kazancı, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan, işletmesi adına tüm riski üstlenen kadındır (Soysal, 2010, s. 90).

Bu anlamda kadın girişimciliği için; kadınların iş hayatına girmesine katkı sağlayan ve kadınları ev hanımı kavramından çıkartıp ekonomik hayatta iş veren, yöneten veya kuran kadın konumuna getiren girişimcilik türüne kadın girişimciliği denir. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında kadın girişimciliği ile ilgili sosyal bilgiler dersinde öğrencilere bilgi aktarımı yaparken uygulanabilecek yöntem ve tekniklerle ilgili şu şekilde bilgi verilmiştir:

Sosyal Bilgiler dersinde Güler Sabancı, Pınar Abay, Ebru Dorman, Demet Mutlu Üçok, Aslı Gökdere vb. başarılı kadın girişimciler örnek verilebilir. Kadın girişimcilerin Trendyol, Bonvagon, Evmanya, Hepsiburada gibi ünlü markaların yöneticisi olduğu anlatılabilir. Kadın girişimciler ve onların ülke ekonomisine sağladığı katkılarla ilgili örnekler verilerek ilişkilendirme yapılabilir. Örneğin; evde yemek yaparak ailenin yiyecek ihtiyacını karşılayan bir kadın, okullara yemek dağıtımında bulunarak yaptığı işi geniş kitlelere yayabilir. İlk aşamada evde yemek yapan kadın ilerleyen dönemlerde dükkân açarak işini büyütebilir, açtığı dükkânda

birden çok insanı çalıştırarak onlara istihdam sağlar. Böylece hem aile ekonomisine hem de ülke ekonomisine katkıda bulunur. Kadınların evde yapıp pazarlarda sattıkları ürünlerin kadın girişimcilik kapsamında olduğunu söylemek olanaklıdır. Bu açıdan Sosyal Bilgiler dersinde kadın girişimcileri teşvik eden etkinliklere ve onların ülke ekonomisine sağladığı katkılara yer verilmelidir (Eroğlu, 2019, s. 32).

2.9.7. Genç girişimcilik. “Günümüz dünyasına yön veren, sahip olduğu gelişmiş teknoloji ile diğer ülkelere öncülük eden gelişmiş ülkeler yetiştirdikleri gençler ya da beyin göçü ile gelen bireyler sayesinde bugünkü konumlarına gelmiştir” (Eroğlu, 2019, s. 33). Bu anlamda düşünüldüğünde genç girişimcilik; ülkelerin ve dünyanın geleceğini temsil ve inşa eden gençlerin girişimcilik alanında yetiştirilmesine, desteklenmesine ve gençlik enerjisinin girişimcilik alanında kullanılmasına fırsat veren girişimcilik türüdür.

Türkiye Cumhuriyeti, genç nüfusun fazla olduğu bir ülkedir. Türkiye’de genç girişimciliğin geliştirilmesi ile ülke ekonomisine ve genç nüfusun istihdam edilmesine katkı sağlanmış olunur. Bu nedenle genç girişimcilik kavramı çok önemlidir. Ülkelerin veya dünyanın gelecekteki ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel güçlerini gençler yükseltebileceği için gençlere imkanlar verilmeli ve genç girişimcilik kavramı gençler arasında yaşam tarzı veya kültür haline getirilmelidir. Genç girişimciliği destekleyen ve gençlere bu anlamda fırsat veren ülkelerin ilerleyen zamanlarda dünya üzerinde önemli bir güç haline gelmesi kaçınılmaz bir gerçekliktir. Genç girişimcilik, diğer girişimcilik türlerinin de geliştirilip yaygınlaştırılabilmesi için kullanılabilecek en önemli girişimcilik türlerinden birisidir. Eroğlu’nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde genç girişimcilik ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntemler ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere, günlük yaşamda karşılaştıkları sorunları yeni fikirlerle çözme, hak ve sorumluluklarını bilme ve toplumsal sorunlara duyarlı etkin

vatandaşlar yetiştirme gibi konularda birtakım bilgi, beceri, tutum ve davranışlar öğretilmektedir. Sosyal Bilgiler, toplumsal olaylarla ilgilenmekle birlikte toplumsal dayanışma sağlanarak ülke sorunlarının çözülebileceğini öngören bir derstir.

Toplumsal bir sorunun çözümü için kadın-erkek, genç-yaşlı demeden herkesin duyarlı davranması gerekmektedir. Bu anlamda Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere gençlerin de ülke sorunlarının çözümünde önemli birer rolü oldukları gösterilmelidir. Ayrıca gençlerin de üretimde bulunarak ülke ekonomisine katkıda bulunabileceği üzerinde durulmalıdır (Eroğlu, 2019, s.34).

Sosyal bilgiler dersi, genç girişimciliğin temellerini oluşturmada kullanılabilecek en önemli derslerden birisidir. Sosyal bilgiler dersi; ilkökul 4. sınıf, ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerine hitap eden bir ders olması sebebiyle gençliğe adım atacak olan öğrencilerin gençlik öncesinde girişimcilik kültürünü öğrenebilecekleri ve yaygınlaştıracabilecekleri önemli bir derstir. Özellikle genç girişimciliğe önemli destek sağlayabilecek içeriği bulunan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, girişimcilik kültürünü geliştirmede ve yaymada Milli Eğitim Bakanlığı ve öğretmenler tarafından önemsenen, geliştirilen, desteklenen bir ders olmalıdır. Girişimcilik becerisinin öğretiminde sosyal bilgiler dersine yönelik, çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre sürekli güncellenen yeni materyaller ve öğretim yöntem teknikleri geliştirilmelidir.

2.9.8. Teknik girişimcilik. Araştırma ve geliştirme etkinliklerinin

yaygınlaştırılabilmesi için ekonomik destek sağlayan ve teknolojik alanda ekip çalışmalarının yürütülmesine ortam hazırlayan girişimcilik türüne teknik girişimcilik denir (Top, 2006). Bu girişimcilik türünde Ar-Ge çalışmalarına ve teknolojik alanlardaki çalışmalara daha fazla önem verilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerin teknik girişimciliğe çok fazla önem verdikleri gözlemlenmektedir. İnsanların sorunlarının çözülmesine veya ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yapılması bakımından teknik

girişimcilik, sıklıkla tercih edilmekte olan bir girişimcilik türüdür. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde teknik girişimcilik ile ilgili bilgilerin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntemler ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde teknik girişimcilikle ilgili Türkiye'de ve dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin insanları nasıl etkilediği ile ilgili bir belgesel izlenebilir. Yapılan AR-GE çalışmalarının önemi anlatılarak sağladığı yararlar ön plana çıkarılabilir. Ayrıca teknoloji ile bilim arasındaki ilişki açıklanarak Sosyal Bilgilerde bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanıyla bağlantı kurulabilir. Teknik girişimcilik insan yaşamını teknolojik araç-gereçlerle kolaylaştırmayı amaçlayan ve bu konuda araştırmalar yapan bir girişimcilik türüdür. Sosyal Bilgiler dersi de insan yaşamı için gerekli olan birtakım bilgi, beceri ve değerleri öğretmeyi hedeflemektedir. Bilimsel ve eleştirel düşünceyi destekleme, problem çözme, araştırma ve inceleme gibi özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi ortaokul düzeyinde Sosyal Bilgiler dersi ile gerçekleşebilir (Eroğlu, 2019, s.37).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içeriğinde yer alan Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesi teknik girişimcilik türünün öğrencilere öğretilbilmesi için çok uygun bir temadır.

2.9.9. Girişimci girişimciliği. Girişimci girişimciliği; girişimcilik alanında bilgi ve deneyim sahibi olan girişimcilerin, girişimciliğe yeni başlayan kişileri fırsat olarak görmesi ve onlara bilgi ve deneyimlerini aktarması sonucunda oluşan girişimcilik türüdür. Girişimcilik ile ilgili tecrübeler edinmiş ve bilgi sahibi olmuş kişilerin iş yaşamına yeni başlayan kişilere bilgi ve tecrübe aktarımı yapması girişimci girişimciliğine örnektir (Eroğlu, 2019). Bu anlamda girişimci girişimciliği için, gelecekteki girişimcilerin yetiştirilmesinde kılavuzluk yapan, onlara deneyim aktarımı yapan ve vakti zamanı geldiğinde kurmuş olduğu veya kuracak

olduğu girişimlerini onlarla paylaşp bu hizmetleri karşılığında onlardan ücret alan girişimci kişilerdir tanımını yapılabilir.

Tunç'un 2007 yılında yaptığı çalışmasında girişimci girişimciliği şu şekilde ifade edilmiştir: "Girişimcilik sürecinin ardından belirli bir alanda işletmelerini kurmuş, yürütmüş ve daha sonra başkalarına devretmiş ve/veya satmış girişimcilerin, yeni fırsatlara, yeni fikirlere yatırım yapmasını kapsayan girişimciliktir" (Tunç, 2007, s. 84). Bu anlamda girişimci girişimciliğinin dinamik yapıya sahip olduğunu ve yeni girişimlerin desteklenmesinde önemli bir görev üstlendiğini söyleyebiliriz. Eroğlu'nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde girişimci girişimciliğinin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntem ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde girişimci girişimciliği ile ilgili olarak öğrencilere çeşitli etkinlikler yaptırılabilir. Örneğin; drama kapsamında moda sektöründe büyük bir işletmenin yöneticisi, bu sektörde iş kurmak isteyen yeni bir girişimciye yardımcı olur ve onu rakip firmalara karşı destekler. Sektöre yeni dâhil olan girişimci yeterince deneyim kazandıktan sonra büyük işletme sahibi yeni fikirlere yatırım yapmak üzere işletmesini devreder. Böyle bir etkinliğin düzenlenmesi sonucunda öğrenciler hem konuyu somut bir biçimde öğrenme imkânı bulurlar hem de işbirliği içinde çalışabilme becerisini ortaya koyarlar (Eroğlu, 2019, s.37).

Sosyal bilgiler dersi; öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmada etkili bir ders olduğu için girişimci girişimciliği türünde yapılmakta olan girişimcilikle ilgili bilgi aktarımı, sosyal bilgiler dersinde de yapılmaktadır. Genel anlamda düşünecek olursak öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmayı amaçlayan sosyal bilgiler öğretmenleri de aslında girişimci girişimciliği yapmaktadır.

2.9.10. Kurumsal girişimcilik. Kurumsal girişimcilik, büyük ölçekli işletmelerin her şeyi kendilerinin tek başına üretmesi anlayışını bırakıp daha küçük parçalar halinde üretim

yaptırabilecekleri küçük ve bağımsız girişimcileri desteklemesidir. Buradaki amaç, küçük girişimcileri teknolojik olarak desteklemek, korumak, yönlendirmek ve büyük girişimcilerin yapacağı büyük üretimleri parçalar halinde küçük girişimcilere yaptırmaktır (Top, 2006). Buna örnek olarak otomobil fabrikaları verilebilir. Otomobil parçalarını ayrı işletmeler bünyesinde üretim yaptırıp otomobil fabrikasında tek parça otomobil haline getirmek kurumsal girişimciliğe verilebilecek etkili bir örnektir. Buradaki amaç, riski ve iş yükünü azalmaktır. Tunç’ un 2007 yılında yayımlanan çalışmasında kurumsal girişimcilik; “Büyük işletmelerin yeni girişimler kurulmasını ve/veya var olan küçük işletmeleri destekleyerek yeni girişimlerin oluşturulması; ayrıca, büyük ve küçük girişimciler arasında işbirliği ve iletişimin güçlendirilmesi yoluyla ortaya çıkan girişimcilik” şeklinde tanımlanmaktadır (Tunç, 2007). Bu girişimcilik türünde en önemli unsur, kurumların iş birliği içinde çalışması ve sorumlulukların hep birlikte yüklenilmesidir. Kurumsal girişimcilik yapboz oyunu gibidir. Yani parçalar bütünü oluşturmaktadır. Eğer parçaların birinde herhangi bir sorun yaşanırsa bütün olanı görmek zorlaşır. Bu nedenle her kurum birbirini koruyacak şekilde iş birliği yapmalı ve parçalardan bütüne ulaşılmalıdır. Aksi taktirde üretimi yapılamayan tek bir parça üretimi yapılmış olan diğer bütün parçaları olumsuz etkileyecektir. Eroğlu’nun 2019 yılında yayımlanan çalışmasında sosyal bilgiler dersinde kurumsal girişimciliğin öğrencilere aktarılmasında izlenebilecek yöntem ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde kurumsal girişimcilikle ilgili olarak öğrencilerle drama etkinliği yapılabilir. Örneğin; giyim alanında büyük bir kurumun yöneticisi olan bir patron ile küçük bir giyim atölyesi işleten bir kişinin ilişkisi canlandırılabilir. Yapılacak drama etkinliği ile öğrencilere, bu iki kurumun birlikte çalışması sonucu hem kendilerinin hem de ülke ekonomisinin kazanacağı benimsetilir. Ayrıca öğrenciler olumlu iletişim ve işbirliği gibi girişimcilikte de önemli görülen birtakım becerileri geliştirme imkânı bulur (Eroğlu, 2019, s.36).

2.10. Girişimci İnsanlarda Bulunması Gereken Özellikler

Girişimci insanlar, günlük hayatta çevrelerinde yaşanan olay veya sorunlara farklı bakış açısıyla bakıp insanlık için fayda sağlayacak değerleri görebilen ve bu değerleri insanlığın kullanımına sunabilen insanlardır. Girişimcilik, doğuştan kazanılan bir beceri değildir. Girişimcilik için gerekli olan cesaret, hayal gücü, yetenek, özgüven, liderlik vb. kişilik özelliklerinin bir kısmı doğuştan kazanılmış özellikler olsa da bu özellikleri eğitim ve çevre şartları ile geliştirmeyen bireyler girişimci olamazlar. Girişimcilik özellikleri bulunan bir bireyin bu özellikleri eğitim ile geliştirilmezse veya bu bireyin etrafında girişimcilik faaliyetleri yapan insanlar yoksa bu kişinin girişimci olabilme ihtimali çok azdır. Çünkü girişimcilik yakın çevreden görülerek öğrenilen ya da eğitim süreci ile kazanılabilen bir beceridir. Bu nedenle girişimcilik özellikleri bulunan bireylerin bu özellikleri erken yaşlardan itibaren uzman kişiler tarafından tespit edilmeli ve bu özelliklerin geliştirmesine yönelik girişimcilik eğitimi ile bireyler desteklenmelidir. Girişimcilik eğitiminin bireylere erken yaşlardan itibaren verilmeye başlanması girişimciliğin beceri haline dönüşmesine ve kalıcı öğrenmenin oluşmasına ortam sağlayacaktır.

Shavinina'ya göre (akt. Eroğlu, 2019, s. 39) bireylere girişimcilik becerisinin kazandırılması konusunda eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bireyin küçük yaşlardan başlayarak kendini birçok yönden geliştirmesine katkı sağlayan okullar girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler gerçekleştirmelidir. Girişimcilik becerisine ilişkin özellikler ve yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir:

- Başarmaya ilişkin kararlılık gösterme,
- İyimserlik ve dünyayı değiştirmeye dair tutum ortaya koyma,
- Zorluklarla baş etme,
- Rekabetçilik, mükemmellik ve yetkin olma anlayışına sahip olma,

- Okuldaki başarı durumunun yanı sıra gerçek yaşamdaki başarıya ulaşma,
- Düşünce ve eylemlerde bağımsız olma ve kalıpların dışına çıkan tutum geliştirme,
- Özgün yöntemler kullanarak yenilikçi fikirler üretme,
- Girişimci fikirleri uygulamaya geçirme,
- Gerçekleştirilen uygulamalarda yaratıcı olma ve üstün başarı gösterme,
- Özgün bakış açısına sahip olma,
- Sezgi ve pratik zekâ gibi özel bilişsel yeteneklere sahip olma,
- Girişimci becerilerin gelişimini engelleyen unsurları ortadan kaldırma (Eroğlu, 2019, s. 39-40).

Girişimcilik eğitimi alanında literatür araştırmaları kısmında verilen çalışmalara bakıldığında genel olarak girişimci bireylerin özelliklerinin şu şekilde gruplanmış olduğu görülmektedir (Tarhan, 2018 s. 37-38):

- Kişisel Özellikler: Yüksek başarı isteği, otonomi ve nüfuz, uyumluluk, belirsizliğe karşı tolerans, yüksek risk alma, uyum ve esneklik, kendine saygı, güven, fırsatçılık.
- Girişimci Yönetim Özellikleri: Yaratıcı bir vizyon ve yönetim, işletme finansmanı, planlı genişleme ve büyüme, piyasa içerisinde planlı rekabet, gerekli kaynakları sağlama, iletişim ağını inşa etme.
- Zamanla Kazanılan Özellikler: İletişim kabiliyeti, kişisel ilişkiler ve çözüm bulma yeteneği.
- Girişimci Davranış Özellikleri: Taahhüt Etme, ileriye dönük çalışma ve planlama, gözlemlleme.
- Girişimci Oryantasyon Özellikleri: Uluslararası yönelim ve global düşünme.

Girişimci bireyler, çevresindeki insanlardan bazı özellikler bakımından farklıdırlar.

Alanyazında girişimci bireyler ile ilgili birtakım özelliklere yer verilmiştir. Girişimci

bireylerin özellikleri ile ilgili yapılan alanyazın inceleme çalışması sonucunda girişimci bireylere ait özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yaratıcı düşünme becerisini sahiptirler.
2. Hayal kurma konusunda iyidirler ve çok geniş hayal güçleri vardır.
3. Çalışma istekleri çok fazladır ve işlerini severek yaparlar.
4. Azimli, cesaretli, sabırlı, istekli ve kararlılardır.
5. İnsanlar ile olan iletişimleri çok iyidir.
6. Var olan durumlardan yola çıkarak gelecek zaman ile ilgili yorumlar yapabilir ve öngöründe bulunabilirler.
7. Kendilerini yazılı olarak da sözlü olarak da çok iyi bir şekilde ifade edebilirler.
8. Liderlik özellikleri bulunur ve ekip çalışmalarını çok iyi yönetebilirler.
9. Doğru yerde ve doğru zamanda risk almayı severler.
10. İç motivasyonları yüksektir. Kendilerini başarısızlık durumunda bile motive etmeyi başarabilirler.
11. Yaşamış oldukları başarısızlıkları fırsat olarak görüp bu başarısızlıklardan kendilerine ders çıkartabilirler.
12. Çalışmalarını planlı ve disiplinli bir şekilde yaparlar.
13. Yaşanmakta olan veya yaşanması muhtemel olan sorunları tespit edip bu sorunlara yönelik çözüm odaklı düşünebilirler.
14. Çevrelerinde yaşanan olayları iyi analiz edip kendilerine fırsatlar oluşturabilirler.
15. Yeniliklere ve değişimlere açıktırlar. Yeniliklerin ve değişimlerin yapılmasında öncülük ederler.
16. Vizyon ve misyon sahibidirler.
17. Katı kuralları yoktur. Esnek kuralları severler ve gerektiğinde kendi koydukları kuralları esneterek yeni kurallar oluşturabilirler.

18. İnsanların güvenini kazanma konusunda iyidirler. İkna kabiliyetleri yüksektir.

19. İş bitirme odaklı çalışırlar. Sonuca önem verirler. Başarısız olmaları durumunda başarısızlık sebeplerini analiz edip bu sebeplere göre önlemler alarak çalışmalarını başarılı bir şekilde bitirmek için sürekli çalışırlar.

20. Pes etmeyi ve vazgeçmeyi asla sevmezler. Ellerindeki imkanları en doğru şekilde kullanırlar ve işlerini başarıyla sonuçlandırabilmek için sabırlı bir şekilde çalışırlar.

Girişimci insanlarda bulunan özelliklerin büyük çoğunluğu sonradan kazanılan özelliklerdir. Bu nedenle girişimciliğin doğuştan kazanılan bir özellik olmadığını ve insanların girişimcilik becerisini eğitim ve deneyimler ile kazanabileceğini söylemek doğru bir yaklaşımdır. İnsanlar bu beceriyi, girişimcilik konusunda eğitim alarak ya da günlük yaşantılarında girişim faaliyetlerinde bulunup deneyimleyerek öğrenebilirler. Bu anlamda girişimci olunmaz girişimci doğulur sözünün gerçeği yansıtmadığını söylemek mümkündür. Çünkü girişimci insanların özelliklerinin çok az bir kısmı (hayal kurma gücü, cesaret, yaratıcılık vb.) doğuştan gelen özellikleri kapsamaktadır. Girişimci insanların özelliklerinin büyük çoğunluğu sonradan kazanılan olan özelliklerdir. Girişimcilik ile ilgili eğitim alma veya girişimciliği günlük yaşamda deneyimleme süreci insanların girişimcilik özelliklerini kazanma konusunda başvurabilecekleri en doğru yollardır. Girişimcilik özelliklerini kazanan bireylerin, yaptıkları veya yapmak istedikleri girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olma ihtimalleri çok yüksektir. Bu nedenle girişimcilik eğitiminin veya girişimcilik konusunda deneyim faaliyetlerinin girişimcilik becerisi kazandırmada çok önemli olduğunu söylemek kaçınılmaz bir gerçektir.

2.11. Girişimcilik ile İlgili Türkiye Cumhuriyeti’nde Yapılan Araştırmalar

Bu başlık altında Türkiye Cumhuriyeti’nde girişimcilik konusu üzerine yapılan araştırmalar incelenmiştir. Alanyazında yer alan birçok araştırma hakkında bilgiler verilmiştir.

Maya vd. 2012 yılında “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin değişik kaynaklardan almış oldukları sosyal desteklerin girişimcilik düzeylerine olan etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, arkadaş veya özel bir insandan alınan sosyal desteğin öğrencilerin girişimcilik düzeylerine önemli ölçüde etki yaptığı tespit edilmiştir.

İbicioğlu vd. 2010 yılında “Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, girişimcilik eğitiminin girişimciliğe olan etkisi araştırılmıştır. Girişimcilik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ilerleyen yıllarda girişimcilik alanında daha başarılı olabilecekleri düşüncesi ile girişimcilik eğitimi alan öğrenciler ile girişimcilik eğitimi almayan öğrencilerin karşılaştırması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğitimi almayan öğrencilere göre daha fazla girişimci özelliklere ve düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Sünbül, 2009 yılında “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, farklı bölümlerde okumakta olan 474 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, kız ve erkek öğrenciler arasında girişimcilik özellikleri açısından belirgin farklılıkların olmadığı tespit edilmiştir.

Negiz vd. 2009 yılında “Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırması” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada; kamu yönetimi, maliye, iktisat, işletme ve çalışma ekonomisi bölümlerinde okumakta olan 369 öğrenci üzerinde cinsiyet farklılığının girişimciliğe olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda; erkek öğrencilerin kız

öğrencilere göre risk alma, yaratıcılık, yenilik, sosyal statü kazanma gibi özellikler bakımından girişimciliğe daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

Akyürek ve Şahin, 2013 yılında “İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, girişimcilik becerileri hakkında öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmen ve öğrencilerin çoğunda risk alma eğilimleri, kendine güven ve fırsatları değerlendirme becerilerinin yüksek olduğu tespit edilirken karar verme becerisinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Çelik, 2014 yılında “Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgilerinin ve girişimcilik beceri seviyelerinin belirlenmesine amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları arasında girişimcilik konusunda bilgi ve beceri yönünden anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları demografik açıdan incelendiğinde sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları arasında girişimcilik bakımından istatistiksel olarak yakın sonuçların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi seviyelerinin yüksek, beceri seviyelerinin ise orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Demirel vd. 2014 yılında “Farklı Öğrenim Düzeyindeki Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada; ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemek ve bu öğrencilerin öğrenim seviyelerinin girişimcilik özellikleri üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, farklı öğrenim seviyelerinde bulunan öğrencilerin girişimcilik özellikleri bakımından yüksek derecede farklılıklar gösterdikleri tespit edilmiştir.

Uygun ve Er, 2016 yılında ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi’’ adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, 2015-2016 yılında İzmir ilinde görev yapan 214 sosyal bilgiler öğretmeni araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin girişimcilik özellikleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet durumları ile çalıştıkları kurumların girişimcilik özelliklerini etkilemediği görülmüştür. Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki hizmet süreleri ile öğretmen ailelerinin iş sektörlerinin ise öğretmenlerin girişimcilik özelliklerini anlamlı derecede etkilediği tespit edilmiştir.

Çermik ve Şahin, 2015 yılında ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’’ adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, devlet üniversitelerinde okuyan 988 sosyal bilgiler öğretmeni adayı ile çalışılmıştır. Araştırma verileri sosyal girişimcilik ölçeği kullanılarak toplanılmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının yaşları ile sosyal girişimcilik özellikleri arasında bir fark görülmemiştir. Ancak toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma ve eğitim alınan sınıf seviyesi açısından önemli derecede farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

İn, 2015 yılında ‘‘1968-2012 Yılları Arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi’’ adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, 1968-2012 yılları arasında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında bulunan girişimcilik ile ilgili beceriler incelenmiştir. Araştırma sonucunda; sosyal bilgiler ders kitaplarında en çok yer alan beceriler arasında ekonomiye yönelik bilme, kavrama ve öğrenilenleri günlük hayatta kullanma becerilerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Yazıcı, 2014 yılında “Ortaokul Yöneticilerinin Girişimcilik Yeterlilik Düzeyleri” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, ortaokul yöneticilerinin girişimcilik seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya İstanbul Bahçelievler’de ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenler katılmıştır. Araştırma sonucunda; ortaokullarda yöneticilik yapan öğretmenlerin girişimcilik beceri seviyelerinin cinsiyet, eğitim durumu, branş, yöneticilik yapılan süre, görev yapılan okulun çevre şartları, okulun öğretmen ve öğrenci sayılarına göre önemli farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmıştır.

İpçioğlu ve Taşer, 2009 yılında “İşletme Bölümünde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada; risk alma, yenilikçi olma, belirsizliklere karşı tolerans gösterebilme gibi ifadelerin kullanıldığı ölçek hazırlanarak araştırmaya dahil edilen öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, lisans eğitimi 4. sınıf öğrenciler ile 1. sınıf öğrenciler arasında girişimcilik anlamında belirgin farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda lisans eğitimi 4. sınıf öğrencilerin girişimcilik alanında daha bilgili oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin genelinde ise istihdam imkanı açısından devlet kurumları yerine özel kurumların tercih edilmesi gerektiği düşüncesi yüksektir. Öğrencilerdeki risk alma ve güven duyma konusundaki eğilimlerin de fazla olduğu araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Çetinkaya ve Alparslan, 2013 yılında “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada; girişimcilere ve üniversite öğrencilerine, üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimlerinde girişimci insanların özelliklerinin nasıl olması gerektiği ve günümüzdeki girişimci insanların özelliklerinin neler olması gerektiği ile ilgili sorular sorulmuştur. Araştırmanın sonucunda; dürüstlük, yenilikçi düşünme, özgüven ve risk alma özellikleri girişimci bireyler ve üniversite öğrencileri tarafından en çok tercih edilen özellikler olmuştur.

Yurtseven, 2018 yılında “İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, girişimcilik becerisini daha erken yaş grubundaki öğrencilere kazandırabilmek için gerekli olan ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 84 sınıf öğretmeni katılım göstermiştir. Verileri toplamak için araştırmacı tarafından anket geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda; girişimcilik ile ilgili kazanımların ve kitaplarda yer alan etkinliklerin ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanabilmeleri açısından yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Polat vd. 2014 yılında “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Girişimcilik Kazanımı Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı’na ait kitaplarda yer alan girişimcilik becerisi öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin çoğunun girişimciliği ekonomik faaliyet olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Girişimcilik becerisi kazandırmada sınıf ve okul içinde yapılması gereken etkinliklerin öneminden bahsedilmiştir. Girişimci öğrencilerde bulunması gereken önemli özelliklerin başında; kararlılık, özgüven ve yaratıcılığın olduğu belirtilmiştir.

Demirtaş, 2014 yılında “Akademik Girişimcilikte Bireysel ve Sosyal Faktörlerin Rolü” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, farklı üniversitelerde görev yapan 422 akademisyene anket uygulanmıştır. Akademisyenlerin fırsat arama ve girişimcilik tecrübeleri ile ilgili kapasitelerinin akademik girişimciliğe olan etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kişisel özelliklerin ve tecrübelerin akademik girişimcilik kavramı için önemli etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Kişisel özelliklerin etkisi kadar olmasa da sosyal çevre etkisinin de akademik girişimcilik üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Bilge ve Bal, 2012 yılında “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin girişimcilik ile ilgili yeterlilikleri ve ilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma

sonucunda, girişimcilik üzerinde cinsiyet faktörünün etkisi az bulunurken okulların gelecek odaklı ve liderlik yönlü eğitim özelliklerinin girişimcilik üzerinde önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Korkmaz, 2012 yılında “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin bulunup bulunmadığı ve öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde demografik, psikolojik, aile faktörlerinin ne derece etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin kendilerini girişimciliğe uygun görüp görmemesinde ve kendilerine ait iş kurma tercihleri konusunda ailenin, demografik özelliklerin, psikolojik faktörlerin önemli etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Fidan ve Çiftçi, 2010 yılında “Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada, Sivas ve Kayseri illerinde bulunan üniversitelerin işletme fakültesi öğrencileri ile çalışılmıştır. Araştırmada, fakültede alınan eğitimin öğrencilerin kendi işini kurmada cesaretlendirici özelliğe sahip olup olmadığına yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda, Sivas ilinde bulunan öğrencilerin bu soruya verdikleri “evet” cevabının Kayseri ilinde bulunan öğrencilere göre daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Bu durum, Sivas ilindeki işletme fakültesinde eğitim gören öğrencilerin kendilerine ait iş kurma konusunda daha fazla yönlendirildiklerini ortaya çıkarmıştır.

Karabulut, 2009 yılında “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirleme” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğu girişimcilik eğitimi almış olmalarına rağmen mezun olduktan sonra kendilerine ait bir iş kurmak istemediklerini ve yeni kurulan bir işte çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Mutluer, 2013 yılında ‘‘Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği)’’ adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları’nda yer alan beceriler hakkında öğretmen görüşleri tespit edilmiştir. Araştırmada, İzmir ilinde bulunan Menemen ilçesindeki sosyal bilgiler öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, sosyal bilgiler dersinin bilgiye dayalı bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan beceriler ve bu becerilerin öğrencilere nasıl öğretilbileceği hakkında yeterli derecede bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Budak, 2019 yılında ‘‘Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi’’ adlı çalışmayı yapmıştır. Araştırmacının yapmış olduğu bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya 2019-2020 eğitim öğretim yılında Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan 30 sosyal bilgiler öğretmeni katılım göstermiştir. Araştırma bulguları, içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada SBDÖP; amaç, kazanım, beceri ve değerler açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda; SBDÖP’te yer alan kazanımların ve etkinliklerin yetersiz, içeriklerin ise yüzeysel olduğu tespit edilmiştir. SBDÖP, farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımına uygunluk bakımından araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre uygun bulunmuştur.

Eroğlu, 2019 yılında ‘‘Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin ve Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi’’ adlı çalışmayı yapmıştır. Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmadaki görüşleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik düzeyleri; cinsiyet, kardeş

sayısı, sosyoekonomik düzey, anne ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin girişimcilik seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunamazken kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, anne ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklar tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, sosyal bilgiler dersinin girişimcilik becerisi kazandırmada uygun bir ders olduğunu belirtmişlerdir.

Tarhan, 2018 yılında “Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması” adlı çalışmayı yapmıştır. Araştırmada, 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek eğitim etkinliklerinin hazırlanması ve bu etkinliklerin uygulanarak öğretim sürecindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, eylem araştırması şeklinde yapılmıştır. Araştırmada, girişimcilik becerisinin ilkökul seviyesindeki öğrencilere nasıl kazandırılacağına ve hangi öğretim yöntem tekniklerinin kullanılabileceğine yönelik eylem planı geliştirilmiştir. Verilerin toplanma sürecinde, etkinlikler ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, girişimcilik eğitiminin süreçleri, becerileri ve öğretim yöntem teknikleri belirlenmiştir. Belirlenen yöntem ve teknikler öğrencilere uygulanmış ve hedeflenen kazanımların öğrencilere kazandırıldığı tespit edilmiştir. Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim yöntem ve tekniklerin etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Gözübüyük, 2019 yılında “Yaratıcı, Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünmenin Girişimcilik Becerisi Üzerine Etkisi” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada; öğretmen adaylarının girişimcilik becerileri ile yaratıcılık, eleştirel düşünme ve yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyete, sınıf seviyesine, ailede girişimci bireylerin bulunmasına, girişimci olmayı düşünmeye ve kendini girişimci olarak görmeye göre anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Anne baba mesleklerine ve eğitim alınan bölümlere göre ise anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

III. Bölüm

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma verilerinin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Yöntemi)

Araştırmalar, araştırma yapılacak konun içeriğine ve araştırmacıların bakış açılarına göre nitel araştırma ve nicel araştırma olmak üzere iki yöntem ile yapılmaktadır. Bu araştırma çalışmasında, araştırmanın amacına uygun olması sebebiyle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, araştırma yapılacak olan çalışma grubunun doğal ortamında yapılır. Nitel araştırmalarda, olayları ya da olguları deneyimleyip yaşamış olan insanların bakış açısına dayanarak değerlendirme yapılır. Burada önemli olan, yaşanan olayları bireylerin nasıl yorumladıklarıdır (Öktem, 2003). Bu tür araştırmaların önemi bireylerin yaşamış olan deneyimlerini araştırmacıya aktarmasından kaynaklanmaktadır. Nitel araştırmalarda küçük çalışma grupları ile derinlemesine bilgiye ulaşmak mümkündür. İnsanların aynı konuya farklı bakış açılarıyla yaklaşıp gerçek bilginin bireyler tarafından farklı yorumlanabileceği esasına dayanarak insanların davranışlarının neden ve nasıl oluştuğuna yönelik araştırmalar nitel araştırma yöntemi ile yapılmaktadır. Nitel araştırma yönteminde küçük araştırma grupları ile var olan reel bilgiye yönelik bireysel yorumlar ortaya çıkartılmaya çalışılır (Ary, Jacobs, Razavieh ve Sorensen, 2006). Nitel araştırmada insanların bir konu hakkındaki görüşleri dikkate alınarak yapılan araştırma çalışması ile ilgili olay, durum veya kişi araştırmaları yapılabilmektedir (Creswell, 1994).

Bu araştırma çalışmasında; girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği) başlığı adı altında nitel araştırma deseni olan olgubilim (fenomonolojik) araştırma deseni kullanılarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin

araştırma konusuna yönelik bilgi, deneyim ve önerileri derinlemesine araştırılmıştır. Kişilerin deneyimleri ve algıları üzerine çalışmalar yapılmasına imkan sağlayan olgubilim araştırma deseni, kişilerin bir kavram ya da olguya yönelik deneyimlerinin ortak özelliklerini tespit etmeyi amaçlamaktadır (Creswell, 2013). Olgubilim araştırma deseninde farkında olunan ama derinlemesine ve ayrıntılı bilgilere sahip olunmayan olgular hakkında derinlemesine ve ayrıntılı bir araştırma yapılır. Bu araştırma deseninde araştırmaya dahil edilen grup ya da bireyler, araştırmanın odaklandığı olguyu deneyimleyen ve yansıtabilen kişilerden oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu nedenle bu araştırma çalışmasında, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda var olan girişimcilik becerisini kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında derinlemesine araştırma yapabilmek ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin konuya yönelik deneyimlerden faydalanabilmek için nitel araştırma deseni olan olgubilim araştırma deseni tercih edilmiştir. Böylece ortaokul kademesinde sosyal bilgiler dersine giren ve girişimcilik becerisi kazandırma konusunda deneyim sahibi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim materyali geliştirme ve öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında alanyazına katkı sağlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bulunan; 107 Özel Ortaokul, 376 Resmi Ortaokul, 2 Resmi Yatılı Bölge Ortaokulu, 85 Resmi İmam Hatip Ortaokulu, 4 Resmi Bilim ve Sanat Merkezi, 55 Resmi İmam Hatip Anadolu Lisesi okullarında görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinden gönüllü olarak araştırmaya katılan 24 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmacı, çalışmasına başlamadan önce çalışma grubunda yer alacak olan örneklemeleri belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemini

tercih etmiş ve örneklem seçiminde kullanacağı ölçütleri belirlemiştir. Araştırmacının, araştırma çalışmasına dahil etmeyi planladığı örneklemelerde aranılan ölçütler şu şekildedir:

1. Üniversitelerin sosyal bilgiler öğretmenliği lisans bölümünden mezun olup devlet okullarında veya özel okullarda sosyal bilgiler öğretmeni olarak fiilen görev yapıyor olmak.
2. Bursa’da görev yapıyor olmak.
3. Bursa’nın sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan ilçelerinde ve okullarında görev yapıyor olmak.
4. Ortaokul kademesinde bulunan 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıfların sosyal bilgiler derslerine fiilen giriyor olmak.

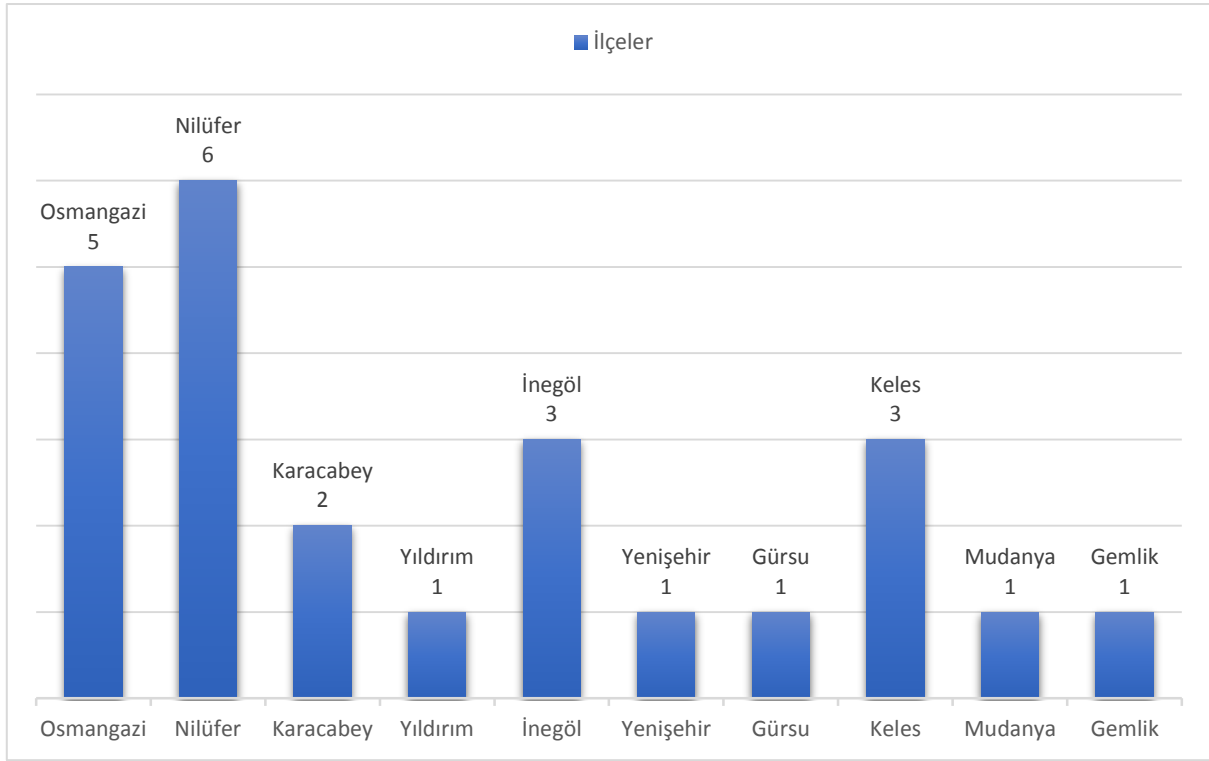
Araştırmacı; araştırma çalışmasına başlamadan önce tercih etmiş olduğu ölçüt örneklem yöntemi, 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde Covid-19 salgın hastalığının getirmiş olduğu pandemi sürecindeki olumsuz (okulların yüz yüze eğitime kapalı olması, derslerin uzaktan eğitim yolu ile yapılması, zaman zaman sokağa çıkma kısıtlamalarının olması, Covid-19 salgın hastalığı virüsünün bulaşma riskinin çok yüksek olması, öğretmen ve öğrencilerde oluşan motivasyon düşüklüğü) şartlardan dolayı tez danışmanının da görüşünü alarak değiştirmiştir. Araştırma sürecinde, Covid-19 salgın hastalığının getirmiş olduğu olumsuzluklardan en az düzeyde etkilenmek hedeflenmiş ve örneklem modeli bu olumsuzluklar göz önünde bulundurularak tercih edilmiştir. Bu nedenle araştırmada; görüşlerine başvurulmuş örneklemelerin belirlenmesinde, pandemi süreci de göz önünde bulundurularak araştırmaya en uygun örneklem modeli olarak düşünülen kartopu (zincir) örneklem modeli kullanılmıştır. Kartopu örneklem modeli, araştırmacının araştırma yaptığı konu üzerine zengin bilgi kaynaklarına sahip kişilerin veya durumların belirlenmesinde en çok tercih edilen modeldir. Kartopu örneklem modelinde, araştırılan konu hakkında en çok bilgiye sahip olan kişileri belirleyebilmek için: “‘Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?’” soruları sorulur

(Patton, 1987). Bu örneklem modelinde araştırmacı, araştırdığı probleme yönelik bilgisinin en yüksek olduğunu düşündüğü bir kişiden başlayıp bu kişinin kendisinden sonra vereceği isimle araştırmaya devam eder. Bu örneklem modelinde belirli bir süre sonra hep aynı isimlerin söylenme ihtimali yüksek olduğundan araştırmacının ulaşabileceği kişi veya durum sayısı da azalmaya başlayacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırma çalışmasında kartopu örneklem modeli kullanıldığı için ilk örneklemden sonraki örneklemelerin belirlenmesi, ilk örneklemin kendisinden sonra verdiği örneklem tavsiyesine göre olmuştur. Araştırmanın çalışma grubu Bursa İli olduğu için Bursa sınırları içerisinde seçilen örneklemeler kendilerinden sonraki örneklemeleri yine Bursa’da bulunan herhangi bir ilçeden tavsiye etmişlerdir. Bu durumda örneklem ve örneklem yeri araştırmacı tarafından ilk başta seçilen örneklemin ve sonrasındaki örneklemelerin belirlediği diğer örneklemelere göre belirlenmiştir. Örneklem grubuna seçilen kişiler ve bu kişilerin bulunduğu ilçeler, araştırmacı tarafından seçilen ilk örneklemin tavsiyesi ile başlayıp zincirleme olarak örneklemelerin birbirlerini tavsiye etmesi üzerine devam etmiştir. Örneklemelerin kendisinden sonraki seçilecek örnekleme tavsiye etme süreci bittiğinde veya araştırmacı araştırması için gerekli verinin toplandığına karar verdiğinde örneklem seçme süreci sona ermiştir. Bu süreç sonunda örneklem olarak 24 sosyal bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır ve bu öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılarak görüşme yapılmıştır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler aşağıda yer alan tablo ve grafiklerde verilmiştir.

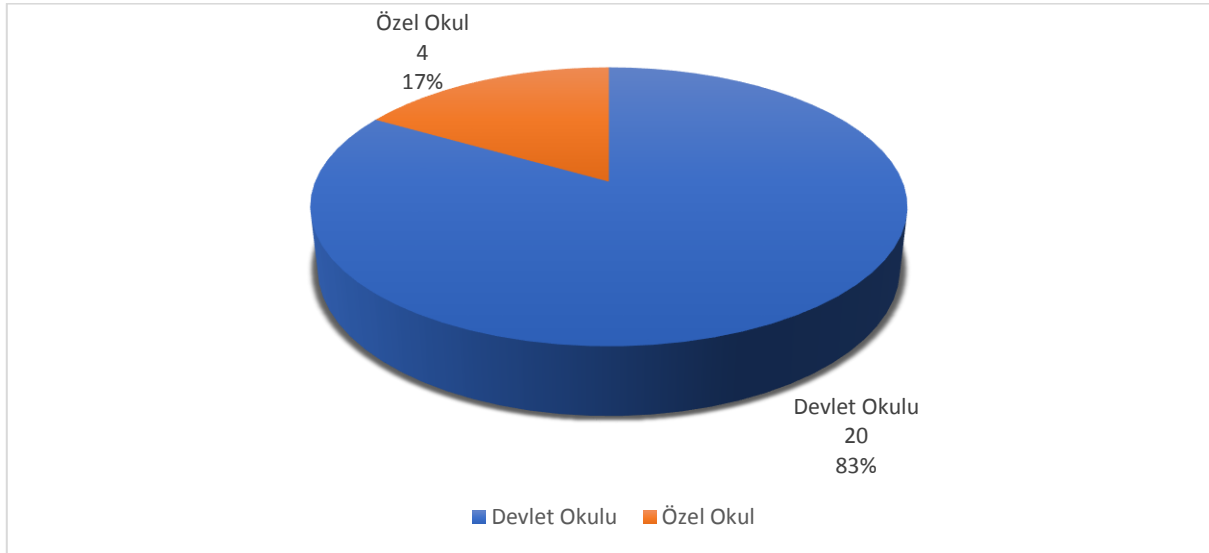
Grafik 1

Öğretmenlerin görev yaptığı ilçelerin dağılımı

Grafik 2

Öğretmenlerin katılım gösterdiği okul türü

Tablo 3

Öğretmenlerin lisans eğitimi aldıkları fakülte bilgileri

Mezun Olunan Fakülte Türü	Mezun Olan Öğretmen Sayısı
Eğitim Fakültesi	22

Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi	1
Fen- Edebiyat Fakültesi	1

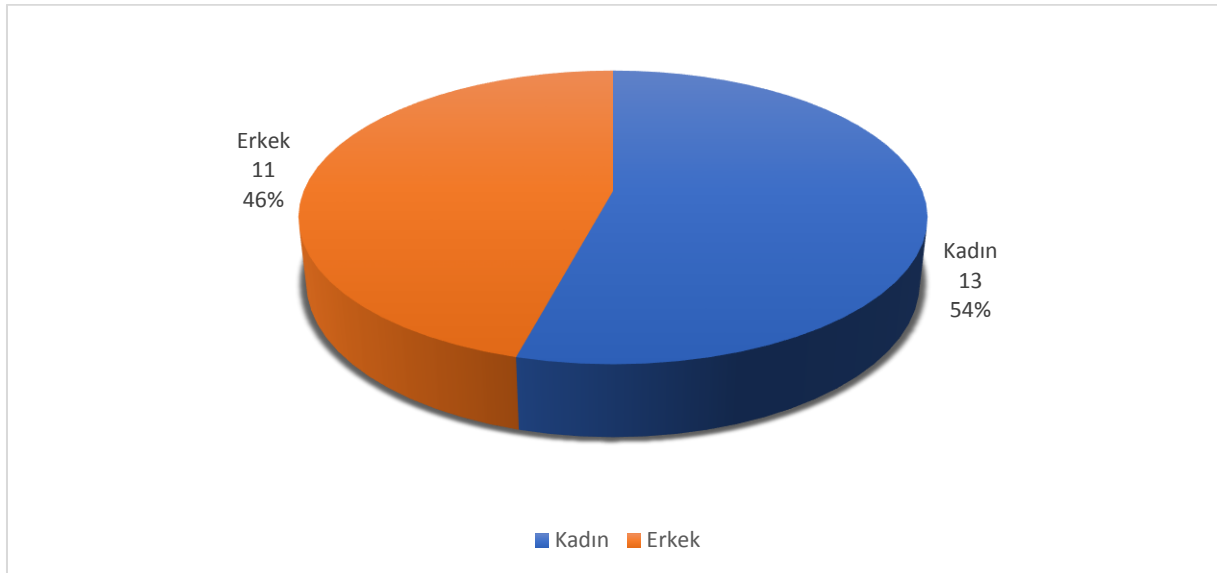
Tablo 4

Öğretmenlerin lisans eğitimi aldıkları bölüm bilgileri

Mezun Olunan Bölüm	Mezun Olan Öğretmen Sayı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	18
Yakın Çağ Tarihi	1
Üstün Zekalılar Öğretmenliği	2
Coğrafya Öğretmenliği	1
Tarih	1
Tarih Öğretmenliği	1

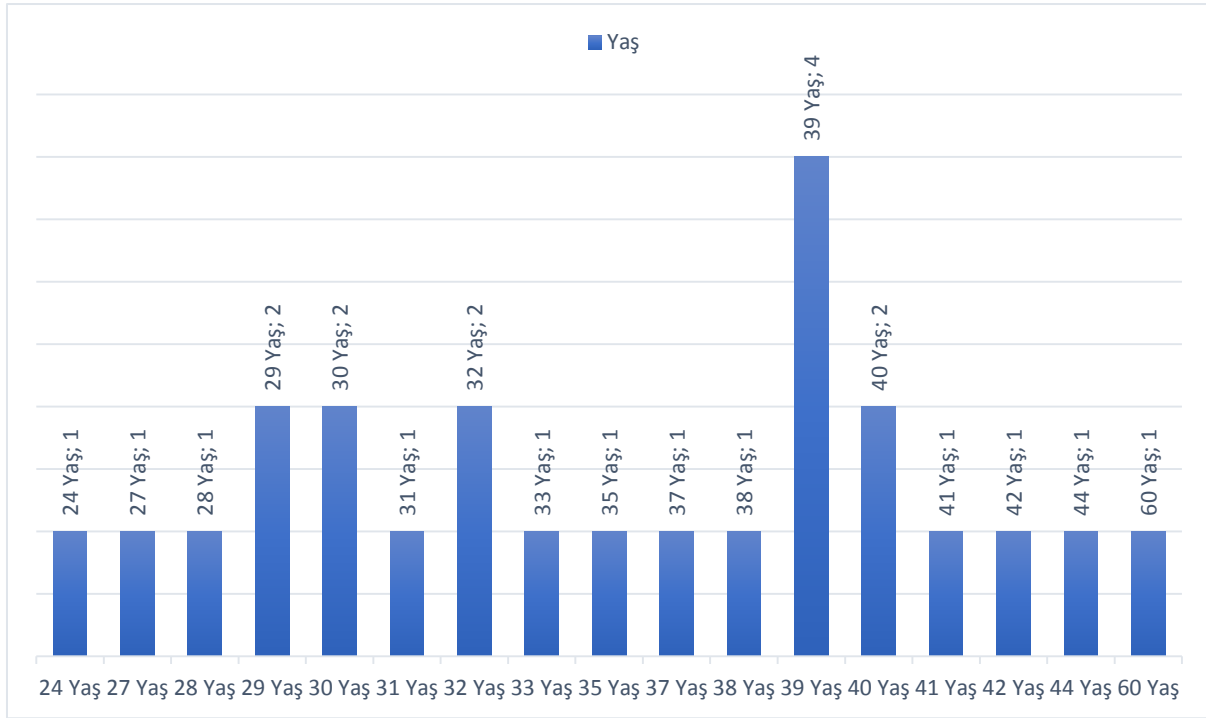
Grafik 3

Öğretmenlerin cinsiyet dağılımı

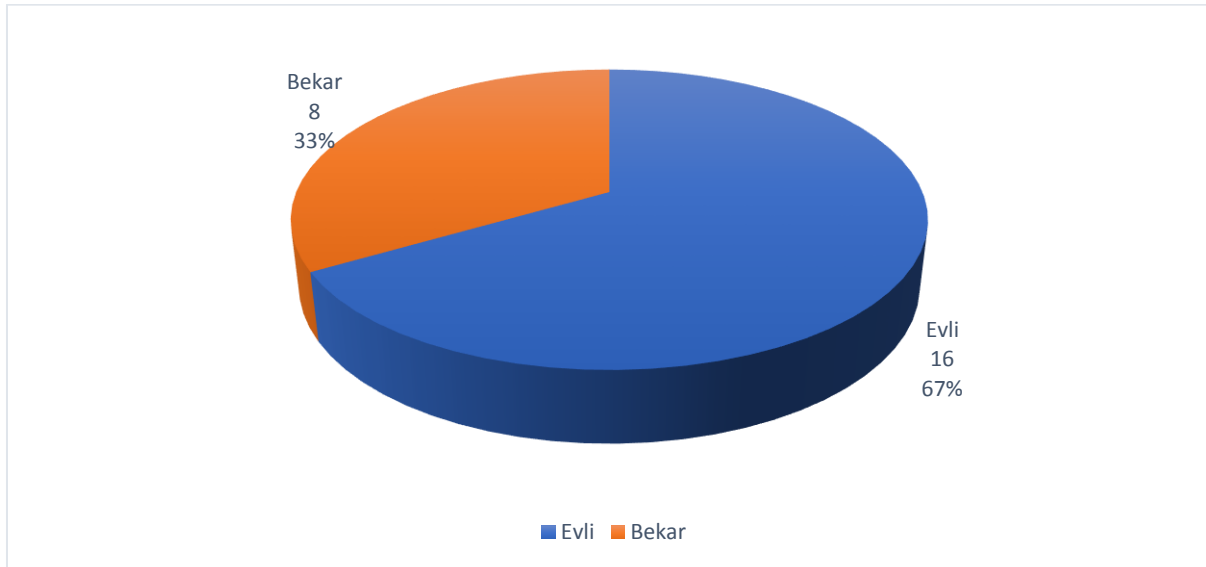
Grafik 4

Öğretmenlerin yaş dağılımı

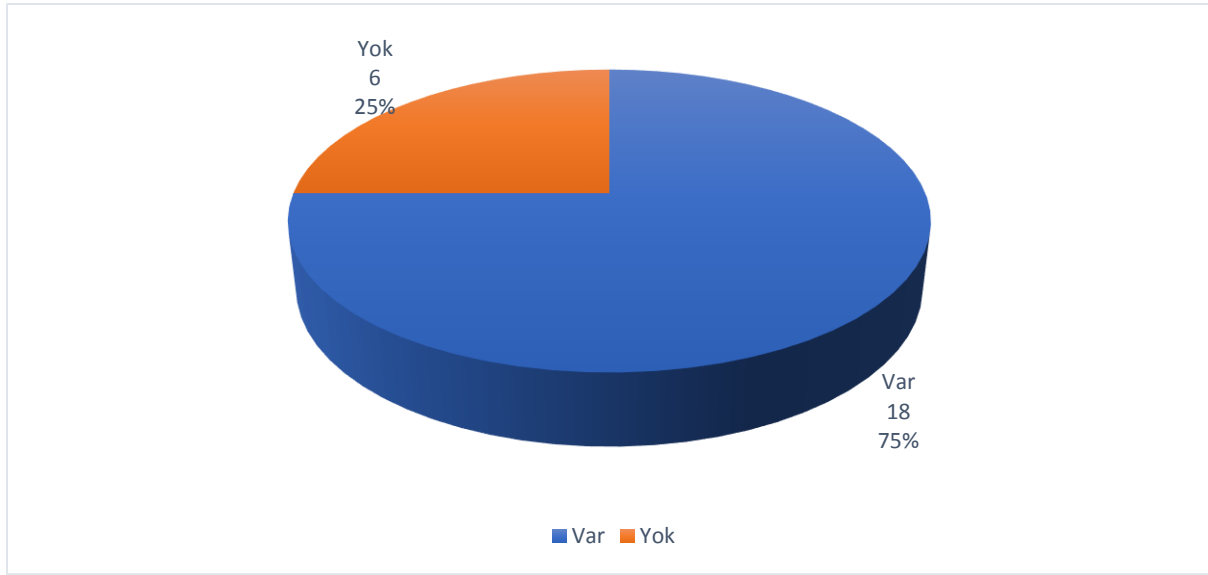
Grafik 5

Öğretmenlerin medeni durum dağılımı

Grafik 6

Öğretmenlerin çocuk durumu dağılımı

Tablo 5

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim bilgileri

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alma Durumu	Öğretmen Sayısı
Evet	6
Hayır	13
Alıyorum	5

Tablo 6

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim aldığı enstitü bilgileri

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Aldığı Enstitü Türü	Öğretmen Sayısı
Sosyal Bilimler Enstitüsü	3
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	8

Tablo 7

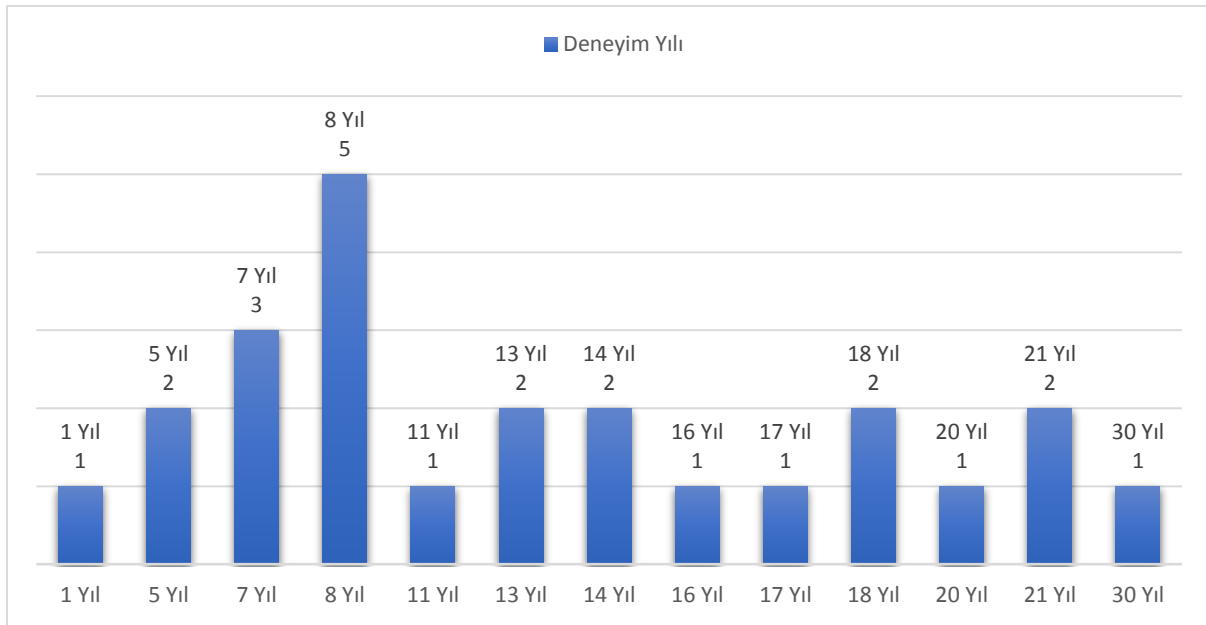
Öğretmenlerin lisansüstü eğitim aldığı bölüm bilgileri

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Aldığı Bölüm Adı	Öğretmen Sayısı
--	-----------------

Eğitim Programları ve Öğretim	1
Eğitim Yönetimi ve Denetimi	3
Fiziki Coğrafya	1
Sosyal Bilgiler Eğitimi	6

Grafik 7

Öğretmenlerin meslekteki deneyim yılı dağılımı

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada olgubilim araştırma deseni çalışması kullanıldığından araştırma problemine yönelik deneyim sahibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Olgubilim araştırma deseni ile araştırma yapılan çalışmalarda araştırma çalışmasına veri toplamak için ağırlıklı olarak görüşme formu tekniğinden faydalanılır (Creswell, 2013).

Bu araştırma çalışmasında veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile bireylerin deneyimleri ve araştırma problemine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmacının görüşme tekniğini tercih etmesinin en önemli sebeplerinden bir tanesi

görüşme tekniğinin araştırma problemine yönelik görüş ve deneyimlere doğrudan ulaşma imkanı sağlıyor olmasıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği formunda, araştırmacının soracağı sorular araştırmacı tarafından önceden hazırlanır (Ekiz, 2003). Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından önceden hazırlanan ve görüşme sırasında konunun gidişatına göre önceden hazırlanmış olan soruların dışında da soruların sorulabildiği bir tekniktir. Bu görüşme tekniğinde, bireyleri araştırmacının sunduğu seçeneklere zorlamak yerine onlara açık uçlu sorular sorarak araştırma problemine yönelik daha geniş ve zengin bilgiye ulaşmak hedeflenmektedir. (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Görüşme öncesinde, araştırmacı tarafından araştırma problemine yönelik daha geniş ve zengin bilgiye ulaşmak amacı ile veri toplama aracı olarak üç uzman ve iki öğretmenin görüşlerinin de alındığı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Yapılan görüşmelerde araştırma problemine yönelik belirlenmiş olan hedeflerin dışına çıkılması ihtimaline karşı hazırlanan sorularda güncellemeler yapılmasına ihtiyaç duyulabilir. Bu nedenle hazırlanan soruların esnek olması gerektiğinde sorular üzerinde değişiklik yapılabilmesi veya yeni soruların eklenmesi görüşmenin verimli olması açısından önemli görülen bir durumdur (Glesne, 2015). Görüşme sırasında araştırma problemi ile ilgili daha derinlemesine bilgiye ulaşabilmek için sonda sorular hazırlanabilmektedir. Sonda soru, görüşme esnasında araştırmacının görüşme akışını ayarlamasına fırsat sağlayan ve daha fazla verinin var olup olmadığını sınınamaya yarayan soru ve yorumlardır (Merriam, 2013). Sonda sorular ile araştırmaya istenilen seviyede yön vermek ve araştırmaya yönelik daha derinlemesine bilgiye ulaşmak mümkündür. Bu nedenle bu çalışmada, demografik bilgilerin yer aldığı bölüm dışında araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 6 adet görüşme sorusu ve 6 adet sonda sorusu yer almaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu, üç uzmanın ve iki öğretmenin araştırma problemine yönelik sorulara sunduğu öneriler dahilinde güncellenmiş ve son halini almıştır.

3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması

2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde Covid-19 salgın hastalığının getirmiş olduğu pandemi sürecinden dolayı öğretmenlerle yüz yüze görüşme fırsatı olmamıştır. Covid-19 salgın hastalığı 2019 yılının Aralık ayında Çin Devleti'nin Hubei Eyaleti Wuhan Kentinde bulunan canlı hayvan pazarı olarak adlandırılan Huanan Deniz Ürünleri ve Canlı Hayvan Toptan Satış Pazarı'ndan (Huanan Seafood and Live Animal Market) çıktığı düşünülen bir salgın hastalıktır (Üstün & Özçiftçi, 2020). Covid-19 salgın hastalığı Çin Devleti'nden çıkıp dünyadaki diğer devletlerde yaşayan insanlara da hızlı bir şekilde bulaşarak bütün dünyayı etkisi altına almıştır. Solunum yolu ile bulaşan Covid-19 salgın hastalığının insanlara bulaşma riski çok yüksek ve insanları öldürme ihtimali de fazla olduğu için her devlet kendi bünyesinde birtakım önlemler almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bu kapsamda bazı önlemler almıştır. Bu önlemlerden bir tanesi, virüsün insanlar arasında bulaşma riskini azaltabilmek için sokağa çıkma kısıtlamalarının getirilmesi ve ülke genelinde okulların kapatılarak dijital ortamda uzaktan eğitim verilmeye başlanmasıdır. Böyle bir ortamda yüz yüze görüşme yapılma ihtimalinin olmamasından veya yüz yüze görüşmenin riskli olmasından dolayı araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği formu örneklemelere dijital ortam üzerinde uygulanmıştır. Araştırma çalışması kapsamında kartopu örneklem modeli kullanıldığı için araştırmacının seçtiği bir sosyal bilgiler öğretmeni örneklemini ile dijital ortamda Zoom adı verilen ve görüntülü olarak etkileşimli görüşme imkanı sağlayan uygulama üzerinden görüşme yapılmıştır. Dijital ortamda Zoom uygulaması ile görüşme yapılan Sosyal bilgiler öğretmeni örneklemine bilgilendirilmiş onam formunda yazılı olan bilgiler okunmuş ve örneklemin araştırma çalışmasına katılım sağlama isteği hakkında onayının olup olmadığı örnekleme sorulmuştur. Araştırma çalışmasında birinci örneklemden sonraki örneklem kartopu örneklem modeli ile seçilmiş ve süreç örneklemelerin kendilerinden sonraki örneklemeleri belirlemedeki tavsiyeleri

doğrultusunda devam etmiştir. Araştırmaya katılım onayı veren örneklemelere araştırmacının veri toplamada kullandığı ve ses kaydı alınıp alınmama durumuna göre Google Forms uygulaması veya Zoom uygulaması hakkında tercih yapma hakkı sunulmuştur. Ses kaydının alınmasına onay veren örneklemelerle Zoom uygulaması üzerinden görüntülü konuşma yapıp ses kayıtları alınmış ve sonrasında araştırmacı tarafından ses kayıtları yazılı metne dönüştürülerek yazılı metin örneklemelere dijital ortamda gönderilmiştir. Yazılı metni kontrol eden örneklemeler yazılı metinde yazan bilgilerin kendilerine ait olduğunu kabul ettiyse yazılı metin içerisinde bulunan onay kutucuğunu işaretleyerek araştırmacıya geri göndermiştir. Böylece araştırmaya Zoom uygulaması ile katılan örneklemelerin araştırmacının sorularına verdikleri cevaplara yönelik onayları alınmıştır. Zoom uygulaması üzerinden görüşme yapmayı ve ses kayıtlarının alınmasını kabul etmeyen örneklemeler için de Google Forms uygulaması kullanılmıştır. Araştırmacının hazırlamış olduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniğinde yer alan sorular Google Forms uygulaması üzerinden yazılı olarak örneklemelere bir link aracılığıyla gönderilmiştir. Araştırmaya katılan örneklemeler, gönderilen link bağlantısını kullanarak sorulara ulaşp soruların cevaplarını kendileri yazmışlardır. Google Forms uygulaması ile örneklemelere sunulan sorulara verilen cevapların örneklemelerin kendilerine ait olup olmadığını onaylayabilmeleri için araştırmacı tarafından soruların en alt kısmında yazılanların örneklemelerin kendilerine ait olduğunu kabul edip etmeyeceklerine yönelik onay butonu oluşturulmuştur. Böylece araştırmacı tarafından Google Forms uygulamasını kullanan örneklemelerin de yazdıkları cevapların kendilerine ait olduğunu kabul etmelerini sağlayan onay sistemi oluşturulmuş ve araştırmaya katılan bütün örneklemelerin onayları dijital ortam üzerinden alınmıştır. Araştırma çalışması, araştırma problemine yönelik yeterli bilgiye ulaşıldığının düşünülmesi ve örneklemeler tarafından verilen bilgilerin tekrarlanmaya başlaması üzerine araştırmacı tarafından sonlandırılmıştır. Araştırma sürecinde 24 sosyal bilgiler öğretmeni örneklem olarak seçilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu

tekniki kullanılarak araştırma problemine yönelik hazırlanan sorulara dijital ortamda cevaplar verilmiştir. Örneklemelerin verdiği cevaplar, örneklemelerin dijital ortamda verdikleri onaylar dahilinde araştırmacı tarafından dijital ortamda kayıt altına alınmış ve araştırma çalışmasında kullanılmıştır.

3.5. Araştırma Verilerinin Analizi

Nitel araştırmalarda veriler genel olarak betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki teknik ile çözümlenir (Kümbetoğlu, 2005). Bu araştırmada elde edilen verilerin analizini yapabilmek için betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde araştırmacı, görüştüğü veya gözlemlediği kişilerden elde ettiği bilgileri araştırma çalışmasında daha etkili şekilde sunulabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verilebilmektedir. Betimsel analizde temel amaç, görüşme sonunda elde edilen verileri özgün hallerine bağlı kalarak yorumlayıp özet olarak okuyuculara sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2003). Betimsel analizin yapıldığı araştırma çalışmalarında örneklemelerden toplanan veriler önceden hazırlanmış olan temalara göre yorumlanarak özetlenir. Elde edilen veriler, araştırma çalışmasında okuyucuya sunulurken daha etkili olabilmek için örneklemelerin araştırma problemine verdiği cevaplardan doğrudan alıntılar yapılabilir (Selanik & Acar, 2016). Nitel araştırmalarda doğru analiz yapabilmek için elde edilen bütün verilerin tek tek okunması, incelenmesi, kodlamaların yapılması ve temaların oluşturularak bulguların yorumlanması gerekir (Demirel, 2013). Bu araştırmada öğretmenlerden elde edilen bulgular etik kurallar dahilinde betimlenmiş ve örneklem olarak seçilen öğretmenlerin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar isim kullanılmadan; Ö.1, Ö.2,... şeklinde kodlanarak verilmiştir. Araştırma çalışmasına katılan bütün öğretmenlerin görüşleri alındıktan sonra sorulara verilen cevaplar araştırmacı tarafından incelenerek öğretmenlerden toplanan görüşlere göre temalar oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler temalar oluşturulduktan sonra sayısallaştırılarak frekans ve yüzdelere ile tablolar halinde okuyucuya sunulmuştur.

IV. Bölüm

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümde; girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri adlı araştırma çalışmasına katılarak çalışmanın örneklemini oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik bilgilerine, araştırma çalışmasında elde edilen görüşlere yönelik bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yapılan yorumlara yer verilmiştir. Araştırma amaçları doğrultusunda toplanan veriler alt problemlere ayrılmış ve betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir.

Araştırmanın gizliliği ilkesi gereği, araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin kimlik bilgilerinin okuyucular tarafından tespit edilememesi için araştırma çalışmasına dahil olan öğretmenlerin görüşleri; Ö.1, Ö.2, Ö.3... şeklinde kodlamalar yapılarak verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri temalara ayrılmış benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmış yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma çalışmasında betimsel analiz tekniği kullanıldığı için öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplara araştırmacı tarafından herhangi bir yorum katılmamıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular üzerine yorumlar yapılmıştır.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Bu bölümde, araştırmaya katılarak araştırmanın örneklemini durumuna gelen sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik bilgilerine tablolar halinde yer verilmiştir.

Tablo 8

Görev yapılan ilçelerin dağılımı

Görev yeri	Örneklem grubu	Frekans
Osmanгази	Ö.1, Ö.7, Ö.8, Ö.21, Ö.22	5
Nilüfer	Ö.2, Ö.3, Ö.13, Ö.14, Ö.17, Ö.20	6
Karacabey	Ö.4, Ö.5	2
Yıldırım	Ö.6	1
İnegöl	Ö.9, Ö.10, Ö.11	3

Keles	Ö.12, Ö.18, Ö.19	3
Yenişehir	Ö.15	1
Gürsu	Ö.16	1
Mudanya	Ö.23	1
Gemlik	Ö.24	1

Tablo 9

Okul türü dağılımı

Okul türü	Örneklem grubu	Frekans
Devlet okulu	Ö.1, Ö.2, Ö.3, Ö.4, Ö.5, Ö.6, Ö.7, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.12, Ö.13, Ö.14, Ö.15, Ö.16, Ö.17, Ö.18, Ö.19, Ö.21	20
Özel okul	Ö.20, Ö.22, Ö.23, Ö.24	4

Tablo 10

Cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Örneklem grubu	Frekans
Kadın	Ö.1, Ö.2, Ö.5, Ö.6, Ö.8, Ö.15, Ö.17, Ö.18, Ö.20, Ö.21, Ö.22, Ö.23, Ö.24	13
Erkek	Ö.3, Ö.4, Ö.7, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.12, Ö.13, Ö.14, Ö.16, Ö.19	11

Tablo 11

Medeni durum dağılımı

Medeni durum	Örneklem grubu	Frekans
Evli	Ö.1, Ö.4, Ö.7, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.12, Ö.13, Ö.14, Ö.15, Ö.18, Ö.19, Ö.20, Ö.23, Ö.24	16
Bekar	Ö.2, Ö.3, Ö.5, Ö.6, Ö.16, Ö.17, Ö.21, Ö.22	8

Tablo 12

Çocuk durumu dağılımı

Çocuk durumu	Örneklem grubu	Frekans
Var	Ö.1, Ö.2, Ö.3, Ö.4, Ö.7, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.12, Ö.13, Ö.14, Ö.15, Ö.17, Ö.18, Ö.19, Ö.23, Ö.24	18
Yok	Ö.5, Ö.6, Ö.16, Ö.20, Ö.21, Ö.22	6

Tablo 13

Yaş dağılımı

Yaş dağılımı	Örneklem grubu	Frekans
24 yaş	Ö.21	1
27 yaş	Ö.20	1
28 yaş	Ö.15	1
29 yaş	Ö.5, Ö.16	2
30 yaş	Ö.6, Ö.22	2
31 yaş	Ö.19	1
32 yaş	Ö.18, Ö.24	2
33 yaş	Ö.23	1
35 yaş	Ö.17	1
37 yaş	Ö.9	1
38 yaş	Ö.11	1
39 yaş	Ö.1, Ö.2, Ö.8, Ö.10	4
40 yaş	Ö.4, Ö.13	2
41 yaş	Ö.12	1
42 yaş	Ö.3	1
44 yaş	Ö.14	1
60 yaş	Ö.7	1

Tablo 14

Meslekteki deneyim yılı dağılımı

Deneyim Yılı	Örneklem grubu	Frekans
1 yıl	Ö.21	1
5 yıl	Ö.5, Ö.20	2
7 yıl	Ö.6, Ö.16, Ö.24	3
8 yıl	Ö.15, Ö.18, Ö.19, Ö.22, Ö.23	5
11 yıl	Ö.2	1
13 yıl	Ö.9, Ö.1	2
14 yıl	Ö.11, Ö.17	2
16 yıl	Ö.10	1
17 yıl	Ö.13	1
18 yıl	Ö.4, Ö.8	2
20 yıl	Ö.12	1
21 yıl	Ö.3, Ö.14	2
30 yıl	Ö.7	1

Tablo 15

Mezun olunan fakülte türü dağılımı

Mezun olunan fakülte türü	Örneklem grubu	Frekans
Eğitim Fakültesi	Ö.1, Ö.2, Ö.3, Ö.4, Ö.5, Ö.6, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.12, Ö.13, Ö.15, Ö.16, Ö.17, Ö.18, Ö.19, Ö.20, Ö.21, Ö.22, Ö.23, Ö.24	22
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	Ö.7	1
Fen-Edebiyat Fakültesi	Ö.14	1

Tablo 16

Lisans düzeyinde mezun olunan bölüm dağılımı

Mezun olunan lisans bölümü	Örneklem grubu	Frekans
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Ö.1, Ö.2, Ö.4, Ö.5, Ö.6, Ö.8, Ö.10, Ö.11, Ö.13, Ö.15, Ö.16, Ö.18, Ö.19, Ö.20, Ö.21, Ö.22, Ö.23, Ö.24	18
Tarih Öğretmenliği	Ö.3	1
Yakın Çağ Tarihi	Ö.7	1
Üstün Zekalılar Öğretmenliği	Ö.9, Ö.17	2
Coğrafya	Ö.12	1
Tarih	Ö.14	1

Tablo 17

Lisansüstü eğitim alma durumu dağılımı

Lisansüstü eğitim alma durumu	Örneklem grubu	Frekans
Lisansüstü eğitim alanlar	Ö.5, Ö.6, Ö.7, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11, Ö.13, Ö.14, Ö.17, Ö.18, Ö.20, Ö.21	13
Lisansüstü eğitim almayanlar	Ö.1, Ö.3, Ö.4, Ö.12, Ö.15, Ö.19	6
Lisansüstü eğitim almakta olanlar	Ö.2, Ö.16, Ö.22, Ö.23, Ö.24	5

Tablo 18

Lisansüstü eğitim alınan enstitü dağılımı

Eğitim alınan enstitü türü	Örneklem grubu	Frekans
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Ö.2, Ö.4, Ö.15, Ö.16, Ö.19, Ö.22, Ö.23, Ö.24	8
Sosyal Bilimleri Enstitüsü	Ö.1, Ö.3, Ö.12	3

Tablo 19

Lisansüstü eğitim alınan bölüm dağılımı

Lisansüstü eğitim alınan bölüm	Örneklem grubu	Frekans
Eğitim Programları ve Öğretim	Ö.1	1
Sosyal Bilgiler Eğitimi	Ö.2, Ö.3, Ö.15, Ö.22, Ö.23, Ö.24	6
Eğitim Yönetimi ve Denetimi	Ö.4, Ö.16, Ö.19	3
Fiziki Coğrafya	Ö.12	1

4.2. Birinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problemde katılımcılara; lisans eğitiminde zorunlu ders ya da seçmeli ders olarak adında girişimcilik kavramının bulunduğu bir ders aldınız mı, lisans eğitiminde girişimcilik dersinin gerekli olup olmamasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların araştırmacıya vermiş olduğu cevaplar alt problemlere ayrılarak temalandırılmış, yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada katılımcı öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur.

4.2.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu bir ders alıp almadıklarına yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlere bu alt problem başlığı altında lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu bir ders alıp almadıklarına yönelik soru sorulmuştur. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili zorunlu veya seçmeli bir ders alıp almadıklarına yönelik veriler

	F	%
Lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili zorunlu ya da seçmeli olarak verilen herhangi bir ders almadım.	16	66,66
Lisans eğitimi aldığım yıllarda eğitim gördüğüm bölümde girişimcilik ile ilgili zorunlu ya da seçmeli olarak verilen herhangi bir ders bulunmadığı için girişimcilik dersi alamadım.	5	20,83
Lisans eğitimi aldığım yıllarda adı girişimcilik olmasa da girişimcilik kavramı ile ilişkilendirilebilecek dersler aldım.	2	8,33
Lisans eğitimi aldığım yıllarda zorunlu ders olarak verilen bir dersin içerisinde girişimcilik eğitimi aldım.	1	4,16

Tablo 20. incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem grubunun % 66,66'sı, lisans eğitimi aldıkları yıllarda girişimcilikle ilgili seçmeli ya da zorunlu olarak verilen herhangi bir ders almadıklarını bildirmişlerdir. Ö.3: “Almadım.”, Ö.5: “Lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili bir ders almadım.”, Ö.6: “Hayır almadım.”, Ö.10: “Böyle bir ders almadım.”, Ö.13: “Hayır öyle bir ders almadım.”, Ö.17: “Lisans eğitiminde girişimcilik adında bir ders almadım.”, Ö.20: “Girişimcilik dersi almadım.”, Ö.22: “Hayır girişimcilik adında bir ders almadım.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 20,83'ü lisans eğitimi aldıkları yıllarda eğitim aldıkları bölümde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu herhangi bir ders verilmediği için girişimcilik dersini almadıklarını belirtmişlerdir. Ö.1: “Ben üniversiteden 2003 yılında mezun oldum. 2003 yılında sosyal bilgiler öğretmenliği programında girişimcilikle ilgili herhangi bir ders ne zorunlu ne de seçmeli olarak verilmedi. Ben ekonomi ya da onun türevlerinde herhangi bir ders almadım.”, Ö.2: “Böyle bir ders almadım. Ben 2003 mezunuyum. Bizim zamanımızda çok farklıydı. Şimdiki eğitim fakülteleri biraz daha farklılaşmış bu anlamda. Bizim zamanımızda böyle bir ders yoktu.”, Ö.7: “Lisans eğitimine 1980 yılında başladığım için o dönemde böyle şeyler çok popüler değildi. Yani o zamanlar bu tür şeyler çok önemsenmiyordu. Bu nedenle böyle bir ders de almadım.”, Ö.12: “Lisans eğitiminde böyle bir dersimiz yoktu.”, Ö.19: “Lisans eğitiminde seçmeli ya da zorunlu olan böyle bir ders yoktu. Bu nedenle girişimcilik adında bir ders almadım.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü lisans eğitimi aldıkları yıllarda eğitim aldıkları bölümde girişimcilik adında bir ders olmadığını bu nedenle girişimcilik dersi almadıklarını belirtmişlerdir. Ancak adı girişimcilik olmasa da girişimcilikle ilişkilendirilebilecek bazı dersleri aldıklarını belirtmişlerdir. Ö.9, “Lisans eğitiminde adının girişimcilik olduğu bir ders almadım. Fakat özel öğretim bölümü ile ilgili fakülte bitirdiğim için yaratıcılık, öğrencinin özgüveni ve yeni bir şey ortaya çıkarmasına dayalı dersler

almıştım.”, Ö.16: “Adının girişimcilik olduğu bir ders almadım ama içinde girişimcilik kavramlarının bulunduğu ve adının ekonomi olduğu bir ders aldım. Zorunlu bir dersti. Seçmeli ders değildi. Bu derste girişimcilikle alakalı ifadeler yer alıyordu. Fakat bu ders teorik bilgilerin verildiği uygulamalı eğitimin olmadığı bir dersti. Bu nedenle bu kavramlar bize biraz yabancı geliyordu. Ağırlıklı olarak iktisat alanıyla ilgili kavramlardı. Bu ders KPSS de alan sınavımıza katkı sağlamak dışında bize herhangi bir katkı sağlamadı.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı girişimcilik dersini lisans eğitimi aldığı yıllarda zorunlu ders olarak verilen bir dersin içerisinde aldığını belirtmiştir. Ö.21: “Girişimcilik becerisini zorunlu ders olarak aldığım bir dersin içerisinde işledik.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik ile ilgili lisans eğitiminde zorunlu veya seçmeli bir ders almadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum, girişimciliğin öneminin geçmiş yıllarda ülkemizde tam olarak anlaşılamadığını bu nedenle de lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmediğini ortaya koymaktadır. Son yıllarda ise ülkemizde girişimciliğin öneminin anlaşılma başlanması ve geçmiş yıllara göre daha popüler hale gelmesi ile üniversitelerde lisans eğitiminde girişimcilik derslerinin verilmeye başlandığı görülmektedir.

4.2.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik dersi alınmasının gerekli olup olmadığına yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlere bu alt problem başlığı altında lisans eğitiminde girişimcilik dersi alınmasının gerekli olup olmadığına yönelik soru sorulmuştur. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 21

Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik dersinin olmasını gerekli görüp görmediğine yönelik veriler

	F	%
Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için girişimcilik ile ilgili bilgilerin öncelikle lisans eğitimindeki öğretmen adaylarına verilmesi gerekir.	11	45,83
Girişimcilik dersi, öğrencilere kazanç ve fayda sağlamayı öğretip eğitim öğretim sürecine olumlu katkılar sağlayacağı için öncelikle lisans düzeyindeki öğretmen adaylarına girişimcilik dersinin verilmesi gerekir.	1	4,16
Lisans eğitiminden mezun olduktan sonra bireylerin iş kurabilmeleri için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesi gerekir.	3	12,5
Bireylerin kişisel gelişimlerini sağlamak açısından lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerekir.	1	4,16
Öğrencilerin özgüvenlerini artırabilmek için öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerekir.	1	4,16
Girişimcilik dersi, ülke ekonomisinin gelişmesine ve üretimin artmasına katkı sağlayacağı için lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerekir.	2	8,33
Girişimcilik dersi, bireylerin kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcılık özelliklerini geliştirmesine katkı sağladığı için lisans eğitiminde verilmesi gereken bir önemli derstir.	1	4,16
Her alanda ilerlemek ve dünyada söz sahibi olabilmek için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesi gerekir.	1	4,16
Girişimcilik dersinin, lisans eğitiminden daha önceki eğitim kademelerinde verilmesi gerekir.	2	8,33
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisi bulunduğu için lisans eğitimindeki sosyal bilgiler öğretmen adaylarına girişimcilik dersinin verilmesi gerekir.	1	4,16

Tablo 21. incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem grubunun % 45,83'ü öğrencilere girişimcilik becerisinin kazandırılabilmesi için öncelikle öğrencileri yetiştirecek olan lisans eğitimindeki öğretmen adaylarına girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Ö.1: Bizim dersimizin temel amacı etkin vatandaş yetiştirmek. Etkin vatandaş yetiştirmek istiyorsak temel hak ve özgürlüklerini bilen ya da siyasi, sosyal, ekonomik hak ve özgürlüklerini bilen vatandaşlar yetiştirmek istiyorsak sosyal bilgiler öğretmenliği programına girişimcilikle ilgili bir ders eklenmesi gerekmektedir. Çünkü çocuklarda girişimcilik becerisini kazandıracak olan yani ders olarak baktığımız

zaman sosyal bilgiler dersi bu beceriyi kazandırabilecek olan bir ders. Doğal olarak girişimcilik becerisini bilmeyen bir öğretmenin bu beceriyi öğrenciye aktarması söz konusu olamaz. Bu nedenle lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö.2: Uzun zamandır Bilim Sanat Merkezinde çalışıyorum. Programa tam hakim değilim. Şimdiki halinde içerik nedir bilmiyorum ama girişimcilik mutlaka olması gereken bir şey. Biz de burada uyguladığımız programlarda veriyoruz. Özellikle sosyal bilgiler dersi sadece belli kavramları öğretmekle kalmayıp çocuğu hayata hazırlayan bir ders olduğu için bu konuda da toplum olarak çok yeterli olduğumuzu düşünmüyorum. Aileden gelen yetiştirilme tarzımızın girişimciliğe çok yeterli katkı sağladığını düşünmüyorum. Bu nedenle lisans eğitiminde biz almalıyız ki bunu çocuklara yansıtabilelim. İfade edebilelim.

Ö.3: Bence gereklidir. Girişimcilik konusunda eksiklerimizin olduğunu düşünüyorum. Gerçi girişimciliği de biraz dar anlamda algılıyoruz millet olarak. Mesela sosyal girişimcilik diye bir şey var. Bunun ülkemizde çok fazla önemsendiğini düşünmüyorum. Hatta şöyle söyleyeyim ben Bursa'ya gelmeden önce İstanbul'da çalıştım. Üstün yetenekliler lisesi açtık Kısıklı'da. Oradan önce de Antalya Bilim Sanat Merkezi'ndeydim. Sonra İstanbul'a geçtik. İstanbul'da da çalışırken IQ seviyesi 145'in üzerinde olan 100'e yakın öğrenciyle çalıştım iki yıl boyunca. Orda Robert Koleji ile Galatasaray Lisesi'ni de inceledik. Biz ne yapabilir ne edebiliriz oradan bir şeyler kapabilir miyiz diye. Araştırdığım kadarıyla gerçek manada lise düzeyinde girişimcilik kulübü olan tek okul Robert Koleji. Kulüp anlamında söylüyorum bunu. Ve bunun çok faydasını görmüşler. Maalesef genel olarak bizde bu durum yok. Sosyal bilgiler programında kazanım olarak var ama çok iyi uygulandığını düşünmüyorum. Çünkü öğretmen arkadaşların bu konuda çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bizde

daha çok sosyal kulüp ya da sosyal sorumluluk olarak görülüyor. Ama Robert Koleji’nde bu işin daha profesyonel yapıldığını gördüm. Bu konu üzerine kitapçık hazırlamışlar. Ast üst ilişkileri var farklı olarak. Yani şöyle söyleyeyim. Benim Antalya Bilim Sanat Merkezi’nden kazanıp da Robert Koleji’ne giden öğrencilerim de vardı. Mesela siz Robert’e başladınız 9. Sınıfta kulübe giriyorsunuz ama rütbe alamıyorsunuz. 11. Sınıf öğrencileri seneye sınava hazırlanacakları için kulüp başkanlığını kendisinden sonra başkanlığa gelecek olan bir alt sınıftaki öğrenciye törenle bırakıyor. Ast üst ilişkisi var ciddi anlamda. Kulüp başkanı biraz da mentörlük görevi görüyor. Diğer çocukların başkana karşı bir saygısı var. Başkanlık görevinin devredilebilir olması bir sirkülasyon olmasını sağlıyor. Ama vizyon değişmiyor. Bizde mesela bu yıl kulüp başkanı ben olurum seneye başka bir öğretmen olduğunda bütün düzen değişir. Ama orda öyle bir şey yok. Öğretmen değişse de öğrenci sabit olduğu için öğrenciler üzerinden giden bir sistem var. Şöyle bir örnek vereyim: Lise öğrencisi, bir banka’nın Ceosu ile görüşüp 40.000 TL bütçe ile bir toplantı düzenleyip bu toplantı için davetiye bastırıp yer kiralayıp ikram edilecek kuru pastaya kadar faturalandırabiliyor. Bunun altına imzasını atıyor. Okul yönetimine veriyor ve bunu raporlaştırıyor. Okulun herhangi bir müdahalesi olmuyor. Her şeyi öğrenci yapıyor. Oradaki öğrencim bana şunu söylemişti: “Hocam ben lise 3. sınıftayım ve ailemin yardımı olmadan, hiçbir maaş bağlanmadan İstanbul’da ev kiramı ödeyip paramı kazanıp hayatımı devam ettirebilecek düzeydeyim.” Bunu nasıl yapıyor? Okuldayken girişimcilik kulübünde edindiği bağlantılar ve girişimler sayesinde yapıyor. Bizdeki fark ile oradaki fark bu. Ben girişimcilik becerisini çok önemsiyorum. Bu nedenle lisans düzeyinde kesinlikle öğretmenlere bu konuyla ilgili eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö.8: “Girişim konusunda fikir sahibi olmak, öğretmenlik yaparken de müfredatımızda yer alması bakımından bu konuda önceden bilgi sahibi olmak için gereklidir.”

Ö.17: Lisans eğitiminde özellikle öğretmen yetiştiren bir fakültede girişimcilik dersinin olmasını çok gerekli görüyorum. Çünkü öğretmenler yeni neslin mimarıdır. Eğer bir öğretmen girişimcilik becerisini kazanamazsa onun yetiştireceği bireyler de bu beceriyi okullarda kazanamazlar. Yeni neslin etkin ve girişimci bireyler olarak yetişmesini istiyorsak öncelikle yeni nesli yetiştiren öğretmenlere bu becerilerin kesinlikle kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenler öncelikle bu alanda kendilerini geliştirebilmelidirler ki öğrencilerine de bu alanda fayda sağlayabilsinler. Ayrıca öğretmenler bu beceriyi öğrenciye nasıl kazandırabileceğini uygulamalı bir şekilde öğrenirlerse öğrencilerine de daha etkili bir şekilde öğretebilirler diye düşünüyorum.

Ö.19: Öğretmenler öğrencilerle iletişim içerisinde oldukları için öncelikle kendilerinin bu alanda donanımlı olması gerekir. Geleceğin yetişkinleri olan öğrencilerimizin girişimci ruha sahip olması gerekir. Girişimciliği sadece ekonomik anlamda düşünmemek gerekir. Girişimciliğin sosyal boyutu da vardır. Bu nedenle öğretmenlerimizin girişimcilik konusunda bilgi sahibi olması gerekir.

Ö.21: Girişimcilik eğitimi çocuklara İlkokulda verilmeyen başlanan bir kavramdır. Bu doğrultuda bu kavramı verecek olan branş öğretmeni olarak lisans eğitimi döneminde bu eğitimin meslektaşlarıma verilmesi görev aldıklarında çocuğa bu kavramı kazandırmaları açısından önemlidir. Lisans eğitiminde girişimcilik becerisinin öneminin öğretmen tarafından kavranması ve bu beceriyi çocuğa nasıl kazandırabileceği noktasında katkı sağlamaktadır.

Ö.22: “Lisans eğitiminde girişimcilik eğitiminin verilmesini gerekli görüyorum.

Özellikle eğitim fakültelerinde bu dersin daha gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü yeni

nesli yetiştirecek olan öğretmenlerin girişimcilik konusunda donanımlı olması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö.23: “Lisans eğitiminde girişimcilik dersinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Özellikle öğretmenler yeni neslin mimarları oldukları için girişimcilik üzerine eğitimler almalı ve bu eğitimlerde öğrendikleri bilgileri öğrencilerine aktarabilmelidirler. Çağın şartlarına uygun etkin vatandaşlar yetiştirmek istiyorsak girişimcilik eğitimi almamız gerekir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı girişimcilik dersinin öğrencilere fayda ve kazanç sağlayacağını düşündükleri için lisans eğitiminde girişimcilik dersinin olması gerektiğini savunmuşlardır. Ö.4: “Girişimcilik kazanç ve fayda sağlamayı amaçlar. Dolayısıyla eğitime katkısı olumlu yönde olacaktır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i bireylerin lisans eğitimini tamamladıktan sonra kendi iş yerlerini kurabilmelerine katkı sağlayacağını düşündükleri için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesi gereken gerekli bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Ö.5: “Bu alandaki teorik ve uygulamalı bir dersin gerekli olduğunu düşünüyorum. Girişimcilik eğitimi bireylerin sosyal becerilerini geliştirebilir. Lisans eğitiminden sonra kendi işini kurabilen ve amaçları için inisiyatif alabilen bireyler olmalarını sağlayabilir.”

Ö.20: Lisans eğitiminde girişimcilik dersini gerekli görüyorum. Lisans öğrencileri eğitim hayatını tamamlayıp iş hayatına başlayacak oldukları için hem sosyal anlamda hem de ekonomik anlamda yeni girişimleri olacaklardır. Bu nedenle girişimcilik dersini lisans düzeyinde almış olmaları öğrencilerin iş hayatı öncesinde girişimcilik deneyimi kazanmalarına fayda sağlayacaktır. Öğrencilerin iş kurma ve sosyal ilişki kurma açısından girişimcilik eğitimi almış olmaları onlara fayda sağlayacaktır.

Ö.24: “Lisans eğitiminde girişimcilik dersi zorunlu ders olarak verilmelidir. Bu eğitimin içeriği teorik bilgiden ziyade uygulamalı eğitim şeklinde olmalıdır. Lisans eğitiminden sonra insanlar iş hayatına başladıkları için lisans düzeyinde girişimcilik eğitiminin verilmesi meslek hayatında insanlara fayda sağlayacaktır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı lisans eğitiminde verilen girişimcilik eğitiminin kişisel gelişime katkı sağlayacağını düşünmüşlerdir. Bu nedenle lisans eğitiminde girişimcilik dersinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.7: “İnsanların kendilerini geliştirebilmesi, dertlerini anlatabilmesi, karşı tarafı ikna edebilmesi, yeni bir şeyi hayata geçirebilmesi ve yaratıcılık açısından oldukça gerekli olduğunu düşünüyorum. İnsanın kişisel gelişimi açısından gerçekten de çok gerekli olduğunu düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı girişimcilik dersinin öğrencilerin özgüvenlerini ortaya çıkarmada öğretmenlere katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu nedenle girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesini gerekli görmüşlerdir.

Ö.16: Anadolu insanının yaşantısına baktığımızda daha çok baskı altında kalmış kendini ifade edemeyen veya yaşadığı ortamı yorumlayamayan bir yapısı vardır. Bu durumu geliştirebilecek olan dersin girişimcilik dersi olduğunu düşünüyorum.

Özellikle sosyal bilgiler dersi 5. ve 7. sınıf konularında bunu net bir şekilde görebiliyoruz. Çocuğun parmak kaldırıp kaldıramaması kendini ifade edip edememesi bu dersin konseptinde olan bir şey. Öğrenci bilip yanlış cevap vermekten korkuyor. Böyle durumlarda öğrencinin kendini ifade edebilmesi için girişimcilik dersi çok önemlidir. Öğrencilere bu beceriyi kazandırabilmek için eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü girişimcilik dersinin ülke ekonomisine ve ülkedeki üretim faaliyetlerinin artmasına katkı sağlayacağını düşünerek lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesini gerekli görmüşlerdir.

Ö.9: Girişimciliğin gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü toplumun yeni bir şey ortaya koymasında ve devletin ilerlemesinde ve özellikle ekonomik anlamda yeni planlamalar yapmasında bu dersin olması uygun olacaktır diye düşünüyorum.

Devletimizin ilerlemesi ve kapsamlı bir şekilde yeni buluşların ortaya konulmasında tarım, sanayi ve hizmet sektörü olarak düşündüğümüzde de faydalı olacağını düşünüyorum.

Ö.13: “Bence gerekli; çünkü ülkemizin ihtiyaç duyduğu en önemli unsur belki de üretimdir, bunu başarmak ise girişken bireyler sayesinde olacaktır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı girişimcilik dersinin bireyin kendisini gerçekleştirmesine fırsat verdiğini ve bireyin yaratıcılık özelliklerini geliştirdiğini savunmuşlardır. Bu nedenle girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesi gereken bir ders olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.12: Günümüz şartlarında çok gerekli bir ders olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle lisans eğitiminde girişimcilik dersinin olmasını gerekli görüyorum. Girişimcilik dersinin öğrencilerin hayal gücünü ve yaratıcılığını tetikleyici bir görevi olabilir.

Kişinin yeteneğini, hayal gücünü ve öngörülerini ortaya çıkartan bir ders olduğu için girişimcilik dersinin önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Kişinin kendini gerçekleştirebilmesine fayda sağlayabilecek bir ders olduğu için bu yönde bir katkı sağlayacaktır. Bu nedenle dersin verilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı her alanda ilerlemek ve dünyada söz sahibi olabilmek için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesini gerekli

görmüşlerdir. Ö.14: “Girişimcilik ülkemizin her alanda ilerlemesi için gerekli. Her meslekte ilerleme için dünyada söz sahibi olabilmek için girişimcilik önemli.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü girişimcilik dersinin gerekli olduğunu ama lisans eğitiminden daha önce verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.10: “Ben sadece lisans eğitiminde değil eğitimin tüm aşamalarında girişimcilik dersinin verilmesini isterim. İlkokullardan sonra ortaokullarda girişimcilik bölümlerinin açılıp çocukların o alanda uzmanlaşmasını hedefleyen bir öğretmenim.”

Ö.15: Girişimcilik dersi lisans eğitiminden ziyade liselerde, ortaokullarda olması gereken bir ders olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü girişimcilik biraz da kişiliğin şekillendiği lise ve ortaokul dönemlerinde olursa daha yol gösterici ve ufuk açıcı olabilir. Ama dersin içeriği teorikte kalmamalı, öğrencileri fikir ve proje üretmeye zorlayabilmeli. Girişimcilik dersi lisans seviyesine gelmiş, mesleğini seçmiş, kişiliği oturmuş bir bireye istendik yönde bir katkı sağlamayacağını düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda girişimcilik adında bir beceri olduğu için lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ö.18: “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında olan bir yetkinlik olduğundan girişimcilik dersi olmalıdır diye düşünüyorum.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun lisans eğitiminde girişimcilik dersinin olması gerektiği yönünde görüş belirttikleri ortaya çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda girişimcilik becerisinin bulunması ve derslerde bu becerinin öğrencilere kazandırılıyor olması lisans eğitiminde öğretmen adaylarına girişimcilik ile ilgili zorunlu veya seçmeli derslerin verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

4.3. İkinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt problemde katılımcılara; girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise bu eğitimin içeriği hakkında kısaca bilgi veriniz. Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir? Girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim düzenlendiğinde bu eğitimin içeriği nelerden oluşmalıdır? soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların araştırmacıya vermiş olduğu cevaplar alt problemlere ayrılarak temalandırılmış, yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada katılımcı öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur.

4.3.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi alıp almadıklarına ve eğitim alan öğretmenlerin de aldıkları eğitimlerin içeriklerine yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlere bu alt problem başlığı altında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan veya diğer kurumlardan girişimcilik eğitimi ile ilgili eğitim alıp almadığına yönelik soru sorulmuş ve girişimcilik eğitimi almış olan öğretmenlerin aldıkları eğitimin içerikleri ile ilgili açıklama yapmaları istenmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 22

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir

eğitim alınıp alınmamasına ve eğitim alanların aldıkları eğitimlerin içeriklerine yönelik veriler

	F	%
Girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim almadım.	16	66,66
Girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek robotik kodlama eğitimi aldım.	1	4,16
Girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek öğrenen lider öğretmen eğitimi aldım.	1	4,16
Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursuna başvurumun kabul edilmesi durumunda bu eğitimi alacağım.	1	4,16
Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursunu aldım. Eğitim faydalı olmakla birlikte içeriği biraz yüzeyseldi.	4	16,66
Lise eğitimini aldığım yıllarda girişimcilik eğitimi aldım. Eğitimin içeriği girişimcilik becerisi kazandırmada yeterli değildi.	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 66,66'sı girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi almadıklarını belirtmişlerdir. Ö.1: "Milli Eğitim Bakanlığının girişimcilikle ilgili düzenlediği herhangi bir eğitim var mı bilmiyorum. Böyle bir eğitim almadım.", Ö.4: "Hayır.", Ö.7: "Hayır böyle bir eğitim almadım.", Ö.9: "Bununla alakalı bir eğitim almadım.", Ö.22: "Hayır almadım."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı girişimcilik adı altında olmasa da girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği robotik kodlama adlı uzaktan eğitim kursunu aldığını ve eğitimin içeriğini yeterli bulduğunu açıklamıştır. Ö.5: "Özel olarak girişimcilik adı altında bir eğitim almadım ama son zamanlarda online eğitimin yaygınlaşmasıyla hizmet içi eğitim olarak robotik kodlama eğitimi aldım. İçerik olarak da kodlama yapılabilecek online programlar tanıtılıyordu. Bununda çocuklara girişimcilik beceri kazandırmada önemli olduğunu düşünüyorum."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı girişimcilik adı altında olmasa da girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek öğrenen lider öğretmen adlı eğitimi aldığını ve bu

eğitimin içeriğini öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli gördüğünü belirtmiştir.

Ö.12: Konusu girişimcilik olan bir ders almadım ama öğrenen lider öğretmen adı altında bir eğitim aldım. Bu eğitimin içeriği de girişimcilikle ilgili konuları içeriyordu. Bu eğitimin içeriğinde öğrenciye yönelik öğretmen yaklaşımları, öğrencilerin becerilerini ortaya çıkarabilecek metotlar, öğrencilerin kendini ifade etmelerine imkan sağlayacak yöntemler yer alıyordu. Eğitimin içeriğine baktığımızda girişimciliği ortaya çıkarabilecek yöntemlerin ağırlıkta olduğunu görebiliriz. Bu nedenle adı girişimcilik olmasa da girişimcilik içeriğine sahip bir ders olduğunu düşünüyorum. Bu eğitimin çok faydasını gördüm. Bu eğitimi ben girişimcilik eğitimi olarak değerlendirebilirim.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursuna başvurduğunu ve başvurusunun kabul edilmesi durumunda bu eğitimi alacağını belirtmiştir.

Ö.19: “Dijital girişimciliğin temelleri adlı bir ders almak için Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmetiçi eğitime başvuruda bulundum. Başvurum kabul edilirse bu eğitimi alacağım. Ama şimdilik bu eğitimi almadım.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66'sı Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursunu aldığını ve eğitim içeriğini faydalı bulmakla birlikte biraz yüzeysel gördüklerini belirtmişlerdir. Ö.2: “Hizmetiçi eğitimde dijital girişimciliğin temelleri adlı kurs aldım. Bu eğitimin içerisinde daha çok dijital eğitimde biz nasıl kendimizi var edebiliriz derslerimizi buna göre nasıl düzenleyebiliriz tarzında bir eğitimdi. Ben girişimcilik eğitimi deyince içeriği daha farklı bir eğitim bekliyordum.”

Ö.3: Hizmetiçi eğitim olarak dijital girişimcilik eğitimi kursunu aldım. İçeriğini merak ettiğim için bu eğitimi aldım. Ama açık söylemek gerekirse ben Milli Eğitim Bakanlığı' nın bu konuya çok fazla önem verdiğini düşünmüyorum. Samimi söylemek gerekirse bir şeyler yapılıyor ama içeriği dolu değil. Uzun zamandır üstün yetenekli öğrencilerle çalıştığım için ve yurt dışındaki çalışmalarını da takip ettiğim için bu konuda çok yeterli olduğumuzu düşünmüyorum. Dijital girişimcilik kursunda bile yetersizlikler gördüm.

Ö.17: Dijital girişimciliğin temelleri adında uzaktan eğitim şeklinde hizmetiçi eğitim aldım. Eğitimin içeriğinde içinde bulunduğumuz çağın gerekliliği olan dijital dünya hakkında bilgi verildi. Dijital eğitim materyalleri oluşturma hakkında eğitim verildi. Bu eğitimin içeriği faydalı bilgilerden oluşuyordu ama bu alanda biraz yüzeysel bilgiler verildi. Daha dolu içerik olabilirdi diye düşünüyorum. Belki de dijital eğitimin temelleri adında bir eğitim olduğu için temel seviyede bir eğitim de verilmiş olabilir. Ama bu eğitimin devamının da verilmesini isterim. Daha yoğun bir içerik oluşturularak bu alanda eğitim verilmesi çok faydalı olacaktır diye düşünüyorum. Özellikle içinde bulunduğumuz Covid-19 salgın hastalığının oluşturmuş olduğu pandemi döneminde öğrenciler uzaktan eğitim ile eğitim alırken dijital materyal oluşturma konusunda öğretmenlere eğitimler verilebilir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı lise eğitimini aldığı yıllarda girişimcilik eğitimi aldığını ve eğitimin içeriğini yetersiz gördüğünü belirtmiştir.

Ö.15: Lisede sadece girişimcilik dersi aldım, teorikte girişimcilik nedir, ve meslekler nelerdir gibi bilgilerden başka bir şey öğrenemedik. Ders çok havada kaldı. Verimli bir şekilde bizleri proje üretmeye veya girişimcilik yönümüzü destekleyecek birtakım etkinliklere yönlendirmeleri daha iyi olurdu diye düşünüyorum.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı kapsamında verilen hizmetiçi eğitimleri veya diğer kurumlar tarafından verilen girişimcilik eğitimlerini almadıkları ortaya çıkmaktadır. Bazı öğretmenlerin ise hizmetiçi eğitim kapsamında dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursunu aldıkları ve bu eğitiminin içeriğini biraz yetersiz gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu anlamda düşünüldüğünde öğretmenlerin sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim kapsamında verilen girişimcilik eğitimleri ile sınırlı kalmamaları ve bu eğitimlere alternatif eğitimler veren belediyelerin, ticaret odalarının, kalkınma ajanslarının, üniversitelerin, halk eğitim merkezlerinin, Türkiye İş Kurumu'nun ve KOSGEB gibi kurumların girişimcilik eğitimlerinden de faydalanmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır.

4.3.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasına yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlere bu alt problem başlığı altında Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasıyla ilgili soru sorulmuştur. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 23

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasına yönelik veriler

	F	%
Milli Eğitim Bakanlığı girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi	11	45,83

eğitim düzenlemelidir.		
Milli Eğitim Bakanlığı girişimcilik eğitimi kapsamında öğretmenlere yönelik daha etkili içerikler ile hizmetiçi eğitim düzenlemelidir.	3	12,5
Öğretmenlerin girişimcilik konusunu öğrenip öğrencilere girişimcilik ile ilgili yol gösterebilmesi için öğretmenlere yönelik girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitimler düzenlenmelidir.	3	12,5
Lisans eğitiminde birçok öğretmen adayına girişimcilik eğitimi verilmediği için görev yapmakta olan öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitimler düzenlenmelidir.	2	8,33
Lisans eğitiminde bazı öğretmen adaylarına verilen girişimcilik eğitimleri yeterli düzeyde olmadığı için görev yapmakta olan öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitimler düzenlenmelidir.	1	4,16
Sosyal bilgiler öğretmenlerine girişimcilik ile ilgili zorunlu olarak hizmetiçi eğitimler verilmelidir.	1	4,16
Sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmetiçi eğitimler kapsamında değil diğer kurumların bünyesinde de girişimcilik eğitimleri verilmelidir.	2	8,33
Öğretmenlere girişimcilik eğitimi verilmesinden ziyade öğretmenlerin yaşadıkları bölgelerdeki şartlara yönelik projeler yazmalarına fırsat sağlayacak hizmetiçi eğitimler verilmelidir.	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 45,83'ü Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmiştir. Ö.8: “Olmasının fayda sağlayacağını düşünüyorum.” , Ö.11: “Kesinlikle hizmet içi eğitimlerde yer verilmelidir.” , Ö.12: “Kesinlikle girişimcilik konusunda eğitim düzenlenmesini gerekli görüyorum.” , Ö.13: “Gerekli bence.” , Ö.22: “Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı' nın hizmetiçi eğitimler vermesinin doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.” , Ö.24: “Evet gerekli olduğunu düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik eğitimi kapsamında öğretmenlere yönelik daha etkili içerikler ile hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö.2: Hizmetiçi eğitimler tabi ki olmalı ama içerikleri de yeterli olmayınca biraz da boşa vakit kaybetmiş gibi hissediyorum işin açıkçası. Ben bir öncekinde de daha farklı bir sonuçla karşılaşacağımı düşünerek başladım. Mesela müze eğitimi de aldım. O çok daha verimliydi benim adıma. Eğitimin içeriğinin doluluğu önemli. Ama bence tabi ki düzenlenmesi gerekli. Sonuçta oradan öğrenilen üç beş kelime de olsa bir şeyler

katabiliyorsunuz kendinize. Mutlaka hizmetiçi eğitimler olmalı ama içeriği daha etkili olmalı bence.

Ö.3: Hizmetiçi eğitim kapsamında verilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama hizmetiçi eğitimlerde de eğitimin içeriği çok önemli. Yani eğitimi verecek olan kişilerin iyi seçilmesi gerekiyor. Ayrıca disiplinlerarası çalışmalar yapılmalı diye düşünüyorum. Yani sadece dijital girişim ya da sosyal girişim diye kesin sınırlar çizmemek gerektiğini düşünüyorum. Uzun zamandır üstün yetenekli öğrencilerle uğraşıyorum. Mesela girişimcilikte sosyal zeka diye bir şey var ama bizde ne yazık ki yok böyle bir şey. Şöyle söyleyeyim: Ben İstanbul’ da çalışırken 145 IQ zeka seviyesine sahip öğrenciler vardı. Bu zeka seviyesine sahip 70-80 milyon kişinin içinde belki 1000 ya da 3000 kişi yoktur. Ama ürettiğimiz ne. Girişimcilik de biraz bunlarla alakalı. Zeka var çok yüksek seviyede ama onla ürettiğiniz bir şey yok ne yazık ki. Yani tasarım, proje, patent gibi üretilen somut bir materyal yok. Burada bir eksiklik var demek ki. Zeka var, öğretmen de var, yer var, sınıf var, eğitim ortamı var, program var yani her şey var ama ne yazık ki bir ürün çıkmıyor ortaya. Bir eksiklik var. Bu eksik de bence girişimcilik. Bunu da nasıl veririz bilmiyorum. Belki sizin yaptığınız bu çalışma okunur ve birilerine kaynak olursa bir şeyler değişir. Sadece ders ve başarı odaklı yaklaşırsak bu iş olmaz diye düşünüyorum. Kasadaki altın külçesi gibi bilgi duruyor ama onu alıp kullanma ve ondan bir şeyler yaratma durumu yok ne yazık ki. Çocuğu inandırmak lazım. Bu beceriyi almaya ikna etmek lazım diye düşünüyorum. Çocuklar bu konuda bir şeyler yapmaya başlıyor iki gün sonra motivasyonu dipte oluyor. Demek ki burada bir sıkıntı var. Ben bunun girişimcilikle kapatılacağına inanıyorum. Bizde eksik olan şey bu. Bu nedenle girişimcilik eğitiminin kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum.

Ö.10: Olması gerekiyor. Aslında her alanda eğitim olması gerekiyor ama eğitimlerin içi dolu olması gerekiyor. Sadece teorik eğitim değil biraz da uygulamalı eğitim ve alanında uzman ve yeterli kişilerin olması gerekiyor. Yani slaytın açılıp okunduğu bir eğitimi ben eğitim olarak görmüyorum. Bana katkı sağlamıyor. Bana katkı sağlamadığı gibi almış olduğum eğitimleri öğrencilerime aktarmada çok verimli olmadığını düşünüyorum. Yani eğitim vermek için değil de gerçekten eğitimin içi doldurularak verilirse çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i öğretmenlerin girişimcilik konusunu öğrenip öğrencilere girişimcilik ile ilgili yol gösterebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.5: “Toplumsal sorunlara duyarlı ve bu konuda çözümler üreten yaratıcı, yenilikçi düşünen bireylerin yetişmesinin yolu onlara rehberlik eden öğretmenlerden geçmektedir. Bu nedenle öğretmenlere yönelik girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitimleri faydalı buluyorum.”, Ö.9: “Gerekli olduğunu düşünüyorum. Ben bu alanda çok fazla bilgiye sahip değilim. Böyle bir eğitim olsa öğrenciye bu alanda nasıl fayda sağlayacağımızı öğrenmiş oluruz. Bu nedenle gerekli olduğunu düşünüyorum.”, Ö.20: “Evet girişimcilik ile ilgili Mili Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Yeni nesli yetiştirecek olan öğretmenlerin girişimcilik eğitimi almaları öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmak için faydalı olacaktır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü lisans eğitiminde birçok öğretmen adayına girişimcilik eğitimi verilmediği için öğretmenlere girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.5: “Gereklidir. Çünkü lisans eğitiminde girişimcilikle ilgili ders almayanların verilecek bu eğitimle girişimcilik hakkında bilgi sahibi olması sağlanabilir. Alınan bu eğitimle öğrencilere daha faydalı olunabilir.”, Ö.20: “Evet girişimcilik ile ilgili Mili Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi

eğitim düzenlemesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Yeni nesli yetiştirecek olan öğretmenlerin girişimcilik eğitimi almaları öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmak için faydalı olacaktır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı lisans eğitiminde öğretmen adaylarına verilen girişimcilik eğitimlerinin yeterli olmadığı görüşünü savunarak öğretmenlere girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.21: “Lisans döneminde öğretmenlere verilen bu eğitimin yeterince anlaşılmadığı düşüncesindeyim. O yüzden hizmet içi bir eğitimin verilmesi gereklidir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı özellikle sosyal bilgiler öğretmenlerine girişimcilik ile ilgili zorunlu olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö.19: “Ben zaten hizmetiçi eğitimlerin branş branş ayrılarak senede birkaç defa verilmesi taraftarıyım. Seminer çalışmalarının olduğu dönemlerde bu tür eğitimler verilse çok daha iyi olur. Özellikle sosyal bilgiler öğretmenlerine girişimcilik ile ilgili zorunlu hizmetiçi eğitim verilmesi gerekir diye düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü girişimcilik eğitiminin sadece Milli Eğitim Bakanlığı’nın hizmetiçi eğitim kapsamında değil diğer kurumların bünyesinde de girişimcilik eğitimlerinin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö.1: Yüksek lisans yaptığım süreçte öğrendiğim kadarıyla sosyal bilgiler öğretmenliği lisans eğitimindeki öğrencilere ekonomiyle ilgili dersler veriliyormuş. Ama bizim gibi 2003 yılı veya öncesinde mezun olan öğretmenlerin böyle bir ders almadıklarını düşünüyorum. Kendimden hareketle bunu söylüyorum. Böyle bir eğitim verilebilir. Nasıl ki yapılandırmacılık eğitim anlayışıyla bir öğretim programı hazırlandıysa ve öğretmenlere bu konu hakkında bilgilendirici eğitim ve seminerler verildiyse girişimcilikle ilgili de böyle bir çalışma yapılabilir. Ama bunu ille de Milli Eğitim

Bakanlığının düzenlemesi gerekmiyor. Yine de bu yönde bir çalışma yapılırsa girişimcilik konusu üzerine farkındalık oluşturmak adına bizim için faydalı olacağını düşünüyorum. Ama çok da gerekli değildir. Kaymakamlıkların yürüttüğü projelerle bu tür çalışmalar yürütülebilmektedir. Yine de bu eğitimin verilmesi faydalı olacaktır.

Ö.23: “Girişimcilikle ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın veya diğer kurumların öğretmenlere yönelik eğitim vermelerini gerekli görüyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz çağ girişimci bireylerin var olması ve bu girişimci bireyler sayesinde yaşanan sorunların çözülmesi gereken bir çağ.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı öğretmenlere girişimcilik eğitimi verilmesinden ziyade öğretmenlerin yaşadıkları bölgelerin şartlarına yönelik projeler yazmalarına fırsat sağlayacak eğitimlerin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.15: “Girişimcilikten ziyade proje yazma, bulunduğu bölgede faaliyetler yürütme gibi hizmetici eğitim verilebilir. Bu daha çok katkı sağlayacaktır öğretmene.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmetiçi eğitim kapsamında öğretmenlere yönelik girişimcilik eğitiminin düzenlenmesi gerektiğini savundukları ortaya çıkmaktadır. Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans eğitiminde girişimcilik adı altında bir ders almadıkları için bu eksiklerini öğretmenlik mesleğini yapmaya başladıktan sonra hizmetiçi eğitim yoluyla gidermek istediklerini ortaya koymaktadır. Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili temel bilgilerin verildiği hizmetiçi eğitim programı düzenlemesi ve sosyal bilgiler öğretmenlerini bu eğitim kapsamında bilgilendirmesi girişimcilik konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin farkındalık düzeylerinin artmasına sebep olacaktır. Girişimcilik konusunda farkındalık düzeyi artan

sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan girişimcilik becerisini daha etkili bir şekilde öğrencilere aktarabilmesi yüksek ihtimaldir.

4.3.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlere bu alt problem başlığı altında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik soru sorulmuştur. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 24

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik veriler

	F	%
Öğrencilere girişimcilik becerisini uygulamalı olarak kazandırabilmek için geliştirilmesi gereken materyaller ve kullanılması gereken öğretim yöntem tekniklerini belirlemeye yönelik içerikler oluşturulmalıdır.	13	54,16
Öğrencilerin girişimcilik ve iletişim becerilerinin nasıl geliştirilebileceğine yönelik uygulamalı eğitim içerikleri oluşturulmalıdır.	2	8,33
Girişimcilik ve girişimcilik türlerine yönelik içerikler oluşturulmalıdır.	5	20,83
Eğitimde dijital teknoloji kullanımına yönelik içerikler oluşturulmalıdır.	1	4,16
Öğretmenlerin proje yapabilmelerine yönelik uygulamalı eğitim içerikleri oluşturulmalıdır.	1	4,16
Öğretmenlerin yaşamakta oldukları bölgelerdeki ekonomik faaliyetlere yönelik eğitim içerikleri oluşturulmalıdır.	1	4,16
Teknoloji kullanımı ve etkili iletişim kurmaya yönelik uygulamalı eğitim içerikleri oluşturulmalıdır.	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 54,16'sı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik konusu ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için geliştirilmesi gereken materyalleri ve kullanılması gereken öğretim yöntem tekniklerini belirlemeye yönelik olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.1: “Çocuklarda girişimcilik becerisinin nasıl kazandırılacağına yönelik etkinlikler düzenleme ya da bunların farkına varmasını sağlayacak öğretim programına yönelik eğitimler verilebilir.”

Ö.7: Biz öğretmen olduğumuz için öğretmenin öğrenciyle ilişkileri, materyal geliştirme, öğretim teknikleri gibi konular olmalıdır. Bu eğitimin içeriğinde öğretmenlikle ilgili konular olmalıdır. İş adamlığı, yatırım ya da pazarlama gibi konular olmamalıdır. Öğretmenlik ve eğitimle alakalı konular olmalıdır. Bu alandaki eğitimin nasıl daha verimli verilebileceği ile ilgili konuları içermelidir diye düşünüyorum.

Ö.9: Öğrencinin girişimcilik ruhunu ortaya çıkarmada ne gibi yöntemlerin uygulanacağı veya hangi derslerin bu alanda daha etkili olacağı ile ilgili eğitim verilmelidir. Bu beceriyi kazandırmada hangi materyal ve tekniklerin kullanılacağıyla alakalı içerik oluşturulması gerekir. Derslerimizde bu materyal ve yöntem tekniklerle bağlantı kurarak derslerimizi işlemenin büyük faydalar sağlayacağını düşünüyorum. Yani içerik, konu bütünlüğü, materyal, öğretim yöntem ve teknikleri konularında eğitim verilmelidir. Ama daha çok materyal ve girişimcilik ruhunu öğrenciye nasıl kazandıracağımızla ilgili yöntem ve teknik konusunda eğitim verilmesi faydalı olacaktır.

Ö.17: Girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik materyal geliştirme ve öğretim yöntem teknikleri ile ilgili eğitimler verilmelidir. Çünkü bu beceriyi öğrenciye nasıl kazandırabileceğimiz ile ilgili çok fazla bilgi sahibi olduğumuzu düşünmüyorum.

Çoğumuz girişimci olmayan ailelerin çocukları olduğumuz için bizler de girişimcilik yerine daha garanti diyebileceğimiz memurluğu tercih ediyoruz. Girişimcilik kültürü ile yetişmedik eğitim hayatımızda da bu anlamda doğrudan bir eğitim de almadık. Bu nedenle girişimcilik kavramı biz öğretmenlere yabancı ve korkutucu gelebilmektedir. Bu anlamda girişimcilik eğitiminin özellikle bütün öğretmenlere verilmesinin çok gerekli olduğunu düşünüyorum.

Ö.20: “Öğrencilere girişimciliğin uygulamalı olarak nasıl anlatılacağı anlatılmalıdır. Öğretim yöntem ve teknikleri anlatılmalıdır. Girişimcilik becerisi kazandırmak adına materyal kullanımı ve tasarımı ile ilgili eğitimler verilmelidir.”, Ö.22: “Bu eğitimin içeriği öğretmenlerin öğrencilere girişim becerilerini nasıl kazandırabileceği üzerine olmalıdır. Yani girişimcilik becerisini kazandırabilmek için hangi materyallerin kullanılabileceği veya hangi öğretim yöntem tekniklerinin kullanılabileceği ile ilgili eğitimlerin verilmesinin doğru bir karar olacağını düşünüyorum.”, Ö.23: “Girişimcilik becerisi kazandırma üzerine materyal tasarımı ve öğretim yöntem teknikleri üzerine eğitim verilmelidir.”, Ö.24: “Öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için kullanılabilecek öğretim yöntem teknikleri ve materyaller hakkında öğretmenlere uygulamalı eğitimler verilmelidir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin öğrencilerin girişimcilik ve iletişim becerilerinin nasıl geliştirilebileceğine yönelik uygulamalı eğitim şeklinde hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.6: “Öğrencilere girişimcilik becerilerinin, iletişim becerilerinin, özgüvenin kazandırılması konusunda bilgi verici ve uygulamalı bir eğitim olmalıdır.”

Ö.12: Öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerini sağlayacak yöntemlerin öğretmenlere eğitim içeriği olarak verilmesini doğru buluyorum. Çünkü öğrenciler kendilerini ifade etme konusunda çok zorlanıyorlar. Yabancı bir ortama girdiklerinde

çekimser tavır sergileyebiliyorlar. Bu durum onların içine kapanık olmasına sebep olabiliyor. Kendisiyle barışık olan ve arkadaşlarıyla sosyalleşebilen, yaratıcı ve yenilikçi fikirlere sahip olan öğrencileri yetiştirebilmeye yönelik eğitimler verilebilir. Öğretmenler bu yönde girişimcilik anlamında öğrencilerine fayda sağlayabilir diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 20,83'ü Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin girişimcilik ve girişimcilik türlerine yönelik içeriklerden oluşması gerektiğini belirtmişlerdir. Ö.8: “Girişimci olabilmek için gerekli nitelikler, girişimcilerin karşılaşılabileceği sorunlar, destekleyen kuruluşlar, bu konuda isim yapmış örnekler olabilir.” , Ö.15: “Girişimci nasıl olunur, çevremizdeki avantajları nasıl değerlendirebiliriz , gibi bunlara yönelik eğitim verilebilir.”

Ö.19: Dijital girişimcilik olmalı. Ben bunu çok önemli buluyorum. Özellikle son iki yıldır Covid-19 salgın hastalığından dolayı uzaktan eğitim şeklinde ders anlattığımız için dijital girişimciliğin öğretilmesini zorunluluk olarak görüyorum. Özellikle Covid-19 salgın hastalığının getirmiş olduğu yeni düzen birçok şeyi dijital ortamda yapmamıza neden oldu. Alışverişlerimizi de artık dijital ortamda yapıyoruz. Böyle bir süreçte dijital ortamda pazarlama tekniklerini çocuklara öğretmek girişimcilik adına güzel bir çalışma olmuş olur.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik konusu ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin eğitimde dijital teknoloji kullanımına yönelik içeriklerden oluşması gerektiğini belirtmiştir. Ö.5: “Hızla değişen bir teknoloji çağında yaşıyoruz öğretmenlerin mutlaka bunları takip etmesi eğitimde dijital araçları kullanıyor olması gerekir. Bu nedenle

girişimcilik eğitimde mutlaka dijital ortam araçlarını tanıtan bunları kullanabilir duruma gelmemizi sağlayan bilgiler yer almalıdır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik konusu ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinde öğretmenlerin proje yapabilmelerine yönelik uygulamalı eğitim içeriklerinin bulunması gerektiğini belirtmiştir. Ö.3: “Öğretmenlerin proje yapabilmeleri için proje eğitimleri verilmeli diye düşünüyorum. Teorik eğitimden ziyade uygulamalı eğitimlerin verilmesinin daha doğru olacağını düşünüyorum. Girişimcilikle ilgili verilecek olan bu eğitimlerin uygulamalı eğitimler ile yapılması gerektiğini düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik konusu ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinde öğretmenlerin yaşamakta oldukları bölgelerdeki ekonomik faaliyetlere yönelik eğitim içeriklerinin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

Ö.10: Bu alandaki eğitimler tasarrufla ilgili olabilir, bulunduğumuz bölgenin ekonomik özelliklerinin göz önüne alınarak çocukların yönlendirilebileceği bir eğitim olabilir veya o bölgedeki insanlara örnek olabilecek ve rol model olabilecek kişilerin hayatlarıyla ilgili eğitimler olabilir. Bununla ilgili Diyarbakır’ da bir sınıf öğretmenin çocuklara çilekle ilgili bir çalışması var. Tam hatırlamıyorum ama çocukların hayatları boyunca hiç çilek görmediğini ve onlara öğretmenleri tarafından çilek fidanın verildiğini ve onlara çileklerin büyütülmesinde nasıl bakılacağını öğretildiğini duymuştum. Sonrasında çocukların ailelerinin çilek yetiştirdiklerini ve Diyarbakır’daki çilek ihtiyacını karşıladıklarını duymuştum. Çocukların ruhuna dokunabilmek için o yörenin imkanları göz önüne alınarak öğretmenlere yönelik girişimcilik dersi verilebilir. Benim yaşamış olduğum ilçe girişimciliğin tavan yaptığı bir ilçe. Türkiye ekonomisinde 22. sırada yer alıyor. Burası mobilyacılık üzerine

girişimcilerin olduğu bir yer. Bu noktada çocukların küçük yaşta yetenekleri göz önüne alınarak girişimcilikle yönlendirme yapılırsa hem İnegöl'e hem de ülkemize daha fazla katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere girişimcilik konusu ile ilgili hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin teknoloji kullanımı ve etkili iletişim kurmaya yönelik uygulamalı eğitim içeriklerinden oluşması gerektiğini belirtmiştir.

Ö.2: Bunun içerisinde teknoloji bilgisi olmalı. Kendini ifade edebilme konuları üzerinde çalışılmalı diye düşünüyorum. Toplumda kendini nasıl var edebilirsin nasıl iletişim kurabilirsin bunlar önemli diye düşünüyorum. Sadece teorik eğitimler değil uygulamalı eğitimler de olmalı. Sadece teorik eğitim olduğu zaman yeterli olmadığını düşünüyorum. Girişimcilikle ilgili öğretmenler kendini ifade edebilmeyi ve bazı dijital platformları da kullanmayı öğrenmeli bence.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali, öğretim yöntem ve tekniklerini belirlemeye yönelik eğitim almak istedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu durum; sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisini kazandırmada öğretim materyali ve öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma bakımından eksiklerinin olduğunu, bu eksikleri gidermeye yönelik hizmetiçi eğitim almak istediklerini ortaya koymaktadır. Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, öğretim materyalleri ve öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesinde alan uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alınması ve alan uzmanları tarafından bu görüşlerin değerlendirilerek bu alandaki eksikliklerin giderilmesi girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli katkılar sağlayacaktır.

4.4. Üçüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü alt problemde katılımcılara; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup olmadığı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu düşüncelerinizin gerekçeleri nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 25

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup olmadığı hakkındaki düşüncelerine yönelik veriler

	F	%
SBDÖP, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterlidir.	2	8,33
SBDÖP, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olmakla birlikte uygulamalı eğitime yönelik geliştirilmesi gereken özellikleri bulunmaktadır.	5	20,83
SBDÖP, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olmakla birlikte ders süresi bu beceriyi kazandırabilmek için yeterli değildir.	2	8,33
SBDÖP, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olmakla birlikte programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenleri girişimcilik ile ilgili yeterli bilgiye sahip değillerdir.	1	4,16
SBDÖP, girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli değildir.	14	58,33

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü SBDÖP'ün girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Ö.1: Yeterli olduğunu düşünüyorum. Çünkü üretim, dağıtım ve tüketim ünitesinde ham madde nedir, ithalat nedir, ihracat nedir, meslekler nelerdir ya da okuma parçalarının içerisinde girişimci insanlarla ilgili örnekler bulunmaktadır. Bence sosyal bilgiler öğretim programı çocuklara girişimcilikle ilgili farkındalık uyandırabilecek özelliktedir. Öğretim programında üretim, dağıtım, tüketim, bölgelerdeki ekonomik faaliyetler, meslekler veya girişimcilik alanında öne çıkmış isimler okuma metni

şeklinde dahi olsa bunların hepsi verilmiştir. Girişimciliği fark ettirmek adına programın yeterli olduğunu düşünüyorum.

Ö.18: “Yeterlidir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 20,83’ü SBDÖP’ün girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte uygulamalı eğitime yönelik geliştirilmesi gereken özelliklerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.2: Bilim Sanat Merkezinde olduğum için programa çok hakim olmamakla birlikte yeterli olduğunu düşünmüyorum. Sosyal bilgiler derslerimiz maalesef teorik alanda kalıyor. Belli konuların verilmesi gerekiyor bunun farkındayım ama benim kanaatim özellikle beşinci sınıfta konular çok daha hafifken biraz daha bu beceriyi kazandırmaya yönelik kazanımlar konmuş olmasını tercih ederdim. Program içeriği uygulamalı olsa daha iyi olur. Ben bunu derse girdiğim zamanlarda kendim yapmaya çalışıyorum. Dersin içeriğinde olmasa bile bu konularda öğrencinin kendini ifade edebilmesi için öğrencilere en basitinden bir afiş çalışması hazırlamalarını bunu sınıfa sunmalarını ve birbirlerini ikna etmelerini neden bu konuda haklı olduklarını söyleyebilmeleri gibi etkinliklerle bunları desteklemeye çalışıyorum. Kazanımların içerisinde bunların olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö.5: “Ders programın da yer alan kazanım ve becerilerin yeterli olduğunu, düşünüyorum. Ancak bunlara yönelik olarak sadece bilgi vermekten ziyade öğrencilerin uygulama yapmalarına, proje geliştirmelerine fırsat vermek gerektiğini düşünüyorum.”

Ö.9: Derslerimizde girişimciliği öğrencilerimize anlatıyoruz. Çocuk bilgi olarak girişimciliğin ne olduğunu biliyor ama uygulama kısmında çok yeterli olamadığımızı düşünüyorum. Yani örnek verecek olursak; öğrenciye çay üretimi ile ilgili bilgi verirken öğrenciyi fabrikaya götürerek süreci görmesini sağlayabiliriz. Öğrenciyi bir girişimci insanla tanıştırap ya da girişimci birisini okula davet edip öğrencilerin bu alanda daha iyi bilgi sahibi olmasını sağlayabiliriz. Bu beceri program konusunda

bulunuyor ama bunu uygulamaya geçirme konusunda sıkıntılar var. Müfredatın da biraz yoğun olduğunu düşünüyorum. Bu ünitenin ders süresini arttırılması ve bu konularda öğrencilerin uygulamalı eğitim almasını sağlayabilecek etkinliklere yer verilmesi gerekir diye düşünüyorum. Yani bu beceriyi kazandırmada öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayacak bir ortama gereksinim olduğunu düşünüyorum.

Ö.16: Sosyal bilgiler dersi girişimcilik becerisi kazandırma konusunda tam olarak yeterli olamasa da bu alanda etkili bir ders olduğunu düşünüyorum. Örnek verecek olursam geleceğin meslekleri konusu adı altında uçak teknolojileri veya uzay teknolojileri, yazılım mühendisliği gibi konular yer alıyor. Bunlarla ilgili teorik bilgi var ama uygulama dersi yok.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü SBDÖP'ün girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte sosyal bilgiler ders saatinin bu beceriyi kazandırmak için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Ö.8: “Öğretim programı olarak yeterli fakat süre olarak kazanımın verilmesi zor.” , Ö.15: “Sosyal bilgiler konu ve kazanım yönüyle dolu bir ders olduğu için girişimcilik becerisi maalesef teorikte kalıyor ve pratikte çocuklara fazla etkinlik veya proje yaptırıyoruz. Bunda zaman sıkıntısının ve konu çokluğunun da etkisi var.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'ün girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerini girişimcilik konusunda yeterli görmediğini belirtmiştir.

Ö.19: Ben programımızın yeterli olduğunu düşünüyorum ama anlatan öğretmenin de bu durumda etkisi çoktur. Ne kadar çok materyal verilirse verilsin öğretmen bu alanda yetkin değilse program da materyal de çok işe yaramaz. Bu nedenle ben öğretmenlerin girişimcilik konusunda yetiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kazanımı öğrenciye

aktarmak için materyaller olabilir ama bu konuda öğretmen yetkin değilse çok faydalı olamaz. Kısacası program yeterli ama öğretmenlerin bu konuda daha donanımlı olması gerekir diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 58,33'ü SBDÖP'ün girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Ö.3: Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Uzun zamandır normal okulda derse girmedim. Bilim Sanat Merkezi müfredatımıza da biz olabildiğince girişimcilikle ilgili kazanımlar koyuyoruz ama mecburen Milli Eğitim Bakanlığı'nın var olan sosyal bilgiler öğretim programına paralel bir müfredat hazırlıyoruz. Bu programda da girişimcilikle alakalı çok bir şey yok. Çünkü bunun çok önemsenmediğini düşünüyorum. Bence çok önemli bir beceri bu nedenle programdaki kazanımların da artırılması gerektiğini düşünüyorum. Hatta her üniteye girişimcilikle alakalı kazanımların bulunması gerektiğini düşünüyorum. Seçmeli kazanımlar da olabilir veya öğretmenin tercihiyle de bırakılabilir ama muhakkak her üniteye girişimcilikle ilgili kazanımların olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö.4: “Ders içinde ne yazık ki yeterli değildir. Uygulamaya yönelik etkinliklerin olması lazım.” , Ö.6: “Yeterli değil. Öğretim programı içerik olarak zenginleştirilmelidir. Öğrencilere sosyal girişimcilik becerilerini kazandırmak için sosyal sorumluluk projelerine daha çok yer verilmelidir.”

Ö.7: Güzel bir eğitim programımız var. Ama girişimcilik becerisi kazandırma konusunda programımızın yetersiz olduğunu düşünüyorum. Öğrencilere dar kalıpta ve çok kısa sürede dersleri vermekten öteye gidemiyoruz. Öğrencilerle vakit geçirmek veya öğrencileri özgür bırakmak gibi bir şansımız yok. Öğrencilerin eğitim saatleri çok fazla. Öğrencilerin kendilerine ayırabilecek zamanları yok. Öğretmenlerin de böyle bir vakti yok. Müfredatı yetiştirme sıkıntımız var. Önümüze bir tane kalıp

konulmuş ve bizden bunu yetiştirmemiz isteniyor. Okuldan dışarı çıkmak için bile bir sürü yerden izin almak gerekiyor. Okul bahçesinin duvarının dışına çıkarken bile bir sürü izin gerekiyor. Sosyal bilgiler dersi öğretmeni olarak dersi dışarda işlemek istediğimizde okulumuzun bahçesine bitişik olan parka çıkmak için bile izin alamadığımızı biliyorum. Sosyal bilgiler öğretmeni olarak önümüze bu kadar engel konulmuş iken girişimcilik becerisini kazandırmayı nasıl yapabiliriz ben de bilmiyorum. Sınıftan dışarı çıkamadıktan veya bilgisayar başından kalkamadıktan sonra farklı ve yaratıcı olmayı öğrencilere nasıl öğretebiliriz bilmiyorum.

Ö.10: Sosyal bilgiler dersi teorik ve genel olarak birbirinden kopuk. Bilgilerin hem teorik olması hem de birbirinden kopuk olması çocukların konular arasında bağ kurmasını zorlaştırmakta. Somut örneklerin biraz ağıdalı bir dille anlatılması yani çocukların anlayabileceği bir dille anlatılmaması durumu var. Bazen gazete sayfası örneği ile bir girişimci örneği veriliyor ve hemen altında başka bir konuya geçiliyor. Yani konular arası bağların kurulmaması, gerçek yaşamdan örneklerin olmaması, Eğitim Bilişim Ağı'nın bu noktada çok yeterli olmaması sosyal bilgiler dersini bu alanda yetersiz hale getiriyor. Çok beğenilen sitelerin de içlerinin çok dolu olmadığını görüyoruz. Kitapların içi yetersiz ve gerçek yaşamla çok bağ kurulamıyor. Teoride kalıyor. Gerçek yaşam öyküleri çok fazla yok kitaplarımızın içerisinde.

Ö.12: Bana göre sosyal bilgiler öğretim programı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetersiz bir program. Çünkü ben şu anda beşinci sınıflara beşinci ünite konularını anlatıyorum. Bu ünite girişimcilikle ilgili bir ünite olmasına rağmen Türkiye'nin ekonomisiyle ilgili öğrencinin yaşadığı bölge veya çevreye göre yeni projeler üretme konusunda yetersiz içeriğe sahip diye düşünüyorum. Altıncı sınıflarda da yine beşinci ünite de aynı konular var. Bu ünite yatırım projesi hazırlama ve yeni fikirler üretme konusunda bilgilerin olduğu bir ünite. Yedinci sınıflarda da meslek

seçimi ile ilgili konular var. Girişimcilikle ilgili konuların bu şekilde bir üniteye sıkıştırılmış olmasını doğru bulmuyorum. Bu beceriyi tek bir kazanımla vermek mümkün değildir. Bu konuları diğer ünitelere yayıp farklı bakış açılarıyla içerik oluşturulmalı diye düşünüyorum. Bence bu konuyla ilgili temaların ve kazanımların sayısı artırılabilir.

Ö.13: “Bence yeterli değil; çünkü bu dersin girişimcilik açısından hem teorik hem de uygulama alanında eksik kaldığını düşünüyorum.”

Ö.17: Sosyal bilgiler öğretim programını bu konuda yetersiz görüyorum. Üretim, dağıtım ve tüketim ünitesi girişimcilikle doğrudan ilişkili ama sadece bir tema altında bunu vermek çok mümkün değil diye düşünüyorum. Girişimcilik geniş kapsamlı bir şey sadece sosyal bilgiler dersinde bir üniteye sıkıştırılması doğru değil. Bunun için ayrı bir ders bile oluşturulabilir. Girişimcilik konusu çok fazla ayrıntılı bir konu ama biz bu konuyu tek üniteye kısa zamanda vermeye çalışıyoruz. Bu mümkün değil. Sadece bu kazanımı verdik diyebilmek için eklenmiş bir ünite olarak görüyorum ben. Çünkü hem ayrıntı az hem vakit az. Girişimcilik uygulamalarla öğretilir. İçerikte girişimciliğe yönelik çok fazla uygulama bulunmuyor. Bilgiler uygulamadan çok teorik ağırlıkta olduğu için çocuklar sadece ezber bilgi olarak öğreniyor girişimciliği. Öğrenci bir ürünü hayal edip tasarlayıp satışını yapabilecek beceriye kavuşmadıktan sonra girişimcilik becerisini kazanması çok mümkün değildir. Sosyal bilgiler öğretim programı bu ortamın oluşmasına imkan tanımadığı için ben sosyal bilgiler programını girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetersiz görüyorum.

Ö.20: “Yeterli değildir. Tek bir üniteye girişimcilik kavramı geçtiğinden gereken önemin verilmediğini düşünüyorum. Öğretmenler girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yüzeysel bilgiler vermek durumunda kalmaktadır. Girişimcilik konusuna ayrılan vaktin az olduğunu düşünüyorum.” , Ö.21: “Programda girişimcilik becerisi 4.sınıftan itibaren

öğrenciye kazandırılmaya çalışılıyor. Ancak ders kitaplarında verilen bilgilerin öğretim programındaki kazanım ve becerileri öğrenciye kazandırmada yeterli gelmediğini düşünmekteyim. Bundan dolayıdır ki programa alınan beceri aslında yeterince kazandırılmıyor.”

Ö.22: Yeterli bulmuyorum. Çünkü girişimcilik çok kapsamlı bir konu. Hatta ayrı bir ders olarak bile verilebilecek bir alan. Biz sosyal bilgiler dersinde tek ünite ile sınırlandırıyoruz bunu. Yeterli vakit ayırmıyoruz bu alana. Diğer ünitelerin içinde de bazı kazanımlar girişimcilikle ilişkili ama genel anlamda girişimcilik becerisini kazandırabilmek için ayrılan sürenin ve konuların yeterli olmadığını düşünüyorum.

Ö.23: “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü girişimcilik konusu kapsamlı bir konudur. Sosyal bilgiler dersindeki bir ya da iki üniteye sıkıştırılmış olması bana göre doğru değil. Ayrıca girişimcilik üzerine uygulamalar yapmaya uygun bir program değil.”

Ö.24: Programın konu olarak çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ayrıca verilen konuların da uygulamalı eğitime uygun olması ve bu beceriye ayrılan sürenin uygulamalı eğitimlere yeterli olması gerekir. Girişimcilik eğitimi teorik eğitimden ziyade uygulamalı eğitim olarak düşünülmeli ve zaman planlaması buna göre yapılmalıdır.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmacının mesleki tecrübelerine girişimcilik becerisi, uygulamalı eğitimler ve sınıf dışı faaliyetler ile daha etkili bir şekilde kazandırılabilir. Bu anlamda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, ders saatlerinin az olmasından ve uygulamaya yönelik eğitimlerin verilmesine çok fazla imkan sağlamamasından dolayı girişimcilik becerisini kazandırmada yetersiz görülmektedir. Alan uzmanlarının bu konuda

sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini de alarak girişimcilik becerisi kazandırma konusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nı revize etmeleri bu alanda daha etkili sonuçların ortaya çıkmasını sağlayabilir.

4.5. Dördüncü Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü alt problemde katılımcılara; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel becerilerden araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinden hangisinin öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceri olduğu ve bu becerinin neden en önemli beceri olduğu soruları yöneltilmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 26

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan becerilerden hangisinin öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceri olduğuna yönelik veriler

	F	%
Eleştirel düşünme becerisi	3	12,5
Yenilikçi düşünme becerisi	1	4,16
Problem çözme becerisi	8	33,33
Girişimcilik becerisi	1	4,16
Değişim ve sürekliliği algılama becerisi	2	8,33
Çevre okuryazarlığı becerisi	1	4,16
Empati becerisi	3	12,5

Dijital okuryazarlık becerisi	1	4,16
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi	2	8,33
Sosyal katılım becerisi	1	4,16
Medya okuryazarlığı becerisi	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak eleştirel düşünme becerisini gördüklerini sebepleriyle birlikte açıklamışlardır.

Ö.1: Ben öncelikle eleştirel düşünme becerisinin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Çünkü o kadar fazla bilgi ile iç içeyiz ki yani bir sürü bilgiye maruz kalabiliyoruz.

Hangi bilginin doğru hangi bilginin yanlış olduğunu anlamak için eleştirel düşünme becerisi kesinlikle gerekli diye düşünüyorum. Eleştirel düşünmenin esasında da bize sunulan bilginin doğruluğunu yanlışlığını sorgulamak vardır. Bize sunulan bilgileri olduğu gibi kabul etmekten ziyade ona eleştirel bakış açısıyla bakıp doğruluğunu yanlışlığını sorgulamak gerekir. Bu nedenle en önemli becerinin eleştirel düşünme becerisi olduğunu düşünüyorum.

Ö.3: Eleştirel düşünme becerisinin önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü fikir üretme anlamında maalesef millet olarak da en büyük eksikliğin eleştirel düşünmeden kaynaklandığını düşünüyorum. Bu beceri olmadığı için girişimcilik, iş birliği, problem çözme vb. alanlarda başarısız olduğumuzu düşünüyorum. Çünkü eleştirel bakamıyoruz. Kazanım olarak programımızda var ama çok etkili uygulayabildiğimizi düşünmüyorum. Eleştirel düşünmeyi biz sadece bir şeyi eleştirmek anlamında düşünüyoruz. Bütün eksikliklerin eleştirel düşünemememizden ya da sorgulama yapamamamızdan kaynaklandığını düşünüyorum. Aslında eleştirel düşünme ya da sorgulayıcı düşünme becerilerini kazandırabildiğimizde eğitim seviyemizin artacağını düşündüğüm için ben bu beceriyi önemli görüyorum. Çoğu beceriyi ve kazanımı eleştirel düşünme sayesinde kazanabileceğimizi düşünüyorum. Eleştirel düşünme

becerisini olmazsa olmazımız olarak görüyorum. Eleştirel düşünemeyen bir insanın birçok şeyi algılayamayacağını düşünüyorum.

Ö.16: Eleştirel düşünme becerisinin önemli olduğunu düşünüyorum. Bir insan eleştirebiliyorsa kendine ait fikirleri var demektir. Bu da insanı zaten girişimci yapar. Aksi halde yapılmış olanın peşinden gitmek kolay olandır. Kendi düşüncesiyle özgün bir şeyler ortaya koyabilmekse zor olandır. Dolayısıyla imkansızlığın içerisinde imkanı bulabilmek bu kavramla ilişkili olduğu için eleştirel düşünme becerisine ben daha çok değer veriyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak yenilikçi düşünme becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır.

Ö.12: Bana göre buradaki becerilerden en önemli beceri yenilikçi düşünme becerisidir. Çünkü öğrenci yaşamış olduğu çevrede sahip olduğu özellikleri kendi yeteneği ile birleştirip yeni fikirler üretebilmelidir. Üretilen fikirlerle de ülke ekonomisine veya yaşadığı bölge ekonomisine en iyi şekilde katkıda bulunmalıdır. Bu nedenle yenilikçi düşünme becerisinin çok gerekli ve önemli olduğunu düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 33,33'ü SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak problem çözme becerisini gördüklerini sebepleriyle birlikte açıklamışlardır.

Ö.2: Büyük çoğunluğu önemli beceriler. Ama bir tanesini seçmek gerekirse problem çözme becerisi derim. Çünkü diğer becerilerin büyük çoğunluğunu eğer problem çözme beceriniz yoksa yapamayız. Bu becerinin daha temel beceri olduğunu düşünüyorum. Sosyal yaşamda insanlar arasında yaşanan ilişkileri düzenlemek adına bir problemi çözemiyorsak birçok beceriyi kazanmış olsak bile bu çok bir anlam ifade etmez. Mesela empati becerisi de toplumsal yaşantımızı düşündüğümde çok önemli

geldi gözüme ama en önemli olarak bizim toplumumuz açısından düşündüğümüzde problem çözme becerisi diyebilirim.

Ö.9: Bana göre en önemli beceri problem çözme becerisidir. Çünkü öğrenci temelde problem çözme becerisine sahip olmadığında diğer becerilerde de çok etkili olabileceğini düşünmüyorum. Problem çözme yeteneği olmayan bir öğrenci diğer becerilere alt yapı oluşturamaz. Örneğin öğrenci medya okuryazarlığı becerisini alsa bile medya ortamında yaşanan bir problemin tespitini yapamıyorsa bu alanda çok faydalı olabileceğini düşünmüyorum. Problem çözme becerisini geliştiren öğrenciler diğer becerilerde de başarı sağlarlar diye düşünüyorum. Benim en temelde gördüğüm beceri problem çözme becerisidir.

Ö.17: Buradaki becerilerin hepsi de önemli diyebileceğimiz beceriler ama en önemli diyebileceğim beceri problem çözme becerisidir diye düşünüyorum. Çünkü bir insan karşılaştığı sorunları çözme konusunda gerekli yeterliliğe sahip değilse birçok şeyi yapamayacaktır. Yaşadığı en ufak bir sorunda pes edecek ve motivasyonunu düşürecektir. Oysa problem çözme becerisini edinmiş bireyler karşılaştıkları problemleri çözebilmek için ellerinden gelen çabayı gösterip motivasyonlarını düşürmeyeceklerdir. Bu anlayışta yetişen bireylerin motivasyonu kolay kolay düşmeyeceği için girişecekleri pek çok işte de başarılı olabileceklerdir diye düşünüyorum.

Ö.21: Bana göre en önemli beceri problem çözme becerisidir. Çünkü çocuk yetişkin bir birey olduğunda günlük hayatta birçok problemle karşı karşıya kalacaktır.

İlkokulda verilen problem çözme becerisi öğrencilere kazandırıldığı zaman karşılaştığı problemleri çözmek için çaba gösterecektir. Bu beceri aynı zamanda diğer becerilerden olan girişimcilik, eleştirel düşünme, araştırma gibi birçok becerinin de günlük hayatta kullanılması açısından faydalı olacaktır.

Ö.22: Problem çözme becerisinin en önemli beceri olduğunu düşünüyorum. Çünkü karşılaştıkları problemleri çözme becerisi edinen öğrenciler yaratıcı olurlar.

Girişimcilik konusunda da en önemli şey var olan problemi tespit edip o probleme yönelik çözüm üretebilmektir. Bu nedenle ben günlük yaşamda da girişimci bireylerin yetiştirilmesi konusunda da problem çözme becerisinin en önemli beceri olduğunu düşünüyorum.

Ö.23: “Problem çözme becerisinin en önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü karşılaşılan problemlerin nasıl çözülebileceğini bilemeyen bir toplumda problemler daha da büyüyerek toplumsal sorun haline dönüşür.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı SBDÖP’te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak girişimcilik becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır. Ö.20: “Girişimcilik becerisinin önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü etkin bir vatandaş olmak için öğrencilerimizin girişimci özellikleri olması gerekir. Gerek ekonomik gerekse sosyal ilişkiler bakımından girişimci bireyler hem kendilerine hem de ülkelere fayda sağlayacaklardır. Özellikle günümüzde girişimci bireylere ihtiyacımız bulunmaktadır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü SBDÖP’te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak değişim ve sürekliliği algılama becerisini gördüklerini sebepleriyle birlikte açıklamışlardır. Ö.4: “Değişim ve sürekliliği algılama. Sürekli değişen ve gelişen dünyaya uyum için gereklidir.”

Ö.5: Saymış olduğunuz tüm beceriler çok önemli hepsinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama bir tanesini seçmem gerekirse değişim ve sürekliliği algılamayı seçebilirim. Çünkü dünya her açıdan bir değişim içerisinde ve yaşamımız devam ettiği süre bu devam edecek. Bireylerin bu değişim sürecini fark etmesi ve buna adapte olması gerekir. Böylelikle geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurarak sorunlara da yaratıcı çözümler getirebileceğini fark edebilir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak çevre okuryazarlığı becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır. Ö.13: “Çevre okuryazarlığı; çünkü özellikle son yıllarda çevreye verdiğimiz zarar korkunç bir boyuta taşındı. Bu yüzden çevreye duyarlı bireyler yetiştirmek elzem bir durum haline gelmiştir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak empati becerisini gördüklerini sebepleriyle birlikte açıklamışlardır.

Ö.6: Kazandırılması gereken en önemli beceri empati becerisidir. Çünkü karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlamak becerisi olan empati çocuğa kazandırıldığı takdirde iletişim daha sağlıklı olur, Çocuk karşısındakini daha iyi anlar, karşısındakinin sorununa daha duyarlı olur ve bu soruna çözüm bulma arayışına girer. İnsanlara yardım etmenin temelinde empati yattığı için bu becerinin kazandırılması ayrı bir önem taşır. Çağdaş eğitim sistemleri bu becerinin kazandırılmasında çeşitli adımlar atmaktadır.

Ö.19: Benim bu beceriler arasında gördüğüm en değerli beceri empati becerisidir. Çünkü insanları eleştirirken veya herhangi bir konuda değerlendirme yaparken karşıdaki insanların içinde bulundukları durumları ve duyguları anlamadan konuşuyoruz. Sadece kendi bakış açımızla yorumlar yapıyoruz. Başkalarının gözünden bakabilmek çok önemlidir. Biz başkalarının gözünden bakabilmiş olsaydık futbolda, siyasette, din ve mezhep çatışmalarında ya da ırksal çatışmalarda bu kadar kan, göz yaşı, açlık ve sefalet olmazdı. Bu nedenle empati becerisi insanların en önce kazanması gereken en önemli beceridir. Empati becerisi insanlar tarafından kazanılmış olsaydı bu dünyadaki birçok sorunu çözebilirdik diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak dijital okuryazarlık becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır. Ö.18: “Dijital okuryazarlık, içinde bulunduğumuz dijital çağda bence en önemli beceridir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini gördüklerini sebepleriyle birlikte açıklamışlardır.

Ö.7: Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisi çok önemli. Öğrenci Türkçeyi doğru ve etkili kullanamayınca zaten sağlıklı bir eğitim vermiş olmuyoruz öğrenciye.

Problem çözme veya medya okuryazarlığı da çok önemli. Hiçbiri diğerinden aşağı olan bir beceri değil ki bunların. Sosyal bilgiler programına çok fazla beceri konulmuş ama ne yazık ki bizim bu becerileri detaylı olarak vermemiz ders süresi açısından yeterli olmuyor. Mesela grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisi 7. sınıflarda olan bir beceri. Bizim bu beceriyi kısa zaman içerisinde vermemiz gerekiyor. Bu çok kolay olmuyor. Olduğunda da detaya çok fazla inemiyoruz. Bu becerilerin içerisinde önemli gördüğüm becerilerden sadece bir tanesini söyleyecek olursam da Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini söylerim. Çünkü okuma anlama çok önemli.

Ö.14: “Türkçeyi doğru, güzel ve konuşma. Ülkemizde kendi ana dilini doğru konuşamayan, kendini ifade edemeyen çok insan var.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak sosyal katılım becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır.

Ö.10: Siz de tam bana muzdarip olduğum konularda soru soruyorsunuz. Bizim eğitim öğretim sistemimiz şu anda matematik ve fen bilimleri üzerine kurgulu. Çocuklar sadece okuma temelini aldıktan sonra matematik ve fen bilimlerine yöneliyorlar.

Bunun da temel sebebi liselere geçiş sınavı. Çocuklarımızda sınav kaygısı var. Çocuklarda kazanımdan ziyade eğitimde bir eleme metodu olan çoktan seçmeli sorular yöneltiliyor. Aileler çocukları bu alanda güdülüyor. Bu da sizin saymış olduğunuz becerileri öğrencilere kazandırmamız konusunda bize engel oluyor. Saymış olduğunuz becerilerin hepsi önemli beceriler. Hepimiz toplumun değer yargılarından uzaklaştığından toplumda dürüstlük olmadığından birlik beraberliğin olmadığından herkesin kendi menfaatlerini gütmekten dolayı devlet ve toplum çıkarlarının güdülmediğinden sosyalleşememekten yakınıyoruz. Bu nedenlerden dolayı ben sosyal katılım becerisinin en önemli beceri olduğunu düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı SBDÖP'te bulunan beceriler arasında en önemli beceri olarak medya okuryazarlığı becerisini gördüğünü sebebiyle birlikte açıklamıştır.

Ö.15: Her biri çok çok önemli ve günümüz insanının sahip olması gereken beceriler ancak bence en önemlisi bugün her şeyi yönlendiren, algı oluşturan ve kitleleri harekete geçirme gücü çok yüksek olan medyaya karşı kazandırılması gereken medya okuryazarlığı becerisidir. Girişimcilik becerisi bile medya ve medyayı doğru okuma ile geliştirilebilir.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun problem çözme becerisini, eleştirel düşünme becerisini ve empati becerisini öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceriler arasında gördükleri ortaya çıkmıştır. Girişimcilik becerisi, kazandırılması gereken en önemli beceriler arasında öğretmenler tarafından çok fazla tercih edilmemiştir. Araştırmacının mesleki deneyimlerine göre elbette ki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bulunan bütün beceriler önemlidir ve öğrencilere kazandırılmalıdır. Ancak, girişimcilik becerisinin diğer becerilere göre öğretmenler tarafından

çok fazla tercih edilmemesi bu becerinin öğretmenlerin bakış açısında diğer becerilere göre daha önemsiz olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmacıya göre, girişimcilik becerisinin diğer beceriler karşısında daha az sayıda öğretmen tarafından tercih edilmiş olması girişimcilik becerisinin kazandırılma sürecini olumsuz etkileyebilir. Öğretmenler, SBDÖP’te bulunan bütün becerileri kazandırmada aynı önem ve hassasiyeti gösteriyor olsalar bile düşük ihtimal de olsa diğer becerilere göre kazandırılmasını daha az önemli gördükleri becerileri öğrenciye kazandırmada daha etkisiz kalabilirler. Bu nedenle öğretmenlere girişimciliğin kapsamlı bir şekilde anlatılması ve benimsetilmesi öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda daha etkili sonuçlar ortaya çıkartabilir.

4.6. Beşinci Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Beşinci alt problemde katılımcılara; sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını düşünüyor musunuz? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandığınız ve kullanılmasını tavsiye ettiğiniz öğretim yöntem ve teknikleri hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların araştırmacıya vermiş olduğu cevaplar alt problemlere ayrılarak temalandırılmış, yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada katılımcı öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur.

4.6.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerden bu alt problem başlığı altında öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik açıklamalar yapmaları istenmiştir. Bu alt probleme

yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 27

Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik veriler

	F	%
Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmamaktadırlar.	13	54,16
Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmamaktadırlar.	6	25
Bu durum öğretmenden öğretmene değişiklik gösterebilmektedir.	3	12,5
Sosyal bilgiler öğretmenleri, kendilerine yeterli imkanların verilmesi durumunda öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilirler.	2	8,33

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 54,16'sı sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Ö.12: “Kullanılan yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Mevcut yöntem ve teknikleri kullanırken yeni yöntem ve teknikleri de bulup kullanmak gerekir diye düşünüyorum.” , Ö.13: “Düşünmüyorum, çünkü bu dersimizin içeriğinin teoriden uygulamaya çevrilmesi gerekiyor.”

Ö.17: Hayır düşünmüyorum. Uygun öğretim yöntem teknikleri kullanılmış olsaydı okullarda daha girişimci bireyler yetiştirilirdi diye düşünüyorum. Okullarımızda ne yazık ki iki cümleyi bile bir araya getirirken zorlanan öğrencilerimiz var. Biz bunları ezberci eğitime dahil ettiğimiz sürece de bu öğrenciler kendilerini geliştiremeyeceklerdir. Çocuklar test sistemine alıştırıldığı için klasik soru sorduğumuzda soruya cevap veremiyorlar. Çünkü yorum yapma yetenekleri yok. Bu

becerileri geliştirilmemiş. Girişimcilikte de aynı durum söz konusu. Öğretmenler teorik düzeyde girişimcilik eğitimi verdikleri için öğrenciler sadece tanım olarak girişimciliği biliyorlar. Bir girişim faaliyeti tasarla dediğimizde bunu yapamıyorlar.

Ö.21: “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu beceriyi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve teknik kullandığını düşünmüyorum.” , Ö.22: “Hayır bu alanda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çok etkileyici yöntem teknikler kullandıklarını düşünmüyorum.” , Ö.24: “Hayır. Genel anlamda uygun yöntem teknikleri kullandıklarını düşünmüyorum. Ama muhakkak kullanan öğretmenler de vardır. Genel olarak söylüyorum ben.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 25’i sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ö.5: “Evet uygun yöntem ve teknikleri kullanan öğretmenlerin olduğunu düşünüyorum.” , Ö.8: “Evet düşünüyorum.” , Ö.10: “Ben sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullandıklarını düşünüyorum. Farklı okullarda farklı arkadaşların uygulamaları var. Siz de zaten bu çalışmanızda bunlara şahit olmuşsunuzdur.” , Ö.18: “Evet düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanamama durumunun öğretmenden öğretmene farklılık gösterebileceğini belirtmişlerdir.

Ö.1: “Kendi adıma konuşacak olursam bu beceriyi kazandırmada etkili bir öğretim yöntem ve tekniği kullandığımı düşünmüyorum. Kendi adıma söylüyorum bunu. Diğer öğretmenlerin ne yaptığını bilmiyorum. Gözlemleyemedim yani.”

Ö.2: Bu durum öğretmenden öğretmene değişebilen bir durum. Şöyle bir gözlemim oldu. Şu anda yüksek lisans eğitimi de aldığım için genç arkadaşlarla bir arada olma şansım da oldu. Yeni nesil öğretmenler yöntem tekniği biraz daha fazla kullanıyorlar. Bunun için çaba sarf ediyorlar diye düşünüyorum. Bunu olumsuz anlamda söylemek

istemiyorum ama biraz daha yaşı olan öğretmen arkadaşlarda bu durumun biraz daha az olduğunu düşünüyorum.

Ö.16: “Burada bütün sosyal bilgiler öğretmenleri hakkında bir soru sorulduğu için bu sorunun biraz beni aştığını düşünüyorum. Çünkü diğer öğretmenlerin nasıl bir yol izledikleri nasıl bir yöntemi kullandıkları veya bu konuda yeterli olup olmadıkları hakkında çok fazla bilgiye sahip değilim. Bununla ilgili açıklama yapmak beni aşan bir durum diye düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü yeterli imkan verilirse sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabileceklerini savunmuşlardır.

Ö.3: Bence uygun yöntemleri kullanabilirler ama bu anlamda öğretmenlerim imkanları kısıtlı. Çok fazla seçenekleri yok diye düşünüyorum. Mesela girişimcilik pratik yaparak olur ama öğretmenin 40 dakikalık dersi var. Bu süre içerisinde öğrenciye kazandırması gereken kazanımlar var. Öğretmenin girişimciliğe karşı ilgisi ya da bilgisi varsa illaki kazanımların içerisine bu beceriyi yerleştirebilir. Ama 40 dakika süresi var ve imkanlar kısıtlı.

Ö.7: Yeterli imkan sağlanırsa sosyal bilgiler öğretmenleri uygun yöntem ve tekniği kullanabilirler. Özellikle bu pandemi döneminde sürekli bilgisayar başındayız.

Pandemiden önce de okullarda müfredatı yetiştirme peşindeydik. Geçtiğimiz yıllarda bizler için hazırlanmış öğretmen kılavuz kitapları da vardı. Yapacağımız her şey kelime kelime orada anlatılıyordu. Bu açıdan baktığımızda Milli Eğitim Bakanlığı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda bizleri serbest ve özgür bırakmıyor diye düşünüyorum. Yani istediğimiz şeyleri yapamıyoruz. Program ve müfredat bizi kısıtlıyor.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Araştırmacının mesleki deneyimlerine göre bu durum öğretmenden öğretmene veya bulunulan mekana göre değişiklik gösterse de araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıklarını belirtmeleri bu alanda eksikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eksiklikler, alan uzmanları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin iş birliği içinde yapacakları çalışmalar ile giderilebilir. Eksiklerin giderilmesi ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmada daha uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaları yüksek ihtimaldir.

4.6.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinliklerine yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerden bu alt problem başlığı altında sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları veya kullanılmasını tavsiye ettikleri öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik açıklamalar yapmaları istenmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerde bir öğretmen birden fazla öğretim yöntem ve tekniğinin adını belirtebildiği için her yöntem ve tekniğin yüzde ve frekans değerleri örneklem grubunun tamamına göre hesaplanarak verilmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 28

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada öğretmenlerin kullandıkları ve kullanılmasını tavsiye ettikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinliklerine yönelik veriler

	F	%
Alan gezisi etkinliği	11	45,83
Drama tekniği	11	45,83
Proje hazırlama etkinliği	10	41,66
Etkili konuşma ve sunum etkinliği	7	29,16
Münazara tekniği	7	29,16
Girişimci insanların biyografilerini inceleme etkinliği	6	25
Probleme dayalı çözüm üretme etkinliği	5	20,83
Soru-cevap tekniği	4	16,66
Beyin fırtınası tekniği	4	16,66
Hikaye tamamlama tekniği	4	16,66
Altı şapkalı düşünme tekniği	4	16,66
Simülasyon tekniği	3	12,5
Grup çalışması tekniği	3	12,5
Kermes etkinliği	3	12,5
Örnek olay tekniği	3	12,5
Araştırma ödevi etkinliği	3	12,5
İstasyon tekniği	3	12,5
Röportaj tekniği	3	12,5
Kantinde görev verme etkinliği	3	12,5
Kavram bulmacası tekniği	2	8,33
Pazarcılık uygulaması etkinliği	2	8,33
Afiş hazırlama etkinliği	2	8,33
Uygulama bahçesi etkinliği	2	8,33
Yakın çevre ile iletişim kurma etkinliği	2	8,33
Eğitim içerikli web uygulamaları etkinlikleri	2	8,33
Sunuş yolu ile öğretim stratejisi	2	8,33
Video izletme etkinliği	1	4,16
Hikaye okuma etkinliği	1	4,16
Gazete kupürü okuma etkinliği	1	4,16
Akrostiş yazdırma etkinliği	1	4,16
Yakın çevreden örnekler verme etkinliği	1	4,16
Girişimci insanları sınıfa davet etme etkinliği	1	4,16
Sosyal sorumluluk verme etkinliği	1	4,16
Slogan hazırlama etkinliği	1	4,16
Buluş yolu ile öğretim stratejisi	1	4,16
Araştırma inceleme yolu ile öğretim stratejisi	1	4,16
Sergi etkinliği	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 45,83'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için alan gezisi etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.12: Ben geçmiş dönemlerde alan gezisi yaptırmıştım. Keles İlçesi'nde süt işleyen bir tesis vardı. Öğrencileri bu tesise götürmüştüm. Öğrencilere bu tesisin nasıl kurulduğunu buradaki işlenen hammaddenin bu tesise nasıl getirildiğini bu ürünlerin bu tesiste hangi tür ürünlere dönüştürüldüğünü çalışan personelin hangi meslek grubunda yer aldığını birebir yaşayarak uygulamalı eğitim ile öğretmiştim. Bu sadece basit bir örnek. Keles İlçesi çok gelişmiş bir ilçe olmadığı için bu anlamda alan gezisi yaptırabileceğimiz çok yer yok. Ama Bursa merkezinde alan gezisi yaptırabileceğimiz çok yer var. Çeşitlilik çok olduğu için alan gezileri Bursa merkezde öğrencilere daha fazla fayda sağlayabilir diye düşünüyorum.

Ö.20: “Uygulamalı öğretim yöntem tekniklerini önerebilirim. Alan gezisi...” , Ö.22: “Ben fırsatını bulabilirsem alan gezisi yaptırıyorum. Ama izin alma konusunda sıkıntılar yaşanabiliyor.” , Ö.23: “Alan gezileri düzenlenebilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 45,83'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için drama tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.6: “..drama.” , Ö.11: “Şöyle söyleyeyim, dersi bu mana da daha aktif kullanmaya çalıştığımı söyleyebilirim. Derste kalıcılığı arttırmak ve öğrencilerde yer alan girişimcilik ruhu canlı tutmak adına derslerde canlandırmalar...” , Ö.12: “Tiyatro hazırlatma ve oyun olarak oynatma etkinliğini de öğretmenlerimize önerebilirim. Çünkü ben tiyatro etkinliğini öğrencinin kendini ifade edip yeni fikirler ortaya çıkarabileceği güzel bir etkinlik olarak görüyorum. Bu etkinliği ben uyguluyorum ve öğrenciye fayda sağladığını görüyorum.” , Ö.17: “Bu konuda sosyal bilgiler öğretmenlerine önerebileceğim öğretim yöntem teknikleri şunlardır: Drama...” , Ö.18:

“...drama ve eğitsel oyunlarla derslerimi işliyorum.” , Ö.19: “...rol yapma etkinliği önerisinde de bulunabilirim.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 41,66’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için proje hazırlama etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.5: “...yeni fikirler üretmeleri, projeler geliştirmeleri desteklemelidir. Uygulanan yöntem ve teknikler bu doğrultuda olmalıdır.” , Ö.13: “Genellikle proje ödevleri düzeyinde araştırma görevleri veriyoruz.” , Ö.14: “Proje hazırlama.” , Ö.15: “Girişimcilik becerisi için bölgemizin şartlarına uygun proje oluşturma, hayali yatırım planlamaları yaptırma gibi yöntemlerden yararlanıyorum. Yani projeye dayalı öğretim yöntemi...” , Ö.20: “Kendi bölgelerinde bulunan ürünlere yönelik yatırım projeleri tasarlamalarını istiyorum. Proje sunumu yaptırıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 29,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için etkili konuşma ve sunum etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.2: “Verdiğim konu ile ilgili veri hazırlama, araştırma yapma ve bunu bir sunum haline getirip sınıfa sunma çalışmalarını öğrencilere yaptırıyorum. Her öğrencinin bu çalışmalarda görev almasına dikkat ederim.” , Ö.5: “...bazen onlara sunum yapma imkanı verebiliyorum.” , Ö.20: “...etkili konuşma yöntemleri önerebileceğim yöntemlerdir.” , Ö.22: “... topluluğa konuşma...” Ö.23: “Topluluk önünde konuşma etkinliği düzenlenebilir.” , Ö.24: “...çocuklara bir konu hakkında sunum yaptırırım. Öğrencilerin kendine öz güvenini getiren bir uygulama oluyor.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 29,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için münazara tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.2: “...belli konularda

tartışma ortamları hazırlama, kendi konularını karşısındakine kabul ettirme gibi çalışmalar yapılabilir. Özellikle yaparak yaşayarak temelli etkinliklerin yaptırılması gerektiğini düşünüyorum.” , Ö.6: “Münazara ,tartışma” , Ö.8: “...münazara...” , Ö.15: “...tartışma gibi yöntemlerden yararlanıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 25’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için girişimci insanların biyografilerini inceleme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.7: “Ben bu beceriyi kazandırabilmek için çocuklara tecrübe paylaşımında bulunuyorum. Yakın çevremde tanıdığım girişimci insanları örnek olarak anlatıyorum çocuklara. Girişimci insanların yaşam hikayelerini anlatıyorum.” , Ö.9: “Öğrencinin yakın çevresinden veya örnek kişiler üzerinden bu beceriyi öğrenciye anlatabilirse daha faydalı olabileceğimizi düşünüyorum. Sanayisi gelişmiş bir bölgede bulunduğum için girişimci insanların sayısı da fazla. Bunu fırsata çevirip güzel örneklerle bu beceriyi öğrenciye kazandırabiliriz diye düşünüyorum.” , Ö.12: “... girişimci insanların hayatlarının anlatıldığı videolar izletilebilir. Bu etkinlikle öğrencilerin yaşanmış hayat hikayelerinden ders çıkarması sağlanabilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 20,83’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için probleme dayalı çözüm üretme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.4: “...problem Çözme” , Ö.6: “Problem çözme yöntemi...” , Ö.19: “Problem çözme uygulaması yaptırılabilir.” , Ö.23: “Problem cümlesi verip problem çözümüne yönelik grup çalışmaları da yaptırıyorum.” , Ö.24: “Öğretmenlere öneri olarak problem verip çözdürme...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için soru-cevap tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.5: “Öğrencilerin derste

soru sarabilmesi için uygun ortamlar yaratılmalı, kendini daha fazla ifade edebilmeli.” , Ö.8:

“...soru yanıt...” Ö.18: “...soru cevap...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için beyin fırtınası tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.8: “...beyin fırtınası...” , Ö.12: “Beyin fırtınası etkinliğinin de girişimcilik becerisi kazandırmada çok etkili bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için hikaye tamamlama tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.17: “...hikaye tamamlama...” Ö.20: “Ben girişimcilik üzerine hikayeler yazdırıyorum.” , Ö.23: “Hikaye tamamlama etkinlikleri yaptırılabilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için altı şapkalı düşünme tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.5: . “Bazı derslerde altı şapkalı düşünme tekniğini kullanmaya çalışıyorum. Böylelikle öğrencinin çok yönlü bir bakış açısına sahip olabileceğini düşünüyorum.” , Ö.8: “...altı şapkalı düşünme...” Ö.17: “...altı şapkalı düşünme tekniği aklıma gelen örneklerden bazıları bunlar.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için simülasyon tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.10: “Sınıf olan sınıfım 6. Sınıfken girişim konusunda çocuklara şunu önermiştim:

Bir tane pamuk tarlası yapabilirsiniz. Pamuk tarlasından elde etmiş olduğunuz

pamuğu fabrikada işleyip daha sonra kumaşa dönüştürürsünüz. Kumaşa

dönüştürdükten sonra bunu bir tasarımcı kıyafete dönüştürür. Yani sizin ürettiğiniz ve

kilogramı 10 TL olan bir pamuğun kıyafete dönüşümünden sonra 300 dolara ya da 500 dolara satılabileceğini söylemişim. Çocuklar bununla ilgili maket bir çalışma yaptılar. Bir pamuk tarlası yaptılar. Daha sonra pamuk tarlasından toplanan pamukları kamyonlara yükleyip yaptıkları maket fabrikaya göturdüler. Fabrikada kumaşa dönüştürdüler. Daha sonra buradan elde edilen kumaşla thişört, pantolon, ceket, kazak ürettiler. Bazı öğrenciler de yağ fabrikası kurdular. Seramikten fayans yapanlar da oldu. Öğrenciler farklı şekillerde maketler yaptılar.”

Ö.18: “...simülasyon...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için grup çalışması tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.2: “Ben şu anda müdür yardımcısıyım. Derse çok fazla girmiyorum ama derse girdiğim dönemlerde grup çalışmaları...”, Ö.4: “Grup Çalışması...”, Ö.23: “...gurup çalışmaları da yaptırıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kermes etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.3: “...öğrenciler burada sattıkları üründen para kazandılar. Ben bu parayı onlara verdim ve bundan sonra paranızı birleştirip daha büyük işler yapabilirsiniz önerisinde bulundum. Sonrasında bu öğrenciler kermeste köfte yapıp sattılar. Parayı üçe beşe katlamışlardı.”, Ö.17: “Okullarda düzenlenen kermesler de çocuklar için girişimcilik becerisini kazanabilecekleri bir ortam. Tabi bunu doğru organize etmek gerekir. Planlamaları çocukların yapması lazım.”, Ö.24: “...kermes düzenleme...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için örnek olay tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.8: “...örnek olay...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için araştırma ödevi etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.13: “Genellikle proje ödevleri düzeyinde araştırma görevleri veriyoruz.”

Ö.7: Öğrencilere bu konu hakkında araştırma yapabilecekleri ödevler veriyorum.

Mesela öğrencilerden Bursa’da yapılabilecek yatırımlarla ilgili araştırmalar yapmalarını istiyorum. Bu anlamda çok değişik fikirler ortaya çıkabiliyor. Yani öğrenciler hayali olarak çok farklı ürünler oluşturup bunun pazarlamasını yapabiliyorlar. Fikir açısından öğrencilerimiz çok zengin hayallere sahip. Ben özellikle öğrencilerin bu zengin yönlerini kullandırmaya çalışıyorum. Öğrencilerin sudan para kazanma, meyve suyu yapabilme, ormanları pazarlayabilme hatta havayı bile pazarlayabilme fikirleri var. Bursa’nın havasının çok temiz olduğunu söyleyen ve Uludağ’daki havayı balona doldurup satmayı düşünen öğrencilerim var. Girişimcilik ruhu aslında öğrencilerimizin hepsinde de var. Ama farklı alanlarda ortaya çıkıyor. Para kazanma ruhu, ticaret ruhu ya da bir şeyler icat etme ruhu farklı şeyler. Biz öğrencileri her ne kadar teşvik etsek de çok fazla girişimci çıkartamıyoruz.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için istasyon tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.17: “...istasyon tekniği...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için röportaj tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.8: “...örnek kişilerle röportaj gibi.”, Ö.19: “Çocuklara ödev olarak röportaj yapmaları etkinliği verilebilir. Bu sayede yakın çevredeki girişimcilerle röportaj yapıp girişimcilik hakkında birinci ağızdan bilgi

toplayabilirler.” , Ö.23: “Girişimci bireylerle röportaj yapma etkinliği de öğrencinin girişimcilik özelliğini artırıyor.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kantinde görev verme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.24: “...kantinde görev verme...”

Ö.17: Geçmiş yıllarda öğrencilere kantinlerde de görev verilebiliyordu. Bu aslında öğrenciye girişimcilik anlamında güzel bir tecrübe kazandırıyor. Keşke devam ettirilen bir uygulama olsaydı. Öğrenciler kendilerine kantinlerde verilen görevler sayesinde sorumluluk alıp özgüvenlerini arttırabiliyorlardı. Daha fazla etkinlikler de mevcut. Özellikle uygulamalı etkinliklere ağırlık verilmelidir diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kavram bulmacası tekniğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.17: “...kavram bulmacaları...” , Ö.23: “Kavramları öğretebilmek için kavram bulmacası etkinliği oluşturulabilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için pazarcılık uygulaması etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.3: Konumuz Türkiye’de yetiştirilen tarım ürünleri ve jeopolitik bilgilerdi. Çocuklar marul, maydanoz, domates gibi sebzeler yetiştirdi. Yakında bir yerde de pazar yeri vardı. Öğrenciler ürünleri kasalara yerleştirdiler. Ben de limon alıp kasaya yerleştirdim. Sonra öğrencilere dedim ki gidip pazarın istediğiniz yerine yerleşin ama yerleştığınız yere neden yerleştığınızı de gerekçesiyle birlikte anlatın bana. Pazara yerleştiler ama birkaç saat içinde pek bir şey satamadılar. Ben bu arada çocuklara

girişimcilikle ilgili önemli bilgiler veriyorum. Reklam yapın afiş hazırlayın pazarda bağırp çağırın pazarcıları gözlemleyin diyorum. Bu adam ilkokul ya da lise mezunu ama ürününü nasıl da satıyor diyorum. Öğrenciler gözlem yaptıktan sonra reklam afişi hazırladılar ürünlerini satabilmek için diğerk pazarcılar gibi seslenmeye başladılar. Sonra öğrencilere jeostratejik konumdan bahsedip yeşilliklerin en kolay balıkçılara yakın yerlerde satılabileceğini anlattım. Öğrenciler balıkçılara yakın yerlere gidip orda ürünlerini satmaya çalıştılar. Bu çalışmayı yapabilmek için öğretmenin öncesinde gerekli planlamaları çok iyi şekilde yapması gerekir. Mesela öğrenciler burada sattıkları üründen para kazandılar. Ben bu parayı onlara verdim ve bundan sonra paranızı birleştirip daha büyük işler yapabilirsiniz önerisinde bulundum.

Ö.19: Üniversite yıllarımda boş zamanlarımda harçlığımı çıkartabilmek için pazarcılık yapmaya başlamıştım. Pazarda ürün satmak beni sosyalleştirdi. Kendimi ifade edebilme açısından çok katkısı oldu bana. Kendime güvenim arttı. Girişimcilik becerisi kazandırma konusunda öğretmenlere verebileceğim öneri çocuklara pazarcılık uygulaması yaptırmaları yönünde olur. Bu yöntemle çocukların özgüveni artıyor ve çocuklar sosyalleşiyorlar.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için afiş hazırlama etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.2: "...afiş hazırlama..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için uygulama bahçesi etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.1: Sosyal bilgiler öğretmenlerine öneri olarak okullarımızda kullanılan uygulama bahçeleri etkinliğini verebilirim. Bölgenin şartlarına göre bir şeyler üretilebilir. Tabi bunların yasak olup olmama durumlarını da bilemiyorum. Otistik Çocuklar Eğitim

Merkezlerinin kendi uygulama bahçeleri var bir şeyler üretiyorlar ya da atölyelerde bir şeyler oluşturuyorlar ve bunlar satılıyor ya da meslek liseleri de bunu yapabiliyor.

Normal ortaokul programlarında bunun gibi atölyelerde çalışmalar yapılabilir.

Bölgenin ve okulun şartları dikkate alınarak bu tür ekonomik faaliyetlere yönelik bir çalışma yapılabilir.

Ö.3: Ben kendi yaptığımdan örnek vereyim; Bilim Sanat Merkezinde çalıştığım için imkanlarım diğer öğretmenlere göre daha fazla. Mesela Antalya’da Bilim Sanat Merkezi’nde çalışırken bizim okulumuzun bahçesinde seramız vardı. Atıl durumdaydı. Çocukları buraya yönlendirmek istiyordum ama hiçbir zaman çocuklara biz burada girişimcilik yapacağız diye bir söylemde bulunmadım. Buradaki amacım öğrenciye fark ettirmeden girişimcilik ruhunu yaşattırmaktı. Çocukları seraya götürdüm. Serada yabani otlar bitmişti. Yavaş yavaş otları temizledik. Sonra oraya istedikleri ürünleri ektirdim öğrencilere. Bu bir süreçti. Sonrasında ürünlerin hasadını yaptırttım çocuklara.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için yakın çevre ile iletişim kurma etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Ö.7: “Diğer öğretmenlerle ve bulunduğumuz çevreyle ilişkiler kurarak bu beceriyi bir şekilde öğrencilere kazandırmaya çalışmalıyız.”

Ö.3: Benim öğretmenlere verebileceğim öneri bulundukları çevreyi iyi tanımaları gerektiğiyle ilgilidir. Bir kişi dışardan gelince o bölgeyle ilgili en iyi şeyi kim bilir bu yöreyi en iyi tanıyan kimdir diye sorulduğunda şu öğretmen denmeli yani. Böyle öğretmen olmalılar. Yoksa girişimcilik yapamazlar. Veya o beceriyi öğrenciye kazandıramazlar. Öğretmen girişimcilikle ilgili uygulamalı çalışma yapacaksa o bölgeyi çok iyi tanıması gerekir. Öğretmenin toplumu bilmesi okuması gerekiyor. Ben

Nevşehirliyim mesela. Orda çalışan bir öğretmen gidip esnaftan yardım alırken beyefendi biz geldik derse yardım alamaz diye düşünüyorum. O yerin kültürünü tanıyarak bir şeyler istemeli. Mesela orda hacı emmi nörüyon ya diyerek yardım isterse daha etkili olur. Mesela bu konuşmayı da Antalya’ da yapamazsınız.

Antalya’da da hacı dayı dersiniz olmaz. Antalya’da da oranın kültürüne göre hareket etmek gerekir. Yani uyum göstermen ve almasını bilmen gerekir. Bu nedenle ben öğretmenlerin bulundukları coğrafyaya demografik anlamda hakim olması ve neyi nerede ne zaman kullanacağını iyi bilmesi gerektiğini düşünüyorum. O bölgenin ihtiyacı ne dinamiği ne bunu bilmesi gerekir. Bir şeyler yaptığında desteklenebilecek olan şey nedir bunu iyi bilmesi gerekir. Toplumdan uzaklaşmamak gerekir.

Toplumdan uzaklaşırsan beklediğin desteği alamazsın.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için eğitim içerikli web uygulamaları etkinliklerinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir.

Ö.9: Öğrencinin girişimcilik becerisini ortaya çıkarmaya yönelik oyun çalışmaları yapılabilir. Çocuk birçok oyunu telefonuna indirip oynayabiliyor. Oynayacağı oyunlar arasında bu beceriyi kazandırmaya yönelik oyunlar olursa güzel olur diye düşünüyorum. Dersin içerisinde de Milli Eğitim Bakanlığının desteklediği oyunlar indirilip oynattırılabilir. Özellikle içinde bulunduğumuz uzaktan eğitim döneminde de faydalı olabilir diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sunuş yolu ile öğretim stratejisinin uygun öğretim strateji olduğunu belirtmiştir. Ö.21: “‘Pandemi sebebiyle bu beceriyi kazandırırken yukarıda belirttiğim bir beceriyi uygulayamadım. Sadece sunuş yoluyla öğretim stratejisi uyguladım. Derste bu konuyla ilgili örnek paylaşımında bulundum.’”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için video izletme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.10: “Ben girişimci ruha sahip veya girişimleriyle tanınmış kişilerin hayatını anlatan videoları ve konferansları izletiyorum. Girişimcilikle ilgili haberlerin videolarını izlettiriyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için hikaye okuma etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.10: “Küçük öyküler ve hikayeler okuyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için gazete kupürü okuma etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.10: “Girişimcilikle ilgili haberleri okutup...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için akrostiş yazdırma etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.12: “...öğrencilerin akrostiş tarzında konuları yaratıcı bir şekilde şifreleme yapmalarını da istiyorum. Bu da yaratıcı fikir bulma açısından etkili bir yöntem oluyor. Bu yöntemle çocukların yaratıcı düşünme becerileri gelişiyor.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için yakın çevreden örnekler verme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.7: “Ben bu beceriyi kazandırabilmek için çocuklara tecrübe paylaşımında bulunuyorum. Yakın çevremde tanıdığım girişimci insanları örnek olarak anlatıyorum çocuklara.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için girişimci insanları sınıfa davet etme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir.Ö.22:

“...sınıfa girişimci insanlar çağırma gibi etkinlikleri yaptırımları konusunda öneriler verebilirim.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sosyal sorumluluk verme etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.7: “Mesela öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sosyal sorumluluklar verilebilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için slogan hazırlama etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.2: “...slogan hazırlama...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için buluş yolu ile öğretim stratejisinin uygun öğretim strateji olduğunu belirtmiştir. Ö.21: “Buluş yoluyla öğrenme stratejisi kullanabilirler.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için araştırma inceleme yolu ile öğretim stratejisinin uygun öğretim strateji olduğunu belirtmiştir. Ö.21: “...araştırma ve inceleme yoluyla öğrenme stratejisi kullanabilirler.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sergi etkinliğinin uygun öğretim yöntem ve teknikleri arasında bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ö.10: ...biz bu çalışmalardan sergi yaptık. Çocuklar bu sergiyi okulun en görünür yerinde sergilediler. Öğrenciler bu sergiyi gezdiler. Ben bu çalışmanın çocuklarda girişimcilik ruhuna katkı sağladığını düşünüyorum.

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun alan gezisi etkinliği, drama tekniği, proje hazırlama etkinliği gibi uygulamaya yönelik ve sınıf dışı faaliyetleri girişimcilik becerisi kazandırmada daha fazla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacının mesleki deneyimleri de göz önüne alındığında girişimcilik becerisinin öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için uygulama ağırlıklı etkinliklere ve alan gezisi gibi sınıf dışı faaliyetlere daha fazla önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın alan gezisi gibi sınıf dışı faaliyetlere izin vermesi ve bu faaliyetleri gerçekleştirebilmek için yerel yönetimlerden ulaşım imkanı sağlaması öğretmenlerin bu beceriyi öğrencilere kazandırma imkanlarını yüksek ihtimal ile artırmış olacaktır.

4.7. Altıncı Alt Problem ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Altıncı alt problemde katılımcılara; sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmakta mıdır? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için kullandığınız ve okullarda bulunmasını tavsiye ettiğiniz materyaller hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların araştırmacıya vermiş olduğu cevaplar alt problemlere ayrılarak temalandırılmış, yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada katılımcı öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur.

4.7.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunup bulunmadığına yönelik görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerden bu alt problem başlığı altında sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi

kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunup bulunmadığına yönelik açıklamalar yapmaları istenmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 29

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunup bulunmadığına yönelik veriler

	F	%
Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmamaktadır.	22	91,66
Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmaktadır.	1	4,16
Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda bulunan materyallerin biraz daha zenginleştirilmesi gerekmektedir.	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 91,66'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmadığını belirtmişlerdir. Ö.1: “Ben okullarda yeterli materyal olduğunu da göremiyorum. Benim okulunda böyle bir materyal göremiyorum yani yok.” , Ö.2: “Materyal olduğunu düşünmüyorum. Yani girişimcilik becerisini bırakın harita bile yoktu bundan bir önceki çalıştığım okulda. Yeterli miktarda materyal ne yazık ki çoğu okulda olmuyor.” , Ö.3: “Yeterli miktarda materyal bulunduğunu düşünmüyorum. Bilim Sanat Merkezlerinin çoğunda bile böyle bir sorun varken eğer okul idaresi ve öğretmen kadrosu olaya çok vakıf değilse yeterli miktarda materyal bulunduğunu düşünmüyorum.” , Ö.4: “Hayır.” , Ö.6: “Yeterli materyal yoktur.”

Ö.7: Okullarımızın genel yapısı buna çok müsait değil. Okul idarecilerimizin genel yaklaşımı da buna müsait değil diye düşünüyorum. Öğrencilere girişimcilik becerisi

kazandırabilmemiz için yeterli materyalimiz maalesef yok. Örneğin madencilik konusunu anlatırken öğrenciye örnek maden göstermek lazım. Okullarda materyallerinizi koyacak sabit bir yeri bile bulamayabiliyorsunuz. Zaman zaman materyallerimizin kaybolduğu bile oluyor. Girişimcilik becerisini kazandırabilmek için yeterli materyalin olmadığını düşünüyorum. Mesela bir iş adamının nasıl olması gerektiğini anlatırken konuşma kürsüsü lazım oluyor ama onu bile bulamıyoruz.

Ö.9: Okullarda girişimcilikle ilgili bir materyal bulunmamakta. Materyal sağlanabilmesi için de okulun gelir durumunun iyi olması gerekir. Okul idaresinin de bunu desteklemesi lazım. Bu anlamda başarılı öğretmenler varsa okul idaresinin bu öğretmene gerekli desteği vermesi gerekir. Genel anlamda düşünürsek materyal desteğinde bulunan bir okul görmedim. En azından benim çalıştığım okullarda ben görmedim.

Ö.10: “Materyal konusunda siz de buna şahitsinizdir ki sadece haritayla ya da akıllı tahtayla bunların olması mümkün değildir. Biz eğitimi sadece dört duvar arasına sıkıştırdığımız için orda da sıkıntılar yaşıyoruz.” , Ö.11: “Yeterli malzeme olduğunu düşünmüyorum.” , Ö.15: “Girişimcilik becerisine yönelik herhangi bir materyal yok.”

Ö.17: Okullarda yeterli miktarda materyal bulunduğunu düşünmüyorum. Çoğu okulda sosyal bilgiler dersi için çok gerekli bir materyal olan akıllı tahtanın bile olmadığını görüyoruz. Sadece harita ve küre var. Öğretmen maden kurumuna dilekçe yazıp isterse maden seti de olabiliyor bazı okullarda. Bunların dışında çok fazla materyal göremiyoruz.

Ö.19: “Okullarımızın çoğunda materyal eksikliği var. Sosyal bilgiler dersinde haritadan başka doğru düzgün bir materyal yok. Bu nedenle materyallerin kesinlikle eksik olduğunu düşünüyorum.” , Ö.21: “Girişimcilik becerisi için okullarda belirli bir materyal

varlığından ve bulunması gereken bir materyalden söz edemem.” , Ö.23: “‘Hayır okullarda bu konu üzerine materyaller yeterli miktarda yok.’”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin var olduğunu belirtmiştir.

Ö.5: Okullarda materyaller bulunmaktadır. Bunları her öğretmenin etkili bir şekilde kullanması gerektiğine inanıyorum. Gerektiğinde öğretmen kendi materyalini yapabilmeli bizler üniversitelerde bunun da eğitimini alıyoruz.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda bulunan materyallerin biraz daha zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ö.12: “‘Okulların materyal konusunda biraz daha zenginleştirilmesi gerekir. Çocuklar yaşadığı çevredeki kaynakları iyi bilmesi ve onları yaşantı sonucu deneyimlemesi gerekir. Çevresinde gördükleri materyalleri kullanarak uygulamalar ile yaparak yaşayarak deneyim edinmesi gerekir. Örneğin Keles İlçesi’nde çocuk okul dışına çıktığında ormanı görecektir. Orman onun için bir materyal olmuş olacaktır. Ormanlardan, ağaçlardan neler yapılabilir bununla ilgili fikir yürütmesi gerekir. Dolayısıyla sadece okul içerisindeki materyaller değil de okulun çevre imkanlarıyla oluşturacağı bir materyal havuzu bu konuda çok daha fazla fayda sağlar diye düşünüyorum.’”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun okullarda girişimcilik becerisi kazandırmada yeterli materyalin bulunmadığı görüşünü savundukları ortaya çıkmıştır. Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre girişimcilik becerisi kazandırmada materyal ihtiyacı öğretmenden öğretmene farklılık gösterebilmektedir. Bazı

öğretmenler çevrelerinde gördükleri her şeyi materyal olarak değerlendirebilirken bazı öğretmenler de sadece fiziksel olarak dokunabildikleri ve hissedebildikleri cisimleri materyal olarak değerlendirebilmektedirler. Araştırmacıya göre öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada birçok şey materyal olarak kullanılabilir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin yakın çevresinde bulunan birçok şey girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali durumuna getirilebilir. Ancak bu durumun gerçekleştirilebilmesi için okul dışında veya okul içinde uygulama yaptırma konusunda öğretmenlere esnek hakların verilmesi gerekir. Yani yakın çevrede bulunan bir pazar, alışveriş merkezi veya okulda bulunan kantin gibi yerlerde öğretmenler ile öğrencilerin birlikte faaliyet yürütmelerine okul idareleri tarafından veya Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatları kapsamında izin verilebilmelidir. Girişimcilik becerisi kazandırma konusunda sınıf dışı faaliyetlerin yapılmasına izin verilmeyen bir sistemde öğretmenlerin kullanabilecekleri materyal sayısı azalmakta ve fiziksel olarak dokunup hissedilebilecek materyallerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, sınıfların içerisinde bulunan materyallerin girişimcilik becerisini kazandırmada yetersiz kalmasına sebep olabilmektedir. Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun girişimcilik becerisi kazandırma konusunda okullarda materyal eksikliğinin bulunduğunu ifade etmelerindeki en önemli sebep, sınıf dışı uygulamaların yapılmasında okul idarelerinden izin alma sorununun yaşanıyor olmasından kaynaklanabilir. Böyle bir sorun yaşanması durumunda okul idarelerinin sınıf içi uygulamalar için sınıfta kullanılabilecek materyalleri öğretmenlere temin etmeleri yerinde bir karar olacaktır.

4.7.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettikleri materyaller hakkındaki görüşleri. Araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerden bu alt problem başlığı altında sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları veya

kullanılmasını tavsiye ettikleri öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik açıklamalar yapmaları istenmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerden alınan görüşlerde bir öğretmen birden fazla öğretim materyali adı belirtebildiği için belirtilen her materyalin yüzde ve frekans değerleri örneklem grubunun tamamına göre hesaplanarak verilmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri görüşlerin tamamı örnek cümle olarak sunulmayıp sadece veri niteliği taşıyan cümleler örnek olarak sunulmuştur. Öğretmenlerden alınan görüşlerin okuyucular tarafından daha kolay anlamlandırılabilmesi için bu alt probleme yönelik öğretmen görüşleri temalara ayrılarak tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 30

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada öğretmenlerin kullandıkları ve kullanılmasını tavsiye ettikleri öğretim materyallerine yönelik veriler

	F	%
Akıllı tahta (etkileşimli tahta)	11	45,83
Videolar	8	33,33
Öğretmenlerin eğitim materyali olarak tasarladıkları her şey	7	29,16
Fotoğraflar	6	25
Haritalar	5	20,83
İnternet	4	16,66
Web 2.0 araçları	4	16,66
Yazılım programları	4	16,66
Hikayeler	4	16,66
Maden seti	3	12,5
Öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirebilecekleri atölyeler	3	12,5
Bilgisayar	3	12,5
Ders kitapları	3	12,5
Hikaye tamamlama etkinlik kağıtları	3	12,5
Bant/ Yapıştırıcı malzemeler	3	12,5
Kağıt	2	8,33
Karton	2	8,33
Gazete kupürleri	2	8,33
Pano	2	8,33
Okulun yakın çevresinde bulunan her şey	2	8,33
Alan gezilerindeki her şey	2	8,33
Proje yapımında kullanılan her şey	2	8,33
Dijital oyunlar	2	8,33
Atık kağıtlar	1	4,16
Elişi kağıtları	1	4,16
Kütüphane	1	4,16
Dergiler	1	4,16

Atık piller	1	4,16
Grafikler	1	4,16
Şemalar	1	4,16
Resimler	1	4,16
Kostümler	1	4,16
Sunum dosyası (Powerpoint)	1	4,16
Model uçak	1	4,16
Dünya haritası küre	1	4,16
Boya kalemi	1	4,16
Top	1	4,16
Pazar tezgahı	1	4,16
Kavram bulmaca	1	4,16
Reklam afişleri	1	4,16
Canva online tasarım uygulaması	1	4,16
Marka logoları	1	4,16
Ürün maketleri	1	4,16
Kermes organizasyonunda kullanılan her şey	1	4,16
Bankaların dijital ortamdaki finans uygulamaları	1	4,16
Televizyon	1	4,16
Konuşma kürsüsü	1	4,16

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 45,83'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için akıllı tahta materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.5: “Akıllı tahtaları kullanıyorum etkileşimli olduğu için yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat veriyor.” , Ö.7: “Akıllı tahta...” , Ö.8: “Akıllı tahtalar eşliğinde kısa film kesitleri...” , Ö.10: “Akıllı tahtalarımız var.” , Ö.17: “Benim bu alanda kullandığım en önemli materyal akıllı tahta. Çünkü ben girişimcilikle ilgili videoyu da görüntüyü de akıllı tahta sayesinde öğrenciye gösterebiliyorum.” , Ö.19: “Genel olarak akıllı tahtaları materyal olarak kullanıyorum. Görsel ve işitsel materyalleri akıllı tahta üzerinde çok rahat bir şekilde öğrencilere gösterebiliyorum.” Ö.20: “Akıllı tahtası olan okullar bu konuda daha avantajlılar.” , Ö.24: “Akıllı tahtası bulunan okullarda materyal üretmek öğretmenlerin inisiyatifinde olan bir şey.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 33,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için video materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler

öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.5: “Yenilikçi fikirleri destekleyecek video...” , Ö.12: “Girişimci insanların hayat hikayelerinin bulunduğu videolar...” , Ö.20: “Girişimcilere ait yaşam ve yatırım hikayelerinin anlatıldığı videolar izletiyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 29,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için öğretmenlerin kendi materyallerini kendilerinin hazırlayıp kullanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö.3: Materyal benim. Ben ve öğrencim bir materyaliz. Yani tekrar etmek gerekirse bizim materyalimiz biziz aslında. Geçmişimiz, yaşadıklarımız ve yaşayacaklarımız bizim materyalimizdir. Bunları düşünmemiz gerekiyor. Bunda da bölgesellik çok önemli. Çünkü Türkiye’de bir sürü özellikte coğrafya var. Herkes kendi coğrafyasıyla bunu birleştirebilirse ben müthiş şeyler olacağını düşünüyorum. Bizim sınırimız yok. Üçgene, küreye ya da mindere gerek yok. Bizim materyalimiz fikirlerimiz diye düşünüyorum.

Ö.5: “Öğretmen kendi materyalini yapabilmeli bizler üniversitelerde bunun da eğitimini alıyoruz çünkü.” , Ö.19: “Biz üniversitede eğitim alırken materyal geliştirme diye bir ders aldık. Bu dersi alan bir öğretmen hangi kazanımı işlerken hangi materyal gerekli bunun tespitini yapıp kendisi de materyal hazırlayabilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 25’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için fotoğraf materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.5: “Fotoğraflardan yararlanılmalıdır.” , Ö.17: “Görseller kullanıyorum.” , Ö.24: “... görsel...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 20,83’ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için harita materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.7: “...harita vb.” , Ö.12: “Harita...” , Ö.16: “...bunların dışında haritalar...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için internet materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.2: “internete ulaşım imkanı sağlanmalıdır.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için Web 2.0 araçları materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.17: “Web 2 araçları güzel bir fırsat olabiliyor.” , Ö.23: “Öğretmenlere materyal konusunda dijital platformlarda kullanılan Web 2 araçlarını kullanmalarını önerebilirim.” , Ö.24: “Web 2 araçlarını kullanıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için yazılım programları materyallerini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.16: “Özellikle mobil uygulamalar bu dönemde kullanabileceğimiz materyaller olarak değerlendirilebilir. Normal sınıf ortamında el kaldırıp söz hakkı istemeye çekinen öğrenciler internet ortamındaki uygulamalar ile çok rahat bir şekilde söz hakkı isteyip derse katılım sağlayabiliyorlar.” , Ö.13: “Akıllı Tahta Uygulamaları.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 16,66'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için hikaye materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.12: “Öğretmenlere girişimcilik becerisi kazandırmaları için materyal önerisi olarak girişimci insanların yaşam hikayelerini anlatmalarını tavsiye edebilirim.” , Ö.15: “Girişimci insanların hikayelerini sınıfa taşıyorum.” ,

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için maden seti materyalini kullandıklarını ve sosyal

bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.12: “...maden seti...” , Ö.16: “Maden Tetkik Arama Enstitüsü’nden maden seti istemiştim. Bu maden örneklerini derste öğrencilere gösteriyorum.” , Ö.17: “Öğretmen maden kurumuna dilekçe yazıp isterse maden seti de olabiliyor bazı okullarda.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5’i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirebilecekleri atölyelerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö.3: Girişimcilik fikirle başlayan bir şeydir. Cesursundur girişimcisindir o yeteneklere sahiptir ve birden bir fikir gelir onu uygulamaya dökersin. Bunun için okulda çocuğun yaratıcılığını geliştirebilecek atölyelerin olması gerekir. Yani illaki fen bilimleri laboratuvarında değil de çocuğun oturup düşünebileceği hoş bir yer de olabilir. Yaratıcı tabloların olduğu ya da müzik dinleyip kafasını dinleyebileceği çocuğa ilham verebilecek ya da ne bileyim o fikri gün yüzüne çıkarabilecek bir ortam olabilir.

Ö.7: “Öğrencilerin fikirlerini söyleyebilecekleri ve yaratıcılıklarını artırabilecekleri her türlü ortam materyal sayılır. Öğrenciyle birlikte öğrencinin düşüncesini geliştirebilecek olan her ortam bizim için materyaldir diye düşünüyorum.”

Ö.9: Sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yaratıcı düşünme odaları oluşturulabilir. Teknoloji tasarım dersinde öğrenciler bir şeyler ortaya koyuyor ama yaratıcılığı geliştirebilecek birçok materyal temin edilip okulda yaratıcı düşünme odaları oluşturulabilirse faydalı olur diye düşünüyorum. Ya da girişimcilik odası olarak da adlandırabiliriz bunu. Bunun ismi değişebilir. Okullarda böyle bir sınıf oluşturulup fen bilimleri, sosyal bilgiler, matematik derslerinin öğretmenleri bu sınıftan faydalanabilir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için bilgisayar materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.2: “Materyal öneri konusunda bence bilgisayar...” , Ö.7: “...bilgisayarı kullanıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için ders kitabı materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.5: “Sosyal bilgiler ders kitabından yararlanıyorum orada öğrencilerin konulara ilişkin ürünler hazırlanmasını, fikirler ortaya atmasını sağlayan etkinlikler oluyor.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için hikaye tamamlama etkinlik kağıtları materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.17: “Bazen de kağıt ortamında etkinlikler sunuyorum çocuklara. Örneğin hikaye tamamlama etkinliği güzel bir etkinlik oluyor.” , Ö.20: “...hikaye tamamlama etkinlikleri hazırlıyorum.” , Ö.23: “Ben derslerimde girişimcilik hikayesi oluşturup yarıda bırakıyorum devamını öğrencilerin getirmesini istiyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 12,5'i sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için bant-yapıştırıcı malzeme materyallerini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.17: “...bant gibi materyaller de kullanabiliyorum.” , Ö.19: “...yapıştırıcı gibi malzemelerden kendi materyalimi tasarlıyorum.” Ö.24: “...yapıştırıcı...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kağıt materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.2: “Benim için kağıt...” , Ö.17: “İstasyon tekniğini kullandığım zamanlarda kağıt...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için karton materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.2: "...karton..." , Ö.19: "Pazarcılık uygulaması yaptırabilmek için öğrencilere kartondan tezgah kurdurup öğrencilerin üzerinde satış yapabilmelerini sağlayacak malzemeler tasarlamalarını istiyorum."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için gazete kupürleri materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.12: "...çeşitli haber örnekleri ..." , Ö.15: "Çocuklara gazete aldırıp girişimcilik örneği bulmalarını istiyorum."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için pano materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.5: "...panolar kullanılmalı sergilenen ürünler öğrencileri teşvik ediyor. Sınıf içinde ve koridorlarda yer alan panoları kullanıyorum." , Ö.10: "...panolar var."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okulun yakın çevresinde bulunan her şeyi materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir.

Ö.3: Benim kullandığım materyal okulun bulunduğu bölgedeki her şeydir diyebilirim.

Sokakta gördüğüm kedi bile benim için bir materyaldir. Karşıdan karşıya geçemeyen yaşlı teyze de materyaldir. Önceki görev yaptığım yer olan Antalya için söyleyecek olursak sahilde bırakılan şişelerin geri dönüşümü bile benim için bir materyaldir.

Ö.12: Çocuklar yaşadığı çevredeki kaynakları iyi bilmesi ve onları yaşantı sonucu deneyimlemesi gerekir. Çevresinde gördükleri materyalleri kullanarak uygulamalar ile yaparak yaşayarak deneyim edinmesi gerekir. Örneğin Keles İlçesi'nde çocuk okul dışına çıktığında ormanı görecektir. Orman onun için bir materyal olmuş olacaktır.

Ormanlardan, ağaçlardan neler yapılabilir bununla ilgili fikir yürütmesi gerekir.

Dolayısıyla sadece okul içerisindeki materyaller değil de okulun çevre imkanlarıyla oluşturacağı bir materyal havuzu bu konuda çok daha fazla fayda sağlar diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için alan gezilerindeki her şeyi materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.12: “Bazen de alan gezisi düzenleyebiliyorum. Alan gezisinde gördükleri her şey öğrenciler için birer materyal olabiliyor.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için proje yapımında kullanılan her şeyi materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.11: “...proje çalışması yapmaya imkan sağlayacak bir takım malzemeler olabilir.” , Ö.12: “TÜBİTAK projeleri gibi materyalleri kullanıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 8,33'ü sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için dijital oyunları materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.23: “Dijital oyunlar oynatılabilir.” , Ö.24: “Dijital oyun uygulamaları...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için atık kağıt materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.4: “...kullanılmış kağıt.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için eliş kağıdı materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.19: “...elişi kağıdı...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kütüphaneyi materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.2: "...kütüphane..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için dergileri materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.20: "Girişimcilik üzerine yayınlar yapan dergileri kullanmalarını önerebilirim."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için atık pil materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.4: "Atık pil..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için grafik materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.8: "...grafik..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için şema materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.8: "...şema..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için resim materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.8: "...resim gibi görseller kullanılıyor."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kostüm materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.11: "Dersi daha aktif hale getirecek kıyafetler..."

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için sunum dosyası (Powerpoint) materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.12:

“Sunum dosyaları birer materyaldir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için model uçak materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir.

Ö.16: Örneğin ben model uçak kursu veriyorum. Öğrenci burada el becerisini geliştiriyor ve güzel ürünler ortaya çıkartabiliyor. Aynı öğrenciye sosyal bilgiler dersi ile alakalı kavramlar sorduğumda cevap veremiyor ama el becerisi alanında gelişmiş bununla ilgili bir yeteneğe sahip olduğu belli. Sosyal bilgiler dersinde sorduğum kavramı bilememesi çok da önemli değil bence. Çünkü amaç etkin bir vatandaş yetiştirmek.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için küre materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.17: “...küre var.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için boya kalemi materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.17: “...boya kalemi.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için top materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.19: “...birkaç tane küçük top koyarak öğrencilere pazarcılık uygulaması yaptırabilir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için pazar tezgahı materyalini kullandıklarını ve sosyal

bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.19: “Pazarcılık uygulaması yaptırabilmek için öğrencilere kartondan tezgah kurdurup öğrencilerin üzerinde satış yapabilmelerini sağlayacak malzemeler tasarlamalarını istiyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kavram bulmacası materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.20: “Kavram bulmacaları...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için reklam afişi materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.22: “Ben reklam ve pazarlama konusunda afişler ve tasarımlar hazırlatıyorum öğrencilere.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için Canva online tasarım uygulaması materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.22: “Canva programı bu konuda epeyce yardımcı oluyor çocuklara. Girişim yapmak istedikleri alanla ilgili marka tasarımı hazırlıyorlar.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için marka logoları materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.22: “...logo tasarımı yapabiliyorlar.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16’sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için ürün maketleri materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.23: “Problem cümlesi verip probleme yönelik ürün geliştirmelerini ve bu ürünün maket halini yapmalarını istiyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kermes organizasyonunda kullanılan her şeyi materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.22: “Örneğin okulda bir kermes ortamı hazırlanarak öğrencilerin buraya satabilecekleri yiyecekleri getirmeleri istenebilir. Ama getirdikleri yiyeceklerin kaç liraya mal olduğunu hesaplatmak gerekir. Satışını yaptıktan sonra bu üründen ne kadar kar edebildiklerini hesaplattırmak gerekir.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için bankaların dijital ortamdaki finans uygulamalarını materyal olarak kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.24: “Finans okuryazarlığı konusunda bankaların uygulamaları var onları kullanıyorum.”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için televizyon materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.15: “...televizyon...”

Araştırmaya katılan örneklem grubunun % 4,16'sı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kürsü materyalini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine de tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Ö.15: ‘Mesela bir iş adamının nasıl olması gerektiğini anlatırken konuşma kürsüsü lazım oluyor.’

Bu alt problem başlığı altında elde edilen bulgular ve araştırmacının mesleki tecrübeleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik becerisi kazandırmada akıllı tahtaları, videoları ve öğretmenlerin kendi tasarlamış oldukları materyalleri kullandıklarını ve kullanılmasını önerdiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum girişimcilik becerisi kazandırma konusunda sınıf içi uygulamalarda materyal olarak kullanılan akıllı tahtaların öğretmenler için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca girişimcilik becerisi kazandırmada görsel ve işitsel materyallerin diğer materyallere göre öğretmenler tarafından daha fazla tercih edilmesi ve akıllı tahtaların da görsel ve işitsel zekaya hitap edebilmesi bu anlamda her sınıfta akıllı tahtaların bulunmasını gerekli hale getirmiştir. Araştırmacının mesleki deneyimlerine göre sınıf içerisinde girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek en önemli materyallerden birisi akıllı tahtadır. Çünkü akıllı tahtalar sayesinde öğrencilerin görsel ve işitsel zekalarına hitap etmek daha kolaydır. Kalıcı bilginin sağlanabilmesi ve yaşanmış deneyimlerin görsel ve işitsel olarak öğrencilere aktarılabilmesi için akıllı tahtalar sınıf içerisinde kullanılabilecek önemli materyallerden birisidir. Ayrıca öğretmenlerin girişimcilik becerisi kazandırma konusunda kendi tasarlamış oldukları materyaller de öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır. Her öğretmen kendi öğrencisinin öğrenme eşiğini bildiğinden kendi öğrencisinin kapasitesine göre öğretim materyali hazırlayacaktır. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmaları konusunda daha etkili sonuçların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

V. Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmada elde edilen sonuçların alanyazındaki benzer araştırmalar ile karşılaştırılarak tartışılmasına, yorumlanmasına ve bundan sonra yapılacak araştırmalar için araştırmacılara verilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sonuç ve tartışma bölümünde, araştırmacının yapmış olduğu girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri adlı araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen bulguların sonuçları alanyazındaki diğer araştırmalar ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular temalara ayrılarak alanyazındaki araştırmalar ile karşılaştırılmış, yorumlanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

5.1.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli ya da zorunlu bir ders alıp almadıklarına yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 16'sı, lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili zorunlu veya seçmeli herhangi bir ders almadığını belirtmişlerdir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun lisans eğitiminde girişimcilik ile ilgili seçmeli veya zorunlu bir ders almadıklarını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan 5 öğretmen, lisans eğitimi aldığı yıllarda eğitim gördüğü bölümde girişimcilik ile ilgili zorunlu ya da seçmeli olarak verilen herhangi bir ders bulunmadığı için girişimcilik dersini alamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, lisans eğitiminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim gördükleri bölümde girişimcilik ile ilgili zorunlu ya da seçmeli olarak verilen herhangi bir dersin bulunmadığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan 2 öğretmen, adı girişimcilik olmasa da girişimcilik kavramı ile ilişkilendirilebilecek dersler aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum

sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim aldıkları bölümde girişimcilik ile ilgili herhangi bir ders olmasa da girişimcilik kavramı ile ilişkilendirilebilecek derslerin bulunduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan 1 öğretmen ise zorunlu ders olarak verilen bir dersin içerisinde girişimcilik konusunun eğitimini aldığını belirtmiştir. Bu durum, girişimciliğin bir ders olarak değil de ders içerisinde işlenen bir konu olduğunu ortaya koymuştur.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisans eğitiminde girişimcilik adı altında herhangi bir ders almadıklarını ortaya koymuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenler, lisans eğitiminde girişimcilik adı altında bir ders almamalarını okudukları bölümde böyle bir dersin olmamasına bağlamıştır. Bazı öğretmenler ise okudukları bölümde girişimcilik adında bir ders olmamasına rağmen zorunlu ders içeriği altında girişimcilik konusunun eğitimini aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisans eğitiminde girişimcilik dersi almadıkları için girişimcilik konusunda çoğunluğunun yeterli bilgi ve ilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Maya ve Yılmaz'ın 2018'de yaptığı "Karşılaştırmalı eğitim bağlamında bazı AB ülkeleri ile Türkiye'nin girişimcilik eğitimi uygulamaları" adlı araştırmasında Danimarka ve Finlandiya'da öğretmen yetiştiren kurumlarda girişimcilik konusunun önemsendiği ve öğretim programlarında girişimcilik konusunun bulunduğu belirtilmektedir. Danimarka'da temel eğitim kademesinde ders verecek öğretmenlere girişimcilik eğitiminin verilmesinin zorunlu tutulduğu belirtilmiştir. Sezer'in 2013'te Türkiye-Manas Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmasında lisans eğitiminde girişimcilik dersi alan öğrenciler ile girişimcilik dersi almayan öğrenciler arasında girişimcilik becerisi kazanma açısından önemli farkların bulunduğu belirtilmiştir. Yapılan bu çalışmada girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik kariyerine olan eğilimlerinin arttığı gözlenmiştir. İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, H.İ.'nin 2010'da girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmaya yönelik yaptığı araştırmasında bu dersi alan işletme

bölümü öğrencilerinin bu dersi almayan fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik bilgilerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çelik'in 2014'te yaptığı ‘‘Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri’’ adlı tez çalışmasında; lisans eğitiminde girişimcilik dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda düşünüldüğünde, araştırmada elde edilen sonuç ile alanyazında incelenen çalışmaların sonuçları örtüşmektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, lisans eğitiminde girişimcilik dersi alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik konusundaki farkındalık seviyeleri daha fazladır. Geçmiş yıllarda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü’nde girişimcilik dersinin seçmeli yada zorunlu bir ders olarak verilmemiş olması girişimcilik kavramının sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından yeterince anlaşılamamasına sebep olmuştur. Son yıllarda üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü’nde seçmeli ders olarak girişimcilik dersinin verilmeye başlandığı görülmektedir. Bu durum, girişimcilik kavramının geçmiş yıllara göre günümüzde daha fazla önemsendiğini ve erken yaş grubundan itibaren sosyal bilgiler dersi aracılığıyla girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığını göstermektedir.

5.1.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik dersinin alınmasını gerekli görüp görmediklerine yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 11’i, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için girişimcilik ile ilgili bilgilerin öncelikle lisans eğitimindeki öğretmen adaylarına verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için öncelikle öğretmenlerin girişimcilik konusunda bilgili ve ilgili olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1’i, girişimcilik dersinin öğrencilere kazanç ve fayda sağlamayı öğretmesinden dolayı lisans düzeyindeki öğretmen adaylarına verilmesinin eğitim öğretim sürecine olumlu katkılar sağlayacağını belirtmiştir. Bu durum, girişimcilik dersinin

öğrencilere kazanç ve fayda sağlama durumunu anlatabilmek için öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersi verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, bireylerin lisans eğitiminden mezun olduktan sonra iş kurabilmeleri için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik dersinin lisans eğitimi sonrasında iş kurmada fayda sağlayacağını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, bireylerin kişisel gelişimini sağlamaları açısından lisans eğitiminde girişimcilik dersinin alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum girişimcilik dersinin kişisel gelişime katkı sağladığını ortaya çıkartmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, öğrencilerin özgüvenini artırabilmek için öğretmen adaylarının lisans eğitiminde girişimcilik dersini almaları gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin özgüvenini geliştirebilmek için öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, ülke ekonomisine ve üretimin artmasına katkı sağlayacağı için lisans eğitiminde girişimcilik dersinin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesinin ülke ekonomisine ve üretimin artmasına katkı sağlayacağını ortaya çıkartmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, girişimcilik dersinin bireyin kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcılık özelliklerinin geliştirilmesine katkı sağladığı için lisans eğitiminde alınması gereken bir ders olduğunu belirtmiştir. Bu durum, girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesinin bireyin kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcılık özelliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, her alanda ilerlemek ve dünyada söz sahibi olabilmek için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, her alanda ilerlemek ve dünyada söz sahibi olabilmek için girişimcilik dersinin lisans eğitiminde verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, girişimcilik dersinin lisans eğitiminden önce alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik dersinin erken yaşlarda

kazandırılması gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisi bulunduğu için lisans eğitiminde öğretmen adaylarına girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırabilmek için lisans eğitiminde girişimcilik dersini almalarının gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si lisans eğitiminden önceki eğitim kademelerinde girişimcilik eğitiminin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 22 öğretmen de girişimcilik dersinin lisans eğitiminde alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan 24 öğretmen de girişimcilik eğitiminin bir ders olarak alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu duruma gerekçe olarak da öğretmen adaylarının lisans eğitiminde aldıkları girişimcilik eğitimlerinin öğretmenlik mesleğine başladıklarında öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda fayda sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu durum, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bulunan girişimcilik becerisinin öğrencilere daha etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersinin verilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Kayalar ve Ömürbek'in 2007'de yaptığı girişimci adaylarının risk almaya yatkınlık özelliğinin cinsiyet bağlamında incelenmesi adlı çalışmasında; araştırmaya katılmış olan öğrencilerin % 74'ü, girişimcilik ile ilgili bir ders almaları durumunda girişimcilik yönlerinin gelişebileceğini ve girişimcilik yönünde teşvik edilebileceklerini belirtmişlerdir. Budak'ın 2019'da araştırdığı “Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı tez çalışmasında, eğitim fakültelerinde seçmeli ders olarak verilen girişimcilik dersinin zorunlu ders olarak verilmesinin girişimcilik becerisi kazandırmada önemli etkisinin olabileceği belirtilmiştir. Maya ve Yılmaz'ın 2018'de

yaptığı çalışmada; Finlandiya’da “Öğretmenler için Girişimcilik Eğitim Hizmeti” projesi ile 30 kuruluş bir araya gelerek öğretmen eğitimi için girişimcilik programı geliştirmiştir. Ayrıca girişimcilik becerisinin öğrencilere daha iyi kazandırılabilmesi için çok sayıda özel şirket tarafından öğretmenlere eğitim materyalleri sağlanmıştır. Bu anlamda düşünüldüğünde, araştırmada elde edilen sonuç ile alanyazında incelenen çalışmaların sonuçları örtüşmektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, girişimcilik dersinin lisans eğitimi alınan yıllarda öğretmen adaylarına verilmesi gerekir. Çünkü girişimciliğin en iyi öğretilbileceği ve girişimciliğe yönelik uygulamalı eğitimlerin yoğun olarak verilebileceği yerler arasında üniversiteler bulunmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik derslerini üniversite eğitimini aldıkları yıllarda almaları doğru bir karar olacaktır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisinin daha etkili bir şekilde aktarılabilmesi için lisans eğitiminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarına uygulamalı olarak girişimcilik derslerinin verilmesi gerekir. Bu sayede öğretmen adayları girişimciliği benimseyip derslerinde daha etkili bir şekilde öğrencilerine aktarabilirler.

5.1.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı’nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi alıp almadıklarına ve eğitim alan öğretmenlerin de aldıkları eğitimlerin içeriklerine yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 16’sı, girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından çoğunun girişimcilik konusunda eğitimsiz olduklarını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1’i, girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek robotik kodlama eğitimi aldığını belirtmiştir. Bu durum, dijital alanda girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek bir dersin alındığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1’i, girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek öğrenen lider öğretmen eğitimi aldığını belirtmiştir. Bu durum, eğitim alanında girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek

bir dersin alındığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursuna başvurduğunu ve başvurusunun kabul edilmesi durumunda bu eğitimi alacağını belirtmiştir. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile dijital girişimcilik eğitimi alanında eğitim düzenlediğini ve öğretmenlerin de bu eğitimlere talep gösterdiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 4'ü, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursunu aldığını ve eğitim içeriğini faydalı bulmakla birlikte içeriğinin biraz yüzeysel olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim yolu ile verdiği dijital girişimciliğin temelleri adlı uzaktan eğitim kursunun öğretmenler tarafından tercih edildiğini ancak eğitim içeriğinin biraz daha geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, lise eğitimini aldığı yıllarda girişimcilik eğitimi aldığını ancak eğitim içeriğini yeterli bulmadığını belirtmiştir. Bu durum, ortaöğretim kademesinde girişimcilik eğitiminin var olduğunu ancak içeriğinin yetersiz görüldüğünü ortaya koymuştur.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun girişimcilik konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitimi almadıkları ortaya çıkmıştır. Genel anlamda bu duruma sebep olarak da girişimcilik konusunda öğretmenlere yönelik eğitimlerin düzenlenmediğini veya düzenlenen eğitimlerin de içeriklerinin yüzeysel olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılabilmesi için öncelikle öğretmenlerin girişimcilik konusunda içeriği yeterli eğitimler alarak donanımlı hale gelmeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Akyürek'e (2013) göre öğretmenlerin bir bölümü öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada zorlanmaktadırlar. Bu durumun nedenleri tespit edilerek soruna yönelik çözümler bulunmalıdır. Ocak ve Su 'a (2016) göre eğitim

fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri yüksektir. Armut ve Kılınç'a (2018) göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik seviyeleri yüksektir. Salık ve Kaygın'a (2016) göre üniversite öğrencilerinde girişimcilik eğilimi mevcuttur. Alanyazındaki çalışmaların çoğunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuç ise alanyazında var olan bulgulardan farklılık göstermektedir. Araştırmacının elde ettiği bulgulara göre, eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi bilim dalında, zorunlu ya da seçmeli ders olarak girişimcilik dersinin öğretmen adayları tarafından alınmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin lisans eğitiminde girişimcilik konusunda yeterli seviyede yetiştirilmediğini ortaya çıkarmaktadır. Bu alt problemde, araştırmacının yapmış olduğu bulguların sonuçları ile alanyazındaki bulguların sonuçları örtüşmemektedir. Bulguların örtüşmemesinin sebebi, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun lisans eğitiminde seçmeli ya da zorunlu ders olarak girişimcilik adında bir ders almadıklarını ve girişimcilik ile ilgili çok fazla bilgiye sahip olmadıklarını belirtmeleridir. Araştırmacının elde ettiği bulguların sonucu ile alanyazında çalışması bulunan Akyürek'in (2013) elde ettiği sonuç örtüşmektedir. İki araştırmacı da araştırmalarında elde ettikleri bulgular sonucunda öğretmenlerin girişimcilik becerisi kazandırmada yetersiz kaldıklarını ve girişimcilik konusunda eğitimler alarak kendilerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, ülkemizde girişimcilik kavramının önemi son zamanlarda anlaşılmaya başlanmıştır. Bu nedenle girişimciliğe yönelik eğitimler de son dönemlerde yaygınlaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, adında girişimcilik kavramının bulunduğu "Dijital girişimciliğin temelleri" adlı uzaktan eğitim kursunu öğretmenlerin hizmetine EBA platformu üzerinden sunmuştur. Bu eğitimi alan öğretmenlerin bir kısmı eğitimin içeriğini yeterli bulurken bir kısmı da yetersiz bulmuştur. Bu anlamda girişimcilik eğitiminin sadece Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde değil; KOSGEB, Türkiye İş Kurumu,

ticaret odaları, esnaf ve sanatkar odaları, üniversitelerde bulunan teknokentler, kalkınma ajansları, belediyeler ve bankalar gibi kurumlardan da alınması faydalı sonuçlar verebilir. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenleri koordine etmesi veya girişimcilik eğitimi veren kurumlar hakkında bilgilendirmesi hem Milli Eğitim Bakanlığı'nın üstündeki yükü azaltacaktır hem de öğretmenlerin farklı kurumlarla olan ilişkilerini artıracaktır.

5.1.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Milli Eğitim

Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasına yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 11'i, Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik eğitimi kapsamında öğretmenlere yönelik daha etkili içerikler ile hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik konusunda hazırladığı veya hazırlayacağı hizmetiçi eğitimlerin daha etkili içeriklerle düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, öğretmenlerin girişimcilik konusunu öğrenip öğrencilere girişimcilik ile ilgili yol gösterebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin girişimcilik konusunda çok yetkin olmadıklarını bu konuda eğitimler alarak öğrencilere girişimcilik ile ilgili rehberlik yapmaları gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, lisans eğitiminde birçok öğretmen adayına girişimcilik eğitimi verilmediği için öğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, öğretmen adaylarına lisans eğitiminde girişimcilik dersi verilmediğini bu nedenle öğretmenlerin girişimcilik konusunda yetersizlikler yaşadıklarını

ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan օğretmenlerden 1'i, lisans eğitiminde օğretmen adaylarına verilen girişimcilik eğitimlerinin yeterli olmadığı için օğretmenlere girişimcilik ile ilgili hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, lisans eğitiminde bir ders olarak olmasa bile başka derslerin içerikleri altında girişimcilik eğitiminin verildiğini ancak bu eğitimlerin girişimcilik becerisini kazandırmada çok yeterli olmadıklarını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan օğretmenlerden 1'i, sosyal bilgiler օğretmenlerine girişimcilik ile ilgili zorunlu olarak hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, sosyal bilgiler օğretmenlerinin օđrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetkin olması gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan օğretmenlerden 2'si, sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmetiçi eğitim kapsamında değil diğer kurumların bünyesinde de girişimcilik eğitimlerinin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, girişimciliğin sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunda olmadığını diğer kurumların da girişimcilik becerisi kazandırma konusunda çalışmalar yapması gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan օğretmenlerden 1'i, օğretmenlere girişimcilik eğitimi verilmesinden ziyade օğretmenlerin yaşadıkları bօlgelerin şartlarına yօnelik projeler yazmalarına fırsat sağlayacak eğitimlerin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, օğretmenlerin yaşadıkları bօlgelere yօnelik projeler yazarak girişimciliği uygulamalı olarak çevrelerine aktarmaları gerektiğini ortaya koymuştur.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler օğretmenlerinin çoğunluğu Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik konusunda hizmetiçi eğitim düzenlemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik konusuna daha fazla ilgi gօstermesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı haricindeki diğer kurumların da girişimcilik konusunda օğretmenlere destek ve eğitimler vermesi gerektiği ortaya konmuştur. Bu alt probleme yօnelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde Milli Eğitim Bakanlığı'nın veya diğer kurumların girişimcilik

çalışmaları konusunda öğretmenlere destek vermeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Akyürek'in 2013'te yaptığı araştırmada; hizmetiçi eğitimlerinin içeriği, uygulama zamanı ve eğitimi veren eğitim görevlilerinin etkili seçilmesi gerektiği belirtilmiştir. Arogundade'nin 2011'de yaptığı çalışmada Nijerya ve Afrika'nın diğer ülkelerindeki eğitim birimleri tarafından; çocukların ve gençlerin girişimcilik becerilerinin geliştirilebilmesi için, eğitimcilere girişimcilik eğitimlerinin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Budak'ın 2019'da araştırdığı “Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı tez çalışmasında, hizmetiçi eğitim programlarında SBDÖP'ün hedeflerine göre eğitimler verilmesi yönünde öneride bulunulmuştur. Maya ve Yılmaz'ın 2018'de yaptığı “Karşılaştırmalı eğitim bağlamında bazı AB ülkeleri ile Türkiye'nin girişimcilik eğitimi uygulamaları” adlı çalışmasında; Danimarka'da girişimcilik eğitiminin öğretmen yetiştirme programlarında yer aldığı ve temel eğitim kademesinde yer alan öğretmenler için girişimcilik eğitiminin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu durum, araştırmada elde edilen bulguların sonuçları ile alanyazında yer alan çalışmaların sonuçlarının örtüştüğünü göstermektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, lisans eğitiminde veya öncesindeki eğitim kademelerinde alınmamış olan girişimcilik eğitiminin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlere hizmetiçi eğitim aracılığıyla verilmesi öğretmenlerin bu alandaki eksikliklerini tamamlamaları için önemli bir fırsat olacaktır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik kavramı ile ilgili öğretmenlere hizmetiçi eğitim vermesi çok doğru bir karardır. Girişimcilik becerisinin öğretmenler tarafından daha etkili bir şekilde öğrencilere kazandırılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili oluşturduğu eğitim içeriklerini daha yoğun ve uygulamaya yönelik oluşturması etkili sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Girişimcilik konulu hizmetiçi eğitimlerin veya diğer kurumlar ile koordineli verilebilecek girişimcilik eğitimlerinin sayısı arttırılmalı ve öğretmenlerin hizmetine sunulmalıdır.

5.1.5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre girişimcilik ile ilgili

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere hizmetiçi eğitim düzenlenmesi

durumunda bu eğitimin içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine yönelik sonuçlar.

Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 13'ü, öğrencilere girişimcilik becerisini uygulamalı olarak kazandırabilmek için geliştirilmesi gereken materyaller ve kullanılması gereken öğretim yöntem tekniklerini belirlemeye yönelik içeriklerin oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, araştırmacının yapmış olduğu tez çalışmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Öğretmenler tarafından verilen bu cevap ile öğretmenlerin girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırma konusunda materyal ve öğretim yöntem teknikleri bulma konusunda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek materyal ve öğretim yöntem tekniklerinin öğretmenlere öğretilmesi için hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, öğrencilerin girişimcilik ve iletişim becerilerinin nasıl geliştirilebileceğine yönelik uygulamalı eğitim içeriklerinin oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik ve iletişim konusunda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu sorun öğretmenler tarafından tespit edildiği için eğitim içeriğinin bu yönde geliştirilmesi gerektiğini belirtilmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 5'i, girişimcilik ve girişimcilik türlerine yönelik içeriklerin oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin girişimcilik ve girişimcilik türlerine yönelik bilgilerinin az olduğunu bu nedenle de bu yönde eğitim içeriğinin oluşturulması gerektiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, eğitimde dijital teknoloji kullanımına yönelik içeriklerin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, dijital teknolojinin eğitim öğretimdeki önemini ve öğretmenlerin bu yöndeki eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i öğretmenlerin proje yapabilmelerine yönelik uygulamalı eğitim

çeriklerinin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, girişimcilik kavramı içerisinde bulunan proje yazma eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Verilen bu cevap ile girişimcilik faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için proje yazma eğitimlerinin de bu eğitim içeriği içinde verilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i öğretmenlerin yaşamakta oldukları bölgelerdeki ekonomik faaliyetlere yönelik eğitim içeriklerinin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, öğretmenlerin girişimcilik faaliyetlerini yürütebilmeleri için yakın çevreleri ile iş birliği içerisinde olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Alt probleme verilen bu cevap, öğretmenlerin yakın çevrelerindeki ekonomik faaliyetlerden haberdar olmalarını ve bu yönde girişimcilik eğitimleri düzenlemeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i teknoloji kullanımı ve etkili iletişim kurmaya yönelik uygulamalı eğitim içeriklerinin oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, öğretmenlerin teknoloji kullanımına ve etkili iletişim kurmaya önem vermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu girişimcilik becerisi kazandırma konusunda kullanılabilecek materyal ve öğretim yöntem tekniklerine yönelik hizmetiçi eğitim içeriği oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra; girişimcilik, etkili iletişim teknikleri, teknoloji kullanımı, proje yazma ve öğretmenlerin yakın çevrelerindeki ekonomik faaliyetlerini tanıtmaya yönelik hizmetiçi eğitim içeriklerinin oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hazırlayacağı hizmetiçi eğitim içeriklerinin ağırlıklı olarak girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek materyal ve öğretim yöntem tekniklerine yönelik olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Alanyazında bu alt problemle ilgili herhangi çalışma bulunmamaktadır. Bu durum araştırmacının yapmış olduğu çalışmanın özgünlüğünü ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, öğretmenlere yönelik girişimcilik konulu hizmetiçi eğitim düzenlenmesi durumunda bu eğitimin içeriğinin öğretmenlik mesleğine uygun hazırlanması gerekir. Yani girişimcilik becerisinin öğrencilere nasıl kazandırılabilceğine yönelik pedagojik eğitimlerin öğretmenlere verilmesi daha etkili sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Bu anlamda araştırmacının da tez konusu olan girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim yöntem, teknik ve materyalleri üzerine hizmetiçi eğitim içeriklerinin oluşturulması hem öğretmenler için hem de öğrenciler için daha faydalı sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

5.1.6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim

Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup olmadığı hakkındaki düşüncelerine ve bu düşüncelerinin gerekçelerine yönelik sonuçlar.

Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, SBDÖP'ü girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun bir ders olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 5'i SBDÖP'ü girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte uygulamalı eğitime yönelik geliştirilmesi gereken özelliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulamalı eğitime yönelik geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si SBDÖP'ü girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte ders saatinin bu beceriyi kazandırmak için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik becerisini kazandırabilmek için sosyal bilgiler dersinin ders saatinin yetersiz olduğunu bu nedenle ders saatinin artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i SBDÖP'ü girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bulmakla birlikte programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını

belirtmiştir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik eğitimi konusunda yetiştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 14’ü, SBDÖP girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olmadığını belirtmiştir. Bu durum, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu girişimcilik becerisi kazandırma konusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın yetersiz olduğunu bu nedenle girişimcilik becerisi kazandırma konusunda programın geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra ders süresinin yetersiz olduğu ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı da belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde Milli Eğitim Bakanlığı’nın Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda geliştirmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin ders süresinin artırılması ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin de öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Maya ve Yılmaz’ın 2018’de yaptığı araştırmada, Finlandiya eğitim sisteminde ilkokul ve ortaokullarda “Kişisel Gelişim” ve “Katılımcı Vatandaşlık ve Girişimcilik” adı altında girişimcilik dersleri bulunmaktadır. Bu dersler sayesinde ilkokul ve ortaokul öğrencileri girişimcilik ile ilgili temel bilgileri öğrenip toplumun ekonomik refahı için girişimciliğin ne kadar önemli bir kavram olduğunu anlamaktadırlar. Ülkemizde ise girişimcilik dersi ilkokullarda ya da ortaokullarda ayrı bir ders olarak verilmemektedir. Girişimcilik kavramı, disiplinlerarası öğretim yolu ile diğer derslerin içeriğinde anlatılmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı da girişimcilik kavramının anlatıldığı bir derstir. Budak’ın 2019’da araştırdığı “Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”

adlı tez çalışmasında; araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerin çoğunluğunun düşüncesine göre SBDÖP'nin girişimcilik becerisi kazandırma konusunda içerik, kazanım sayısı, öğretim süreci ve ölçme değerlendirme açısından yetersiz olduğu belirtilmiştir. Gömleksiz ve Kan'ın 2010'da yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu SBDÖP'nin girişimcilik becerisi kazandırma konusunda kazanım sayısı olarak yeterli olduğunu ancak içerik, değerlendirme ve eğitim durumu açısından eksiklerin ve yetersizliklerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Deveci'nin 2015'te yaptığı çalışmada, sosyal bilgiler dersinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun bir ders olduğu belirtilmiştir. Alanyazında incelenen çalışmalarda, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda farklı bulguların ortaya çıktığı görülmektedir. Araştırmacının yapmış olduğu bu çalışmada ise araştırma çalışmasına katılan öğretmenlerin çoğunluğu, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetersiz bulmuşlardır. SBDÖP'ün girişimcilik becerisi kazandırma açısından geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, girişimcilik becerisi kazandırmada öğrencilere teorik bilgilerin verilmesine fırsat sağlasa da uygulamaya yönelik faaliyetlerin yapılmasına uygun olmadığı için girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli değildir. Sosyal bilgiler ders saatlerinin az olması ve girişimciliğe yönelik uygulama yaptırılacak etkinliklerin yetersiz olmasından dolayı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetersiz kalmaktadır. Sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması ve sınıf dışı uygulamalı eğitim faaliyetlerinin yapılmasına imkan sağlanması durumunda sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırma ihtimalleri daha fazla olacaktır.

5.1.7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan becerilerden hangisinin öğrencilere

kazandırılması gereken en önemli beceri olduğuna yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, eleştirel düşünme becerisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, yenilikçi düşünme becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin yeniliklere açık olması ve yenilikçi düşünme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 8'i, problem çözme becerisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin karşılaştıkları problemlere karşı çözüm odaklı düşüncelerini ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, girişimcilik becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, değişim ve sürekliliği algılama becerisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, çevre okuryazarlığı becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin çevreye karşı ilgili olmaları gerektiğini ve çevre okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, empati becerisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin çevrelerinde olup biten olaylara karşı anlayışlı olmaları gerektiğini ve empati becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, dijital okuryazarlık becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan

öğretmenlerden 1'i, sosyal katılım becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin sosyal yönden geliştirilmeleri gerektiğini ve sosyal katılım becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1'i, medya okuryazarlığı becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu problem çözme becerisinin en önemli beceri olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra; eleştirel düşünme becerisi, empati becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, yenilikçi düşünme becerisi, girişimcilik becerisi, çevre okuryazarlığı becerisi, dijital okuryazarlık becerisi, sosyal katılım becerisi, medya okuryazarlığı becerisi önemli beceriler arasında belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde en önemli beceri olarak problem çözme becerisi görülmüştür. Araştırma kapsamında girişimcilik becerisi önemli beceriler arasına girmiş olsa bile 24 öğretmenden sadece 1 öğretmen girişimcilik becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, girişimcilik becerisinin sosyal bilgiler öğretmenlerine göre öğrencilere kazandırılması gereken beceriler arasında çok fazla önemsenen bir beceri olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Kıbıncı'nın 2019'da yaptığı “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Velilerin, ve Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Becerilerine İlişkin Önem Sıraları” adlı tez çalışmasında, öğretmenlerden Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan önemli becerileri belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; en çok problem çözme becerisi, araştırma becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, eleştirel düşünme becerisi, iletişim becerisi tercih edilmiştir. Araştırmacının yapmış olduğu araştırmada elde edilen bulguların sonuçları ile alanyazındaki çalışmalardan elde edilen bulguların sonuçları örtüşmektedir. Buna göre öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda en önemli gördükleri beceri problem çözme becerisidir. Alanyazındaki

araştırmalar da göstermektedir ki sosyal bilgiler öğretmenleri, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler içerisinde girişimcilik becerisini en önemli beceri olarak görmemektedirler.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, sosyal bilgiler öğretmenleri girişimcilik konusunda yeterli eğitim almadıkları için girişimcilik kavramını çok fazla benimseyememişlerdir. Bu durum; sosyal bilgiler öğretmenlerinin içinde bulundukları toplumun eksik yanlarını tamamlayabilecek olan problem çözme, eleştirel düşünme ve empati kurma gibi becerileri daha önemli bulmalarına sebep olmuştur. Oysaki girişimcilik becerisi, toplumda var olan sorunların çözülmesine ve olumlu yönde ekonomik değişimlerin yaşanmasına sebep olabilecek etkilere sahiptir. İnsanlık tarihi yenilikler ve köklü değişimler ile çağlar atlamıştır. Bu nedenle girişimcilik becerisi en önemli beceriler arasında yerini almalıdır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde bulunan her beceri önemlidir ve öğrencilere kazandırılmalıdır ama girişimcilik becerisinin de önemi azımsanmamalıdır. Çünkü ülkemizi veya dünyamızı olumlu yönde etkileyebilecek yeniliklere taşıyacak olanlar girişimci bireylerdir. Bu nedenle girişimci bireylerin sayıları her geçen gün artmalıdır.

5.1.8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 13'ü, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yetersiz olduklarını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 6'sı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi

kazandırma konusunda yeterli olduklarını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3'ü, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanılma bakımından öğretmenlerden öğretmene değişiklik olabileceğini belirtmişlerdir. Bu durum, girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırmak için faaliyet gösteren sosyal bilgiler öğretmenleri arasında yöntem ve teknik kullanımı bakımından farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır. Bu görüş, genelleme yapılarak her sosyal bilgiler öğretmeni için aynı yorumun yapılmasının doğru olmayacağını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2'si, yeterli imkan verilirse sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabileceklerini belirtmişlerdir.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda genel anlamda yetersiz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde bütün sosyal bilgiler öğretmenleri için genelleme yapmanın doğru olmayacağı ve öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda öğretmenlerden öğretmene farklılıkların olabileceği ortaya çıkmaktadır. Bacanak'ın 2013'te yaptığı araştırmada, öğretmenlerin girişimcilik konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları bu nedenle de öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda öğretmenlerden öğretmene değişiklik gösteren farklı uygulamaların olduğu tespit edilmiştir. Yurtseven ve Ergün'ün 2018'de yaptığı çalışmada, girişimcilik ile ilgili etkinliklerin yetersiz olduğu ve öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için etkinliklerin zenginleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu durum, araştırmacının elde ettiği bulgulara ait sonuçlar ile alanyazında yer alan sonuçların örtüştüğünü göstermektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisini kazandırmada kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri öğretmenden öğretmene değişiklik gösterebilmektedir. Bazı öğretmenler derslerini düz anlatım yöntemi ile anlatırken bazı öğretmenler de öğrencilerin daha aktif olduğu yöntem ve teknikleri kullanabilmektedirler. Genel anlamda düşünüldüğünde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, haklarını ve sorumluluklarını bilen devletimiz ve milletimiz için iyi vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir ders olduğu için girişimcilik becerisini kazandırmada da etkili bir derstir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin genel olarak kullandığı yöntem, teknik ve etkinlikler girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılan yöntem, teknik ve etkinlikler ile benzerlik göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hepsi için geçerli olmasa da Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda anlatılan konuların girişimcilik kavramı ile benzerlik göstermesinden dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıkları söylenebilir.

5.1.9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinliklere yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 11'i alan gezisi etkinliğini, drama tekniğini, 10'u proje hazırlama etkinliğini, 7'si etkili konuşma ve sunum etkinliğini, münazara tekniğini, 6'sı girişimci insanların biyografilerini inceleme etkinliğini, 5'i probleme dayalı çözüm üretme etkinliğini, 4'ü soru-cevap tekniğini, beyin fırtınası tekniğini, hikaye tamamlama tekniğini, altı şapkalı düşünme tekniğini, 3'ü simülasyon tekniğini, grup çalışması tekniğini, kermes etkinliğini, örnek olay tekniğini, araştırma ödevi etkinliğini, istasyon tekniğini, röportaj tekniğini, kantinde görev verme etkinliğini, 2' si kavram bulmacası tekniğini, pazarcılık uygulaması etkinliğini, afiş hazırlama etkinliğini, uygulama bahçesi

etkinliğini, yakın çevre ile iletişim kurma etkinliğini, eğitim içerikli web uygulamaları etkinliklerini, sunuş yolu ile öğretim stratejisini, 1'i hikaye okuma etkinliğini, gazete kupürü okuma etkinliğini, akrostiş yazdırma etkinliğini, yakın çevreden örnekler verme etkinliğini, girişimci insanları sınıfa davet etme etkinliğini, sosyal sorumluluk verme etkinliğini, slogan hazırlama etkinliğini, buluş yolu ile öğretim stratejisini, araştırma inceleme yolu ile öğretim stratejisini, sergi etkinliğini öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem, teknik ve etkinlikler olduklarını belirtmişlerdir.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada alan gezisi etkinliğini ve drama tekniğini kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem ve teknikleri olduklarını belirtmişlerdir. Bu yöntem ve tekniklerin yanı sıra proje hazırlama etkinliği, etkili konuşma ve sunum etkinliği, münazara tekniği, girişimci insanların biyografilerini inceleme etkinliği, probleme dayalı çözüm üretme etkinliği, soru-cevap tekniği, beyin fırtınası tekniği, hikaye tamamlama tekniği, altı şapkalı düşünme tekniği, simülasyon tekniği, grup çalışması tekniği, kermes etkinliği, örnek olay tekniği, araştırma ödevi etkinliği, istasyon tekniği, röportaj tekniği, kantinde görev verme etkinliği de öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri öğretim yöntem ve teknikleri arasında oldukları ortaya konmuştur. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda birçok yöntem ve tekniği kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine bu yöntem ve teknikleri kullanmaları konusunda önerilerde bulunduklarını ortaya koymaktadır. Yöntem, teknik ve etkinlikler arasında en çok kullanılan ve tavsiye edilen yöntem, teknik ve etkinlikler; alan gezisi etkinliği, drama tekniği, proje hazırlama etkinliği, etkili konuşma ve sunum etkinliği, münazara tekniği, girişimci insanların

biyografilerini inceleme etkinliği ve probleme dayalı çözüm üretme etkinliği olarak ortaya çıkmaktadır. Deveci'nin 2015'te yaptığı araştırmada, grup çalışmalarının öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir. Seikkula ve Leino'nun 2011'de yaptığı çalışmada, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için işbirlikli öğrenme, grup çalışması, probleme dayalı öğrenme, akran öğrenme, alan gezileri, proje tabanlı öğrenme, girişimci bireylerin okula davet edilmesi gibi yöntem, teknik ve etkinlikler önerilmektedir. Selanik Ay ve Acar'ın 2016'da yaptığı çalışmada öğrencilere sınıf içerisinde girişimcilik becerisi kazandırmada drama, deney, grup çalışması, örnek olay yöntem ve tekniklerini kullandıklarını; sınıf dışında ise kurum ziyaretleri, röportaj ve alan gezileri yaptıklarını belirtmişlerdir. Uğur'un 2015'de yaptığı ‘‘Girişimcilik Eğitiminin İlköğretim Programlarına Konulmasına Yönelik Model Önerisi’’ adlı tez çalışmasında; yaratıcı düşünme, beyin fırtınası, rol oynama, eleştirel düşünme, veri toplama ve analiz etme, tartışma, probleme dayalı öğrenme, altı şapkalı öğretim, kartopu, yaratıcı drama, akvaryum, soru cevap, işbirlikli öğrenme, zıt panel, kavram haritaları, istasyon, girişimcilik projeleri ve etkinlikler, bireysel ya da grup çalışmalarını girişimcilik eğitiminde uygulanabilecek öğretim yöntemi, teknikleri ve etkinlikleri olarak belirtmiştir. Tarhan'ın 2018'de yaptığı çalışmada; sunum, gözlem, örnek olay, senaryo yazımı, röportaj, proje, tasarım, oyun, girişimci konferansları, anket, film izleme, iş simülasyonu, kelime tamamlama, girişimci hikâyeleri, tanıtım kampanyası, girişimcilik fuarı, ünlü girişimci sözleri girişimcilik eğitiminde uygulanabilecek öğretim yöntemi, teknikleri ve etkinlikleri olarak belirtmiştir. Bu alt probleme yönelik araştırmacının elde ettiği bulguların sonuçları ile alanyazında var olan çalışmaların sonuçlarının yüksek oranda örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre; girişimcilik becerisi kazandırmada en çok tercih edilmesi gereken yöntem ve teknikler, sınıf dışı faaliyetler ve uygulamaya dayalı eğitim faaliyetleri olmalıdır. Çünkü girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırabilmek için

girişimcilik faaliyetlerine yönelik uygulamalar yaptırmak gerekir. Uygulama yaptırılmayan durumlarda ise girişimcilik faaliyetlerinin yapıldığı yerleri öğrencilere gezdirmek veya öğrencileri girişimci insanlarla tanıştırmak öğrenciler açısından etkili sonuçlar ortaya çıkartabilir. Bu anlamda; alan gezileri, röportajlar, drama, etkili konuşma ve sunum teknikleri gibi öğrencileri süreç içerisinde aktif hale getiren yöntem ve teknikler öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada daha etkili olabilmektedir.

5.1.10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunup bulunmadığına yönelik sonuçlar. Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 22’si, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeteli miktarda materyalin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1’i, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunduğunu belirtmiştir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisini kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1’i, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda bulunan materyallerin biraz daha zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için okullarda materyallerin var olduğunu ancak bu materyallerin sayısının yetersiz olduğunu bu nedenle de bu materyallerin sayılarının arttırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunmadığını belirtmiştir. Bu

durum, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda materyallerin oluşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu alt problemde, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyalin bulunmadığının ve okullarda var olan materyallerin de zenginleştirilmesi gerektiğinin tespit edilmesi araştırmacının yapmış olduğu bu tez çalışmasının önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda bulunması gereken materyallerin yeterli miktarda olmadığı ve var olan materyallerin de yeterli olmadıkları için zenginleştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan 24 öğretmenden sadece 1 öğretmenin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda okullarda yeterli materyallerin bulunduğunu belirtmesi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanabilecekleri materyalleri tespit ve temin etmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Akyürek ve Şahin'in 2013'te yaptığı çalışmada öğrencilere girişimcilik becerisinin kazandırılmamasının sebebi; veli ilgisizliği, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması, okulun ekonomik yetersizliği, okulun fiziki yetersizliği ve eğitim araçlarını yetersizliğidir. Yurtseven ve Ergün'ün 2018'de yaptığı çalışmada; okullarda donanım yetersizliğinin olması, fiziksel imkanların kısıtlı olması, materyal temin etmekte sıkıntıların yaşanması, etkinliklerin okul idarelerince desteklenmemesi gibi olumsuzluklardan dolayı öğretmenlerin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmacının elde ettiği bulguların sonuçları ile alanyazında bulunan araştırmaların sonuçlarının örtüştüğünü göstermektedir.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek eğitim materyali girişim türüne göre veya girişim fikrine göre değişebilmektedir. Okullarda genel olarak materyal sıkıntısı yaşanıyor olsa da son yıllarda her sınıfta akıllı tahtaların var olması birçok yönden okulların materyal sorununu çözmüştür.

Çünkü akıllı tahtalar sayesinde materyal olarak kullanılabilecek nesnelerin çoğu akıllı tahtaların ekranında görsel ve işitsel olarak sunulabilmektedir. Bu durum okulların eğitim materyali yükünü azaltmıştır. Girişimcilik becerisini kazandırmada akıllı tahtaların eğitim materyali olarak kullanılması öğretmen ve öğrencilere çok fayda sağlamıştır. Sınıfa getirilemeyecek olan bir fabrikanın ekranda izletilmesi veya maliyeti çok yüksek olan teknolojik bir cihazın akıllı tahta ekranında öğrencilere izletilebilmesi akıllı tahtaların birçok materyali bünyesine aldığı ortaya koymaktadır. Ayrıca girişimci insanların yaşam hikayelerini görsel ve işitsel olarak öğrencilere sunabilmesi açısından akıllı tahtaların önemi azımsanamayacak derecededir. Genel anlamda düşünüldüğünde girişimcilik ile ilgili okullarda çok fazla materyal bulunmamakla birlikte akıllı tahtaların sınıflardaki varlığı bu sorunun çözümünde önemli bir etkiye sahip olmuştur.

5.1.11. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettikleri materyaller hakkındaki sonuçlar.

Araştırmaya 24 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 11'i akıllı tahta, 8'i video, 7'si öğretmenlerin eğitim materyali olarak tasarladığı her şey, 6'sı fotoğraf, 5'i harita, 4'ü internet, web 2.0 araçları, yazılım programları, hikaye, 3'ü maden seti, öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirebilecekleri atölyeler, bilgisayar, ders kitapları, hikaye tamamlama etkinlik kağıtları, bant-yapıştırıcı malzeme, 2'si kağıt, karton, gazete kupürleri, pano, okulun yakın çevresinde bulunan her şey, alan gezilerindeki her şey, proje yapımında kullanılan her şey, dijital oyunlar, 1'i atık kağıt, elişi kağıdı, kütüphane, dergiler, atık pil, grafik, şema, resim, kostüm, sunum dosyası (Powerpoint), model uçak, küre, boya kalemi, top, pazar tezgahı, kavram bulmaca, reklam afişi, Canva online tasarım uygulaması, marka logoları, ürün maketleri, kermes organizasyonunda kullanılan her şey, bankaların dijital ortamdaki finans uygulamaları, televizyon, kürsü materyalinin sosyal bilgiler dersinde

öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda kullandıkları ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettikleri materyaller olduğunu belirtmişlerdir.

Bu alt problem genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu akıllı tahtayı sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, okullarda bulunan akıllı tahtaların önemini ortaya koymaktadır. Okullarda akıllı tahtaların bulunması öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerine katkı sağlamaktadır. Bu materyalin yanı sıra video, öğretmenlerin eğitim materyali olarak tasarladığı her şey, fotoğraf, harita, internet, web 2.0 araçları, yazılım programları, hikaye, maden seti, öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirebilecekleri atölyeler, bilgisayar, ders kitapları, hikaye tamamlama etkinlik kağıtları, bant-yapıştırıcı malzeme gibi materyaller de öğretmenlerin sıklıkla kullandığı ve sosyal bilgiler öğretmenlerine önerdikleri materyaller arasında yer almaktadır. Bu alt probleme yönelik verilen cevaplar genel anlamda düşünüldüğünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda birçok materyali kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerine bu materyalleri kullanmaları konusunda önerilerde bulunduklarını ortaya koymaktadır. Materyaller arasında en çok kullanılan ve tavsiye edilen materyaller; akıllı tahta, video, öğretmenlerin eğitim materyali olarak tasarladığı her şey, fotoğraf ve harita olarak ortaya çıkmaktadır. Bu alt problemle ilgili alanyazında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu durum araştırmacının yapmış olduğu çalışmanın özgünlüğünü ve alanyazına olan katkısını ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmacının mesleki tecrübelerine göre, girişimcilik kavramında kullanılabilecek materyallerin çok çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Öğrencilere hangi tür girişimcilik anlatılıyorsa o girişimciliğe yönelik materyaller kullanılmalı veya öğretmenler tarafından o girişimciliğe yönelik materyaller tasarlanmalıdır. Girişimcilik becerisi kazandırmada

kullanılabilecek genel ve sabit bir materyal belirtmek zordur. Girişimcilikte önemli olan fikirdir. Bir sorunun çözümüne yönelik geliştirilecek olan bir girişim fikri aynı zamanda kendi materyalini de belirleyecektir. Bu nedenle okullarda girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırabilmek için öncelikle öğrencilerin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarabilecek materyalleri kullanmak gerekir. Bu anlamda karakter analizi testleri, mesleki eğilim belirleme testleri, sunum kürsüsü, bilgisayar, akıllı tahta, video, hikaye tamamlama etkinlik kağıtları, pazar tezgahı, yazılım programları, atık kağıtlar veya okulun yakın çevresinde bulunan her şeyi materyal olarak belirtmek mümkündür.

Araştırmacının yapmış olduğu bu tez çalışmasında alt tema başlıkları altında incelenen problemlerin genel olarak girişimcilik ile ilgili alanyazında yapılan çalışmalar ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Alanyazında bulunan çalışmalar ile araştırmacının yaptığı çalışmanın farklı sonuçlarının bulunmasının sebebi olarak da araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ile ilgili bilgi ve ilgi düzeylerinin farklılık göstermesi örnek gösterilebilir. Yapılan bu araştırmanın girişimcilik ile ilgili yapılması planlanan araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Sosyal bilgiler eğitiminde girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu anlamda sosyal bilgiler eğitimi ile girişimciliği ilişkilendiren çalışmaların yapılması bilime ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcıları olan sosyal bilgiler öğretmenlerine girişimcilik becerisini öğrencilere kazandırmak adına önemli katkılar sağlayacaktır.

5.2. Öneriler

Araştırması yapılan bu tez çalışmasının, alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurması ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli katkılar sağlaması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırma, sosyal bilgiler eğitimi alanında öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yapılması

planlanan çalışmalarda dikkat edilmesi gereken konulara yol gösterici kaynak niteliği taşımaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde; girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak elde edilen sonuçlara göre araştırmacılara, planlayıcılara ve uygulayıcılara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Araştırmacının araştırma sonucunda elde ettiği bilgi ve tecrübelerle yönelik verdiği önerilerin, alanyazına önemli düzeyde katkı sağlaması ve alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurması hedeflenmektedir.

5.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler.

1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma konusunda güncellenip uygulamalı eğitim faaliyetleri yapmaya uygun hale getirilebilir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına lisans eğitiminde zorunlu ders olarak girişimcilik dersi verilebilir.

3. Görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından girişimcilik üzerine hizmetiçi eğitimler verilebilir.

4. Görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerine yerel yönetimler aracılığıyla, görev yaptıkları bölgelerin ekonomik faaliyetleri ve bölgeye yönelik yatırım yapılabilecek alanları tanıtan uygulamalı eğitimler verilebilir.

5. Öğretmenlerin görev yaptıkları yakın çevrelerde bulunan üniversiteler ile milli eğitim müdürlükleri arasında proje yazma ve uygulama konusunda sürdürülebilir iş birlikleri yapılabilir.

6. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kullanılabilecek materyallerin zenginleştirilmesi ve öğretmenlere tanıtılabilmesi için milli eğitim müdürlükleri tarafından sosyal bilgiler öğretmenler zümresi düzenlenebilir.

7. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerinin zenginleştirilmesi ve öğretmenlere tanıtılabilmesi için milli eğitim müdürlükleri tarafından sosyal bilgiler öğretmenler zümresi düzenlenebilir.

8. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için uygulamalı eğitime yönelik okul dışı kurumlar ile iş birliği yapılabilir.

9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisi kazandırma üzerine planlanan ders saatleri arttırılıp uygulamalı eğitim için diğer kurumlar ile iş birliği yapmaya uygun hale getirilebilir.

10. Öğrencilere girişimcilik becerisi, okul öncesi eğitim döneminden itibaren verilmeye başlanabilir.

11. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Ar-Ge birimi tarafından yürütülen ve BEBKA Girişimcilik Mali Destek Programı kapsamında desteklenen Çocuk Girişimci Merkezi Projesi ile Bursa ilinde ilkokuldan lise son sınıfa kadar eğitim gören öğrencilerin girişimcilik, yenilikçilik ve teknoloji alanında bilgi ve becerilerinin artırılarak, erken yaştan itibaren girişimcilik farkındalığının oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge birimi yürütücülüğünde Bursa'da Çocuk Girişimci Merkezi kurulmuştur. Proje kapsamında kurulan, faaliyet gösteren ve araştırmacının da içinde yer aldığı ÇGM Projesi; Türkiye genelindeki bütün illerde örnek proje olarak gösterilip her il Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ÇGM kurulabilir.

12. Okullarda, öğrencilere girişimcilik becerisinin kazandırılmasına katkı sağlayacak girişimcilik sınıfları veya atölyeler oluşturulabilir.

13. Okul bahçelerinde uygulama bahçeleri kurmaya elverişli yerler bulunmakta ise uygulama bahçelerinde tarımsal faaliyetler yapılabilir ve burada yetiştirilen ürünler öğrenciler tarafından okul içerisinde pazarlanabilir.

14. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda dijital girişimciliğe yönelik Web sayfaları oluşturulabilir ve öğrencilere bu sayfalarda reklam ve pazarlama yapabilmeleri için imkanlar sunulabilir.

15. Okullarda bulunan kantinlerde öğrencilere sorumluluk verilebilecek bir sistem geliştirilebilir.

16. Girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim materyalleri, yerel kuruluşlar veya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara temin edilebilir.

17. TÜBİTAK kurumu tarafından desteklenen Bilim ve Toplum Projeleri (4004, 4005, 4006 ve 4007) hazırlanarak öğretmenlere, öğrencilere ve velilere yönelik girişimcilik becerisi kazandırma üzerine faaliyetler yürütülebilir.

18. Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için aileler ile okullar arasında iş birliği yapılabilir.

19. Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için farklı branş öğretmenleri tarafından disiplinlerarası iş birliği yapılabilir.

20. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında iş birliği yapılarak eğitim fakültelerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullara, girişimcilik becerisi kazandırma üzerine materyaller temin edilebilir.

5.2.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler.

1. Ailelerin, çocuklara girişimcilik becerisi kazandırmadaki olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik araştırmalar yapılabilir.

2. Başarılı olan ya da başarısızlık ile sonuçlanan girişim fikirlerinin bireyler üzerinde girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.

3. Yakın çevredeki ekonomik faaliyetlerin, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.

4. Özel okullardaki öğrenciler ile devlet okullarındaki öğrencilerin girişimcilik becerilerinin tespitine yönelik araştırmalar yapılabilir.
5. Ailelerin sosyoekonomik durumlarının öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarına etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
6. Girişimcilik becerisinin en uygun hangi yaş döneminde kazandırılabilceğine yönelik araştırmalar yapılabilir.
7. Öğrencilere meslek tanıtımı yapmanın girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
8. Şehirlerin sosyoekonomik gelişmişlik seviyelerinin öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmasındaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
9. Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada öğretmenler ve okul yönetimleri tarafından yaşanan sorunlara yönelik araştırmalar yapılabilir.
10. Lisans eğitiminde öğretmen adaylarına verilebilecek girişimcilik derslerinin içeriklerinin oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılabilir.
11. Lisans eğitimindeki öğretmen adaylarının, ilköğretim yaş grubundaki öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma hakkındaki görüşlerine yönelik araştırmalar yapılabilir.
12. Eğitim yöneticilerinin, ilköğretim yaş grubundaki öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma hakkındaki görüşlerine yönelik araştırmalar yapılabilir.
13. Alan gezilerinin girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
14. Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için farklı branş öğretmenlerinin disiplinlerarası iş birliği yapmasının girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
15. Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için aileler ile okullar arasında iş birliği yapmanın önemine yönelik araştırmalar yapılabilir.

16. Girişimcilik eğitimi alan öğretmenler ile girişimcilik eğitimi almayan öğretmenlerin, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkilerine yönelik araştırmalar yapılabilir.

17. Girişimcilik becerisinin öğrenciler için taşıdığı anlama yönelik araştırmalar yapılabilir.

18. Girişimcilik becerisini okulöncesi eğitimden itibaren kazandırmaya yönelik eylem araştırmaları yapılabilir.

19. Eğitim fakültelerinde ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullarda kullanılmak üzere  niversiteler için bölümlere, MEB'e bağlı okullar için de öğrencilerin yaş gruplarına göre girişimcilik materyalleri tasarlamaya yönelik araştırmalar yapılabilir.

20. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Ar-Ge birimi tarafından yürütülen ve Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) 2019 yılı Girişimcilik Mali Destek Programı kapsamında desteklenen Bursa  ocuk Girişimci Merkezi Projesi ile Bursa ilinde ilkokuldan lise son sınıfa kadar eğitim gören öğrencilerin girişimcilik, yenilikçilik ve teknoloji alanında bilgi ve becerilerinin artırılarak, erken yaştan itibaren girişimcilik farkındalığının oluşturulması amacıyla kurulan Bursa  ocuk Girişimci Merkezi'nde girişimcilik becerisi kazandırma üzerine eylem araştırması yapılabilir.

21. Türkiye Cumhuriyeti'nde ve dünyadaki diğer ülkelerde girişimcilik desteği ve eğitimi veren kurumların varlığı ile ilgili durum tespiti veya karşılaştırmalı analiz yapılmasına yönelik araştırmalar yapılabilir.

22. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen sürede kimler tarafından hangi girişim faaliyetlerinin yapıldığına yönelik araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akdağ, H. (2009). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Konya İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 1-14.
- Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. Umuttepe Yayınları.
- Akyürek, Ç. (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013). İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 57, s:51-68.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013). Evaluation of elementary teachers' entrepreneurship skills. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(57), 51-68.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Siyasal kitabevi.
- Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Girişimcilik Becerisi Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), 39-56.
- Arogundade, B. B. (2011). Entrepreneurship education: An imperative for sustainable development in Nigeria. *Journal of emerging trends in educational research and policy studies*, 2(1), 26-29.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2009). Sosyal Bilgiler Ünitesi Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. Ankara: Pegem Akademi.

- Atak, Z. B. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alternatif Öğretim Teknikleri Hakkındaki Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Ay, T. ve Acar, Ş. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi Kazandırmaya Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)*, 15(58), 960-976.
- Aydın, M. Z. (2001). Aktif Öğretim Yöntemlerinden Buldurma (Sokrates) Yöntemi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 55-80.
- Bacanak, A. (2013). Fen ve Teknoloji Dersinin Öğrencilerde Girişimcilik Becerisinin Gelişimine Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 13(1), 609- 629.
- Barr, H. (1997). Defining social studies. *Teachers and Curriculum*, 1, 6-13.
- Barth, J. L., & Demirtaş, A. (1997). İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi Ankara: YÖK. *Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*.
- Başar, M. (2013). Girişimcilik: girişimcilik ve girişimcilik süreçleri. (Ed: Ürper Y.). Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları*.
- Başar, M. Tosunoğlu, B. T. & Demirci, A. E. (2001). *Girişimcilik ve Girişimcinin Yol Haritası: İş Planı*. Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası (Yayın No: 14).
- Başar, M. ve Seçkin, T. (2015). Bir Girişimcilik Yolculuğu. Değer Yaratımı ve Girişimci Düşüncenin Temelleri. *Salimat Basım Yayıncılık*.
- Budak, S. (2019). *Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demriel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (Geliştirilmiş 11. baskı). Ankara: *Pegem Akademi*.

- Bilge, H. ve Bal, V. (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 16, s: 131-148.
- Clifford, O. (2015). Entrepreneurship Education: An Imperative in Social Studies Education Curriculum for Self-Reliant and National Security in Nigeria. *Department of Social Science Education, Delta State University*, 9(1), 1-9.
- Creswell., J. W. (1994). Research design, qualitative and quantitative approaches. *Sage Publications*.
- Creswell, J. W. (2013). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating*. W. Ross MacDonald School Resource Services Library.
- Creswell, J. W. (2013). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4th ed.). *United States: Sage publications*.
- Çelik A. (2018). *Bilişimle Girişimcilik: 5. Sınıf Öğrencilerinin Tasarım Odaklı Doğaç Yapma Etkinliğinde Bilişimle Üretim Yapmalarına İlişkin Bir Durum Çalışması*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, O. (2014). *Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çermik, F. ve Şahin, İ. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Curr Res Edu*, Cilt: 1, Sayı: 2, s: 76-88.
- Çetinkaya B. Ö. ve Alparılan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 8, s:7-28.
- Çetinkaya, B. Ö. (2011) Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim. *Ankara: Detay Yayıncılık*.

- Dees, J. G. (1998). The meaning of “social entrepreneurship.” Comments and suggestions contributed from the Social Entrepreneurship Founders Working Group. *Durham, NC: Center for the Advancement of Social Entrepreneurship, Fuqua School of Business, Duke University.*
- Demirel, C. Uluköy, M. Kahya, V. Demirağ, F. (2014). Farklı Öğrenim Düzeyindeki Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 9, s: 3.*
- Demirel, Ö. (2007). Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya, Ankara, *Pegem Akademi.*
- Demirtaş, Ö. (2014). Akademik Girişimcilikte Bireysel ve Sosyal Faktörlerin Rolü, *Yönetim Bilimleri Dergisi, 12(23), 189-207.*
- Deveci, H. (2015). Çocuklara Girişimcilik Kazandırmada Sosyal Bilgilerin Rolü, Ankara, *Pegem Akademi Yayıncılık.*
- Deveci, İ. (2016). *Fen Bilimleri Öğretim Programıyla (5-8) Bütünleştirilmiş Girişimcilik Eğitimi Modüllerinin Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(2), 77-96.*
- Duran, A. (2019). *2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na İlişkin Öğretmen ve Akademisyenlerin Görüş ve Değerlendirmeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ekiz, D., (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş. *Ankara, Anı Yayıncılık.*
- Erden, M. (tarihsiz). Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: *Alkım Yayınevi. s:8*

- Eroğlu, S. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin ve Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersoy, F. G. (2009). *Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması İle İlgili Değerlendirmeler (Konya İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Fidan, Y. ve Çiftçi, S. (2010). Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 4, s: 58-73.
- Finnish Enterprise Agencies, (2014). Guide: Becoming an entrepreneur in Finland. *Suomen uusyrityskeskusset ry texts: uusyrityskeskusverkosto graphic design. Unikuva / Mats Vuorenjuuri Update of information: Asiatieto Oy / Tuulikki Holopainen © The Finnish Enterprise Agencies*
- Gibb, A. (2002). In pursuit of a new ‘enterprise’and ‘entrepreneurship’paradigm for learning: Creative destruction, new values, new ways of doing things and new combinations of knowledge. *International Journal of Management Reviews*, 4(3), 233-269.
- Girgin, Y. (2011). *Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) Ortaokul Türkçe Öğretimi Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı Gelişim Düzeyi*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Glesne, C. (2015). Nitel araştırmaya giriş. (Çev: A. Ersoy ve P. Yalçınoglu). *Anı Yayıncılık. (Özgün çalışma: 2011)*.
- Gökalp, M. (2016). Öğretim İlke ve Yöntemleri, *Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki

- Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 8, (1), 39-49.
- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünmenin Girişimcilik Becerisi Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Gümüšoğlu, Ş. ve Karaöz, B. (2014). Tarihsel süreçte girişimcilik: Muğla örneği. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 97-118.
- İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, H.İ. (2010) Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2 (1), s.53-74
- İn, N. (2015). *1968-2012 Yılları Arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İpçioğlu, İ. Taşer, A. (2009). İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:10, s: 13-25.
- İşman, A. (2002). Sakarya İli Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Yönündeki Yeterlilikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3).
- Kalaycığlu, E. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Erzurum
- Kalaycı, N. ve Baysal, S. B. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Analizi (2005- 2017-2018). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22, (1), s. 106-129

- Karabulut, T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 26, s: 331-356.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Uygun, K. ve Kılıçkara, S. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 90-108.
- Karademir, B. (2019). 2004-2005 ve 2017-2018 Eğitim Öğretim Yıllarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Karagözoğlu, G. (1977). İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi Sınıf II. *Yaygın Yükseköğretim Kurumu İki Yıllık Eğitim Enstitüleri*. Ankara.
- Kayalar, M. ve Ömürbek, N. (2007) Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), ss.185-200.
- Kıbıcı, I. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Velilerin, ve Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Becerilerine İlişkin Önem Sıraları*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Küçükahmet, L. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul, *Bağlam Yayıncılık*.

- Maya, İ. ve Yılmaz, A. (2018). Karşılaştırmalı Eğitim Bağlamında Bazı AB Ülkeleri ile Türkiye'nin Girişimcilik Eğitimi Uygulamaları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 25-41.
- Maya, İ. Ç., Uzman, E. ve Işık, H. (2012). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 7, s: 23-48
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). 2001 Yılı Basında Milli Eğitim, Ankara: *MEB yayınları*.
- MEB, (2004). Sosyal bilgiler 4.-5. Sınıf Programı. Ankara: *Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi*.
- MEB, (2005a). Sosyal Bilgiler 4. ve 5. Sınıf Programı. *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*.
- MEB, (2005b). İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı, TTKB, Ankara: *Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi*.
- MEB, (2009a). Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı. *Ankara: Milli Eğitim Basımevi*.
- MEB, (2009b). İlköğretim Hayat Bilgisi (1, 2 ve 3. Sınıf) Öğretim Programı ve Kılavuzu. *Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi*.
- MEB, (2013). *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB, (2017). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar)*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB, (2018). *4,5,6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Erişim adresi: mufredat.meb.gov.tr (25 Mayıs 2021) s. 3-9
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research A Guide to Design and Implementation* (S. Turan, Trans. 3 ed.): Jossey-Bass.

- Meydan, A. (2001). *İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretimi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuar ve Görsel- İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişmesine Etkisinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Meydan, A. ve Akdağ, H. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Moberg, K., Vestergaard, L., Fayolle, A., Redford, D., Cooney, T., Singer, S., & Filip, D. (2014). *How to assess and evaluate the inflence of entrepreneurship education (ISBN: 978-87-90386-06-1)*. Retrieved from Ireland: Erisim adresi: www.asteeoproject.eu
- Mutluer, C. (2013). Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği), *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume Sayı 8*, s:355-362
- Negiz, N. (2009). Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları Süleyman Demirel Üniversitesi İktisat İdari Bilimler Fakültesi, *Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi, Sakarya*.
- Ocak, G. ve Su, A. (2016). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 4 (1), 1-16.
- Oruç, A. (2019). *Güncellenen Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öktem, P. (2003). *Sosyolojide Nitel Araştırma Geleneğinin Tarihçesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Özdemir, P. (2017). Üniversitelerimizdeki girişimcilik eğitiminin farklı boyutlardan değerlendirilmesi. *Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, 6(2), 1-24.
- Öztürk, C. (Editör). (2007). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım. *Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Öztürk, C. (Ed.), (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi, *Ankara, Pegem Akademi*, s: 38
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış. Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi. Editör: Cemil Öztürk. 4. Baskı. *Ankara: Pegem Akademi (1-31)*
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA:4 Sage.
- Pekgöz, M. ve Hancılar, R. (1970). *Eğitimde Görme ve İşitme Araçları*. Ankara: Güvendi Matbaası.
- Polat, S. vd. (2015). İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Girişimcilik Kazanımı Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 62, s: 455-470.
- Ross, E. W., Mathison, S. and Vinson, K. D. (2014). Social Studies Curriculum and Teaching in the Era of Standardization. In: *The Social Studies Curriculum: Purposes, Problems, and Possibilities (Ed: E. W. Ross)*, Albany: State University of New York Press.
- Salik, N. ve Kaygın, E. (2016). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 145-162.
- Seikkula-Leino, J. (2011). The implementation of entrepreneurship education through curriculum reform in Finnish comprehensive schools. *Journal of Curriculum Studies*, 43 (1), 69-85.

- Selanik Ay, T. ve Acar, Ş. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi Kazandırmaya Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (58), 960-976.
- Sever, R. (2011). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Ankara: *Anı Yayıncılık*.
- Sezer, C. (2013). Girişimcilik Kariyerine Yönelim Nedenleri ve Girişimcilik Dersinin Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi: KTMÜ Örneği, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, s.4, s:63-86
- Shenton, A. & Pagett, L. (2007). From „bored“ to screen: the use of the interactive whiteboard for literacy in six primary classrooms in england, *Literacy*, 41, 129-136.
- Smith, K. and Petersen, J. L (2011). What is Educational Entrepreneurship?. *F. M. Hess (Ed.) Educational Entrepreneurship (s:21-45). Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.*
- Soysal, A. (2010). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 83-114.
- Sönmez, V. (2012). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: *Anı Yayıncılık*.
- Şener, E. (2019). *Girişimciliğin Finansmanında Melek Yatırım: Türkiye Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Tarhan, M. ve Kılıç, F. (2017a). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Biyografilerle Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına İlişkin Bir İnceleme. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(2), s: 62/ 1974-1993
- Tarhan, M. ve Kılıç, F. (2017b). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına Yönelik Kaynaklar Bibliyografyası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1974-1993.

- Tarhan M. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması*, Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tarhan, M. (2019). Girişimcilik pedagojisine giriş. *Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Titiz T. (1998) *Genç Girişimcilere Öneriler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Top, S. (2006). Girişimcilik: Keşif süreci. İstanbul: *Beta Yayıncılık*.
- Tunç, B. (2007). *İşletmelerde Yaratıcılık Yenilikçilik Girişimcilik Yönetimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Turan, A. Kıvrak, Y. Atasayar, A. & Başar, M. İlköğretim öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 358-378.
- Türk Dil Kurumu, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr> (28 Mayıs 2021)
- Uğur, B. (2015). *Girişimcilik Eğitiminin İlköğretim Programlarına Konulmasına Yönelik Model Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Uygun, K. ve Kılıçkara, S. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 90-108.
- Uygun, K. ve Er, A. R. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, s: 136.
- Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşam ve Etik Düzlem Üzerine Etkileri: Bir değerlendirme Çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Special Issue on COVID 19), 142-153.

- Van Praag, C. M., Huber, L. R. & Sloof, R. (2012). *The Effect of Early Entrepreneurship Education: Evidence from a Randomized Field Experiment*. (No. 7612). IZA Discussion Paper.
- Yazıcı, O. (2014). *Ortaokul Yöneticilerinin Girişimcilik Yeterlilik Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşildal, Ş. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Sınıf İçi Uygulamaları (Karabük Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, E. Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21, s: 201.
- Yılmaz, M. (2011). *2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Nitel Bir Araştırma)*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 7(1), 118-140.

Ekler

Ek- 1

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Öğretmenimiz;

Bu araştırma formu Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda öğrenim gören yüksek lisans öğrencisi Yahya ŞENTÜRK tarafından Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR danışmanlığında hazırlanmıştır. Bu görüşme formuna katılarak "Girişimcilik becerisi kazandırmada öğretim materyali geliştirme ve kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Bursa ili örneği)." adlı tez araştırmasına yardımcı olmuş olacaksınız. Araştırma çalışmamız Covid-19 salgın hastalığından dolayı pandemi dönemi göz önünde bulundurularak online ortamda Zoom uygulaması ile yapılacaktır. Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da başka bir nedenden rahatsızlık hissederseniz cevaplama işlemini yarıda bırakabilirsiniz. Görüşme sırasında Zoom uygulaması aracılığıyla sadece ses kaydı alınacak ve sonrasında ses kaydında vermiş olduğunuz bilgiler araştırmacı tarafından yazılı metne dökülecektir. Yazılı metne dönüştürülen kayıt sizinle tekrar paylaşılarak onayınız alınacaktır. Ses kaydı alınmasını istemiyorsanız aşağıda yazılı olan görüşme sorularını araştırmacı tarafından hazırlanmış olan <https://forms.gle/WoEAEYxi5DgknAyz6> Google Forms adresine giriş yapıp dijital ortamda yazılı olarak cevaplandırabilirsiniz.

Araştırma çalışmamıza katılım gösterdiğiniz için teşekkür ederim.

Yahya ŞENTÜRK

MEB Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Bölüm I: Demografik Bilgiler

Öğretmenlik görevini yaptığınız ilçeyi belirtiniz.

Cevap:

Öğretmenlik görevini yaptığınız okul türünü belirtiniz. (Devlet-Özel)

Cevap:

Mezun olduğunuz fakülte ve bölümü belirtiniz.

Cevap:

Cinsiyetiniz:

Cevap:

Yaşınız:

Cevap:

Medeni durumunuz:

Cevap:

Çocuğunuz var mı?

Cevap:

Lisansüstü eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise enstitü ve bölümü belirtiniz.

Cevap:

Öğretmenlik mesleğindeki deneyim yılınızı belirtiniz.

Cevap:

Bölüm II: Görüşme Soruları

Soru-1: Lisans eğitiminde zorunlu ders ya da seçmeli ders olarak adında girişimcilik kavramının bulunduğu bir ders aldınız mı? Lisans eğitiminde girişimcilik dersinin gerekli olup olmamasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Sonda soru-1: Lisans eğitiminde girişimcilik dersi sizce gerekli ise, neden gereklidir? Katkıları nelerdir?

Sonda soru-2: Lisans eğitiminde girişimcilik dersi sizce gerekli değil ise, bunun nedenleri nelerdir?

Cevap:

Soru-2: Girişimcilikle ilgili Milli Eğitim Bakanlığı' nın düzenlediği veya diğer kurumlar tarafından düzenlenen herhangi bir eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise bu eğitimin içeriği hakkında kısaca bilgi veriniz.

Sonda soru-1: Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim düzenlemesinin gerekli olup olmamasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Sonda soru-2: Girişimcilik ile ilgili öğretmenlere yönelik eğitim düzenlendiğinde bu eğitimin içeriği nelerden oluşmalıdır?

Cevap:

Soru-3: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın girişimcilik becerisi kazandırma konusunda yeterli olup/olmadığı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu düşüncelerinizin gerekçeleri nelerdir?

Cevap:

Soru-4: Size göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel becerilerden araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinden hangisi öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceridir? Size göre bu becerinin neden en önemli beceri olduğunu açıklayınız.

Cevap:

Soru-5: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını düşünüyor musunuz? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek öğretim yöntem ve teknikleri hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir?

Sonda soru-1: Görev yaptığınız okulda sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandığınız öğretim yöntem ve tekniklerinin neler olduğunu belirtiniz.

Cevap:

Soru-6: Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırabilmek için okullarda yeterli miktarda materyal bulunmakta mıdır? Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırabilmek için okullarda bulunması gereken materyaller hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine verebileceğiniz öneriler nelerdir?

Sonda soru-1: Görev yaptığınız okulda sosyal bilgiler dersinde öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada kullandığınız materyallerin neler olduğunu belirtiniz.

Cevap:

İzin Belgeleri

Ek- 2

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: 20585590-000/E.869

01.03.2021

Konu: Yahya ŞENTÜRK'ün Araştırma İzni

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03.12.2020 tarihli ve 68074201-302.14/2776 sayılı yazınız.

Anabilim Dalınız Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Yahya ŞENTÜRK'ün "Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Dursa ili örneği)" konulu tez çalışması kapsamında Bursa Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan yazı ve ekleri ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve öğrenci ile danışmanı Prof. Dr. Ömer DÜZBAKAR'a bildirilmesi konusunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ
Müdür

Ek:
1-Üst Yazı
2-1

Z:

Bu Belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

BUÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Görüldü Kampüsü
16059 Nilüfer / BURSA
Telefon : 0224 2940978 Faks: 02242942884
e-posta : egtbil@uludag.edu.tr
Elektronik Ağ : <http://egitimbilimleri.uludag.edu.tr/>

Bilgi İçin: Fikri DEMİRCİ
Memur

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır Teyit için: <https://udos.uludag.edu.tr/Teyit/5a9deR7uzk2fSpKR5I6aog>

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı: 26468960-000/E.5293

23.02.2021

Konu: Yahya ŞENTÜRK'ün Araştırma İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 07.01.2021 tarihli ve 20585590-302.08.01/E.87 sayılı yazınız.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Yahya ŞENTÜRK'ün "Girişimcilik Becerisi Kazandırma Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa ili örneği)" konulu tez çalışması kapsamında Bursa Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan yazı ve ekleri ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ferudun YILMAZ

Rektör a.

Rektör Yardımcısı

Ek:

1-Üst Yazı

2-1

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

BUÜ Rektörlüğü Görükle Kampüsü 16039 Nilüfer/BURSA

Tel: 0224 294 00 38 Faks: 0224 294 00 37

e-posta : uug@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr

uludag.rektorluk@hs03.kep.tr

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır.Teyit için: https://udos.uludag.edu.tr/Teyit/O-734_JhuEyyjL-r9kN4BA

Bilgi için :Özge ABİÇ

Tel: 0224 294 00 86

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-86896125-605.01-20303354
Konu : Yahya ŞENTÜRK'ün Araştırma İzni

08.02.2021

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 08/01/2021 tarih ve 760 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Yahya ŞENTÜRK'ün "*Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilirlik Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa ili örneği)*" konulu araştırmasına dair alınan 04.02.2021 tarih ve 20187602 sayılı Onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, ilgilinin çalışmasını tamamlanmasından sonra İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze çalışmanın sonucu ile ilgili bilgi verilmesini arz ederim.

Ahmet UZUN
Müdür a.

İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Ek: Makam Onayı (1 Sayfa)

Rıdvan ÖZKOCA

Bilim Şefi

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

08 Şubat 2021

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Hoşhasan Mh. İbnelar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No : 0 (224) 223 23 78
E-Posta: orgs16@meh.gov.tr
Kep Adresi : orgs16@h01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <http://www.turkiye.gov.tr/meh.ehyt>

Bilgi için: Engin SEYMEN

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: <http://bursa.meh.gov.tr> Faks: 445 18 10

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evrak.meh.gov.tr> adresinden 9d6f7e781-36d1-920c-3b9b koda ile teyit edilebilir.

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-86896125-605.01-20187602
Konu : Yahya ŞENTÜRK'ün Araştırma İzni

04.02.2021

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgil : Millî Eğitim Bakanlığı'nun Araştırma, Yarışma ve Sosyal Bütünlük İzni Yönergesi
konulu 21/01/2020 tarih ve 1563891 (2020/2) sayılı Genelgesi.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Yahya ŞENTÜRK'ün "Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa ili örneği)" konulu tez çalışması, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 08/01/2021 tarih ve 760 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Yahya ŞENTÜRK'ün "Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa ili örneği)" konulu tez çalışmasını, ilimiz özel ve resmi okullarında uygulama yapmada isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ahmet UZUN
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

EK:

Araştırma İzni ve Ekleri (10 sayfa)

OLUR
Sahahattin DÜNGER
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Hocaşahan Mh. İlk bahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet Köşkü A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No : (0224) 225 23 78
Faks : 445 18 10
İnternet Adresi : <http://bursa.meb.gov.tr>
E-Posta : argo16@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@sa01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-elys>
Bilgi için: Fatih ALTIN
Unvan : Bilgiyeeri İleticisi

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.meb.gov.tr> adresinden 4384-00cf-35d4-a47d-643c koda ile teyit edilebilir.

Özgeçmiş

Öğrenim gördüğü kurumlar:

Kurum adı	Mezuniyet alanı
Şehit Burhan Yazıcı İlköğretim Okulu	-
Balıca 60. Yıl Çok Programlı Lisesi	Sosyal Alan
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (Lisans)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi (Tezsiz Yüksek Lisans)
Bursa Uludağ Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Eğitimi (Tezli Yüksek Lisans)

Bildiği yabancı diller ve düzeyi: İngilizce- Temel (Elementary)

Çalıştığı kurumlar:

Başlama ve ayrılma tarihi	Kurum adı
10.02.2014- 04.07.2014	Eleşkirt Yatılı Bölge Ortaokulu/ Öğretmen (Eleşkirt/ Ağrı)
04.07.2014- 14.09.2017	Eleşkirt Ortaokulu/ Öğretmen- Müdür Yard. (Eleşkirt/ Ağrı)
14.09.2017- 29.06.2018	Cesim Bayram Ortaokulu/ Müdür Yard. (Eleşkirt/ Ağrı)
02.07.2018- 01.02.2019	Abdullah Akça Ortaokulu/ Öğretmen (Keles/ Bursa)
01.02.2019- 03.01.2020	Evliya Çelebi İmam Hatip Ortaokulu/ Öğretmen (Osmangazi/ Bursa)
03.01.2020- Devam ediyor.	Şehit Jandarma Er Selim Koçdemir AİHL/ Öğretmen (Osmangazi/ Bursa)

Katıldığı bilimsel faaliyetler:

Eğitim Bilimleri Alanlarında Lisansüstü Eğitim Gören Öğrenciler İçin Proje Hazırlama Kursu

II- Katılımcı (TÜBİTAK 2237/A Projesi), Eğitim Programı Liderliği Becerilerinin

Geliştirilmesi Kursu- Katılımcı (TÜBİTAK 2237/A Projesi), Fen ve Doğa Bilimleri Alanında

Araziyi Tanıma ve Hayatta Kalma Teknikleri Kursu- Katılımcı (TÜBİTAK 2237/A Projesi),

İstatistiği Doğada Öğren Projesi- Katılımcı (TÜBİTAK 4004 Projesi), Osmaneli'nden

Orhaneli'ne Doğa Eğitimi- Katılımcı (TÜBİTAK 4004 Projesi), TÜBİTAK Bilim Fuarı-

Danışman öğretmen (TÜBİTAK 4006 Projesi).

Katıldığı sertifikalı eğitimler:

Eğitim alınan kurumun adı	Eğitim sonrasında alınan sertifika adı
Bursa Teknik Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi A.Ş.	Uygulamalı Girişimcilik Eğitimci Eğitimi Sertifikası (Bursa Çocuk Girişimci Öğrenme Merkezi Projesi kapsamında alınmıştır.)
T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)	Geleneksel Girişimci Eğitimi Katılım Belgesi, İleri Girişimci Eğitimi Katılım Belgesi
Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü	Proje Danışmanlığı Semineri Katılım Belgesi, Bilgisayar Destekli Tasarım (Autodesk fusion 360) Kurs Sertifikası, Solidworks İle 3D Mekanik Tasarım Eğitimi Kurs Sertifikası, Siber Güvenliğe Giriş Eğitimi Kurs Sertifikası, Flutter ile Mobil Uygulama Geliştirme Uzaktan Eğitim Kurs Sertifikası, Python Uzaktan Eğitim Temel Seviye Kurs Sertifikası, Yapay Zekâ Eğitimi Kursu- 1 Sertifikası, Robotik ve Kodlama, Eğitimi Kurs Sertifikası, Oyun Temelli Blok Kodlama Kurs Sertifikası, Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmenliği Kurs Sertifikası, Zekâ Oyunları Kursu 1 ve 2 Kurs Sertifikası, Eğitimde Drama Teknikleri Kurs Sertifikası, Beyin ve Hafıza Geliştirme Kurs Sertifikası, Liderlik Kurs Sertifikası, Yaşam Koçluğu Farkındalık Kurs Sertifikası, Doğa Yürüyüşü (Yaz) Eğitici Eğitimi Kurs Sertifikası, Protokol Kuralları Uzaktan Eğitim Semineri Katılım Sertifikası, Etkili Konuşma Kurs Sertifikası, Türkçenin Kullanımı ve Diksiyon Uzaktan Eğitim Semineri Katılım Sertifikası, Beden Dili Kurs Sertifikası, VFabrika Eğitimi Kurs Sertifikası-Temel Düzey, VFabrika İle

	Etkileşimli İçerik Geliştirme Kurs Sertifikası, Web 2.0 Araçları İle Dijital Öğretim Materyali Hazırlama Kurs Sertifikası, Uzaktan Öğretimde Dijital Dönüşüm Eğitimi Kurs Sertifikası, Uzaktan Eğitim Sürecinde, Tasarım ve Yönetim Becerilerinin Geliştirilmesi Kurs Sertifikası
Başakşehir Living Lab İnovasyon ve Teknoloji Merkezi	Girişimciler İçin Kitlese Fonlama Eğitimi Katılım Belgesi, İnovasyon Eğitimi Katılım Belgesi, Girişimcilikte 3D Teknoloji Katılım Belgesi, Melek Yatırımcı Nasıl İkna Edilir Katılım Sertifikası, Sosyal Girişimcilik Eğitimi Katılım Sertifikası, Mobil Fotoğrafçılık Eğitimi Katılım Belgesi
Samsun Akademi	Temel Dijital Fotoğrafçılıkta Kurgu ve Kompozisyon Katılım Belgesi, Yeni Başlayanlar için Web 2 Araçları Katılım Belgesi, Web 2 Araçları Müfredat Entegrasyonu Katılım Belgesi, Arttırılmış Gerçeklik Uygulamaları Katılım Belgesi, Blok Temelli Kodlama Katılım Belgesi, TÜBİTAK Projeleri Tanıtımı Katılım Belgesi, Ölçme Değerlendirmede Web 2 Araçları Katılım Belgesi, Artsteps ile Sanal Sergi Yapımı Katılım Belgesi, Hazırlama Katılım Belgesi, Canva ile Afiş Poster Hazırlama Katılım Belgesi, Eğitimde Drama Kullanımı Katılım Belgesi, Temel Patent/Faydalı Model Eğitimi Katılım Belgesi, JeopardyLabs ile Sınıf İçi Eğlenceli Bilgi Yarışması Hazırlama Katılım Belgesi, PhET Simülatörü ile Ders Tasarlama Katılım Belgesi,
Türkiye İktisadi ve Ticari İlimler Talebeleri Staj Komitesi Derneği (AIESEC)	AIESEC Bursa Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Zirvesi Etkinliği Katılım Belgesi, AIESEC Liderlik Zirvesi Katılım Belgesi.

11.08.2021

Yahya ŞENTÜRK